

Jámbor Adrienn

**A kedvtelésből tartott állatok jogi védelme
a közigazgatásban**

Jámbor Adrienn

**A kedvtelésből tartott állatok jogi védelme
a közigazgatásban**

Bíbor Kiadó Bt. ▪ Miskolc, 2022

Szerző és szerkesztő:
Dr. Jámbor Adrienn, PhD
adjunktus
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Lektorálta:
Prof. Dr. Paulovics Anita, PhD
egyetemi tanár
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

A kézirat lezárva: 2022. január 24.

A monográfia kiadása az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programja keretében valósult meg.

Kiadja a
Bíbor Kiadó Könyvkereskedelmi és Szolgáltató Bt.

Miskolc, 2022
3530 Miskolc, Széchenyi utca 8.
Telefon/fax: +36 (46) 508-775
e-mail: bibor.kiado@gmail.com
<https://www.biborkiado.hu/>

ISBN 978-615-6387-03-5

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	9
Első rész: Elméleti és történeti megalapozás.....	13
I. fejezet: Elméleti áttekintés.....	15
II. fejezet: Az állatvédelem múltja.....	23
1. Az angol állatvédelmi jog történeti fejlődése.....	23
1.1. A 18. századi szemlélet.....	23
1.2. A jogi szabályozás első lépései.....	24
1.3. Az állatvédelmi eszme kiterjesztése.....	25
2. Az angol állatvédelmi mozgalom hatása a kontinensen.....	27
3. Az állatvédelem múltja Magyarországon.....	27
3.1. Az 1989 előtti időszak.....	28
3.2. Az 1989 utáni időszak.....	32
Második rész: az állatvédelemről általában.....	35
I. fejezet: Az állatvédelem jogának általános kérdései.....	37
1. Az állat védelmének általános szabályai.....	37
2. Az állat tartásának általános szabályai.....	39
3. Az állat kímélete, az állatkínzás tilalma.....	41
4. Beavatkozás az állaton.....	48
5. Az állat életének kioltása.....	50
II. fejezet: Az állatvédelemben részt vevő szervek.....	53
1. Az Agrárminisztérium és intézményei.....	55
1.1. Az agrárminisztérium és az agrárminiszter.....	55
1.2. Az Élelmiszerlánc-felügyeletért felelős Államtitkárság.....	55
2. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal.....	56
3. A Pest Megyei Kormányhivatal, mint állatvédelmi hatóság.....	57
4. A megyei kormányhivatal, mint állatvédelmi hatóság.....	57
5. A járási hivatal és a jegyző szerepe az állatvédelemben.....	57
5.1. A járási hivatal és a jegyző, mint állatvédelmi hatóság.....	58
5.2. A járási hivatal szerepe az állatvédelemben.....	58

5.3.	A jegyző feladat- és hatáskörébe tartozó állatvédelmi feladatok.....	60
6.	A települési önkormányzat feladata az állatok védelme érdekében.....	60
7.	A közterület-felügyelet szerepe az állatvédelemben.....	61
8.	A Nemzeti Állatvédelmi Tanács állatvédelemben betöltött szerepe.....	62
9.	A Magyar Állatorvosi Kamara szerepe az állatvédelemben.....	63
10.	A civil szervezetek szerepe az állatvédelemben.....	65
11.	Az állatvédelemben részt vevő szervek Ausztriában.....	69
III.	fejezet: Intézkedések és közigazgatási szankciók az állatvédelmi törvényben....	71
1.	Az állatvédelmi bírság.....	71
2.	Az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezés.....	77
3.	Az állattartástól eltiltás.....	78
4.	Rendszeres jelentéstételre kötelezés, vagy tartási gyakorlattal rendelkező személy igénybevételére kötelezés.....	79
5.	Az állat elszállítása, a tartási költségek megelőlegezésének elrendelése....	79
6.	Az elkobzás.....	80
IV.	fejezet: Az állatvédelmi oktatás.....	83
1.	Az állatvédelmi oktatás jogi alapja.....	83
2.	Állatvédelem a jogi oktatásban.....	87
Harmadik rész: A kedvtelésből tartott állatok jogi védelme.....		89
I.	fejezet: A kedvtelésből tartott állatok tartásának és védelmének kérdései.....	91
1.	A kedvtelésből tartott állat fogalma.....	91
2.	A kedvtelésből tartott állatok tartásának szabályozása, különös tekintettel az ebtartás szabályaira.....	91
3.	Az ebek microchippele történő megjelölésére vonatkozó előírások.....	100
4.	Az ebnyilvántartás.....	104
5.	Az ebrendészeti hozzájárulás.....	107
5.1.	Az ebadó története.....	107
5.2.	Az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése.....	110
II.	fejezet: A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban).....	119
1.	A veszélyes eb fogalma egykor és most.....	119
2.	A veszélyes ebekre vonatkozó előírások.....	120
3.	A veszélyes eb tartására szolgáló eszközök és előírások.....	123

4.	Az ellenőrzésre vonatkozó szabályok.....	124
5.	Az állatorvosra, illetve az önkormányzatok állatvédelmi őrszolgálatára telepített kötelezettségek.....	125
6.	A veszélyes eb, mint vadállat.....	125
7.	Tilalmak.....	126
8.	A veszélyes ebekkel kapcsolatos adatkezelés, nyilvántartás.....	126
9.	A veszélyes eb életének kioltása.....	126
10.	A veszélyes ebek nemzetközi megítélése.....	127
III.	fejezet: A kóbor állatok védelmére és tartására szolgáló létesítmények.....	133
1.	A gyepmesteri telepek.....	134
1.1.	A gyepmesteri telepek korábbi jogi szabályozása.....	134
1.2.	A gyepmesteri telepek jogi szabályozása.....	134
2.	Az ebrendészeti telepek.....	137
2.1.	Az ebrendészeti telep létesítése és működtetése.....	137
2.2.	A kóbor állat befogása, elhelyezése és állategészségügyi ellátása.....	139
2.3.	Állat tulajdonjogának átruházása.....	140
2.4.	A kóbor állat életének védelme.....	140
3.	Az állatmenhelyek.....	141
3.1.	Az állatmenhelyekre vonatkozó általános szabályok.....	141
3.2.	Az állatmenhelyekre vonatkozó speciális szabályok.....	142
Összegzés.....		145
Felhasznált irodalom.....		147
Felhasznált jogforrások és egyéb források.....		153

Bevezetés

A monográfia témája a szűkebb értelemben vett – etikai megfontolásból eredő, az állatot önmagáért védő – állatvédelem, külön figyelmet szentelve az „ember legjobb barátjának” védelmére: a házi kedvencek közül az ebekkel és a hozzájuk kapcsolódó jogi szabályozási, illetve szabályozatlansági problémákkal foglalkozom.

Szerkezeti szempontból a könyv alapvetően három nagyobb részre oszlik, amelyeket további fejezetekre és alfejezetekre bontottam.

Az első rész egyrészt az elméleti megalapozásra fókuszál. Ebben a részben vizsgáltam az állatvédelem fogalmát, annak kapcsolatát a természet- és környezetvédelemmel, valamint azt, hogy mit is értünk védelem alatt. Górcső alá vettem továbbá – a témához szükséges mértékben, azonban a teljesség igénye nélkül – az állatok erkölcsi státuszával foglalkozó jogelméleti kérdéseket. Tettem ezt annak ellenére, hogy a könyv nem jogelméleti szempontból közelít a témához. Mégis nélkülözhetetlennek tartottam e kérdések vizsgálatát, mivel úgy vélem, hogy az állatok státuszával foglalkozó elméletek nagy szerepet játszottak mind a társadalom szemléletének változásában, mind pedig a mai napig meghatározó jelentőségű állatjogi mozgalmak kibontakozásában.

Ugyancsak ebben a részben mutatom be, hogyan alakult ki az állatvédelmi mozgalmakat vizsgálva arra a megállapításra jutottam, hogy kiindulópontnak a 19. századi Angliát tekinthetjük. Anglia volt az első ország, amely az állatok jólétével kapcsolatos rendelkezéseket törvényi szinten szabályozta, és ezek hatására indult el a kontinensen is az állatok védelmével összefüggő jogalkotási hullám, amely hazánkat első kisebb ízben a 19. század végére érte el. E megállapítás alapján az angol állatvédelmi jog történeti fejlődését, annak a kontinensre, ezen belül Magyarországra történő hatását vizsgáltam, hiszen mindazok az állatvédelem területét érintő szabályozások és megoldások, amelyek napjainkban is követendőnek tűnnek, alapvetően angolszász alapokon lelik eredetüket. Itt vannak azok az építő jellegű alapok, amelyekre napjainkban is támaszkodhatnak az állatvédelem szabályozását vagy újraszabályozását fontolgató államok, így hazánk is.

A második részben az állatvédelem általános kérdéseinek elemzése mellett, az állatvédelemben részt vevő szervek rendszerét tekintettem át, illetve e szervek feladat- és hatásköreit is vizsgáltam. A szervezeti rendszer vizsgálatakor szembetűnik, hogy egyes hatóságok az állatvédelmi feladatok mellett állat-egészségügyi feladatokat is ellátnak, ezért fontos különbséget tennünk az állatvédelem és az állat-egészségügy fogalma között. Az állat-egészségügy fogalmát az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény határozza meg.

Az állat-egészségügy nem más mint, az állattartással, az állatok tenyésztésével, szaporításával, levágásával, állatok etetésére szánt takarmány szállításával és forgalomba hozatalával összefüggő járványügyi, gyógyászati, állathigiéniai, állatvédelmi, szaporodásbiológiai és takarmányhigiéniai feladatok, állati eredetű élelmiszerrel, állati eredetű szaporító anyaggal, állati eredetű melléktermékkel, a zoonózisokkal és állatgyógyászati termékekkel kapcsolatos járványügyi és higiéniai feladatok, valamint az ezekkel kapcsolatos igazgatás, irányítás, szervezés, ellenőrzés, eszközellátás, továbbá az e feladatokkal összefüggő kutatást, képzést is magában foglaló tevékenységek összessége.

Ezzel szemben az állatvédelem célja és lényege az állatok indokolatlan kínzásának, a velük való kíméletlen bánásmódnak a megakadályozása, illetve a lehető legkisebb mértékre szorítása, az életfeltételeik biztosításáról való emberi gondoskodás.

Jelen munkában kizárólag az állatvédelem szervezeti rendszerét vizsgáltam. Az állatvédelem jelenlegi szervezeti rendszere részben az utóbbi évek közigazgatási szervezeti reformjának eredményeként alakult ki, másrészt szerepet játszott benne az állatvédelmi törvény – és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok – módosítása is. Elsősorban ez az indoka annak, hogy a témához közvetlenül kapcsolódó szakirodalom egyelőre rendkívül szűkös. Munkámban ezért elsősorban a jogszabályok elemzésére támaszkodtam. Azt, hogy a jelenlegi állatvédelmi hatásköröket gyakorló szervek hatékonyan fogják-e ellátni feladatukat – az állatok védelmét – a jövőbeni jogalkalmazói gyakorlat vizsgálata alapján lehet majd megállapítani. Véleményem szerint a feladat- hatáskörök részbeni átalakítása, finomítása elkerülhetetlen lesz, egyebek között a párhuzamos hatáskörök kiküszöbölése érdekében. Az azonban bizonyos, hogy az utóbbi években az állatvédelemmel foglalkozó szervezeti rendszer átfogó reformja komoly lendületet vett, ami remélhetően a korszerű, hatékony állatvédelem irányába egy fontos lépés.

A második részben kapott helyet az állatok védelme érdekében alkalmazható szankciók és kötelezettségek vizsgálata, továbbá ebben a részben foglalkoztam még – az etikai megfontolásból eredő – állatvédelmi oktatás témakörrel. Az állatvédelmi oktatás alatt – noha az más szemléletű megközelítésből is vizsgálható – értekezésemben az állatokkal való humánus bánásmódra történő nevelést értem, amelynek célja a felelős állattartás eszméjének előtérbe helyezése és terjesztése.

A harmadik – egyben legterjedelmesebb – rész foglalkozik az ebtartással kapcsolatos kérdésekkel. Vizsgáltam az ebtartótra vonatkozó kötelezettségeket, az ebek microchippel történő megjelölésére vonatkozó előírásokat, az ebösszeírással, az ebrendészeti hozzájárulással, a veszélyes ebekkel kapcsolatos szabályokat, valamint tanulmányoztam az állatmenhelyek és a gyepmesteri telepek létesítésével, működtetésével összefüggő problémákat.

A kutatásaim során vegyes jellegű kutatási módszert alkalmaztam, amelyet a téma is indokol.

Az elemzési módszer között túlsúlyban van a hatályos hazai joganyag bemutatása, ezek közül is kiemelést érdemel az állatvédelmi törvény naprakész feldolgozása. A hatályos jogszabályok tartalmi elemeit leíró és elemző módszert olyan mértékben alkalmaztam, amely a téma feldolgozásához és megértéséhez szükséges.

A munka forrásbázisát elsősorban a jogi normák, a jogforrások alkotják. A jogszabályok mellett feldolgoztam a témához kapcsolódó alkotmánybírói határozatokat, jogeseteket, valamint a jogi szakirodalmat. A felhasznált szakirodalmat illetően megjegyzem, hogy a magyar nyelvű mellett az angol nyelvű szakirodalom került elsősorban feldolgozásra.

A normatív metódus mellett, jogösszehasonlító módszert is alkalmaztam. Elsősorban a magyar, az osztrák és a német állatvédelmi jogszabályok összevetésével foglalkoztam, kivételes esetekben – ahol a szabályozás az előbb említettektől előremutatóbb – pedig az Amerikai Egyesült Államok (a továbbiakban: USA), és Új-Zéland állatvédelmi megoldásait vázoltam fel, és vettem vizsgálat alá, elsősorban abból a szempontból, hogy ezek a megoldások a hazai jogi környezetbe beilleszthetők-e, és ha igen, akkor hogyan. Azért választottam elsődlegesen az osztrák és a német állatvédelmi törvények vizsgálatát, mert szerkezeti felépítésüket és a törvényben megfogalmazott elveket tekintve ezek hasonlítanak leginkább a magyar állatvédelmi törvény felépítéséhez, azonban sok tekintetben mégis túlmutatnak azon, így követendő mintát állítanak hazánk elé.

A német állatvédelmi rendelkezések kapcsán meg kell jegyezni, hogy Németország az Európai Unió első országa, amely – 2002 óta – alkotmányos szinten szabályozza a természet és az állatok védelmét. Az alkotmány „A Szövetség és a tartomány” c. fejezetben deklarálja,

hogy az állam a jövő generációival szembeni felelőssége alapján védi a természetes életfeltételeket és állatokat az alkotmányos rend keretein belül a törvényhozás, valamint a törvényeknek és a jognak megfelelően a végrehajtó hatalom és az igazságszolgáltatás segítségével.¹ Az alkotmánymódosítás egy német szövetségi alkotmánybírói határozatra válaszul került bevezetésre. Egy muszlim hentes a vallás- és foglalkozás szabad gyakorlására hivatkozva rituális vágásokat végzett. A német állatvédelmi törvény főszabályként tiltja a melegvérű állatok előzetes kábítási nélkül történő leölését. Az alkotmánybíró határozatában kimondta, hogy az alkotmányos jog elsőbbséget élvez a törvényben biztosított jogokkal szemben. Az állatvédelem alkotmányba emelése melletti legfőbb érv az volt, hogy az állatok érző lények, ezért az embernek erkölcsi kötelessége az állatok védelme és tiszteletben tartása. Az alkotmánymódosítás eredményeként az állatvédelem más alkotmányban rögzített jogokkal vált egyenrangúvá, többek között a vallás- és foglalkozás szabad megválasztásának jogával.² Az állatvédelemmel kapcsolatos részletszabályokról az alkotmány nem rendelkezik, azok a német állatvédelmi törvényben találhatóak.

Az Európai Unió tagállamai közül azonban nem csak Németország emelte alkotmányos szintre az állatvédelmet: Luxemburg alkotmánya a luxemburgiakról és jogaikról szóló II. fejezetben kimondja, hogy az állam elősegíti az állatvédelmet és az állatok jólétét.³ Ausztria alkotmánya értelmében az állatvédelemmel kapcsolatos ügyekben a törvényhozás a Szövetség, a végrehajtás pedig a tartományok feladata, amennyiben az nem Szövetségi törvényhozási hatáskör.⁴ Szlovénia alkotmánya rögzíti, hogy az állatkínzással szembeni védelmet törvény szabályozza.⁵ Az Európai Unió tagállamain, sőt Európán kívül is találunk országokat, amelyek alkotmányos szinten szabályozzák az állatvédelmet például Svájc, India, Brazília, Egyiptom.⁶ Álláspontom szerint Magyarország számára leginkább a német alkotmányos megoldás – ha nem is teljesen azonosan, de hasonlóan, minden hatalmi ágra kiterjedő alkotmányos szabályozással – szolgálhat kívánatos és követendő mintaként, mely akár az Alaptörvény P) cikk (3) bekezdésében kaphatna helyet.

A könyvben az osztrák és a német állatvédelem általános elveinek, a kedvtelésből tartott állatokkal kapcsolatos törvényi előírásoknak, valamint az állatok védelme érdekében alkalmazható szankcióknak a szabályozási megoldásait vizsgáltam, és hasonlítottam össze a hazai megoldásokkal. A szerkezeti felépítést vizsgálva szembe tűnhet, hogy a nemzetközi tekintés nem kapott önálló fejezetet. Ennek indoka az, hogy logikusabbnak és áttekinthetőbbnek véltem, ha a hazai rendelkezésekhez kapcsolódó külföldi szabályokat az azonos vagy hasonló kérdésekhez kapcsolom, majd ezek után vonom le következtetéseimet.

E módszer alkalmazásától két esetben tettem kivételt: egyrészt a szervezeti rendszer tárgyalásakor külön alfejezetet kapott az osztrák állatvédelmi ügyekben a társadalom és az állami szféra közötti átjárást biztosító ombudsman jogintézményének bemutatása, annak

¹ Németország alkotmánya 20/A. cikk:

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html#p0116

² Joan E. Schaffner: *An Introduction to Animals and the Law*. Palgrave Macmillan, England, 2011, 159-160.

³ Lásd: Luxemburg alkotmányának 11/A. §:

https://www.legislationline.org/download/id/6487/file/Luxembourg_Constitution_am2016_fr.pdf

⁴ Lásd: Ausztria alkotmánya 11. § (1) bekezdés 8.: <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/aut117068.pdf>

⁵ Lásd: Szlovénia alkotmánya 72. cikk (4) bekezdés:

https://www.concourt.am/armenian/legal_resources/world_constitutions/constit/slovenia/slnold-e.htm, Szilvia Vetter – László Ózsvári – Anita Boros: Protection of animals in the constitutions of the european countries. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2020. évi 1. szám, 182. DOI: 10.32575/ppb.2020.1.9

⁶ Lásd: Vetter Szilvia – Ózsvári László: Az állatfajok és állategyedek védelme az európai országok alkotmányában, különös tekintettel az állatok „méltóságára”. *Alkotmánybírói Szemle*, 2020. évi 2. szám, 1-8.

egyedülálló jellege miatt. Másrészt a veszélyes ebek tekintetében a nemzetközi megoldások ismertetését emeltem ki külön részben, tekintettel a téma komplex jellegére és az ahhoz kapcsolódó különféle jogalkotói megoldásokra.

A kutatómunka során nehézséget okozott az, hogy a témámhoz kapcsolódó hazai szakirodalom igen csekély, a hatályos szabályozás elemzésével pedig a szakemberek nagyon kis része foglalkozik, noha az utóbbi években növekszik az állatvédelemmel foglalkozó – jogi és nem jogi megközelítésű – tanulmányok száma. Ugyanakkor úgy gondolom, hogy ebben rejlik a kutatás jelentősége: reményeim szerint a vizsgált kutatási témát illetően új kutatási eredményekkel tudok szolgálni.

Bízom benne, hogy munkámban mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás számára hasznosítható javaslatokat sikerült kidolgoznom, valamint hozzájárulok ahhoz, hogy a jövőben a tudományos kutatások is mélyebben foglalkozzanak a témával.

Első rész

Elméleti és történeti megalapozás

*„Nem az a kérdés, hogy „Képesek-e gondolkodni?”,
nem is az, hogy „Képesek-e beszélni?”.*

Sokkal inkább az: „Képesek-e szenvedni?”

Jeremy Bentham

I. fejezet: Elméleti áttekintés

Az állatvédelemmel kapcsolatos fogalmi kérdések tisztázása során választ kell adnunk néhány alapkérdésre. Mit értünk állatvédelem alatt? Kapcsolódik-e, és ha igen, akkor hogyan az állatvédelem a környezet- és természetvédelemhez? Ebben a fejezetben az állatvédelemhez kapcsolódó fogalmak elemzése és bemutatása mellett e kérdésekre is próbálok választ adni.

A természetvédelem és a környezetvédelem kapcsolatában a komplementer elv érvényesül: a két szakterület egymással összefüggő, két egymást kiegészítő tevékenység.¹

A környezetvédelem fogalmát sokszor és sokat használták a környezet megőrzésére irányuló aktív tevékenységek összefoglaló nevéként.² A Környezet- és természetvédelmi Lexikon szerint: „A környezetvédelem olyan céltudatos, szervezett, intézményesített emberi tevékenység, amelynek célja az ember ipari, mezőgazdasági, bányászati tevékenységéből fakadó káros következmények kiküszöbölése és megelőzése az élővilág és az ember károsodás nélküli fennmaradásának érdekében.”³ A hatályos környezetvédelmi törvény már általánosabb fogalmat használ: olyan tevékenységek és intézkedések összessége, amelyeknek célja a környezet veszélyeztetésének, károsításának, szennyezésének megelőzése, a kialakult károk mérséklése vagy megszüntetése, a károsító tevékenységet megelőző állapot helyreállítása.⁴

A természetvédelem olyan céltudatos, szervezett, intézményesített emberi tevékenység, amelynek célja a természet élő, és élettelen értékeinek feltárása, tudományos alapokon nyugvó szakszerű fenntartása, kezelése, megőrzése.⁵ Nemzetközi szinten a 19-20. században jelentek meg először természetvédelmi törekvések. A hazai természetvédelmi szabályozás tekint vissza a legnagyobb múltra. A természetvédelem gyökerei hazánkban a 18. századig nyúlnak vissza, elsősorban a vadászat és a madarászat vonatkozásában.⁶

Az állatvédelmi tevékenység az emberek és az állatok viszonyának alakulásával függ össze. A háziasítás folytán a háziasított állatok tartása szükségképpen együtt járt bizonyos védelmi jellegű tevékenységekkel, hiszen az állatokról gondoskodni kellett. E gondoskodás folyamata a kezdetlegességtől a mára kialakult szintig rendkívül hosszú utat tett meg.⁷

Az állatvédelem kérdésére hazánkban hosszú időn keresztül nem szentelt figyelmet sem a jogalkotás, sem a jogi szakirodalom. Az állatok védelmét a társadalom egy szűk része saját ügyének tekintette, de ezek a kezdeményezések nem jutottak el a jogalkotás szintjére.⁸ A jogalkotásban is megjelenő változás a rendszerváltáshoz köthető: az a felismerés került előtérbe, hogy a modern társadalmat az érdekli, hogy milyen területeken és milyen mélységig szükséges az állatok, mint az ember élőlénytársai védelme, ennek pedig alapvető jelentősége van az állatvédelem jogi szabályozása szempontjából.⁹

¹ Kovács Mátyás: Környezetvédelem és természetvédelem kapcsolata –Természetvédelem bioetikai vonatkozásai. *Magyar Bioetikai Szemle*, 2010. évi 3-4. szám, 117.

² Bándi Gyula: *Környezetjog*, Szent István Társulat, 2011. 2.

³ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, Akadémia Kiadó, Budapest, 2002, 636.

⁴ 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól 4. § 32.

⁵ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, 424.

⁶ Lásd: Bándi: *i.m.* 320.

⁷ Paulovics Anita: *Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében*. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002, 14.

⁸ Uo. 11.

⁹ Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi rendje*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft, Budapest, 2000, 15.

Az állatvédelem tulajdonképpen nem más, mint az állatvilágot különböző irányokból fenyegető veszélyekkel szembeni óvó tevékenységek foglalatosa.¹⁰

Szűkebb értelemben a háziállatok egyedeinek gondos és kíméletes tartása, tartózkodás az állatok bántalmazásától, kínzásától, erőn felüli kihasználásától és felesleges elpusztításától.¹¹

Tágabb értelemben nemcsak a háziállatokra, de elvileg bármely faj egyedére kiterjedhet, lényegében zavartalan, egészséges életfeltételeket biztosítva annak.¹²

Kutatásom során az állatvédelmet, mint jogterületet vizsgáltam, amely véleményem szerint részben a természetvédelemből, az állatvilág védelméből részben pedig az emberek és az állatok viszonyának alakulásából „nőtte ki” magát és vált önálló területté. Álláspontom szerint az állatvédelem és a természetvédelem közötti elhatárolási szempont az ember és az állat közötti kapcsolatban keresendő.

A természetvédelem nem kizárólag önmagáért az állatért biztosít védelmet, hanem a természet részeként kívánja őket védeni. A Földön a vadon élő állatvilág nagymértékben lecsökkent, egyes állatfajok kipusztultak, vagy kipusztulóban vannak. Ezen állatfajok megőrzése érdekében speciális védelmi intézkedések szükségesek, amelyek körébe az élőhelyek védelme mellett, a természeti egyensúly megőrzéséről való gondoskodás is beletartozik, vagyis a vadon élő állatok, valamint a természetvédelmi oltalom alatt álló, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó állatokkal kapcsolatos szabályok jellemzően természetvédelmi jellegűek.¹³

Ezzel szemben az állatvédelem elsősorban az olyan állatokat részesíti – önmagukért – védelemben, amelyek az ember gondozására vannak bízva. E jogterület foglalkozik a kedvtelésből tartott állatok, a mezőgazdasági haszonállatok, a szőrméjükért tenyésztett állatok, a veszélyes állatfajok egyedeinek, a kísérleti, oktatási vagy egyéb tudományos céllal tartott állatok, az állatkertekben, vadaskertekben, illetve vadasparkokban tartott állatok, a cirkuszi állatok, valamint a kóbor állatok kíméletével, kínzásának tilalmával.

Mint látható, a szabályozás nagyon sokrétű és szertágazó, a felsorolt állatok mind az ember gondozása alatt állnak. Az állatvédelemmel kapcsolatos szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy e jogszabályok elsősorban a háziállatok védelmével foglalkoznak.

A mezőgazdasági haszonállatok tartásának, valamint védelmének kérdései nem képezik tárgyát a monográfiának, mert e témakör elsősorban állategészségügyi, agárjogi megközelítést igényel.

A kísérleti, oktatási vagy egyéb tudományos céllal tartott állatok oltalmával kapcsolatos kérdések vizsgálatára sem tértem ki, mert az állatvédelemnek e területe akár önálló tudományos kutatás tárgyát is képezheti, noha ezen állatok is az ember gondozására vannak bízva, és az állatkísérleteket végző intézmények állatvédelmi követelményeknek is kötelesek eleget tenni.

Az állatvédelem fogalmát vizsgálva felmerül a kérdés, hogy mit értünk védelem alatt? A védelem több szempontú lehet: gazdasági, környezet- és természetvédelmi, de eredhet

¹⁰ Embersics Judit: Az állatvédelem kialakulása és történeti áttekintése. *Iustum Aequum Salutare*, 2016. évi 4. szám, 218.

¹¹ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, 43.

¹² Uo.

¹³ A vadon élő állatok védelméről lásd részletesen: Paulovics Anita: A vadvilág természetvédelme. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2018. évi 2. szám, 408–417., Anita Paulovics – András Bragyova: *The Protection of Wildlife*, Multiscience XXXII. MicroCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, Miskolc, 2018, 1-7, Paulovics Anita: Nemzetközi szerződések a vadon élő állatok védelméről, *Miskolci Jogi Szemle*, 2020. évi 2. különszám, 116-124.

etikai megfontolásból is. Az állattenyésztés és az állategészségügy követelményei kapcsolódnak ugyan az állatvédelem fogalmához, azt azonban korántsem merítik ki. Az állattenyésztés, a vad- és halgazdálkodás gazdasági szempontokat érvényesít. A környezet- és természetvédelmi szempontú védelem valósul meg a fauna fajainak, s azok egyedeinek védelme során. A tulajdonképpeni állatvédelem azonban közvetlenül nem gazdasági, és nem környezet- és természetvédelmi szempontból, hanem etikai megfontolásból ered. Az állatokkal való méltatlan bánásmód az emberekben kelt megbotránkozást. Ezen az alapon jöttek és jönnek létre az állatvédelmi szervezetek szerte a világon, és e szervezetek fellépése nyomán jelennek meg a jogszabályokban állatvédelmi előírások.¹⁴ A könyv elsősorban az etikai megfontolásból eredő állatvédelemmel foglalkozik, ezért is került további szűkítésre a téma a kedvtelésből tartott állatok körére, amelyek védelme az emberrel való szoros emocionális kapcsolatból ered.

Az etikai megfontolásból eredő állatvédelem képviselőit gyakran foglalkoztatják a következő kérdések: van-e az állatoknak erkölcsi státusza, vannak-e erkölcsi jogaik? Ha igen, akkor erkölcsi értelemben az emberrel azonos értékűnek kell-e őket tekintenünk? Ha állatról beszélünk, milyen állatra gondolunk: minden állatra, vagy csak az érzni képes élőlényekre? Egyenlők-e az állatok? E kérdések és az erre adott válaszok nagyon megosztják az állatok védelmével foglalkozó embereket. Egyes állatvédők kijelentik, hogy minden állat egyenlő, míg a másik álláspont képviselői szerint, e kérdésre nem adható igenlő válasz.

Ha elfogadjuk azt az állítást, hogy minden állat egyenlő, akkor az azt jelenti, hogy egy kalap alá vesszük a csimpánzokat, a kutyákat, a százlábúakat, a meztelen csigákat és az amőbákat is. Ez esetben azonban kétséges, hogy az utóbbiak vajon érző lények-e. Az érzés érzékelés útján, nem speciális érzékszervvel történő észlelés. Az érzelmek közé soroljuk például az olyan tudatos érzést, mint a fájdalom – amelyet az élőlény átérez, és az idegrendszere nem a kellemetlen ingert érzékeli – vagy a félelem érzése.¹⁵

Kutatások bizonyítják, hogy az állatok ugyanúgy képesek a fájdalom, a stressz és egyéb ártalmak átélésére. Azonban kérdés, hogy minden állat képes-e fájdalmat érezni, vagy melyek azok az állatok, amelyek képesek a fájdalom érzetére? Hol kell meghúzni a határvonalat ebből a szempontból az állatok között? Melyeket részesítsünk jogi védelemben? A kérdések megválaszolása tekintetében több álláspont alakult ki, amelyek közül dolgozatomban a két legmegosztóbb felfogással foglalkozok. Az egyik szemlélet képviselői szerint a határvonalat a gerinces állatoknál húzhatjuk meg.¹⁶ Vannak azonban olyan törvények, amelyek ehhez képest a gerinces állatoknak is csak egy részére terjesztik ki a jogi védelmet.¹⁷ A másik nézet azonban úgy válaszol a kérdésre, hogy a határvonalat mindig az adott képesség tekintetében kell megállapítani: vagyis, ha a fájdalomról van szó, akkor a fájdalmat érző és nem érző lények között. Ez esetben azonban lehetetlen minden egyes tulajdonság tekintetében egyesével végignézni a lehetőségeket, így kénytelenek vagyunk korlátokhoz kötni a határvonal meghúzását.¹⁸

¹⁴ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, 43.

¹⁵ David, DeGrazia: *Az állatok jogai*. Magyar Világ Kiadó, 2004. 28.

¹⁶ Elekes Máté: Az állatok jogi státusza. *Rendészeti Szemle*, 2006. évi (54. évf.) 11. szám, 18-19.

¹⁷ Az Amerikai Egyesület államok 1966-os állatjóléti törvénye az élő vagy elhunyt macskát, kutyát, hörcsögöt, nyulat, majmot, tengerimalacot, valamint a mezőgazdasági miniszter által megjelölt más melegvérű állatot sorolja az állat fogalma alá. [7 U.S. Code §2132(g)].

¹⁸ Elekes: *i.m.* 20.

Ha egy állatnak van erkölcsi státusza, akkor az a maga jogán rendelkezik erkölcsi jelentőséggel. Az állat érdekeit komolyan kell venni, függetlenül attól, hogy az hogyan hat az emberre.¹⁹

Az állatok erkölcsi státuszára vonatkozó elméleteket alapvetően három csoportba sorolhatjuk. Az indirekt elméletek képviselői tagadják, hogy az állatoknak van erkölcsi státuszuk, vagy, hogy az emberekkel egyenlő megítélés alá esnek, ugyanis az állatoknak nincs öntudatuk, nem tudnak gondolkodni. Ezek az elméletek azért ellenzik az állatok bántalmazását, mert az az embernek erkölcsi tekintetben okoz sérelmet. Az állatok erkölcsi jogait elfogadó elméletek képviselői szerint az állatoknak van közvetlen erkölcsi státuszuk, de nem esnek az emberrel egyenlő megítélés alá. Az állatok közvetlen erkölcsi státuszát az alábbi állításból vezetik le: ha egy lény érez, akkor van közvetlen erkölcsi státusza. A legtöbb állat érez, ezért a legtöbb állatnak van közvetlen erkölcsi státusza. Az elmélet képviselői azonban nem tekintik egyenlőnek az állatokat az emberekkel, ugyanis jogaik csak az embereknek vannak, csak az emberek rendelkeznek józanesszel és öntudattal, csak az ember képes morálisan cselekedni, és csak az ember része a morális közösségnek.²⁰ A morális egyenlőségi elméletek szerint az embert és az állatot erkölcsileg azonos módon kell súlyozni.²¹

Az állatok erkölcsi státuszát tagadó elméletek egyik képviselője Arisztotelész volt, aki szerint egy dolog akkor él, ha az alábbi életfunkciók valamelyike jelen van benne: ész, érzékelés, a helyváltoztatással kapcsolatos mozgás és nyugalom, a táplálkozással összefüggő mozgás, valamint a fogyás és a növekedés.²² Úgy vélte, hogy az élőlények között létezik egy természetes hierarchia. A hierarchia legalacsonyabb szintjén a növények helyezkednek el, amelyek funkciója a táplálkozás, a növekedés és a szaporodás. A természet rangsorában a növények szintje fölött az állatok találhatók, amelyek funkciója az érzékelés. Ez a képességek kör ráépül a növényi lélekre: az állatok képesek táplálkozni, növekedni, szaporodni, úgy, mint a növények és képesek érzékelni. A hierarchia csúcán az ember áll. Az ember az egyetlen racionálisan cselekvő lény a világon; ez az egyetlen, ám áthidalhatatlan különbség az ember és az állat között.²³ Az állatok, bár képesek az érzékelésre, az értelem hiánya miatt az emberek alatt helyezkednek el, és az emberek állatokkal kapcsolatos viselkedésére éppen az értelem hiánya miatt nem vonatkoznak jogi normák.²⁴ A növények az állatok kedvéért, az állatok pedig az emberek kedvéért vannak, azaz minden teremtményt az ember használatára hoz létre a természet.²⁵

A későbbi nyugati filozófusok Arisztotelész nézetét osztották: az ember az egyetlen értelmes lény, az állatok az ember hasznára teremtettek. A középkori keresztény filozófusok közül Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás azt hangsúlyozták, hogy az értelem hiánya miatt az állatok alacsonyabb rendűek az embereknél.²⁶ Aquinói Szent Tamás úgy véli, hogy ha egy lény nem tudja irányítani saját cselekedeteit, akkor másoknak kell megtenni azt, az efféle lények pedig csak eszközök. Az ilyen eszközök nem önmagukért léteznek, hanem az emberek érdekében, azért, hogy az emberek használják őket. Mivel az állatok nem képesek

¹⁹ DeGrazia: *i.m.* 18-23.

²⁰ Internet Encyclopedia of Philosophy. Animals and Ethics. <http://www.iep.utm.edu/anim-eth/#SH2a>

²¹ DeGrazia: *i.m.* 30.

²² Arisztotelész: *Lélektanulmányok írások*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1988. 54.

²³ Gyöngyösi Zoltán: *Az állatok joga és jogalanyisága*. 2. [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga[jogi_forum].pdf)

²⁴ DeGrazia: *i.m.* 11.

²⁵ Arisztotelész: *Politika*. Első könyv. 8.

²⁶ David DeGrazia: *i.m.* 12.

irányítani saját cselekedeteiket, ezért csak eszközök és az emberek érdekében léteznek.²⁷ Az állatokat az ember bármikor megölheti vagy felhasználhatja anélkül, hogy jogtalanságot követne el.²⁸ Mivel az állatokat nem illetik meg jogok, velük szemben való bűn elkövetésről nem lehet beszélni, azonban a velük való kegyetlenkedés azért nem fogadható el, mert az az ember morális lealacsonyodásával jár együtt.²⁹

René Descartes úgy vélte, hogy az emberek és az állatok lényegében gépek. Az embert egyrészt az különbözteti meg az állattól, hogy öntudattal rendelkező alanya a gondolkodásnak, másrészt pedig az ember képes a beszédre, amellyel kifejezi gondolatait. Az állatoknak csupán térbeli kiterjedésük van: nincs lelkük, nincs öntudatuk, nem tudnak gondolkodni, és nincsenek érzéseik, ezért nem is képesek szenvedni, esetükben legfeljebb működési zavarról beszélhetünk.³⁰

Az a nézet, hogy az állatok nem képesek érezni a fájdalmat, a kor filozófusait is megdöbbentette. Thomas Hobbes, John Locke és Immanuel Kant az észlelés és érzés képességével már felruházták az állatokat.³¹ Voltaire szerint is minden ok megvan arra, hogy állati lélekről beszélhessünk, tételét pedig bibliai érvekkel támasztja alá. Elsősorban a Teremtés Könyvére hivatkozik, amely az állatot is „lélegző élőlénynek” nevezi és lélekkel bíró létezőnek tekinti.³²

Noha a modern filozófiát az ember felsőbbrendűségének gondolata uralja, más megközelítések is léteztek. Jeremy Benthamtól származik az a gondolat, hogy egy állatot azért nem szabad bántani, mert ugyanúgy fájdalmat érez, mint az ember.³³ Bentham szerint az állatok morális státuszával kapcsolatban nem az a kérdés, hogy képesek-e gondolkodni vagy beszélni, hanem az, hogy képesek-e fájdalmat érezni, vagy képesek-e törekedni a boldogságra.³⁴ Mint az embernél, úgy az örömet és a fájdalmat érezni képes állatoknál is figyelembe kell venni a hasznosságot, mint életelvet. Ennek megfelelően elítélte a szenvedést okozó állatkínzást.³⁵

Benthamhez hasonlóan John Stuart Mill filozófiája is állatbarátnak tekinthető. Úgy vélte, hogy az adott helyzetben az a helyes cselekvés, hogy az érdekelt felek – mind az emberek, mind az állatok – számára minimalizálni kell a szenvedést és a fájdalmat, és maximalizálni kell az örömet és a boldogságot. E tekintetben pedig számításba kell venni az állatok szenvedés-, fájdalom-, öröm-, és boldogságérzetét is.³⁶

Az állatokról való gondolkodást vizsgálva Charles Robert Darwin munkássága sem hagyható figyelmen kívül. Érvéle szerint az emberek és az állatok képességeiket tekintve különböznek, jellegüket tekintve azonban nem. Sok állat rendelkezik általános fogalmakkal, és bizonyos érzelmi-, értelmi képességekkel.³⁷ Evolúciós elméletében igazolta, hogy az ember más állatfajokból fejlődött ki. Darwin elméletét öt alapelve: a minden fajban vannak öröklődő változatok, minden élőlény populációja exponenciális növekedésre képes, a létért

²⁷ Internet Encyclopedia of Philosophy. Animals and Ethics. <http://www.iep.utm.edu/anim-eth/#SH2a>

²⁸ Tóth I. János: Fenntarthatóság és etika. In: *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series Tom. XXXVI. Sectio Philosophica*, Eger, 2009. 53.

²⁹ Gyöngyösi: *i.m.* 3.

³⁰ Mike Radford: *Animal Welfare Law in Britain*. Oxford University Press Inc., New York, 2001. 17.

³¹ DeGrazia: *i.m.* 13.

³² Gánóczy Sándor: Állati ember – emberi állat. *Magyar Tudomány*, 2014. évi 5. szám, 576-578.

³³ Horváth Nóra: Az ismeretlen Jeremy Bentham. *Világosság*, 2008. évi 9-10. szám, 56.

³⁴ Radford: *i.m.* 26.

³⁵ DeGrazia: *i.m.* 14.

³⁶ Alissa Branham: *Brief Summary of Philosophy and Animals*. 2005.

<https://www.animallaw.info/intro/philosophy-and-animals>

³⁷ DeGrazia: *i.m.* 15.

való küzdelem, a természetes szelekció és a divergencia-elve építette.³⁸ Noha Darwin elmélete a mai napig sokat vitatott, megnehezítette az embert az állattól elválasztó nézet fenntartását.

Bentham és más filozófusok, társadalmi reformerek hatására Nagy-Britannia, az Amerikai Egyesült Államok és más országok is olyan állatjóléti törvényeket alkottak, amelyek az állatok jogi védelmét hivatottak biztosítani.

Az egyenlő megítélést hirdető elmélet kiemelkedő alakjai: Peter Singer és Tom Regan. Az állati jogokról szóló vitában Peter Singer és Tom Regan munkássága gyakorolta a legnagyobb hatást.

Peter Singer amellel érvel, hogy az érző állatok az emberrel azonos morális státusszal rendelkeznek, azaz minden állat egyenlő az emberrel. Álláspontja szerint az állat és az ember közötti viszony nem értékelhető az alsóbb és a felsőbbrendű fajok viszonyában. Az emberek közötti biológiai és kulturális különbség nem lehet alapja annak, hogy az egyes csoportok tagjait másrendűnek tartjuk egymáshoz képest. Mivel az emberek között nem lehet ilyen különbséget tenni, úgy az állatokat sem lehet alacsonyabb rendűnek tartani az emberekénél.³⁹ Szerinte nem lehet olyan kritériumot találni, amely az ember és az állat közötti faji egyenlőtlenséget legitimálná.⁴⁰ Az egyenlő elbánás elve Singernél nem jelent jogegyenlőséget. Minden élőlénynek a fájdalomra és szenvedésre való képességet kell vizsgálni. Mivel az állatok éppúgy képesek erre, mint az emberek, ezért az állatok szenvedésének tudomásulvételét nem lehet mellőzni pusztán azon az alapon, hogy az nem emberi szenvedés. Singer mellőzi az összes olyan érvelést, amelyet az embernek az állatvilág feletti hatalmával szoktak alátámasztani: mégpedig, hogy az ember képes racionálisan gondolkodni, az ember képes beszélni stb. Mint látható Singer az állatok szenvedési lehetőségéből indul ki – akárcsak Bentham. Singer kevésbé tartja elítélendőnek az állatok megölését, feltéve, hogy azt szenvedésmentesen hajtják végre. E tekintetben az ember és az állat nem egyenrangú, mert az embernek van haláltudata, és ez szenvedési képességet okoz nála. Az állatnak viszont nincs haláltudata, megölési lehetősége nem vált ki belőle szenvedést.⁴¹

Tom Regan az állatok jogait az emberek jogaiból vezeti le. Az embereknek a többiek érdekeitől függetlenül belső értékük van, minden egyén egy olyan élet alanya, ami jobb vagy rosszabb az illető egyén számára.⁴² Álláspontja szerint az állatok ugyanolyan erkölcsi státusszal rendelkeznek, mint az emberek, ez az erkölcsi státus pedig jogokon és nem utilitarista elveken alapszik.⁴³ Regaennél a jog érdekérvényesítést jelent. Az emberekhez hasonlóan az állatoknak is vannak létfenntartással kapcsolatos érdekeik, amelyeket sosem szabad megsérteni, még akkor sem, ha az emberi társadalom számára az hasznosabb lenne.⁴⁴ Az állatok jogainál abból kell kiindulni, hogy az állatoknak az az érdekük, hogy ne érje őket testi sérelem. Az állatoknak önértéküknél fogva van joguk a sérelemmentes életre, és nem azért, hogy

³⁸ Pásztor Erzsébet – Botta-Dukát Zoltán – Czárán Tamás – Magyar Gabriella – Meszéna Gáza: Darwini fajképződés és a modern ökológia. *A természet világa*, 2009. évi II. különszám, 51-52.

³⁹ Gyöngyösi: *i.m.*

⁴⁰ Frivaldszky János: Az emberi személy és annak méltósága jogfilozófiai perspektívában - különös tekintettel a jogalanyisághoz és az élethez való jog aktuális kérdéseire. *Acta Humana*, 2014. évi 1. szám, 10.

⁴¹ Gyöngyösi: *i.m.*

⁴² Bányai Orsolya: Az élőlények jogalanyiságának környezeti etikai háttere. *Debreceni Jogi Műhely*, 2007. évi (4. évf.) 4. szám, http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2007/az_elolenyek_jogalanyisaganak_kornyezeti_etikai_hattere/

⁴³ Internet Encyclopedia of Philosophy. Animals and Ethics. <http://www.iep.utm.edu/anim-eth/#SH2a> (2021. december 21.)

⁴⁴ DeGrazia: *i.m.* 30.

létük hasznos-e az embereknek vagy az ökoszisztémának. Az állatok – az emberekhez hasonlóan – olyan élet alanyai, amely jobb vagy rosszabb lehet a számukra, függetlenül attól, hogy valaki értékeli-e őket.⁴⁵ Regan szerint csak azokat az állatokat kell ilyen jogban részesíteni, amelyeknek vannak vágyaik, szándékaik. Szerinte ez az elv minden egy évnél idősebb emlőállatra igaz, és ezt a határt az erkölcsnek, a tudománynak és a joggyakorlatnak kell kitöltenie.⁴⁶

Singer tartózkodott az állati jogok elismerésétől.

Jelen munkában csak a témához szükséges mértékben, a teljesség igénye nélkül vizsgáltam az állatok erkölcsi státuszával foglalkozó jogelméleti kérdéseket, mivel úgy vélem, hogy az állatok státuszával foglalkozó elméletek nagy szerepet játszottak a mai napig aktív állatjogi mozgalmak kibontakozásában. Az állatok jogaival kapcsolatos mozgalmak megjelenését abból a szempontból tartom fontosnak, hogy e szemléletek hatására változhatnak meg az állatok erkölcsi státuszára vonatkozó bevett nézetek.

⁴⁵ Turgonyi Zoltán: Az állatfelszabadítástól a dekonstruktív ökológiáig. Irányzatok a környezeti etikában. *Liget*, 2001. évi 9. szám, 86.

⁴⁶ Gyöngyösi: *i.m.*

II. fejezet: Az állatvédelem múltja

Az állatvédelmi mozgalom kezdete a 19. századi Nagy-Britanniához, valamint az iparosodás és városiasodás hatására bekövetkező társadalmi és kulturális változásokhoz köthető.¹ A 19. század első harmadában az állatvédelmi szabályozás lendülete nem pusztán szentimentalizmuson alapult. Az állatok fiziológiájának megértése, az ember világban elfoglalt helyének újraértékelése, a városi középosztálybeli normák befolyásának növekvése, a társadalom stabilitása miatti aggodalom, a politikai- és jogrendszer érzékenysége, mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy az állatok jogi védelme valósággá váljon.

Angliában az állatvédelem terén egy összetett és széles körű szabályozási rendszer került kiépítésre alig egy évszázad alatt. A háziállatok, a fogságban tartott állatok, a madarak, a hullók és a halak mind-mind jogi védelem alatt álltak. Az állatkínzás elkövetője felelőséggel tartozott magatartásáért, és az állatnak okozott fizikai és pszichikai szenvedés is jogi értékelést nyert. Az állatok jólétének előmozdítása és a betegségek ellenőrzése kiemelkedő szerepet kapott.

Az első világháború után az állatvédelmi mozgalom lendületét veszítette, azonban volt néhány pozitív változás e periódusban is: a bíróságok a pénzbüntetés mellett szabadságvesztés büntetést is kiszabtak állatkínzással kapcsolatos ügyekben, a cirkuszi állatok védelme érdekében számos kötelezettséget írtak elő, és az ebtenyésztés is szabályozás alá került.

1. Az angol állatvédelmi jog történeti fejlődése

Az angol állatvédelmi jog történeti fejlődését tekintve három periódust kell vizsgálnunk. Az állatvédelmi szemléletváltás időszakát (18. század), az első állatvédelmi jogi szabályozás időszakát (1800-1840) és végül az állatvédelmi eszme kiterjesztésének időszakát (1840-1918).

1.1. A 18. századi szemlélet

A 18. század hétköznapi emberei közömbösek voltak az állatok szenvedései iránt. Az állatokhoz való hozzáállás, „ahol nincs lélek ott nincsenek érzések” felfogáson alapult. Ez az attitűd ad magyarázatot arra, hogy miért hagyták széles körben figyelmen kívül az állatok szenvedéseit. A 18. századi Angliában a mezőgazdaság volt meghatározó, és még az egyre növekvő városokban is megfigyelhető a haszonállatok tartása. Ezen állatokat a tej, tojás és egyéb alapvető melléktermékek mellett húsupért tartották. 1726-ban Londonban körülbelül százezer marhát, ugyanennyi borjút és hatszázezer bányát vágtak le. A lovak, pónik és szamarak az élet minden területén jelen voltak: jelentős szerepet játszottak a mezőgazdaságban, a hadseregben, valamint az ipar és a kereskedelem területén. Sok állat azonban a szórakozás központjába került. Míg a vadászat és a lóversenyek az arisztokrácia körében, addig az állatviadatok különböző formái a társadalom alacsonyabb rétegei körében terjedtek el.²

¹ Brian Bonhomme: Russian Compassion: The Russian Society for the Protection of Animals – Founding and Contexts, 1865-75. *Canadian Journal of History* XLV, 2010. 262.

² Mike Radford: *i.m.* 15-33.

1.2. A jogi szabályozás első lépései

Anglia volt az első ország, amely az állatjóléti rendelkezéseket törvényi szinten szabályozta.

1800. április 3-án, Sir William Pulteney parlamenti képviselő javaslatára került tárgyalásra a bikaviadalok tiltását kezdeményező törvényjavaslat. Pulteney a bikaviadalok kegyetlenségét hangsúlyozta és azokra társadalmi problémaként tekintett, ugyanis a dolgozó munkások gyakran napokra, sőt hetekre is elhagyták a munkájukat azért, hogy részt vegyenek ezeken az eseményeken. A benyújtott javaslat azonban ellenséges fogadtatásban részesült. Legnagyobb ellenzője William Windham parlamenti képviselő volt, aki szerint a parlamentnek csak ünnepélyesen és általánosan elfogadott törvényeket kellene hoznia, nem pedig jelentéktelen, személyes és helyi igényeket kielégítő törvényeket. Álláspontja szerint ez a jelentéktelen jogalkotási szellem nem vezet jóra, csak a törvények szaporodását szolgálja, amelyekből már így is túl sok van. Windham a szegény emberek szabadsága ellen irányuló támadásként mutatta be a javaslatot, amely üldözi e társadalmi réteg tradicionális szokásait. Úgy gondolta, hogy ideje ellenállni ezeknek a szükségtelen korlátozásoknak, amelyeket, ha azok törvényerőre emelkednek, kétségtelenül más, egyformán komolytalan és bosszantó rendelkezések fognak követni. A törvényjavaslat végül nem került elfogadásra.

1802-ben egy újabb, sikertelen kísérlet követte a tilalmi javaslatot. Az ellenzék ismét Windham képviselőt támogatta, aki megismételte azon álláspontját, hogy az ilyen csekély, értéktelen helyi panaszok vitája méltatlan a törvényhozó testülethez.³

A következő szabályozási kísérlet hét évet váratott magára. 1809-ben Thomas Erskine nyújtott be törvényjavaslatot a Lordok Házába. Álláspontja szerint az állatokat a kegyetlen bántalmazásokkal szemben védelemben kell részesíteni, ugyanis országszerte napi szinten számtalan esetben fordulnak elő állatkínzások, amelyek jogi védelem nélkül nem szüntethetők meg. Álláspontja szerint vétséget követ el az – beleértve az állat tulajdonosát is – aki rosszindulatúan megsebez, szándékosan kegyetlenül vagy más módon bántalmaz lovat, szamarat, ökröt, juhot vagy sertést. Javaslatában tehát már nem a bikaviadalok megszüntetését, hanem a törvényen alapuló állatvédelmet hangsúlyozta, azonban a Parlament ezt a javaslatot sem támogatta.⁴

Közel tíz évet váratott magára az állatvédelem ügyének újratárgyalása. Richard Martin képviselő 1821-ben terjesztett a parlament elé egy újabb állatvédelmi törvényjavaslatot, amely a lovakkal és más állatokkal szembeni kegyetlen bánásmód megakadályozását tűzte ki célul. A parlament e javaslattal szemben is a korábbi álláspontját képviselte: a törvényjavaslat teljesen felesleges, a kérdés nem alkalmas törvényi szintű szabályozásra. Azonban hangsúlyozni kell, hogy immár a képviselők egy része a javaslat támogatása mellett tette le voksát. Volt, aki szerint minden állatot védelemben kellene részesíteni, míg mások a gazda által elkövetett kegyetlen bánásmód szankcionálását iktatták volna törvénybe. Az ellenzék – köztük a főügyész is – azzal érvelt, hogy ha elfogadásra kerül a törvényjavaslat, akkor az a büntetőjog területén egy új elvet fog bevezetni. Ezen érv ellenére az Alsóház megszavazta a javaslatot, amely azonban a Lordok Háza előtt elbukott. Richard Martin 1822. május 24-én ismét benyújtotta a javaslatot, amely immáron törvényerőre emelkedett. A jogszabály tiltotta a szarvasmarhákkal és a lovakkal való durva bánásmódot, illetve ezen állatok kínzását. Ez volt az első jogszabály, amelynek célja, hogy megakadályozza az állatokkal szembeni kegyetlen magatartásokat. Richard Martin képviselő 1823 májusában kezdeményezte, hogy a

³ Uo. 33-35.

⁴ Uo. 35-37.

törvény tilalmazza a bika- és állatviadalokat is. 1824 februárjában megpróbálta kiterjesztetni a törvény hatályát a kutyákra, macskákra, majmokra és más állatokra. Ugyanazon a napon javaslatot terjesztett elő a medve viadalok, valamint más kegyetlen sportok tilalmára vonatkozóan. 1825 februárjában ismét a medve-, borz- és kutyaviadalok ellen emelte fel hangját, és a következő hónapban szankcióként pénz- és börtönbüntetés kiszabására tett javaslatot. 1826 áprilisában az ő kezdeményezése alapján került bevezetésre az ebek védelméről szóló törvény. 1835-ben a törvényt módosították és az állatkínzás tilalmát minden kedvtelésből tartott állatra kiterjesztették.⁵

1835-ben a Richard Martin képviselő nevéhez fűződő törvény hatályát veszítette és helyébe a Joseph Pease képviselő nevével fémjelzett törvény lépett. E törvény a tilalmazott magatartások listájára emelte a halált okozó, különös kegyetlenséggel elkövetett állatkínzást és kiterjesztette a védelmet a bikákra, borjakra és bárányokra, valamint a kutyákra és más háziállatokra. Arról azonban, hogy mely állatok értendők a más háziállat kategória alatt, a törvény nem rendelkezett. A jogszabály szankcióként pénzbüntetést és/vagy szabadságvesztés büntetést határozott meg. 1837-től a törvény rendelkezéseit Írországból is alkalmazták.⁶

1.3. Az állatvédelmi eszme kiterjesztése

Az állatvédelem jogi szabályozásának következő jelentős lépését az állatkínzás megelőzéséről szóló 1849. évi törvény hatályba lépése jelentette. E jogszabály hatályon kívül helyezte Pease képviselő törvényét és az 1837-es törvénymódosítást is. A törvény több jelentős változást hozott az állatvédelem jogi szabályozásában: egyrészt meghatározta az állatokkal való bánásmód olyan típusait, amelyeket bűncselekménnyé minősített. Ezek a bánásmód-fajták a következők voltak: az állat verése, rossz tartási körülmények, az állat képességeit meghaladó teljesítményre kényszerítése, és az állatkínzás, amelynek két típusa volt, az állat bántalmazása és az állat halálát okozó bántalmazása. Másrészt kimondta a törvény, hogy a bűncselekmény megállapításához már nem szükséges az elkövető szándékos magatartása. Ezen rendelkezés bevezetését az indokolta, hogy a korábbi szabályozás alapján a bíróságok vonakodtak elítélni a vádlottat akkor, ha az ügyészség nem tudta bizonyítani a szándékosságot. Harmadrészt a törvény a tényleges elkövetőkön kívül a felelősség körét kiterjesztette harmadik személyekre (munkáltatókra, tulajdonosokra) is, akik bűncselekményre való felbujtásért voltak felelősségre vonhatók.

A jogszabály hatálya az alábbi állatfajokra terjedt ki: lovak, bikák, ökrök, tehenek, szamarak, bárányok, juhok, kecskék, malacok, kutyák, macskák és minden más állat. A későbbi jogi szabályozás bevezette azt a terminológiát, hogy "bármely háziállat", ami úgy került értelmezésre, hogy magába foglalt minden másfajta állatot akár négylábút, akár nem, ezáltal pedig a madarak is jogi védelem alá kerültek.

A törvény jelentős rendelkezése volt az is, hogy bűncselekménynek minősítette az állatszállítás azon módját, amely szükségtelen fájdalmat vagy szenvedést okoz az állatnak.

Az angol állatvédelmi mozgalom további jellegzetességét az állatmenhelyek adták, amelyek kezdetben döbbenetet váltottak ki a társadalom tagjaiban és nevetség tárgyává váltak. Az állatmenhelyek önkéntes alapon működtek, befogadták a kóbor kutyákat, gondoskodtak róluk és új otthont kerestek számukra.⁷

⁵ Uo. 38-39.

⁶ Uo. 44.

⁷ Uo. 66.

Az angol állatvédelem jogi szabályozása terén kiemelkedően fontos előírásokat tartalmazott az 1911-ben elfogadásra került állatok védelméről szóló törvény, amely hatályon kívül helyezte az állatkínzásra vonatkozó összes addigi törvényhozási intézkedést. A törvény hatálya a háziállatok mellett immár a fogságban tartott állatokra is kiterjedt, ami kifejezett előrelépést jelentett. A jogszabály kimondta, hogy az, aki nem gondoskodik megfelelően a háziállatokról és a fogságban tartott állatokról, bíróság elé állítható.⁸ A törvény rögzítette, hogy ha a bíróság e törvény alapján az előtte folyamatban lévő ügyben a bizonyítási eljárás adataiból azt állapítja meg, hogy a megkínzott állat további életben tartása még nagyobb kegyetlenség lenne, akkor az állat tulajdonosának beleegyezése nélkül is elrendelheti az állat elpusztítását. E rendelkezés végrehajtásával bárkit megbízhat a bíróság. Ha azonban az állat tulajdonosa tiltakozik az állat elpusztítása ellen, akkor kizárólag állatorvos előzetes meghallgatása után hajtható végre a bíróság döntése.⁹ A törvény tartalmazott egy tulajdonjogot korlátozó rendelkezést is: a bíróság a kegyetlen bánásmódban részesített állatot annak tulajdonosától elkobozhatta, és az ilyen állattal a fennálló körülmények alapján belátása szerint rendelkezhetett.¹⁰ A jogszabály a bántalmazás fajtái közé emelte az állatok megrúgását, halálra hajszolását, megrémisztését és vadítását. A bűncselekmény szándékos és gondatlan alakzatát egyaránt büntetni rendelte. A törvény szabályozási körébe vonta az állatszállításal, az állatviadalkal, a mérgező és káros gyógyszerek és hatóanyagok állatnak történő beadásával kapcsolatos szankciókat, bűncselekménnyé nyilvánította az állaton kellő gondosság és körültekintés nélkül végzett beavatkozásokat és rendelkezett a vágóhidakról is. Állatkínzás esetén alkalmazható szankciók: a pénzbüntetés és szabadságvesztés büntetés voltak.

E törvényben foglalt rendelkezésekhez hasonló szabályokat vezettek be Skóciában 1912-ben. Az 1911. évi állatvédelmi törvény egyfajta folytonosságot képvisel, hiszen szabályozását tekintve egészen 1822-ig, a Martin képviselő által előterjesztett törvényjavaslatig nyúlik vissza és alapját képezi a mai angol és wales-i jogszabályi rendelkezéseknek.¹¹ E jogszabály közel egy évszázadig volt hatályban változatlan tartalommal. 2006-ban az állatvédelmi törvény helyébe az állatjóléti törvény lépett, amelynek legfontosabb rendelkezései között szerepel az állatok gazdáját terhelő gondossági kötelezettség, valamint az állatok alapvető szükségleteinek kielégítése – mint étellel és vízzel való ellátása. A törvény továbbá meghatározza azt is, hogy az állatoknak megfelelő állatorvosi ellátást és környezetet kell biztosítani. Míg az 1911-es állatvédelmi törvény kizárólag a haszonállatok tekintetében írta elő a gondossági kötelezettséget, addig a 2006-os állatjóléti törvény azt a kedvtelésből tartott állatokra is kiterjeszti.¹²

2. Az angol állatvédelmi mozgalom hatása a kontinensen

A német területeken Szászország fogadott el elsőként, 1838-ban külön törvényt arról, hogy az állatokat meg kell védeni a kegyetlen bánásmódtól. Ezen jogszabállyal vette kezdetét a

⁸ Rebecca F. Wisch: *Brief Summary of United Kingdom Animal Law*. 2010.

http://www.animallaw.info/topics/tabbed_nonus/spunitedkingdom.htm#top (2021. december 22.)

⁹ Zsoldos Benő: A „Protection of Animals Act” első éve Angolországban. *Jogtudományi Közöny*, 1913. évi (48. évf.) 5. szám 43.

¹⁰ Uo.

¹¹ Mike Radford: *i.m.* 87-88.

¹² Rebecca F. Wisch, *Brief Summary of...*

német állatvédelmi jog fejlődése, hamarosan a többi német állam és város is hasonló rendelkezéseket vezetett be, szankcióként pedig szabadságvesztést és pénzbüntetést határoztak meg.¹³

Hollandiában az állatkínzás szabályozása az 1886. évi büntető törvénykönyvben, illetve az állatokkal való rossz bánásmód, mint szabálysértés speciális jogszabályokban került rögzítésre.¹⁴ Az állatkínzás elkövetőjével szemben pénzbüntetést vagy legfeljebb három hónapig tartó börtönbüntetést szabhatott ki a bíróság. A szabályozás célja a közrend és közérkölcse védelme volt.¹⁵

A 19. század végén és a 20. század elején az osztrák állatvédelmi rendelkezések a közrend és a közérkölcse védelmét célozták, vagyis tisztán emberközpontú megközelítést alkalmaztak. Egy 1846-ban kiadott császári rendelet tiltotta a nyilvánosan és a közrend megzavarásával elkövetett állatkínzást. A védelem középpontjában nem a megkínzott állat, hanem az emberi társadalom állt, azaz csupán közvetett állatvédelemről beszélhetünk. Ausztriában közvetlen állatvédelemről a 20. század első felétől beszélhetünk: 1925-ben lépett hatályba egy közigazgatási jogi rendelkezés, amely az állatkínzás elemeiként határozta meg az állatokkal való kegyetlen bánásmódot, illetve az állatok túlhajszolását. Az állatvédelem célja immár az állatoknak, mint – amelyek a jólét mellett, stresszt, fájdalmat és szenvedést is érezni képes – élőlényeknek a védelme. Ezt a rendelkezést azonban az 1933-ban hatályon kívül helyezték. Az állatvédelemmel kapcsolatos jogalkotási folyamat az 1940-50-es években vette ismét kezdetét és közel fél évszázad alatt tíz állatvédelmi tárgyú törvény született Ausztriában.¹⁶

3. Az állatvédelem múltja Magyarországon

A hazai állatvédelmi szabályozás történetét vizsgálva arra a megállapításra jutottam, hogy az állatvédelemnek rövid a múltja, de hosszú a története: ugyanis a részletes jogi szabályozásra viszonylag későn, az 1990-es évek második felében került sor. Ezért a szabályozástörténeti részt két korszakra osztottam: az 1989 előtti és az 1989 utáni időszakra. Az 1990-es évek előtti periódust tekintve láthatjuk, hogy voltak ugyan kapcsolódó jogszabályok, de ezeket nem sorolhatjuk a szűk értelemben vett állatvédelmi rendelkezések közé, mert elsődleges céljuk nem az állatok önmagukért való védelme, jó közérzetének biztosítása volt, sokkal inkább elő-termesztvédelmi jellegűek, amelyek hatással voltak és hozzájárultak a későbbi állatvédelmi szabályok kialakításához, valamint az állatvédelem természetvédelemtől való elválásához. Az első komolyabb állatvédelmi megmozdulás, valamint jogalkotás iránti igény a társadalom részéről a rendszerváltás után figyelhető meg.

¹³ Florian Köhler – Susanne Wildner: *Consumer Concerns about Animal Welfare and the Impact on Food Choice*. 1998, 4. <http://www.uni-kiel.de/agrarmarketing/EU/Koewild.PDF> (2021. december 22.)

¹⁴ Eleanor Evertsen – Wim De Kok: Legal Protection of Animals: The Basics. *Journal of Animal Law V.*, 2009, 92.

¹⁵ Eugénie C. de Bordes: Animal Protection Legislation in the Netherlands: Past and Present. In: *The Human-Animal Relationship: Forever and a Day*, Francien De Jonge & Ruud Van den Bos eds. 2005, 201-202.

¹⁶ Regina Binder: A Large Step – But Still a Long Way to Go Austrian Animal Welfare Legislation: An Overview. *Journal of Animal & Natural Resource Law*, VIII., 2012, 92-93.

3.1. Az 1989 előtti időszak

A tágabb értelemben vett állat- és természetvédelemmel kapcsolatos rendelkezések szabályozás-történetének kezdete hazánkban is a 18. századra tehető. Ekkor került sor a vadászat és madarászat szabályozására III. Károly 1729. évi dekrétumának 22. cikkelyében, mely rögzítette, hogy bármely nem-nemesnek és nem-honosítottnak Ulászló 5. dekrétumának XVIII. cikkelyében (azoknak a büntetése, akik a szökevény jobbágyokat befogadják, s nem akarják visszaadni) kijelölt büntetés terhe alatt, tiltva van az agarak és vizslák tartása. A törvénycikk a földesuraknak és nemeseknek tiltotta a Sinkorán nevű angol vadászkutyák tartását és az azokkal való vadászat üzését. E szabály indoka az volt, hogy a mezőkön a vetésekben a vadászattal okozott károkat jobban el lehessen kerülni. E dekrétum fajvédelmi hozadékkal is járt a tilalmi idők megállapításával.¹⁷

A 18. század másik jelentős állat- és természetvédelemmel kapcsolatos, az élővilág védelmét szolgáló normája az 1790/91. évi LVII. törvénycikk az erdők pusztításának megakadályozásáról.

A hazai egyedkimélő állatvédelem eszméjének kezdete és az állatkínzás pónalizálása iránti igény az 1800-as évek első feléig nyúlik vissza.

„Nagy hahotával hallottam egy pásztor elébeszéli: miképpen ő néha komor s unalmas órájában elevenen lehúzza bőrét a báránynak, s úgy bocsájtja el meztelen; s ki hinné, hogy azon inség szüleményének még légyen ennyi ereje, mellyel (kipihenvén egy kissé a metélésnek fájdalmát) elszaladhasson?! S midőn sehol helyét nem leli – midőn társai is össze zavarodva futnak az illy esméretlen forma előtt; akkor hóhérai csipőjükre tett kezekkel kacagnak, míg bele nem fáradván, alig tudják aztán elfogni, hogy megöljék – botokkal verik agyon. És ez multság?!”

Az idézet a „Tudományos Gyűjtemény” 1820. évi V. kötetéből való. „Az oktalan állatokon való kegyetlenkedés” című cikkel az állatkínzások elleni felszólalás elsőként került nyilvánosan szóba hazánkban, és később ezt több hasonló témájú felszólalás követte.¹⁸ 1845-ben merült fel az első állatkínzás elleni egyesület alapításának gondolata. A szervezet – amely az állatok védelme mellett az erkölcsök nemesítését is célul tűzte ki – azonban nem volt hosszú életű: 1846-ban, hosszas tanácskozás után került elfogadásra alapszabálya, ez év végére választották meg a tisztségviselőket, a civil szervezet határozatai azonban teljesítés nélkül maradtak, és a következő évben tisztségviselői lemondtak, így a szervezet gyakorlatilag megszűnt. Az 1848-as szabadságharc és az azt követő korszak idején az állatvédelem eszméje háttérbe szorult és az eszme előtérbe kerülése az 1870-es évekig várattott magára. 1870-ben megalakult a Pesti Állatvédő Egyesület, amely kezdetben nagy aktivitással bírt: felterjesztést intézett a fővárosi bizottsághoz a kutyák szájkosárral való ellátása tekintetében fennálló szabályok megszüntetése, és az elfogott kutyák harmincnapi vesztégár alatt tartásának eltörlése végett. A következő évtől azonban a szervezet aktivitása jelentősen visszaesett.¹⁹

¹⁷ Horváth Gergely: A környezetvédelem, a természetvédelem és az élőhelyvédelem viszonyrendszere a hazai jogi szabályozásban. *Jogtudományi Közlemények*, 2013. évi (68. évf.) 7-8. szám 355.

¹⁸ Lásd: Sipos József: *Az oktalan állatok megevéséről, haszonra fordításáról s az azokkal való bánásról némely gondolatok*. Kerékgyártó Árpád: *Az állatvédelmi ügy multja Magyarországon 1848-ig*. Petényi Salamon János: *Az állatkínzás ellen* (1844).

¹⁹ Máday Izidor: *Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon*. Grimm Gusztáv Bizománya, Budapest, 1907. 5-12.

1875-ben Magyarország, Ausztria és Olaszország aláírta a hasznos madarak védelméről szóló egyezményt, amely állatvédelmi szempontból kiemelkedő jelentőséggel bírt. Míg nemzetközi téren előrelépés figyelhető meg, addig a hazai állatvédelem – állatvédő egyesület hiányában – nem mutatott fejlődést.²⁰

Az 1870-es évek végén és az 1880-as évek elején az állatvédelem eszméi hatósági intézkedésekben öltöttek testet. Ám kifejezetten állatvédelmi törvény még ekkor sem született. A Csemegi-kódexhez kapcsolódóan az 1879. évi XL. törvénycikk, a kihágásokról szóló magyar büntető törvénykönyv (a továbbiakban: Kbt.) – a közrend és a közszemérem elleni kihágások között – rendelte büntetni az állatkínzást akként, hogy: „Aki nyilvánosan, botrányt okozó módon állatot kínoz, vagy durván bántalmaz, úgyszintén aki az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegi: nyolc napig terjedő elzárással és száz forintig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.”²¹

A Kbt. három elkövetési magatartást rögzített: az állat kínzását, annak durva bántalmazását, illetve az állatkínzás ellen kiadott rendeletet vagy szabályrendeletet megszegését.

Az állatkínzás fogalma alatt egyrészt az állat testének fájdalmat okozó sérelmezését, másrészt pedig az állat munkában való túleröltetését kellett érteni. Az állat durva bántalmazása a kínzás fogalma alá esett, míg az állat munkában való túleröltetése valósult meg akkor, ha erőtlenné vagy beteg állatot használtak erőit meghaladó terhek vontatására vagy megfeszített munkára, amelynek következtében az állat gyakran teljesen kimerült és munka közben összeesett.²²

A tényállás csak nyilvánosan, nyilvánosság előtt volt megvalósítható, elkövetési módként pedig a bántalmazás botrányt okozó módját rögzítette a Kbt. Ahhoz, hogy a kínzást, botrányt okozó módon kövessék el, nem volt szükséges feltétel, hogy azt több ember lássa, s hogy ennek következtében közbotrány keletkezzen, hanem elegendő volt, ha a kínzás módja botrányt okozó, és a hely nyilvánossága folytán annak bárki tanúja lehetett.²³

Az állatkínzás tényállását ezen túlmenően a törvény kiszélesítette azáltal, hogy a törvény kiterjeszti e szakasz büntetését az állatkínzás ellen kiadott rendelet vagy szabályrendelet megsértésére is. Ilyen esetben hivatkozni kellett a rendelet keltére és számára, valamint meg kellett nevezni az ítéletben azt a cselekményt, amellyel a vádlott az állatkínzást a szabályrendelet értelmében elkövette.²⁴

A tényállás szándékosan és gondatlanul egyaránt elkövethető volt. Gondatlanságból elkövetett állatkínzás jellemzően az állatok túlterhelése esetén fordulhatott elő, illetve abban az esetben, ha az elkövető felületességéből nem vett tudomást az állatkínzás tilalmáról.²⁵

Az elhatárolási szempontok tekintetében fontos kiemelni, hogy „az idegen állat szándékos bántalmazása rongálásnak minősült. Abban az esetben azonban, ha az elkövetőt az idegen tulajdonban levő állat bántalmazása tekintetében gondatlanság terhelte, az állatkínzás miatt lehetett felelősségre vonni.”²⁶

²⁰ Uo. 12.

²¹ Zoltán Ödön: Az állatvilág jogi védelme. *Magyar Jog*, 1986. évi (33. évf.) 2. szám, 105-106.

²² Edvi Illés Károly: *A kihágásokról szóló magyar büntető-törvénykönyvek és eljárási szabályok magyarázata*. Singer és Wolfner Kiadása, Budapest, 1903. 221.

²³ Uo.

²⁴ Uo. 222.

²⁵ Uo. 222-223.

²⁶ Károlyi Judit: Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. *Acta juridica et politica*, 2006. évi (60. évf.) 13. szám 7.

A kihágás intézményének, illetve a kihágási bíraskodásnak a megszüntetésével²⁷ és a szabálysértés intézményének a bevezetésével²⁸ az állatkínzás már nem kihágásnak, hanem szabálysértésnek minősült, amely lényegében a Kbt. szabályozását vette át. A jogszabály módosítására többször is sor került, de azok csak a szankció mértékét és a helyszíni bírságolás lehetőségét érintették.²⁹

A Kbt. mellett egyes különböző törvényekben, mint pl. az 1876. évi cselédtörvényben, az 1888. évi állategészségügyi törvényben, vagy az 1894. évi mezőrendőri törvényben található tiltó rendelkezések, amelyek állatkínzás és az állatokkal való rossz bánásmód miatt határoznak meg büntetéseket.³⁰ Az 1876. évi cselédtörvény kimondta, hogy a cseléd abban az esetben, ha a gondozására bízott lábasjóságot figyelmeztetés ellenére rosszul ápolja vagy kínozza, akkor a szolgálatból felmondás nélkül is elbocsátható.³¹

Állatvédelmi szempontból szintén jelentős rendelkezést tartalmazott az vadászatról szóló 1883. évi XX. törvencikk, amely tilalmazta a vadászat tárgyát nem képező madarak üldözését, fészkeik rombolását és tojásaik elszedését.

A hazai állatvédelmi eszme terjedésében kiemelkedő szerepe volt Herman Ottó természetudósnak, aki az 1881-1883. közötti országgyűlési ülészakban felszólalt az állatok kínzása ellen, valamint a nagy érdeklődésre tekintettel állatvédő egyesületet alapított és szerkesztette annak kiadványait. Az egyesület alapításának célja az volt, hogy a főváros területén megakadályozza az állatkínzásokat, és az állatokkal szemben humánusabb állapotokat teremtsen. Az egyesület törekvései visszhangra találtak. 1884-ben a főváros szabályrendeletet bocsátott ki az élelmezésre szolgáló kisebb élő állatokkal való bánásmód tekintetében. Előírta többek között az állatok kellő etetését és itatását, valamint az állatok szállítási módját is. Hasonló tartalmú szabályrendeletet alkotott Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye törvényhatósága is. Szintén az egyesület érdeme, hogy 1896-ban betiltották a bikaviadalok engedélyezését, valamint 1901-ben földművelésügyi miniszteri rendelet³² született a mezőgazdaságra hasznos állatok védelme érdekében. Ez a rendelet a denevért, a vakondot, a cickányok fajait, a sünt és nyolcvankilenc madárfajt helyezett védelem alá. Ugyanebben az évben a miniszter körrendeletet intézett valamennyi állatorvoshoz, amelyben az állatvédelem ügyének felkarolását és az egyesület törekvéseinek támogatását kötelezettségükre tette. Szintén az egyesület sikerei között kell megemlíteni a „Madarak és Fák napja”-nak Magyarország iskoláiban való meghonosítását is, amelyet az 1906. évi I. törvencikk rögzített.³³

A 19. században részletes szabályok születtek még többek között a vadászatról, az erdőgazdálkodásról, a vízjogról, a halászatról, valamint az állategészségügy rendezéséről.

A korábban hatályos jogszabályok közül még – a teljesség igénye nélkül – kiemelendők a következők:

- 1935. évi IV. törvény az erdőkről és a természetvédelemről,
- 1961. évi 18. törvényerejű rendelet a természetvédelemről,
- 1976. évi II. törvény az emberi környezet védelméről,
- 1982. évi 4. törvényerejű rendelet a természetvédelemről.³⁴

²⁷ 1955. évi. 17. tvr.

²⁸ 1953. évi. 16. tvr.

²⁹ Károlyi: i.m. 9.

³⁰ Zsoldos: i.m. 42.

³¹ Uo. 43.

³² 24655/901. számú Földművelésügyi rendelet.

³³ Máday: i. m. 9-39.

³⁴ Paulovics: *Allatvédelem az EU...* 23.

Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. törvény jelentősége, hogy hatályba lépését megelőzően nem volt olyan jogi norma, amely kifejezetten rendelkezett a természetvédelemről. E jogszabály részletekbe menően szabályozta az erdők fenntartását és az erdőgazdálkodást, az erdők megosztását, az erdei termékek szállítását, a közérdekű erdőtelepítéseket, az erdőbirtokossági társulatokat, a természetvédelmet, az erdőrendészeti hatóságokat, a jogorvoslatokat, a rendes bírói út igénybevételét, az erdészeti igazoltatás szervezetét, az Országos Erdei Alapot, valamint ismerteti a büntető rendelkezéseket.

A természetvédelem körében meghatározta a természetvédelem tárgyait, melyek közül kifejezetten a témához kapcsolódnak „azok a vadon tenyésző állat- és növényfajok, amelyek a kipusztulás veszélyével szemben oltalomra érdemesek, valamint általában a természetben jelentősen hasznos vadon tenyésző állatfajok.”³⁵

A jogszabály a védett állat- és növényfajok tenyésző helyét természetvédelmi területnek, a védelem alá vont egész tájék területét pedig természetvédelmi körzetnek nyilvánította. Rendelkezett a természet védett tárgyai elpusztításának, megrongálásának, vagy azoknak eredeti állapota megváltoztatásának tilalmáról. Tiltotta továbbá a védett fajhoz tartozó állat vagy növény elpusztítását, tenyészetben történő megzavarását, valamint ezen állatok bántalmazását, elfogását vagy fogságban tartását. E szabályt követően azonban rögzítésre került, hogy a természetvédelem a vadászatnak a fennálló jogszabályok szerint megengedett gyakorlását nem érinti, a természetvédelem nem terjed ki használt épületeken rakott madárfészkekre, a földművelésügyi miniszter pedig engedélyezheti kizárólag tudományos célokra a védett állatok, növények vagy a védett madarak tojásainak megszerzését.³⁶

A természetvédelemről szóló 1961. évi 18. törvényerejű rendelet szabályozta a természetvédelem tárgyait, szolt a védetté nyilvánításról, meghatározta a természetvédelem szervezetét, valamint rendelkezett a természetvédelmi területek és tárgyak kezeléséről, nyilvántartásáról. E törvényerejű rendelet hatályba lépésével az 1935. évi IV. törvénynek a természetvédelemre vonatkozó rendelkezései hatályukat veszítették.

Az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény jelentősége abban rejlett, hogy szabályozta egyrészt a környezetvédelemre vonatkozó rendelkezések megsértése miatti polgári jogi felelősséget, ugyanis kimondta, hogy „aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz, a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles a kárt megtéríteni.”³⁷

A polgári jogi felelősség mellett megjelent a büntetőjogi felelősség is, mégpedig egy új büntetőjogi tényállás keretében. E törvény szubszidiárius büncselekményként iktatta be a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény rendelkezései közé a környezetvédelmet sértő büncselekményt. A tényállást az valósította meg, aki az emberi környezet védelem alatt álló tárgyait úgy szennyezte, ártalomnak vagy károsodásnak tette ki, hogy ezzel az ember életét vagy egészségét jelentős mértékben kedvezőtlenül befolyásolta. Az elkövető minősített eset miatt volt felelősségre vonható, ha a büncselekmény folytán emberi életre veszély származott. A jogalkotó a büncselekmény szándékos és gondatlan alakzatát egyaránt szabadságvesztés büntetéssel sújtotta.

A természetvédelemről szóló 1982. évi 4. törvényerejű rendelet célul tűzte ki a természetvédelem hagyományainak megőrzését, eredményeinek továbbfejlesztését, az emberi környezet védelme érdekében egyes természeti értékek különleges oltalmát, megőrzését és fenntartása alapvető szabályainak megállapítását. A jogalkotó az általános rendelkezések

³⁵ Az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. évi IV. törvény 212. § d) pont.

³⁶ 1935. évi IV. törvény 214. §.

³⁷ Az emberi környezet védelméről szóló 1976. évi II. törvény 46. §.

között rögzítette, hogy a természetvédelem érdekeit a nemzetgazdasági tervezés és szabályozás, továbbá a gazdasági döntések és a hatósági intézkedések során figyelembe kell venni. A törvényerejű rendelet további jellegzetessége az a normatív szabály, amely kimondja, hogy a természetvédelem célkitűzéseinek megismerését az egész társadalom számára biztosítani kell, és gondoskodni kell arról, hogy annak tagjai tevékenyen vehessenek részt azok megvalósításában. Ennek egyik módja a természetvédelemmel összefüggő alapvető ismereteknek és feladatoknak a közoktatás, ismeretterjesztés és tájékoztatás útján való ismertetése, másik módja pedig az, hogy az állami és a társadalmi szervek kérjék a lakosság közreműködését a természetvédelmi feladatok megvalósítása során, és gondoskodjanak a társadalom öntevékeny részvételének megszervezéséről.³⁸

Ebből az időszakból további jelentőséggel bír az 1973-ban megalkotott Washingtoni egyezmény (a továbbiakban: CITES), amely a fokozott védelmet igénylő élőlények kereskedelmét szabályozza.³⁹ Hazánk 1985-ben csatlakozott az egyezményhez.⁴⁰ A nemzetközi egyezmény közel harminchatezer faj kereskedelmét tiltja. A CITES a kipusztulás közvetlen közelében lévő fajok szabadon élő egyedek befogását vagy kereskedelmét tiltja szigorúan, hasonlóképpen az ezen egyedekből készült bármilyen termék kereskedelmi forgalomba hozatalát is.⁴¹

Az 1989 előtti joganyagot vizsgálva láthatjuk, hogy bár voltak az egyedkímélő állatvédelem irányába ható törekvések és jogi rendelkezések, összességében azonban a tágabb értelemben vett állatvédelem szabályozása valósult meg.

3.2. Az 1989 utáni időszak

Hazánkban az állatvédelem részletes jogi szabályozására az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvénnyel (a továbbiakban: Ávtv.) került sor. E törvény megszületését több mint két évtizedes emberi, társadalmi összefogás előzte meg.

Az első komolyabb megmozdulás a Herman Ottó Országos Állat- és Természetvédő Egyesülethez fűződik, amely civil szervezet 1987-ben készített el egy teljes állatvédelmi törvénytervezetet, amit megküldött a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztériumnak. A minisztérium az állatvédelmi törvényjavaslat koncepcióját 1991-re alkotta meg. A tervezetet 1992-ben az Országgyűlés Környezetvédelmi Bizottsága megvitatta és el is fogadta, azonban – a nemzetközi szerződések előírásaival kiegészült – tervezet nem került az Országgyűlés elé.⁴²

A második komolyabb megmozdulás az 1990-es évek közepére tehető. Az állatvédő szervezetek, a média, valamint a közvélemény egyaránt igényelték az állatvédelmi törvény megalkotását. Ezen előzmények hatására született meg a jelenleg is hatályos, többször módosított állatvédelmi törvényünk.⁴³ Ezen jogi norma keretjelleget tartalmaz, a részletszabályok kormányrendeletekben és miniszteri rendeletekben találhatóak. Az állatvé-

delemmel kapcsolatos szabályozás azóta egyre részletesebbé, korszerűbbé válik. A közigazgatási jogban és a büntetőjogban is növekszik azon tényállások száma, melyek szankciókat helyeznek kilátásba az állatok védelmét szolgáló rendelkezések megsértőivel szemben: a 2004. évi X. törvény az állatkínzást büntetőjogi tényállásként iktatta be a Büntető Törvénykönyvbe,⁴⁴ míg a 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet rendelkezik az állatvédelmi bírságról.

Az állatvédelem jogának fejlődésében a 2010-es év forradalmi változásokat hozott. Az Alkotmánybíróság 2010-es határozata⁴⁵ – amely megszüntette a korábbi veszélyes eb fogalmát – indította el a fejlődést, illetve annak lehetőségét. Úgy vélem, részben ennek is eredménye az Ávtv. – 2012. január 1-jével hatályba lépett – átfogó módosítása, amely különösen az ebrendészeti, ebtartási kérdések korszerűsítésére törekszik. Azonban az állatvédelmi jogszabályok módosítása itt nem ért és ér véget, ugyanis 2012. augusztus 1-jével, illetve 2013. január 1-jével átfogó módosításra került a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet, 2022. január 1-jével, valamint október 4. napjával pedig további módosítások lépnek hatályba az Ávtv. és a Btk. kapcsán is, amelyek szintén szigorítják az állattartási szabályokat állatvédelmi okokból. Ezek a későbbiekben kerülnek bemutatásra.

³⁸ A természetvédelemről szóló 1982. évi 4. törvényerejű rendelet 4. §

³⁹ Paulovics: Állatvédelem az Európai Unióban. Magyarország az Európai Unió csatlakozás tükrében, *Miskolci Jogtudományi Műhely* 3, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2003, 99.

⁴⁰ Paulovics: Állatvédelem a nemzetközi szabályozás tükrében. *Magyar Jog*, 2004. évi (54. évf.) 2. szám, 84.

⁴¹ Ragályi J. Róbert: Illegális állatkereskedelem. *Belügyi Szemle*, 1997. évi 4. szám 75-76.

⁴² Paulovics: Az állatvédelem jogi szabályozása 1985-2005. *A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005 (II. kötet)* szerk: Jakab András és Takács Péter, Gondolat-ELTE ÁJK, Budapest, 2007. 881-893.

⁴³ 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről.

⁴⁴ Horváth Éva: Az állatvédelem a jogi szabályozásban. *Studia Juvenum*, 2005. évi (1. évf.) 1 szám, 99.

⁴⁵ 49/2010. (IV. 22.) AB határozat (Magyar Közlöny 2010. évi 59. szám, Budapest, 2010. április 19.)

Második rész

Az állatvédelemről általában

„Testvéreink ők, s ugyanabban a műhelyben készültek, mint az ember, s értelmük is van, néha bonyolultabb és finomabb, mint a legtöbb embernek.”

Márai Sándor

I. fejezet: Az állatvédelem jogának általános kérdései

A jog világában az állatvédelem eszköze nem más, mint a védelem jogszabályi erővel való elrendelése, a védelem általános elveinek deklarálása, tilalmak felállítása és a szabályok megszegésének szankcionálása. Ezen eszközöket az Országgyűlés által 1998. március 16-án elfogadott Ávtv. hivatott biztosítani. A törvény címe különbséget tesz az állatvédelem és az állatok kímélete között, holott az állatvédelem fogalmi körébe az állatok kímélete is szorosan beletartozik. Ez egyébként a jogszabály számos rendelkezéséből kitűnik.¹

Az Ávtv. preambulumban rögzítésre került az Országgyűlés azon álláspontja, hogy az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége, valamint az állatvilág és minden egyede nagy értéket jelentenek az emberiség számára, továbbá a Magyar Köztársaság aktívan szerepet vállal a nemzetközi törekvésekből az állatok védelme és kímélete érdekében.

Ebben a fejezetben az Ávtv. rendelkezései mellett vizsgáltam az osztrák és a német állatvédelmi törvények rendelkezései közül az alfejezetekhez kapcsolódó szabályozási megoldásokat, valamint az állatkínzás és az állatviadal tilalmának tekintetében az USA-ban megjelenő speciális szabályokat, amelyek akár követendő példaként is szolgálhatnak nemcsak hazánk, hanem Európa országai számára is.

1. Az állat védelmének általános szabályai

Az Ávtv. célja az állatvédelem, az emberi felelősségtudat fokozása, valamint az állatvédelem alapvető szabályainak meghatározása.² Mindebből általánosságban három lényeges következtetést kell levonni:

1. az ember erkölcsi kötelessége az állatvédelem és az állatok kímélete,
2. szükséges az emberi felelősségtudat növelése,
3. rendkívül fontosak az állatvédelmet szolgáló – a törvény céljainak megfelelő – további jogszabályok annak érdekében, hogy az állatvédelem és az állatok kímélete egyre teljesebbé váljék.³

Az osztrák szövetségi szintű állatvédelmi törvény (a továbbiakban: az osztrák állatvédelmi törvény) céljaként az állatok életének védelmét és azok jólétének biztosítását határozza meg. A védelem alapja az, hogy az emberek felelősséggel tartoznak az állatokért, mint az emberhez hasonló teremtményekért.⁴ Az emberhez hasonló teremtmény kifejezéssel a törvény azt emeli ki, hogy az állatok érző lények, akiknek az érdekeit erkölcsi okokból kell figyelembe venni. Az osztrák állatvédelmi törvény egyik fő célkitűzése az, hogy ne okozzanak szükségtelen fájdalmat, szenvedést, szorongást az állatnak. Másrészt a törvény megállapítja azokat az alapvető követelményeket, amelyek az állatok jólétét biztosítják. Ezen célokat figyelembe véve a törvény olyan szabályokat tartalmaz, amelyek az állatok tartását és kezelését írják elő, mondván, hogy azok érezni, szenvedni képes élőlények.⁵

¹ Zoltán Ödön: Az állatvédelmi törvény után. *Magyar Jog*, 1999. évi 4. szám 215.

² Böő István: Az állatvédelem általános értelmezése. *Őstermelő: gazdálkodók lapja*, 2004. évi (8. évf.) 5. szám, 70.

³ Uo.

⁴ § 1 Bundesgesetz über de Schutz der Tiere (Tierschutzgesetz – a továbbiakban: TSchG BGBl. I. Nr. 118/2004).

⁵ Regina, Binder: *i.m.* 100-101.

A német állatvédelmi törvény az osztrák szabályozással azonosan határozza meg a törvény célját, továbbá kimondja, hogy alapos ok nélkül senki nem okozhat az állatnak fájdalmat, szenvedést vagy szorongást.⁶

A hazai törvény szabályozási körébe vonja:

- a) a gazdasági haszon céljából tartott, igénybevett állatokat,
- b) a kutatási-kísérleti célra szolgáló, illetve a tudományos és oktatási célból tartott állatokat,
- c) a versenyző- és sportcélra tartott állatokat,
- d) a pásztorebeket, az őrző-, védő-, mentő-, jelző-, vakvezető, rokkantsegítő és terápiás kutyákat,
- e) a vadászatra alkalmazott állatokat,
- f) a mutatóanyag vagy bemutatási célra szolgáló állatokat,
- g) az őrszolgálatok feladatainak ellátását szolgáló állatokat,
- h) a kedvtelésből tartott állatokat,
- i) a veszélyes, kóbor- és tenyésztő állatokat, valamint a vadon élő fajok bármilyen célból fogva tartott egyedeit.⁷

A magyar szabályozással ellentétben, az osztrák állatvédelmi törvény nem alkalmaz taxatív felsorolást. A törvény hatálya főszabály szerint minden állatra kiterjed, azonban a jogszabály meghatározott szakaszainak hatálya kizárólag a gerinces állatokra, a lábasfejúekre és a tízlábúakra terjed ki. A vadászat és a halászat szabályozása pedig nem tartozik a törvény hatálya alá.⁸

A hazai szabályozás – mint látható – a pozitív taxáció módszerével sorolja fel azokat az állatokat, amelyeket védelemben kíván részesíteni. Mivel a jogszabály negatív taxációt nem tartalmaz, felmerül az a kérdés, hogy azok az állatok, amelyek a pozitív taxációba nem esnek bele nem élveznek védelmet? E kérdésre azonban nem adható igenlő válasz, a jogalkotó tudatosan nem vonhat ki egyes egyedeket a szabályozás alól, amire következtetni is lehet a jogszabály preambulumból.⁹ A törvény nem szól például az ellenőrizhetetlen módon szaporodni tudó rovarokról (legyekről, szúnyogokról, csótányokról stb.).¹⁰ Álláspontom szerint a pozitív taxáció módszerének alkalmazása nem célszerű megoldás, hiszen az állatvédelem lényege épp abban rejlik, hogy az állatvilág minden egyedét¹¹ óvni kell. Véleményem szerint az osztrák állatvédelmi törvény mintájára, a hazai jogszabály hatályát is főszabályként minden állatra ki kellene terjeszteni, és ezt követően kellene meghatározni, hogy a törvény mely szakaszainak hatálya terjed ki kizárólag a gerinces állatokra, a lábasfejúekre és a tízlábúakra. A lábasfejúeket és a tízlábúakat azért célszerű a törvény hatálya alá vonni, mert tudományos bizonyítékok igazolják, hogy ezek a fajok képesek megélni a fájdalmat, a szenvedést, a féltelmet, illetve tartós egészségkárosodást szenvedhetnek. 2021 novemberében az Egyesült Királyságban az állatvédelmi törvény kapcsán olyan módosítójavaslat került kidolgozásra a London School of Economics and Political Science (LSE) tanulmányaira alapozva, mely a lábasfejúekre és a tízlábúakra is kiterjesztené a törvény hatályát: vagyis az angolok –

történelmi előzményeiket nem meghazudtolva – továbbra is az állatvédelem élharcosai kívánnak maradni.¹²

A hazai állatvédelmi törvény az állat védelmének általános szabályai fejezetcím alatt az állat tartásának általános szabályait, az állat kíméletét és az állatkínzás tilalmát, az állaton való beavatkozás szabályait és az állat életének kioltására vonatkozó szabályokat tárgyalja. Ezek a rendelkezések az állatvédelem legalapvetőbb normái, és ezen általános szabályokra épülnek az egyes állatfajokra vonatkozó részletszabályok.

2. Az állat tartásának általános szabályai

Az állattartás általános szabályai lényegében az állattartó kötelezettségeit rögzítik. A törvény értelmében állattartó az állat tulajdonosa, illetve aki az állatot vagy az állatállományt gondozza, felügyeli. Vagyis ő az a személy, aki az állattal rendelkezni jogosult és ő az, aki az állat gondozására köteles.

Az állattartó a jó gazda gondosságával köteles eljárni. Kérdésként merülhet fel, hogy ki a jó gazda? A törvény értelmében a jó gazda az az állattartó, aki az állat szükségleteinek megfelelő életfeltételekről gondoskodik és ennek során tekintettel van az állat fajára, fajtájára, korára, nemére és életkori, valamint egészségi állapotára, továbbá az, aki az állat tartási és takarmányozási igényeit kielégíti (elhelyezés, táplálás, gyógykezelés, tisztán tartás, nyugalom, gondozás, kiképzés, nevelés, felügyelet).¹³

A jó gazda gondosságán túl, az állat tartójának kötelezettségei közé tartozik az állatok elkülönített tartása, amennyiben azok veszélyt jelentenek egymásra, az állat ideális és biztonságos elhelyezése, szakszerű gondozása és szökésének megakadályozása, az állat igényeinek megfelelő rendszeres, de legalább napi egyszeri ellenőrzése, valamint a kedvtelésből tartott állat ürülékének közterületről való eltávolítása. Az állattartó köteles továbbá a megkötve tartott, vagy mozgásában egyéb módon korlátozott állat számára a zavartalan pihenés és a sérülésmentes mozgás lehetőségét biztosítani, a szabadon tartott állatnak pedig védelmet nyújtani a kedvezőtlen időjárástól és az egészségre ártalmas hatásoktól. Amennyiben az állatot állandóan zárt körülmények között tartja, gondoskodnia kell az állat számára megfelelő mozgástér biztosításáról is.¹⁴

Az osztrák állatvédelmi törvény szerint állattartónak minősül minden olyan személy, aki felelős egy állatért, akár állandó, akár ideiglenes alapon tartja, vagy aki az állatot gondozza.¹⁵ A törvény értelmében főszabály szerint mindenki jogosult az állattartásra, ha azonban az állat tartója nem tud a törvény rendelkezéseinek megfelelően gondoskodni az állatról, akkor köteles azt átadni állattartással foglalkozó egyesületnek, intézménynek vagy személynek. A tizenhatodik életévüket be nem töltött személyek a törvényes képviselő hozzájárulása nélkül nem tarthatnak állatot.¹⁶ Ez a korlátozás megakadályozza azt, hogy kiskorúak, az állattartással járó felelősség tudatának nélkül tartsanak állatot, ami azért fontos, mert az ily

⁶ § 1 Tierschutzgesetz (a továbbiakban: TierSchG BGBl. I S. 1206).

⁷ 1998. évi. XXVIII. törvény 2. § (1) bekezdés.

⁸ § 1. 3. TSchG BGBl. I. Nr. 118/2004.

⁹ Paulovics: *Az állatvédelem jogi...* 885.

¹⁰ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után...* 215.

¹¹ Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi szabályozásáról.* Magyar Jog, 1992. évi 7. szám, 403.

¹² https://www.gov.uk/government/news/lobsters-octopus-and-crabs-recognised-as-sentient-beings?utm_medium=email&utm_campaign=govuk-notifications&utm_source=994c7ffd-9c00-4347-9563-bc9a0754ecad&utm_content=immediately

¹³ 1998. évi XXVIII. törvény 3. § 8.

¹⁴ Paulovics: *Állatvédelem az EU* 46., illetve lásd részletesen: 1998. évi XXVIII. törvény 4-5. §.

¹⁵ § 1. 4. TSchG BGBl. I. Nr. 118/2004.

¹⁶ § 12. TSchG BGBl. I. Nr. 118/2004.

módon tartott állatok (elsősorban kutyák) gyakran utcára kerülnek, vagy állatmenhelyre a tartó felelőtlensége miatt.

A törvény meghatározza az állattartás irányelveit, amelyek javarészt a magyar szabályozásban is megjelenő jó gazda gondosságáról, mint állattartó kötelezettségekről szólnak. Az állattartó ugyanis köteles gondoskodni az állat megfelelő elhelyezéséről, ellátásáról, élelmezéséről, a mozgás lehetőségének biztosításáról, tekintettel az állat fajára, fajtájára, korára, nemére és élettani, valamint egészségi állapotára.¹⁷ A jogszabály ezen irányelveket részletekbe menően tárgyalja.

Ha az állat beteg vagy sérült haladéktalanul, illetve szükség esetén állatorvosi ellátásban kell részesíteni, speciális igényeinek megfelelően kell ellátni, szükség esetén pedig elkülönítetten kell elhelyezni.¹⁸

Az állat szabad mozgásában nem korlátozható. Tilos állatot állandó jelleggel kikötve tartani. Kutyát még ideiglenes jelleggel is tilos láncon vagy más módon megkötve tartani. A vadon élő állatok – a ragadozó madarak kivételével – sem tarthatók még ideiglenes jelleggel sem kikötve.¹⁹

Az állatok korának, fájának és szükségleteiknek megfelelő mennyiségű és minőségű takarmányt, illetve megfelelő mennyiségű vizet kell biztosítani. Az állat számára a takarmányt és a vizet higiéniaileg megfelelő formában kell adni.²⁰

Az állatok nem tarthatók állandó sötétségben, illetve nem tarthatók mesterséges világításban anélkül, hogy megfelelő időt biztosítanának a pihenésre. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a csirketenyésztésre. Ha a rendelkezésre álló természetes fény nem képes kielégíteni az állat szükségleteit, akkor mesterséges világítást kell biztosítani, azonban figyelembe kell venni az állatok pihenési idejét és ébrenléti idejét.²¹

Az ideiglenesen vagy állandóan szabadban tartott állatok számára, lehetőség szerint védelmet kell nyújtani a szélsőséges időjárási viszonyoktól, a ragadozóktól, és más olyan veszélyeztető tényezőktől, amelyek az állat jólétét veszélyeztetik.²²

Az osztrák állatvédelmi törvény az általános rendelkezések között rögzíti, hogy az, aki állatnak sérülést okoz vagy veszélyeztet egy állatot, ésszerűen elvárható mértékben köteles szükséges elsősegélyt nyújtani az állatnak, vagy ha ez nem lehetséges, akkor köteles elsősegélynyújtásról gondoskodni.²³ Aki e kötelezettségének nem tesz eleget 3750 euró, a rendelkezés ismételt megsértése esetén 7500 euró fizetésére kötelezhető.²⁴ Megítélésem szerint az elsősegélynyújtásról szóló rendelkezés az Ávtv.-be is átültethető lenne, azzal szemben pedig, aki e kötelezettségének nem tesz eleget, állatvédelmi bírság kiszabására kerülhetne sor. Sajnálatos módon gyakran előfordul, hogy az úton elütnek egy állatot és ott hagyják. Arra az esetre, ha az állat életben marad, ez a szabály alkalmazható lenne. Megjegyzendő az is, hogy az osztrák büntetési tétel felső határa meglehetősen magas, ami visszatartó erővel bírhat és ezáltal hozzájárulhat a jogellenes cselekmények számának csökkenéséhez.

A német állatvédelmi törvény a magyar és az osztrák szabályozáshoz képest szűkebben szól az állattartói kötelezettségekről. Rögzíti, hogy mindenki, aki állatot tart, vagy állatról gondoskodik, az állat ellátásához szükséges ismeretekkel kell rendelkeznie, továbbá köteles

¹⁷ § 13. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

¹⁸ § 15. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

¹⁹ § 16. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

²⁰ § 17. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

²¹ § 18. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

²² § 19. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

²³ § 9. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

²⁴ § 38 (3) TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

az állat fajtájára, igényeire és viselkedésére tekintettel annak megfelelő élelmet, ellátást és lakhatást biztosítani, valamint az állatot nem szabad mozgásában fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozó módon korlátozni.²⁵

3. Az állat kímélete, az állatkínzás tilalma

Az állatkínzás fogalmát a törvény az alapfogalmak között határozza meg. Állatkínzásnak minősít a jogszabály minden olyan bántalmazást, amely szükségtelen, illetve fájdalmat okoz az állatnak, valamint az ilyen hatást eredményező beavatkozásokat és bánásmódot. Állatkínzást követ el továbbá az, aki az állat szükségleteit annak tartós félelmet vagy egészségkárosodását okozó mértékben korlátozza. Az öröklődő betegségben szenvedő – nem kísérleti célra szánt – állategyed tenyésztése, szaporítása is állatkínzásnak minősül.²⁶

Az állatkínzás körében a törvény további tilalmakat is rögzít, így tilos az állatnak indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, tilos azt kínozni és károsítani, kíméletlen módon mozgatni, szállítani, elhelyezni, természetellenes és önpusztító tevékenységre szoktatni, emberre vagy állatra uszítani, illetve állatviadalra idomítani. Az állatot nem szabad továbbá kényszertakarmányozásra fogni, kivéve az egészségügyi megfontolásból való kényszerű táplálás esetét, valamint teljesítőképességét felismerhetően meghaladó teljesítményre kényszeríteni.²⁷

Az Ávtv. a fentiekben felsorolt tilalmak alól kivételeket is megállapít, ugyanis kimondja egyrészt, hogy az állat kínzása nem terjed ki az érett libatoll házilag vagy az engedélyezett technológia szerint végzett tépésére, másrészt pedig azt, hogy a kényszertakarmányozásra fogás kiterjed a házilag vagy az engedélyezett technológia szerinti liba- és kacsatömésre.²⁸

Fontos hangsúlyozni, hogy az állatkínzás nemcsak az Ávtv.-ben, hanem büntetőjogunkban is tilalmazott magatartás. Az állatkínzás büntetőjogi szabályozottságának mérésére az Állatkínzás-ellenes Büntetőjogi Index (Anti-Cruelty Criminal Index, ACCI) került kidolgozásra, amely átfogó képet ad tizenöt európai ország állatkínzást szankcionáló büntetőjogi szabályairól.²⁹

Az állatkínzás, mint büntető jogi norma Magyarországon a 2013. július 1-jén hatályba lépett Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (a továbbiakban: új Btk.) immár a környezet és természet elleni bűncselekményekről szóló önálló fejezetben jelenik meg. A fejezet alá tartozó bűncselekmények a környezetkárosítás, a természetkárosítás, az állatkínzás, az orvvadászat, az orvhalászat, a tiltott állatviadal szervezése, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése, az ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés, a radioaktív anyaggal visszaélés, a nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés, és az atomenergia alkalmazásával visszaélés. A felsorolt tényállások közös jellemzői, hogy a környezetet és a természetet, valamint azok elemeit védik. Ezen bűncselekmények önálló fejezetben történő szabályozását a hazai szakirodalom már korábban is igényelte.³⁰ Noha a könyv témája

²⁵ § 2, TierSchG BGBL. I S. 1206.

²⁶ 1998. évi XXVIII. törvény 3. § (4) bekezdés.

²⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 6. §.

²⁸ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 48.

²⁹ Lásd részletesen: Vetter Szilvia – Özsvári László: Az állatkínzás szabályozása gazdasági és társadalmi mutatók tükrében. Magyar Tudomány, 2021. évi 5. szám 663-675, DOI: 10.1556/2065.182.2021.5.9

³⁰ Lásd: Bárándy Gergely: Az állatkínzás jelene és jövője. *Debreceni Jogi Műhely*, 2010. évi (7. évf.) 2. szám, Metzger Szilvia: Az állatkínzás bűncselekmény kérdései. *Acta scientiarum socialium*, 2010. évi 13. szám, 59-69.

alapvetően közigazgatási megközelítésű, ezen alfejezetben nem szeretném mellőzni a büntetőjogi szabályozás ismertetését, mert 2022. január 1-jétől nemzetközi megoldásokat is követő, illetve ahhoz igazodó módosítások lépnek hatályba az állatkínzás és a tiltott állatviadal szervezése bűncselekmények tekintetében és sok esetben e bűncselekményeket kedvtelésből tartott állatok ellen követik el.

A Btk. értelmében az állatkínzás vétségét az követi el, aki gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, vagy aki gerinces állatát vagy veszélyes állatát elüzi, elhagyja vagy kiteszi. Ezen esetekben a törvény két évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását teszi lehetővé, ha azonban ez első esetben foglalt bűncselekményt szaporítással összefüggő hasznoszerzési cél érdekében, tíznél nagyobb számú kedvtelésből tartott állatra, a jó gazda gondosságának elmulasztásával követik el, akkor a büntetés egytől öt évig terjedő szabadságvesztés.³¹ 2022. január 1-jétől az állatkínzás bűncselekménnyé minősítése óta (2004) talán a legjelentősebb Btk. módosítás lép hatályba az állatkínzás tekintetében. Büntett miatt vonható felelősségre az, aki az állatnak különös szenvedést okoz, vagy több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, továbbá az, aki az állatkínzást nagy nyilvánosság előtt vagy az állat kedvtelésből való tartásától, illetve az érintett állatfaj tartásától eltiltással érintett állattal szemben az eltiltás tartama alatt, vagy állatkínzás, vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti elítélést követő két éven belül követi el. Ezen esetekben az elkövető három évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel büntetendő.³² A büntetés egytől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzást különös visszaesőként követik el. Különös visszaesés szempontjából hasonló bűncselekmény az állat pusztulását okozva elkövetett természetkárosítás, állatkínzás, illetve tiltott állatviadal szervezése.³³ Szintén egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az, aki mérge³⁴ alkalmazásával vagy az állat elpusztítására alkalmas csalelemek kihelyezésével több állat pusztulását okozza. Ez utóbbi esetben az előkészület két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.³⁵

Az állatkínzás bűncselekményének törvényi tényállása nem keretdiszpozíció, mert nem az Ávtv. szabályaira utal vissza, hanem a büntetőjogban ismert fogalmakkal maga a büntető norma határozza meg az elkövetési magatartást.³⁶ Megjegyzendő, hogy a 2022. január 1-jétől a jó gazda gondossága fordulat azonban az Ávtv. alapján értelmezhető.

A cselekmény elkövetési tárgyai egyrészt általában a gerinces állatok, továbbá a veszélyes állatok.³⁷

A bűncselekmény elkövetési magatartása egyrészt a gerinces állatot indokolatlan bántalmazása, valamint az olyan indokolatlan bánásmód alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza. A bántalmazás az állat testére irányuló erőszakos ráhatás, amelynek nem feltétele a fizikai fájdalom okozása, mert a büntetőjogi szankcionálás nem az állatban elért érzethez, hanem az elkövető

³¹ 2012. évi C. törvény 244. § (4) bekezdés.

³² 2012. évi C. törvény 244. § (2) bekezdés.

³³ 2012. évi C. törvény 244. § (3) bekezdés b) pont, (6) bekezdés.

³⁴ 2012. évi C. törvény 253/A. § E fejezet alkalmazásában a mérge olyan veszélyes anyag vagy keverék, amely toxikológiai tulajdonságai alapján a belégzése, lenyelése vagy a bőrön át történő felszívódása esetén az állat életét veszélyeztet, illetve az állat különös szenvedését vagy maradandó egészségkárosodását idézheti elő.

³⁵ 2012. évi C. törvény 244. § (3) bekezdés a) pont, (5) bekezdés.

³⁶ EBH2008. 1762.

³⁷ A veszélyes állatfajokról és egyedeik tartásának szabályairól szóló 85/2015. (XII. 17.) FM rendelet 1-2. számú melléklete sorolja fel, hogy mely állatok tartoznak a fogalomba.

magatartásához kapcsolódik.³⁸ Az új Btk. indokolása szerint nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás tekinthető állatkínzásnak: a nevelés, az idomítás, a hasznosítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet. Azonban ebben az esetben is meg kell határozni, hogy melyek azok az eszközök, amelyek büntetendők és melyek azok, amelyek nem.³⁹ Véleményem szerint ezen esetekben sem szükségszerű a bántalmazás, hiszen neveli, idomítani jutalmazó módszerrel és az állat iránti tisztelettel, szeretettel is lehet és sok esetben ez a megoldás célravezetőbb. Részemről nem elfogadható és nem támogatható, hogy az állat engedelmességét a gazda iránt érzett félelem alapozza meg, a bántalmazással elért nevelés pedig épp ezt vonja maga után. Ugyanakkor elismerem, hogy indokolt a bántalmazás, ha az az állat támadásának elhárítása érdekében történik.

Az egészségkárosodást vagy pusztulást előidéző bánásmód fogalmába beleértendő minden olyan fizikai ráhatás vagy mulasztás, amely nem esik a bántalmazás körébe.⁴⁰ A bánásmód hosszabb ideig tartó folyamatot feltételez, egyszeri, eseti jelleggel az nem követhető el.⁴¹

Ezen elkövetési magatartást bárki elkövetheti, így például az is, aki állaton állatkísérletet engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően végez, vagy állatorvosi végzettséghez kötött tevékenységet jogosulatlanul végez.⁴²

A bűncselekmény immateriális, a büntethetőséghez elegendő, ha az elkövető cselekménye alkalmas a halál, illetve maradandó egészségkárosodásának előidézésére.⁴³ Ha az elkövető cselekménye az állat életének kioltását eredményezi, akkor az a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként értékelhető. Az Ávtv. lehetővé teszi az állat életének kioltását, de csak akkor, ha arra elfogadható okból vagy körülmény miatt kerül sor. Ezen okok például az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állomány szabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, valamint közegészségügyi veszély elhárítása.⁴⁴ Ezen esetekben tehát az állatkínzás tényállása nem valósul meg.

A bűncselekmény másik elkövetési magatartása a gerinces állat vagy veszélyes állat elűzése, elhagyása vagy kitétele. E fordulatban a törvényhozó egyrészt a megunt háziállatok (kutya, macska), illetve a veszélyes állatok (skorpió, egyes pókfajták) sorsukra hagyása ellen kíván fellépni. Ezen magatartások büntetni rendelésének oka egyrészt az állat kiszolgáltatott helyzete, másrészt pedig a magára hagyott állat által okozható veszélyhelyzet megelőzése.⁴⁵ A tényállás e fordulatának alanya speciális, elkövetője csak az állattartó, azaz az állat tulajdonosa, vagy gondozója, felügyelője lehet.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy gerinces állatról van szó, a cselekménye alkalmas arra, hogy az állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, illetve, hogy az állatot a sorsára hagyja.⁴⁶

³⁸ Károlyi: *i.m.* 17.

³⁹ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 190.

⁴⁰ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 190.

⁴¹ BH2011. 331.

⁴² T/6958. számú törvényjavaslat 371.

⁴³ Bárányi: *i.m.*

⁴⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 11. § (1) bekezdés.

⁴⁵ Károlyi: *i.m.* 20.

⁴⁶ *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez.* Complex Kiadó, Budapest, 2013. 515.

A jogalkotó súlyosabban rendeli büntetni azt a bűncselekményt, amely az állatnak különös szenvedést okoz. Különös szenvedésként értékelendő az átlagosat lényegesen meghaladó, rendkívüli brutalitással véghez vitt, illetve az állatnak az átlagosnál lényegesen nagyobb szenvedést okozó cselekmény. Így például, ha a bántalmazás hosszantartó, elhúzódó, illetve, ha az elkövetéskor az állat szenvedése láthatóan rendkívüli mértékű.⁴⁷

A tényállás további minősített esetei: a több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozó, a nagy nyilvánosság előtt elkövetett, állattartástól eltiltás ideje alatt elkövetett állatkínzás, valamint, ha az állatkínzást állatkínzás vagy tiltott állatviadal szervezése bűncselekmény miatti elítélést követő két éven belül követik el. A minősített esetek tekintetében elegendő, ha az elkövetőt csak gondatlanság terheli.⁴⁸

Az az állat, amely az állatkínzás elkövetési tárgya volt, elkobozható. Az elkobzás lehetőségét a bántalmazott állat életének, egészségének jövőbeli védelme indokolja.⁴⁹ Állatkínzás esetében kizárt az elkobzás mellőzésének lehetősége.⁵⁰

Az osztrák állatvédelmi törvény az Ávtv. és a Btk. rendelkezéshez képest az állatok sérelmére elkövetett magatartások szélesebb körét tekinti állatkínzásnak. A törvény rögzíti, hogy tilos indokolatlan fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni az állatnak, illetve tilos az állatot hergelni. E rendelkezés megsértésének minősül, ha valaki:

- a) ún. kegyetlen tenyésztési gyakorlatot folytat, vagyis úgy tenyészt állatot, hogy előre látható, hogy az állat, illetve annak utódai fájdalomtól, sérüléstől vagy szorongástól fognak szenvedni,
- b) szöges nyakörveket, illetve elektromos és vegyi anyagokat tartalmazó kiképzőeszközöket használ, kivéve a szolgálati kutyák kiképzése során, azonban esetükben is csak erre kiképzett ember használhatja ezeket az eszközöket,
- c) technikai eszközökkel próbálja az állat viselkedését befolyásolni, azért, hogy a kiváltott viselkedés miatt meg tudja büntetni az állatot,
- d) az állatot más állatra uszítja, vagy úgy képi ki őket, hogy más állatokkal szemben agresszív magatartást tanúsítsanak,
- e) állatviadalt szervez és lebonyolít,
- f) kutyaversenyeket szervez aszfalton vagy más kemény talajon,
- g) az állat teljesítményének növelése érdekében annak doppingkészítést ad, különösen sportversenyek és más hasonló események kapcsán,
- h) ha az állatot reklám, kiállítás vagy más hasonló célokra használja, és az az állatnak szenvedést, fájdalmat okoz,
- i) azáltal okoz fájdalmat, szenvedést, sérülést vagy félelmet egy állatnak, hogy szélsőséges időjárási viszonyok, oxigén hiánynak teszi ki vagy ilyen okból az állat szabad mozgását gátolja,
- j) nem állatgyógyászati okokból szükséges anyagok és élelmiszerek lenyelésére kényszeríti az állatot, vagy olyan táplálékkal látja el az állatot, amelynek elfogyasztása fájdalmat, szenvedést, sérülést vagy félelmet okoz az állat számára,
- k) az általa tartott háziállatot vagy társállatot, vagy a nem őshonos állatot elhagyja, elűzi abból a célból, hogy megszabaduljon attól,

⁴⁷ A 2008. évi LXXXIV. törvény indoklása.

⁴⁸ 2012. évi C. törvény 9. § Az eredményhez, mint a bűncselekmény minősítő körülményéhez fűzött súlyosabb jogkövetkezmények akkor alkalmazhatóak, ha az elkövetőt az eredmény tekintetében legalább gondatlanság terheli.

⁴⁹ Károlyi: *i.m.* 22.

⁵⁰ 2012. évi C. törvény 73. § c).

- l) élő állat végtagjait megcsönkítja, vagy levágja,
- m) szexuális aktust folytat egy állattal.⁵¹

A német állatvédelmi törvény is rendelkezik az állatkínzás tilalmáról. Kimondja, hogy tilos:

- a) az állatot teljesítőkétségét meghaladó teljesítményre kényszeríteni, kivéve vészhelyzet esetén,
- b) eladni és vásárolni beteg, kimerült vagy idős állatot, kivéve ha erre azzal a céllal kerül sor, hogy haladéktalanul rendelkezék életének fájdalommentes kioltásáról,
- c) társállatot magára hagyni, kitenni abból a célból, hogy az állattartó az állattartói kötelezettségei alól mentesüljön,
- d) az állatot olyan kiképzésnek kitenni vagy alávetni, ami fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okoz az állatnak,
- e) az állatot annak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozó filmforgatás, kiállítás, reklám vagy más hasonló események során használni,
- f) az állat erejét egy másik élő állattal szemben tesztelni, vagy trenírozni,
- g) vadászat során az állatot más állatra uszítani,
- h) az állatok kényszerítése, kivéve, ha arra a túléléshez szükséges okból kerül sor,
- i) az állatnak olyan élelmiszert adni, ami annak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozhat,
- j) olyan eszközt használni, amely közvetlen áramütés alkalmazásával az állat fajspecifikus viselkedését jelentősen korlátozza, vagy amely ily módon mozgásra kényszeríti, amely fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okoz.

A német állatvédelmi törvény rendelkezik az állatkínzás szankciójáról is: aki gerinces állat életét alapos ok nélkül kioltja, vagy különös kegyetlenséggel és jelentős fájdalmat okozó állatkínzást követ el, vagy tartósan, vagy ismételten súlyos fájdalmat, szenvedést okoz gerinces állatnak, három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.⁵²

Az USA-ban az állatelhanyagolás, az állatbántalmazás és az állatkínzás fogalmakat minden állam maga határozza meg, de vannak olyan közös rendelkezések, amelyek az USA legtöbb tagállamának állatkínzás elleni törvényeiben, vagy a büntetőjogi rendelkezéseik között megtalálhatóak.⁵³ A továbbiakban ezeket ismertetem.

Nyolc államban az állatkínzásról szóló törvény megengedi pszichológiai vagy pszichiátriai kezelése végzését, kiértékelését. Kalifornia államban pszichológiai tanácsadást kell elrendelni akkor, ha valakit a feltételes szabadlábra helyezés után állatbántalmazás miatt elítélnek. Kolorádóban akkor kell tanácsadásra kötelezni az elkövetőt, ha ismételten állatkínzás bűncselekményét követi el. Nyugat-Virginiában pedig ismételt állatkínzás elkövetése esetén a feltételes szabadlábra helyezés feltétele a pszichiátriai kezelésen való részvétel.⁵⁴

Hat államban a jogszabály lehetővé teszi, hogy a bíró a büntetés részeként vagy a feltételes szabadlábra helyezés feltételeként közösségi szolgálat teljesítését rendelje el. Minnesota állam például felhatalmazta a bíróságot, hogy a közösségi szolgálat teljesítésének helyeként állatmenhelyet jelöljön ki.⁵⁵

⁵¹ § 5. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

⁵² § 3 TierSchG BGBI. I S. 1206.

⁵³ Pamela D Frasch, State Animal Anti-Cruelty Statutes, 5 *Animal Law* 69, 1999.

⁵⁴ Uo.

⁵⁵ Uo.

Nyolc államban az állatkínzás elleni jogszabályok megengedik, hogy a bíró kártalanításról rendelkezzen, míg sok más államban a büntetőjogi szabályok rendelkeznek hasonlóan. Ez azt jelenti, hogy az elítélt köteles a tulajdonosnak megtéríteni az állat által okozott gazdasági veszteségeket, az okozott károkat vagy mindkettőt.⁵⁶

Negyvennégy államban és a szövetségi körzetben az állatkínzás elleni jogszabályok biztosítják a különös kegyetlenséggel megkínzott vagy elhanyagolt állatok azonnali lefoglalását.⁵⁷

Negyvenkét állam és a szövetségi körzet eltérően rendelkezik az állat ellátásával kapcsolatos költségek megtérítéséről. Ezeket vizsgálva három módszer alkalmazása figyelhető meg, amelyek közül egyes államok több módszert is alkalmaznak.

Tizenegy államban az állatkínzás elleni törvények lehetővé teszik, hogy a vádlott szerződésben kötelezettséget vállaljon arra, hogy az állatot nem adja örökbe és nem altatja el mindaddig, amíg a büntetőeljárás folyamatban van.

Huszonöt államban és a szövetségi körzetben az állatkínzás elleni jogszabályok úgy rendelkeznek, hogy az állat lefoglalása után fizetett tartási költségek egyfajta zálogként funkcionálnak. Ez esetben ugyanis a lefoglalt állatok tartásával kapcsolatos költségek fizetése annak érdekében történik, hogy a vádlott újra birtokba vehesse az állatokat.

Harminchárom államban a törvények lehetővé teszik, hogy a bíróság kötelezze a vádlottat a tartási költségek megfizetésére.⁵⁸

Harminchat államban az állatkínzás elleni törvények írják elő a bíróság számára az állatok elkobzását. Ebben az esetben a vádlott elveszíti az állat felett a rendelkezési jogát, tulajdonjoga megszűnik. Több állam alkalmaz hasonló rendelkezéseket a polgári vagy büntetőjogi törvényeikben.⁵⁹

Kilenc államban az állatkínzás elleni törvények rendelkeznek arról, hogy az állatorvos köteles jelenteni, ha állatkínzást vagy annak gyanúját észleli. Ezen államok közül Minnesota és Nyugat-Virginia kötelezőként írja elő az állatorvosok számára az állatkínzás gyanújának bejelentését. Illinois államban az állatorvosnak a Mezőgazdasági Minisztériumhoz kell jelentenie az állatkínzást, mert e hivatal hatáskörébe tartozik az állatok lefoglalása.⁶⁰

A hazai szabályozásban az állat kíméletét az állatkínzás tilalmának deklarálása mellett további szabályok is hivatottak biztosítani. Az Ávtv. az állat elűzésének, elhagyásának vagy kitételének tilalma, valamint az állat nemi vágy kielégítésére irányuló cselekmény során történő felhasználásának tilalma mellett rögzíti, hogy az ember környezetében tartott állat, valamint a veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával felhagyni nem szabad.⁶¹

Ezen túlmenően az Ávtv. rendelkezik az állatviadatok tilalmáról is. Az állatviadatok, azok közül is elsősorban a kutyaviadatok és a harci kakasviadatok napjainkban is gyakoriak. Jellemzőjük, hogy ezen események helyszínét és időpontját a szervezők nem hozzák nagy nyilvánosságra, a fogadások során hatalmas pénzek forognak és az állatok között ténylegesen élet-halál küzdelem folyik. A kutyaviadatokon résztvevő állatokat durva, az állatkínzás Btk.-beli különös részi tényállását kimerítő módokon, magatartásokkal képezik. A kutyának ugyanis nem tartozik a természetes ösztönei közé az, hogy egy másik kutyára rátámadjon és szétmancsogolja azt. Ennek a magatartásnak az előidézése csakis az ember céltudatos

⁵⁶ Uo.

⁵⁷ Uo.

⁵⁸ Uo.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Uo.

⁶¹ 1998. évi XXVIII. törvény 8. §, 8/A. §, 8/B. §.

tevékenységének az eredménye lehet.⁶² Egyrészt azért, hogy a tenyésztés során a legagresszívabb egyedeket kiválogatja, másrészt azért, hogy ezen egyedeket olyan viselkedésre képezi ki, hogy azok kutyaviadalra alkalmazhatóvá váljanak. Ez esetben a kutyát már nem nevezhetjük az ember társának. Ha adott esetben még sikerül is egy rendkívül agresszív ebet a gazdájától elkobozni, valószínűsíthető, hogy ez az állat nem lesz örökbe adható, átnevelése a legtöbb esetben sikertelen.

A tilalmak ismertetése előtt meg kell határozni az állatviadal fogalmát, mely nem más, mint az állat fizikai, pszichikai állapotának olyan megterhelése, küzdelemre készítése egy másik állattal vagy emberrel, amely sérülést vagy halált okozhat.⁶³ Az Ávtv. tiltja az állatviadalon való közreműködést, részvételt és fogadáskötést, az állatviadal szervezését és tartását, az állatviadalra fogadás szervezését, az állatviadal céljára építmény, földterület vagy egyéb hely, anyagi eszköz más személy rendelkezésre bocsátását, és nem utolsósorban az állatviadal céljára történő állattartást, tenyésztést, kiképzést, idomítást, valamint az állat más személy részére történő átadását és forgalmazását.⁶⁴

E tilalom azonban nem vonatkozik a vadászatra alkalmazott állat kiképzésére, vadászaton való alkalmazására.

Az állatviadatok tilalmának kapcsán is fontos kiemelni a büntetőjogi szabályozást. Az új Btk. büntettként rendeli büntetni az állatviadal szervezését, tartását, fogadás szervezését vagy kötését, míg vétségként a gerinces állat állatviadal céljára történő megszerzését, tartását, tenyésztését, kiképzését, idomítást, valamint forgalmazását.⁶⁵ 2022. január 1-jétől vétségként két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az, aki állatviadalon részt vesz.⁶⁶

A bűncselekmény jogi tárgya a társadalom nyugalomához fűződő társadalmi érdek, elkövetési tárgya pedig a gerinces állat, függetlenül attól, hogy háziasított vagy vadon élő állatról van-e szó.

A bűncselekmény központi eleme az állatviadal, amelynek fogalmát az Ávtv. határozza meg.⁶⁷

A bűncselekmény első fordulatainak elkövetési magatartásainak módja nem feltételez rendszeres elkövetést, a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha azt egy esetben bonyolították le.⁶⁸ Az állatviadal szervezése alatt az állatviadal lebonyolítását biztosító tevékenységet – amely magába foglalja az irányítást és a részvételre rábírását, valamint a rábírt törekvést –, állatviadal tartása alatt pedig annak tényleges lebonyolítását értjük. Az állatviadalra fogadás szervezése az azzal kapcsolatos tájékoztatás megadását, a fogadók összehozását jelenti.⁶⁹ Az állatviadalra fogadás szervezése vagy arra fogadás kötése az állatviadal megtartása nélkül is befejezett bűncselekmény. A tényállás e fordulata csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény második fordulata célzatos magatartásokat rendel büntetni, ugyanis a cselekmény akkor tényállásszerű, ha a gerinces megszerzése, tartása, tenyésztése, kiképzése, idomítása, valamint forgalmazása állatviadal céljából történő felhasználása végett

⁶² Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 51.

⁶³ 1998. évi XXVIII. törvény 7. §.

⁶⁴ Julesz Máté: Az íratlan szabálytól a kodifikált normáig: az állatvédelem állatorvosi lova. *Jura*, 2008. évi (14. évf.) 1. szám, 56.

⁶⁵ 2012. évi C. törvény 247. § (1)-(2) bekezdés.

⁶⁶ 2012. évi C. törvény 247. § (1a) bekezdés

⁶⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 7. § (1) bekezdés.

⁶⁸ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez 193.

⁶⁹ *Kommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Complex Kiadó, Budapest, 2013. 520.

történik.⁷⁰ A tényállás e fordulata a magatartás célzatos volta miatt, csak egyenes szándékkal valósulhat meg.

Az új Btk. szélesíti a kitiltás büntetés alkalmazhatósági körét, így az – immár önálló büntetésenként is – kiszabható a tiltott állatviadal szervezésének elkövetőjével szemben.

Az USA-ban a szövetségi állatvédelmi törvény rendelkezik a tagállamok közötti állatviadal céljából történő kutyaszállítás tilalmáról. A kutyaviadal az USA minden tagállamában és a szövetségi kerületben is illegális. Negyvennyolc államban és a szövetségi körzetben büntetnek, Wyoming államban vétségnek, míg Idaho államban szabálysértésnek minősül. Negyvenhat államban és a szövetségi körzetben a kutyaviadalokról szóló törvény rögzíti, hogy a harci kutyák tartása és tulajdonban tartása is illegális. Negyvennyolc állam és a szövetségi körzet is büntetni rendeli az állatviadalon nézőként való részvételt.⁷¹

Kalifornia állam büntető törvénykönyve kimondja, hogy minden olyan személy, aki tudatosan van jelen nézőként minden olyan helyen, épületben vagy ingatlanban, ahol állatviadal előkészületei folynak azzal a szándékkal, hogy részt vegyen az előkészületekben, vagy az állatviadalon, legfeljebb egy évig terjedő szabadságvesztéssel és/vagy pénzbüntetéssel büntetendő. A pénzbüntetés mértéke nem haladhatja meg az ötezer dollárt.⁷²

New York államban szintén egy évig terjedő szabadságvesztéssel és/vagy pénzbüntetéssel büntetendő az állatviadalon nézőként való részvétel abban az esetben, ha a nézőként részt vevő belépődíjat fizetett vagy fogadást kötött. A pénzbüntetés mértéke nem haladhatja meg az ezer dollárt.⁷³

Amint korábban ismertetésre került a hazai büntetőjogi szabályozás azzal, hogy lehetővé teszi az állatviadalon való részvétel, mint elkövetési magatartás büntetését, követi és igazodik – egyébként helyesen – a nemzetközi állatvédelmi szabályozási megoldásokhoz. Ezáltal 2022. január 1-jétől büntethető lesz például az, aki az állatviadalon nézőként vagy közreműködőként vesz részt, így például az az állatorvos, aki az állatviadal során ellátja az állat(ok) sérüléseit. Büntetendő továbbá az, aki a nézőket és egyéb résztvevőket az állatviadalra szállítja, vagy részt vesz az állatviadal népszerűsítésében, reklámozásában, illetve ahhoz kapcsolódó bármilyen szolgáltatást nyújt. Az új szabályozás tehát jóval szélesebb körben minősíti büntetendővé az állatviadalokkal kapcsolatos tevékenységeket, ami remélhetőleg hozzájárul az állatviadalok visszaszorulásához a jövőben.

4. Beavatkozás az állaton

Mindenképpen az állatok kíméletét szolgálja azon törvényi rendelkezés, mely szerint az állaton fájdalommal vagy károsodással járó beavatkozást kizárólag szakirányú végzettséggel, illetve az állattartók körében szokásos beavatkozás esetében csak gyakorlattal rendelkező személy végezhet.⁷⁴ Arról azonban, hogy kit kell ilyen személynek tekinteni a törvény nem szól. Kivételesen más személy is végezhet ilyen beavatkozást, amennyiben az állat érdekében erre halaszthatatlanul szükség van.⁷⁵ Az állaton minden olyan beavatkozást el kell

⁷⁰ Uo.

⁷¹ Hanna Gibson: Detailed Discussion of Dog Fighting. Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, 2005. <https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-dog-fighting>

⁷² California Penal Code § 597.5.

⁷³ New York Agriculture and Markets Law § 351.4.

⁷⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 9. § (1) bekezdés.

⁷⁵ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 52.

végezni, amelynek elmulasztása az állat fájdalmát, szenvedését idézi elő, az állatnak sérülést okoz, vagy az állat károsodásához vezet.

A beavatkozás során az azt végző személyt érzéstelenítési kötelezettség terheli kivéve, ha az érzéstelenítés, illetve az ehhez szükséges rögzítés legalább akkora fájdalommal járna az állat számára, mint maga a beavatkozás.⁷⁶

A törvény tiltja az olyan sebészeti beavatkozások elvégzését, amelyek célja az állat küllemének megváltoztatása, vagy amely nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történik, kivéve az ivartalanítást, valamint a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott további beavatkozást.⁷⁷

Az Ávtv. előírja továbbá azt is, hogy az állat megjelölésénél az állat számára a legkisebb fájdalommal járó megoldást kell alkalmazni.

Az osztrák állatvédelmi törvény is rendelkezik az állaton végzett beavatkozásról. A jogszabály rögzíti, hogy állaton beavatkozást végezni kezelés és diagnózis felállítása érdekében, valamint az állat megjelölése céljából lehet. Az állaton főszabály szerint tilos fark kurtítást, fülkorrekciót, hangszál eltávolítást, karom eltávolítást, csörkurtítást, valamint az állat külső megjelenésének megváltoztatását célzó műveleteket végezni. Azonban a törvény lehetővé teszi ezen beavatkozások elvégzését, ha a tervezett beavatkozás a szaporodás megakadályozása, vagy az állat védelme vagy más állatok védelme érdekében szükséges.⁷⁸

A német állatvédelmi törvény is rendelkezik az állatokon végzett beavatkozásról. Fájdalommal járó beavatkozások gerinces állatokon csak érzéstelenítéssel végezhetők. Melegvérű gerincesek, hüllők, valamint kétéltűek esetén az érzéstelenítőt állatorvos felügyelete alatt kell beadni, azonban az illetékes hatóság jogosultságot adhat más személy részére is, akkor, ha az érzéstelenítő lövedék formájában kerül beadásra. Nem kell érzéstelenítést alkalmazni abban az esetben, ha embereknél sem alkalmaznának altatást, vagy ha a beavatkozással járó fájdalom kisebb, mint az érzéstelenítéssel járó fájdalom, vagy ha az állatorvos véleménye szerint a konkrét esetben nem lehet érzéstelenítést alkalmazni. A törvény a beavatkozások típusát nem határozza meg, azonban a gerinces állatok testrészeinek amputálásáról, valamint szerveinek eltávolításáról külön rendelkezik. Főszabály szerint ezen beavatkozások elvégzése tilos, de három esetben kivételt enged a jogszabály: ha a beavatkozás az adott esetben állatorvosi javallat alapján szükséges, vagy munkakutyák esetén, ha a további munkavégzés céljából szükséges és a beavatkozás ellen nincs kifogása az állatorvosnak, illetve szervek vagy szövetek eltávolítása során, ha az transzplantációs célokból szükséges.⁷⁹

Álláspontom szerint a hazai szabályozás értelmében is tilalmazottak e magatartások, amelyre utal a „...más, nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történő sebészeti beavatkozás...”, valamint „... a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott további beavatkozás” rendelkezés. Az Ávtv. azonban nem határozza meg – az ivartalanítás kivételével –, hogy mit ért a más, nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történő sebészeti beavatkozás alatt. A fark kurtításról az kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet, mint az Ávtv. végrehajtására kiadott jogszabály rendelkezik. Ezen beavatkozásra az eb küllemének megváltoztatása érdekében, az eb hét napos koráig kerülhet sor. Véleményem szerint a fark kurtításra nem kizárólag az eb

⁷⁶ Czerny Róbert: *Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998-2008)*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2009. 27.

⁷⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 10. § (2) bekezdés.

⁷⁸ § 1. (7), TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

⁷⁹ § 5. TierSchG BGBl. I S. 1206.

küllemének megváltoztatása miatt kellene a magyar szabályozásnak lehetőséget biztosítania, hanem az osztrák állatvédelmi jogszabállyal megegyezően, abban az esetben, ha az állat saját védelme, vagy más állatok védelme érdekében szükséges. Álláspontom szerint a jogértelmezést segítené elő, ha az Ávtv. a „...más, nem az állat egészsége vagy későbbi egészségkárosodásának megelőzése céljából történő sebészeti beavatkozás...” rendelkezést akár példálózóan az osztrák állatvédelmi törvény alapján kiegészítené.

5. Az állat életének kioltása

Az állat életének kioltását a hazai állatvédelmi törvény tiltja, kivéve, ha arra elfogadható okból vagy körülmény miatt kerül sor.⁸⁰ Azt, hogy mi minősül elfogadható oknak, illetve körülménynek a törvény nem taxatív módon határozza meg, csupán példálózóan sorolja fel.⁸¹ Ilyen okok az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állomány szabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, a közegészségügyi veszély elhárítása.⁸²

Az Ávtv. eb és macska vonatkozásában külön szabályokat is megállapít. Nem minősül elfogadható oknak eb és macska tekintetében az élelmezési cél, illetve a prém termelése, és tilos e fajok élelmiszerként és prémként történő felhasználása. Ezen állatok prémjének, valamint az ilyen prémet tartalmazó terméknek a forgalomba hozatala, azoknak értékesítés céljából történő tartása, értékesítésre felajánlása vagy terjesztése tilos. Tiltott továbbá eb és macska prémjét, vagy az ilyen prémet tartalmazó termékeket importálni és exportálni, kivéve, ha az valamely közösségi jogi aktus alapján oktatási vagy preparálási célból engedélyezett.⁸³ E szabályokkal a jogalkotó azt biztosítja, hogy Magyarország területén eb vagy macska húsát, prémjét feldolgozó, értékesítő stb. tevékenység vagy üzlet ne működhessen.

Az Ávtv. az állat életének kioltását kizárólag kábítás útján teszi lehetővé. Az állat kábítása alatt minden olyan szándékos eljárást értünk, amelynek alkalmazása a tudat és az érzékelés fájdalom nélkül történő elvesztését okozza, beleértve a közvetlen halált okozó eljárásokat is. Azonban az Ávtv. a kábítási kötelezettség alól rögzít kivételeket, de e kivételek tekintetében gondossági kötelezettséget ír elő, mégpedig az állat életének kioltására szakemberrel gyorsasággal kerülhet sor, illetve az a legkisebb szenvedéssel járhat. A kábítási kötelezettség azonban nem terjed ki a gerinctelen állatokra, a háztartásban élelmezési célra levágott baromfira, nyúlra, valamint arra az esetre, ha az állat életének kioltását szükséghelyzet indokolja.⁸⁴

A társállatok eutanáziájára vonatkozó szakmai előírások a Magyar Állatorvosi Kamara (a továbbiakban: MÁOK) szakmai irányelvében kerültek kidolgozásra. Ennek értelmében az eutanázia végrehajtásáról kizárólag az állat tulajdonosa dönthet, azonban azt az állatorvos is javasolhatja, ha szakmai szempontok alapján szükségesnek tartja. Az eutanázia végrehajtása előtt az állat tulajdonosának nyilatkoznia kell egyrészt arról, hogy az állat feletti rendelkezési jog őt illeti, másrészt pedig arról, hogy kéri az eutanázia végrehajtását. Az eutanáziára

⁸⁰ Zoltán Tóth J.: Animal Protection and Animal 'Rights' in Hungary. *Jogelméleti Szemle*, 2012. évi (13. évf.) 4. szám, 3.

⁸¹ Paulovics: *Állatvédelem az EU... 54.*

⁸² 1998. évi XXVIII. törvény 11. § (1) bekezdés.

⁸³ Paulovics: *Állatvédelem az EU... 54.*

⁸⁴ Uo.

vonatkozó felhatalmazás előszóban és telefonon is megtehető, ez esetben azonban a felhatalmazást az állatorvos egy munkatársának jelenlétben meg kell ismételni. Az eutanázia módjáról az állatorvos dönt a jogszabályok és az állattartó érdekeinek figyelembevételével. A szakmai irányelv értelmében az eutanázia végrehajtása során az állatorvos köteles megadni az állattartónak a szükséges szakszerű tájékoztatást, valamint lelki-érzelmi támogatást. Az állattal való bánásmódnak kíméletesnek, de határozottnak kell lennie. Ha az állattartó jelen kíván lenni az eutanázia végrehajtásánál, akkor fel kell készíteni a beavatkozás során fellépő, esetleges ijesztő jelenségekre (hangadás, izomremegés, görcsök, nyitott szem, vizelet és/vagy bélsárürítés stb.), hangsúlyozva azt, hogy ezek a jelenségek nem a fájdalmat jelzik. Minden esetben meg kell győződni a halál beálltáról. A segédszemélyzetnek pontosan tisztában kell lennie a megfelelő rögzítési technikákkal, a kívánatos bánásmóddal, értenie kell az eutanázia okát, ismernie kell az alkalmazott eljárást és az eutanázia menetét.⁸⁵

Az eutanázia végrehajtására injekciós készítmények alkalmazhatók minden olyan esetben, amikor az állat biztonságosan és fájdalommentesen megfékezhető és a gyógyszer szakszerűen beadható. Szájon át adagolt nyugtatók alkalmazása ajánlatos akkor, ha az állat veszélyes vagy nehezen megközelíthető, mert agresszív, fél, vad vagy sérült, nem tűri a lefogást, vagy kifejezetten veszélyes lehet a jelenlévő személyekre. Az eutanázia során általában az intravénás gyógyszeradagolás a legcélravezetőbb. Ha az állatorvos úgy ítéli meg, hogy az intravénás gyógyszerbeadás lehetetlen vagy nem célravezető, más gyógyszerbeadási lehetőségeket is alkalmazni lehet. A kistestű, hét kilogrammnál kisebb testtömegű állatok esetén a különböző gázok alkalmazása is javasolható. Az egyéb gyógyszer-alkalmazási módok (az eutanázia-szerek izomba, bőr alá, tracheába, tüdőbe, mellkasba, májba, vesébe, lépbe történő beadása) éber állapotban nem javasoltak.⁸⁶

Az osztrák állatvédelmi törvény is tiltja az állat életének kioltását, kivéve, ha arra elfogadható okból kerül sor. A kutyák és macskák életét élelmezési vagy más termékek előállítására céljából kioltani tilos. Gerinces állat életét csak állatorvos oltathja ki. Kivételként rögzíti a törvény a kártevők irtását, az élelmezési célból tartott vágóállatok életének kioltását, valamint azt az esetet, ha az állat életét haladéktalanul ki kell oltani, annak érdekében, hogy a szenvedéstől megkíméljük. Az állat életének kioltására oktatási, képzési vagy továbbképzési célból tudományos intézetekben csak akkor kerülhet sor, ha az a meghatározott cél eléréséhez elengedhetetlen, és ha az nem helyettesíthető alternatív módszerekkel.⁸⁷

A német állatvédelmi törvény értelmében gerinces állat életét csak fájdalommentesen, érzéstelenítéssel lehet kioltani. Gerinces állat életét csak szakképzettséggel rendelkező személy oltathja ki. Ezt a szaktudást az illetékes hatóság előtt igazolni kell.

Az osztrák és a német állatvédelmi szabályozáshoz képest a magyar állatvédelmi törvény szélesebb körben teszi lehetővé az állat életének kioltását. A felsorolt okok közül álláspontom szerint a prém termelése céljából történő állatleölések összeegyeztethetetlenek az állatvédelmi törvény céljával. A prémes állatok védelme érdekében 2008-ban törvénymódosító javaslat került benyújtásra a Parlament elé, amely sajnálatos módon nem került elfogadásra. A törvényjavaslat azon szemlélet hatására született meg, hogy a 21. században indokolatlan és megmagyarázhatatlan, hogy ezek az állatok azért veszítik életüket, hogy luxuscikk készüljön belőlük. A státuszszimbólum-szükség nem adhat elég okot évente több millió állat legyilkolására. A törvényjavaslat célja, hogy megszüntesse a jogi lehetőségét

⁸⁵ A Magyar Állatorvosi Kamara szakmai irányelve a társállatok eutanáziájának elvégzésére.

http://www.maok.hu/content/_common/attachments/euthanasiaszakmaiiranyelv_2010sept29.pdf

⁸⁶ Uo.

⁸⁷ § 1. (6), TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

Magyarországon a csak a prémjükért tartott állatok fogságban tartásának és leölésének.⁸⁸ Egyetértek ezen állásponttal és támogathatónak tartom az Ávtv. és a kapcsolódó jogszabályok jövőbeni módosítását akként, hogy a prémes állatok életének kioltását jogszabály ne minősítse elfogadható oknak vagy körülménynek.

II. fejezet: Az állatvédelemben részt vevő szervek

Az állatvédelemben résztvevő szervek köre meglehetősen szerteágazó. Az államigazgatási szervek körében központi, területi és helyi szinten is találhatunk olyan szerveket, amelyek feladata kapcsolódik az állatvédelemhez. Az önkormányzati szervezeteknek ugyancsak vannak állatvédelmi hatásköreik. Érdemes azonban hangsúlyozni, hogy a kormányzati struktúra és az államigazgatás központi rendszere gyakran változik, a feladat- és hatáskörök átrendezése figyelhető meg, ezért az elemzés célja annak bemutatása, hogy milyen komplex rendszerben valósul meg a kedvtelésből tartott állatok védelme.

Az említett szervezeteknek kizárólag az állatvédelemben, azon belül is jellemzően a kedvtelésből tartott állatok védelmében betöltött funkcióit, feladatait vizsgáltam, ezért az állategészségügyi igazgatással vagy az állatkísérletekkel, cirkuszi menaszéria létesítésével, működtetésével és fenntartásával stb. kapcsolatos feladatok elemzése nem tárgya a monográfiának.

A Kormány állatvédelmi hatóságként hat szervet jelöl ki: az agrárminisztert, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalt, a Pest Megyei Kormányhivatalt, a megyei kormányhivatalt, a járási hivatalt és a jegyzőt. Az egyes feladat- és hatásköröket vizsgálva azt látjuk, hogy vannak olyanok, amelyek tekintetében – az agrárminisztert kivéve – minden hatóság eljárhat. Ezek a következők:

- Az állatvédelmi hatóság az állatvédelemmel kapcsolatban feladat- és hatáskörében eljárva a magatartás súlyához, ismétlődéséhez, és különösen az állatnak okozott sérelem jellegéhez, időtartamához igazodó mértékű állatvédelmi bírságot szabhat ki azzal szemben, aki tevékenységével vagy mulasztásával az állatok védelmére, kíméletére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat előírását megsérti, vagy annak nem tesz eleget. Továbbá az állat tartóját 2-8 év közötti időre eltilthatja az állattartástól.¹
- Az állatvédelmi hatóság köteles az állat életének fájdalom nélküli kioltásáról gondoskodni, amennyiben az állat továbbélése megszüntethetetlen vagy csillapíthatatlan szenvedéssel járna és gyógyulása nem várható, továbbá az állat tartója ismeretlen vagy vadon élő, nem vadászható állat esetében az egyed a szabadon élésre vagy fogságban tartásra alkalmatlan. Ezen esetekben a felmerült igazolt költségek megtérítése a települési önkormányzatot terheli.²
- Az állatvédelmi hatóság feladat- és hatáskörében eljárva ellenőrzi az állatvédelmi törvényben foglaltak végrehajtását.³
- Az Ávtv. szerint, ha az állattartó az állat vagy ember egészségét súlyosan veszélyezteti azáltal, hogy nem vagy nem megfelelően teljesíti az állatvédelmi törvényben, vagy egyéb állatvédelmi jogszabályban foglaltakat, akkor a jegyző mindaddig, amíg az állattartó a feltételeket nem biztosítja, elrendelheti az állat megfelelő helyre történő szállítását. Az ezzel járó költségek az állat tulajdonosát terhelik, valamint a jegyző a várható tartási költségek megelőlegezésére is kötelezheti az állat tulajdonosát. Amennyiben ezen együttes feltételek bekövetkeznek, a jegyző előír egy időpontot, ameddig az állattartónak gondoskodnia kell a jogszabályszerű állattartási

¹ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (2) és (9)-(12) bekezdés, a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (1) bekezdés.

² 1998. évi XXVIII. törvény 45. § (1) bekezdés, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (1).

³ 1998. évi XXVIII. törvény 45/A. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (4) bekezdés.

⁸⁸ T/5988. számú törvényjavaslat.

feltételek biztosításáról, és azok teljesítéséig az állatot megfelelő helyre elszállítja – ez alatt gyepmesteri telepet vagy állatmenhelyet kell érteni – és a várható tartási költségek megelőlegezését rendeli el. Ha az állattartó a feltételeket teljesíti az előírt időpontig, akkor részére az elszállított állatot vissza kell szolgáltatni, ellenkező esetben az állat elkobzásáról rendelkezik a jegyző. Az állat tulajdonjogának átruházásáról a jegyző gondoskodik, ha azonban ez eredménytelen, vagy jogszabály nem teszi lehetővé, akkor az állat végleges elhelyezéséről kell döntenie a jegyzőnek úgy, hogy az állatot a korábbi tulajdonosának, illetve korábbi tartási helyére nem adhatja ki. Ha az állat végleges elhelyezését csak rendszeres költségráfördítással lehet biztosítani, akkor a korábbi tulajdonost költségfizetésre lehet kötelezni a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően legfeljebb tizenkét hónapig tartó időre. Amennyiben az állat elhelyezése eredménytelen, akkor hat hónap elteltével életét megengedett módon ki lehet oltani.⁴

- Az állatvédelmi hatóság az élelmiszerlánc-felügyeleti rendszerben kezeli az általa nyilvántartott adatokat.⁵

Mint látható bizonyos állatvédelmi ügytípusokban több állatvédelmi hatóság is jogosult az eljárás lefolytatására, így a gyakorlatban hatásköri összeütközés esete állhat fenn. Véleményem szerint ezt a problémát – mindaddig, amíg a jogalkotó nem rendezi tisztességes hatásköri szabályozással – az illetékesség jogintézményének segítségével lehet feloldani. Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) ugyanis kimondja a megelőzés elvét, mely szerint az ügyben illetékességgel rendelkező hatóságok közül az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg.⁶ Amennyiben a megelőzés alapján nem lehet eldönteni, hogy melyik hatóság jogosult az eljárásra, akkor az érdekelt hatóságok kötelesek egymás között azonnal, de legfeljebb három napon belül megkísérelni a vita eldöntését. Ha az eljárás nem vezet eredményre, akkor a közigazgatási bíróság jelöli ki az eljáró hatóságot.⁷ A megelőzés esetén irányadó eljárás tekintetében az Ákr. előírja, hogy ha a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság már eljár, vagy más hatóság kijelölésére került sor, akkor saját eljárását megszünteti, illetve szükség esetén a döntést visszavonja és az erről szóló döntést a korábban eljár, illetve a folyamatban lévő ügyben eljáró hatósággal és az ügyféllel közli.⁸

A magyar állatvédelmi szervezet rendszer bemutatása után külön alfejezetben ismertetem, hogy Ausztriában hogyan épül fel az állatvédelmi szervezeti rendszer. Azért választottam az osztrák rendszer bemutatását, mert az általam tanulmányozott külföldi állatvédelmi törvények közül ez az egy tartalmazza és szabályozza a szervezeti rendszert speciálisan és egyedien az állatvédelmi törvényben, azaz törvényi szinten és ez az indoka annak, hogy – a könyv szerkezetétől eltérően – külön alfejezetben került elhelyezésre és kiemelésre a téma.

⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 45/B. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (1) bekezdés.

⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 48/C. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (1) bekezdés.

⁶ Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 16. § (5) bekezdés.

⁷ 2016. évi CL. törvény 18. § (1) bekezdés c) pont, (3) bekezdés b) pont.

⁸ 2016. évi CL. törvény 47. § (1) bekezdés f) pont, (2) bekezdés.

1. Az Agrárminisztérium és intézményei

1.1. Az agrárminisztérium és az agrárminiszter

A minisztérium a közigazgatási tevékenység egyik legjelentősebb munkaszervezete. Az agrárminisztérium (a továbbiakban: minisztérium) – az ellátott feladat jellege szerint – több nagy szakterületet ölel fel: az agrár-vidékfejlesztéssel, az élelmiszerlánc-felügyelettel, a környezetvédelemmel, a természetvédelemmel, vad- és halgazdálkodással, az agrárpolitikával stb. kapcsolatos kormányzati intézkedések is az Agrárminisztériumban születnek, illetve kerülnek szakmai előkészítésre.

Az agrárminiszter feladatkörébe tartozik az állatok tartására, tenyésztésére, szaporítására, forgalomba hozatalára, kereskedelmére, kezelésének szabályaira, az állatok védelmére és kíméletére, valamint az ahhoz kapcsolódó hatósági feladatokra vonatkozó jogszabályoknak az előkészítése. E feladatait a miniszter élelmiszerlánc-felügyeletért való felelőssége keretében látja el.⁹

A miniszter feladatai között – mint láthatjuk – a kifejezetten állatvédelmet szolgáló feladatok kevésbé nevesítettek. Az állatvédelemmel kapcsolatos feladatokat a miniszter irányítása, felügyelete alatt álló szervek látják el.

1.2. Az Élelmiszerlánc-felügyeletért felelős Államtitkárság

A minisztériumban közigazgatási államtitkár, parlamenti államtitkár, környezetügyért, erdőért, mezőgazdaságért és vidékfejlesztésért, valamint élelmiszerlánc-felügyeletért felelős államtitkár működik.

Az állatvédelem, mint szakterület az élelmiszerlánc-felügyeletért felelős államtitkárság feladat- és hatáskörébe tartozik. Az élelmiszerlánc-felügyeletért felelős államtitkár (a továbbiakban: államtitkár) felügyeli az Ávtv.-ből, valamint végrehajtási rendeleteiből adódó hatósági feladatok végrehajtását, illetve kapcsolatot tart a Magyar Állatorvosi Kamarával és közreműködik a megyei kormányhivatalok, valamint a járási hivatalok állatvédelmi feladatok és hatáskörének gyakorlásával összefüggésben azok szakmai irányításában.¹⁰

Az Ávtv.-ből és végrehajtási rendeleteiből adódó hatósági feladatok szakmai irányítását és koordinációját az élelmiszerlánc-felügyeletért felelős helyettes államtitkár látja el.¹¹

Az államtitkárságon belül a feladatokat két főosztály látja el: az Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztály, az Élelmiszergazdasági és -minőségpolitikai Főosztály. Az állatvédelem, mint szakterület jellemzően az Élelmiszerlánc-felügyeleti Főosztályhoz tartozik, amely:

- a) koordinációs feladatai körében felelős az állatvédelmi szakterületen a nemzeti szabályozás (jogszabálytervezetek, előterjesztések, tájékoztatók) szakmai egyeztetéséért;
- b) európai uniós és nemzetközi feladatai körében felelős az Európai Bizottság és Tanács szakbizottságaiban és munkacsoportjaiban való szakmai képviselet

⁹ 94/2018. (V. 22.) kormányrendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről 82. § (1) bekezdés b) pont.

¹⁰ 10/2019. (XII. 30.) AM utasítás az Agrárminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról 21. § (1) bekezdés a) e) és i) pont.

¹¹ 10/2019. (XII. 30.) AM utasítás 53. § (2) bekezdés a) pont.

ellátásának megszervezéséért, a résztvevő szakértők munkájának koordinálásért az állatvédelmi szakterületeken;

- c) funkcionális feladatai körében felelős az állatjóléti kérdésekkel kapcsolatosan beérkező kérdések megválaszolásáért, anyagkéresekre felkészítő anyagok összeállításáért, szakmai részanyagok készítéséért, továbbá közreműködik a nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó állatfajokkal kapcsolatos állatvédelmi feladatokban.¹²

2. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (a továbbiakban: NÉBIH) központi hivatal, amely közigazgatási hatósági ügyben országos illetékességgel jár el, felügyeleti szerve az Agrárminisztériumon belül az Élelmiszerlánc-felügyeletért Felelős Államtitkárság.

A NÉBIH állatvédelemmel kapcsolatos szervezeti egysége az Állat-egészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság, amely szervezetileg három osztályra – a Járványügyi Osztályra, az Állategészségügyi Nyomonkövetési Osztályra, és az Állategészségügyi és Állatvédelmi Ellenőrzési Osztályra – tagozódik.¹³ Az Állat-egészségügyi és Állatvédelmi Igazgatóság többek között ellátja a járványügyi, állatvédelmi és az állati eredetű melléktermékekkel kapcsolatos központi igazgatási feladatokat.

A NÉBIH jogszabályban meghatározott közfeladatként közigazgatási jogalkalmazói, hatósági és törvényességi ellenőrzési tevékenységet¹⁴ folytat.¹⁵

A NÉBIH feladat- és hatáskörébe tartozik az iskolarendszeren kívüli – az állatok tartása során alkalmazandó állatvédelmi előírásokra vonatkozó – hatósági jellegű képzés és vizsgáztatás szakmai felügyelete, továbbá közreműködik a képzés tartalmi követelményeinek kidolgozásában és a képzés szervezésében is.¹⁶

2013. január 1-jétől négy hónaposnál idősebb eb csak microchippel megjelölve tartható. A microchippel megjelölt ebek adatait országos elektronikus adatbázisban kell nyilvántartani az állat tartója és más személyek jogainak, személyi biztonságának és tulajdonának védelme céljából. Az adatbázist a NÉBIH működteti¹⁷ és az állatba ültetett microchip sorszáma alapján nyilvános hozzáférést biztosít az alábbi adatokhoz:

- az eb fajtájára, fajtajellegére vagy keverék mivoltára, nemére, születési idejére, színe-re, hívónevére,
- az eb veszélyesség elleni védőoltásainak időpontjára,
- az eb veszélyessé minősítésének tényére és időpontjára vonatkozó adatokhoz.¹⁸

¹² 10/2019. (XII. 30.) AM utasítás 2. függelék 5. l) és n) pont.

¹³ 9/2019. (XII. 23.) AM utasítás a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatáról 1. melléklet.

¹⁴ A hatósági és törvényességi felügyeletről lásd: Kalas Tibor: *Irányítás, felügyelet, ellenőrzés a közigazgatásban*. In: *Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1.* ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013. 203-204.

¹⁵ NÉBIH Alapító Okirat 4.1.

¹⁶ 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről 6. § (2) bekezdés, illetve 1998. évi XXVIII. törvény 43/B. §.

¹⁷ 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 17. § (1) bekezdés c) pont, illetve 1998. évi XXVIII. törvény 42/A. § (3) bekezdés.

¹⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 42/A. § (7) bekezdés.

Jogszabályban meghatározott közfeladat ellátása érdekében a NÉBIH egyrészt hozzáférést biztosít az adatbázishoz a települési, fővárosban a kerületi és a fővárosi önkormányzat részére, másrészt pedig hozzáférést biztosíthat az adatbázishoz bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság és más közigazgatási szerv részére.¹⁹

Az ebnilyántartással kapcsolatban felügyeleti szervként a NÉBIH jár el.²⁰

3. A Pest Megyei Kormányhivatal, mint állatvédelmi hatóság

A Pest Megyei Kormányhivatal, mint állatvédelmi hatóság illetékessége az ország egész területére kiterjed.²¹

Az ebek veszélyessé minősítési eljárásában új résztvevő, az ebek viselkedésében jártas szakértő.²² Az ebek viselkedésének megítélésével kapcsolatos szakértői tevékenység folytatására irányuló szándékot a Pest Megyei Kormányhivatalhoz kell bejelenteni. A bejelentéssel egyidejűleg a hatóság nyilvántartásba veszi a szakértőt, amely a szakértők természetes személyazonosító adatait tartalmazza, illetve a honlapján közzéteszi a szakértői nyilvántartásban szereplő személy nevét, telefonos elérhetőségét, valamint elektronikus levélcímét.²³

4. A megyei kormányhivatal, mint állatvédelmi hatóság

A megyei kormányhivatal a Kormány általános hatáskörű területi kormányzati igazgatási szerve, amelynek illetékességi területe az adott megyére, illetve a fővárosra terjed ki.²⁴ A megyei kormányhivatal szankcióként feladat- és hatáskörében állatvédelmi bírságot szabhat ki, illetve az állat tartóját 2-8 év közötti időre eltilthatja az állattartástól.²⁵

A NÉBIH-hez hasonlóan az iskolarendszeren kívüli – az állatok tartása során alkalmazandó állatvédelmi előírásokra vonatkozó – hatósági jellegű képzés és vizsgáztatás tekintetében szakmai felügyeletet gyakorol, továbbá a képzés tartalmi követelményeinek kidolgozásában és a képzés szervezésében is közreműködik.²⁶

5. A járási hivatal és a jegyző szerepe az állatvédelemben

Fontos rögzíteni, hogy a járási hivatalok feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő államigazgatási feladatok ellátása. Ennek alapján a járási hivatalhoz került – többek között – a jegyző hatáskörébe tartozó ügyek egy része, így az állatvédelmi, állategészségügyi ügyek egy része is. A hatályos szabályozás alapján azonban vannak olyan állatvédelmi feladat- és hatáskörök, amelyek – egyaránt – a jegyző és a járási hivatal feladat- és

¹⁹ 1998. évi XXVIII. törvény 42/A. § (8) bekezdés.

²⁰ 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 17. § (1) bekezdés c) pont.

²¹ 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 5. § (2) bekezdés.

²² Részletesen lásd: Harmadik rész II. fejezet.

²³ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (7) bekezdés, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (3) bekezdés a) pont.

²⁴ Bodnár Norbert: *A közigazgatás területi-helyi szervei*. In: *Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1.* ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013. 167-169.

²⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (9)-(12), 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (1) bekezdés.

²⁶ 1998. évi XXVIII. törvény 43/B. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (2) bekezdés.

hatáskörébe tartoznak, illetve vannak olyanok, amelyek vagy a jegyző, vagy a járási hivatal feladat- és hatáskörébe tartoznak.

5.1. A járási hivatal és a jegyző, mint állatvédelmi hatóság

Az Ávtv. felhatalmazta a Kormányt, hogy rendeletben állapítsa meg az állatvédelmi hatóság kijelölését, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos részletes feladat- és hatásköröket,²⁷ mely alapján a Kormány a jegyzőt, illetve a járási hivatalt is kijelölte állatvédelmi hatósági feladatok ellátására.²⁸

A jegyző, illetve a járási hivatal az állattartót meghatározott építési munka elvégzésére kötelezheti, ha az az állat megfelelő és biztonságos elhelyezése, valamint szökésének megakadályozása érdekében szükséges.²⁹

A jegyző, illetve a járási hivatal köteles haladéktalanul eljárni, vagy intézkedés megtétele végett a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz fordulni, ha az állatok kíméletének és az állatkínzás tilalmának megsértését észleli, illetve ezek megsértése miatt hozzá bejelentés érkezik.³⁰

A jegyző, illetve járási hivatal meghatározott cselekmény végzésére, tülésére vagy abahagyására kötelezheti az állattartót, ha az az állatvédelmi és az állattartási szabályokat megsérti, és az az állatok védelme érdekében szükséges. Az ezzel kapcsolatos határozatot köteles közölni a természetvédelmi hatósággal is, ha az természetvédelmi oltalom alatt álló állatot érint.³¹

A járási hivatal, illetve a jegyző az állatvédelemre, valamint az állattartásra vonatkozó szabályok megsértése esetén az állattartást korlátozhatja, megtilthatja,³² kivéve a természetvédelmi oltalom alatt álló, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmény hatálya alá tartozó állat tartását, mert ezen állatok tartásának korlátozása és megtiltása kérdésében természetvédelmi hatáskörben a megyei kormányhivatal jár el, amelyet a járási hivatal, illetve a jegyző kezdeményez.³³

5.2. A járási hivatal szerepe az állatvédelemben

A járási hivatal közigazgatási szankció kiszabása mellett intézkedéseket is alkalmazhat: az ebtartót az eb közterületen való vezetésekor szigorúbb szabályok betartására kötelezheti, elrendelheti az eb ivartalanítását, az ebet veszélyesnek minősítheti, elrendelheti az eb életének kioltását az Ávtv.-ben meghatározott esetekben, az ebtartót az ebek viselkedésének megítélésében jártas szakértővel egyeztetett képzés elvégzésére kötelezheti, tartási engedélyt visszavonhatja stb.³⁴

²⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 49. § (3) bekezdés b) pont.

²⁸ 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 5. § (1) bekezdés e)-f) pont.

²⁹ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 168., 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (10) bekezdés.

³⁰ Uo.

³¹ 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (12)-(13) bekezdés.

³² Nagy Viktória: *Az állattartás szabályozásának tapasztalatai a fővárosban. Magyar Közigazgatás*, 2000. évi (50. évf.) 7. szám, 437., 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (12) bekezdés.

³³ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 169., 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (12)-(13) bekezdés.

³⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 42/D. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (1a) bekezdés.

A járási hivatal feladatkörébe a veszélyes ebbé minősítést, és az ilyen kutyák tartásának engedélyezését rendeli a jogszabály.³⁵

Veszélyes eb³⁶ az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörében eljáró járási hivatal engedélyével tartható. A hivatal az engedély kiadásához szükséges adatokról – a veszélyes ebek hatékony azonosítása érdekében – nyilvántartást vezet, amely adatokat az eb elpusztulásától, elvesztésétől, valamint tulajdonosváltásától számított három évig rögzíti.³⁷

A járási hivatal élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörébe tartozik a veszélyes eb azonnali elkobzása, elszállítása, megfelelő helyen való tartása, és ez esetben a microchippel való megjelölése, valamint e szerv rendelheti el a veszélyesnek minősített kutya életének kioltását is.³⁸

A járási hivatal állatvédelmi hatóságként jár el az állatpanzió és az állatmenhely létesítése iránti bejelentési eljárásban, amelyben szakkérdésként vizsgálja, hogy az állattartás körülményei megfelelnek-e az állatvédelmi és a járványügyi követelményeknek, valamint az eljárás keretében az intézményt nyilvántartásba veszi, és ennek tényét minden adattartalommal együtt közli az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró megyei kormányhivattal.³⁹

Az Ávtv. szerint szörméjéért tartani, tenyészteni vagy szaporítani csak külön jogszabályban meghatározott fajú állatot szabad, az abban előírt feltételeknek megfelelően. Attól, aki az e szabályok megszegésével tartja az állatot, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatal azt elkobozza, és gondoskodik annak állatkertben történő elhelyezéséről. Amennyiben az állatkertben történő elhelyezés nem megoldható, a hatóság az állat életének megengedett módon történő kioltásáról gondoskodik, amelynek költsége az állat tulajdonosát terheli.⁴⁰

2022. január 1-jétől ha a települési önkormányzat a feladatkörébe tartozó ebrendészeti tevékenységet ebrendészeti telepet működtető természetes vagy jogi személlyel kötött szerződés alapján biztosítja, akkor a szolgáltatási tevékenységet a járási hivatalnak kell bejelenteni, amely nyilvántartásba veszi az ebrendészeti telepet és erről értesíti a NÉBIH-t.⁴¹

Az ebrendészeti telepek rendszeres ellenőrzése a járási hivatal feladata, amely az ellenőrzés eredményétől függően többféle szankciót alkalmazhat az ebrendészeti telepet, illetve az ebrendészt érintően. Az ebrendészeti telepet érintően határozatban megtiltja a tevékenység folytatását és felfüggeszti a telep működését – a működés folytatására való jogosultság megfelelő igazolásáig – ha ember vagy az ott elhelyezett állat életét, egészségét vagy testi épségét veszélyezteti a telep működése, vagy ha a telep üzemeltetője harminc napot meghaladóan nem alkalmaz ebrendészt, nincs szolgáltató állatorvossal vagy önkormányzattal hatályos szerződése. Másrészt szankcionálhatja az ebrendészt, ha az valamely állatvédelmi jogszabályi előírást megszeg. Ebben az esetben az Ávtv.-ben előírt szankciók közül

³⁵ 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (6) bekezdés.

³⁶ Lásd: Jámbor Adrienn: A „veszélyes eb” fogalmi változásai (a magyar jogban). *Studia Iurisprudente Doctorum Miskolciensis Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai* 12. Gazdász-Elasztik Kft., Miskolc, 2013. 135-155.

³⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 24/B. § (3) bekezdés, 42/A. § (1a) bekezdés, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (6) bekezdés.

³⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 24/C. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (6) bekezdés.

³⁹ 1998. évi XXVIII. törvény 41. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (6)-(7) bekezdés.

⁴⁰ 1998. évi XXVIII. törvény 19/A. §, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (6) bekezdés.

⁴¹ A kóbor állat befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályairól 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (1) bekezdés b) pont, 4. § (1)-(2) bekezdés.

állatvédelmi bírságot szabhat ki és/vagy az ebrendészt az állatvédelmi hiányosságok kijavítására, pótlására, valamint állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezi. Bármely szankció alkalmazása esetén tájékoztatási kötelezettség terheli a járási hivatalt az ebrendészeti teleppel szerződéses viszonyban lévő önkormányzat felé.⁴²

5.3. A jegyző feladat- és hatáskörébe tartozó állatvédelmi feladatok

A jogszabályok a település belterületén kóborló ebekkel, valamint az eb egyedi veszélyesség minősítésével kapcsolatban telepítenek feladatokat a jegyzőre.

Amennyiben a kóbor állat tulajdonosa nem válik ismertté a befogástól számított tizenöt napon belül akkor, a jegyző gondoskodik az állat tulajdonjogának átruházásáról vagy az állat végleges elhelyezéséről. Az elhelyezés eredménytelensége esetén az állat életét megengedett módon ki lehet oltani.⁴³ A jegyző ezen feladatai ellátására megállapodást köthet az ebrendészeti telep üzemeltetőjével.⁴⁴ Ha a kóbor állat tulajdonosa ismertté válik, akkor köteles az állatot visszavenni, valamint a befogásával és elhelyezésével kapcsolatos költségeket rendezni. Abban az esetben, ha az állatot a tulajdonos nem veszi vissza, vagy az állatot a tulajdonos részére nem lehet visszaadni az annak egészségét súlyosan veszélyeztető tartási körülmények miatt, akkor a jegyző – az addig felmerült költségek megtérítésére való kötelezés mellett – az állat elkobozásáról rendelkezik akként, hogy annak tulajdonjogát másra ruhazza át, vagy ha ez jogilag kizárt vagy eredménytelen, az állat végleges elhelyezéséről határoz. Ha a jegyző az állat végleges elhelyezéséről hozott döntést és az csak rendszeres költségráfordítással biztosítható, akkor a korábbi tulajdonos a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően legfeljebb tizenkét hónapra jutó költség fizetésére kötelezhető. Az elhelyezés eredménytelensége esetén – a külön jogszabályban meghatározott időtartam elteltével – az állat életét megengedett módon ki lehet oltani.⁴⁵

A jegyző az ebrendészeti telep üzemeltetőjével kötött megállapodás hiányban is köteles biztosítani az ebrendészeti telepre előírt működési feltételeket, valamint a kóbor állatok elhelyezésére vonatkozó előírásoknak megfelelni.⁴⁶

A település belterületén kóborló állatok befogásával kapcsolatos feladatokon túl a jegyző az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivaltaltól kérheti az eb egyedi veszélyesség minősítését.⁴⁷

6. A települési önkormányzat feladata az állatok védelme érdekében

Az Ávtv. a települési – a főváros belterületén a fővárosi – önkormányzat kötelező feladatai közé sorolja a település belterületén kóborló állatok befogását. Az így befogott kóbor állat feletti rendelkezési jogot amennyiben a befogástól számított tizenöt napon belül a kóbor állat tulajdonosa nem válik ismertté – az állam szerzi meg.⁴⁸

⁴² 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 6. §.

⁴³ 1998. évi XXVIII. törvény 48/A. § (3) bekezdés.

⁴⁴ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (4) bekezdés.

⁴⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 48/A. § (3)-(4) bekezdés, 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 6. § (9) bekezdés.

⁴⁶ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (5) bekezdés.

⁴⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (8) bekezdés.

⁴⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 48/A. § (3) bekezdés.

Az ebrendészeti tevékenység ellátása tehát az önkormányzatok feladata. E tevékenység ellátását többféleképpen biztosíthatja. Egyrészt, ha rendelkezik ebrendészeti teleppel, akkor saját szervezeti keretei között, vagy önkormányzati társulás keretében látja el e feladatát. Ebben az esetben köteles a NÉBIH részére átadni az ebrendész és a szolgáltató állatorvos adatait, a telephely címét, telefonszámát, az ebrendészeti telep honlapjának címét, valamint a maximálisan elhelyezhető egyedszámot állatfajonkénti bontásban.⁴⁹ Másrészt az ebrendészeti tevékenység ellátására szerződést köthet ebrendészeti telepet működtető természetes vagy jogi személlyel.⁵⁰ A szerződő fél állatmenhely is lehet.⁵¹ Ez esetben is felel azonban a kóbor állatok befogásával kapcsolatos feladata ellátásért, és gondoskodik a feladat megfelelő ellátásának ellenőrzéséről.⁵²

7. A közterület-felügyelet szerepe az állatvédelemben

A közterület-felügyelet a közterületi rend és tisztaság védelméről, a tömegközlekedési eszközök használati rendjének fenntartásáról, valamint az önkormányzati vagyon védelméről gondoskodhat, az települési önkormányzat megbízása alapján.⁵³

A közterület-felügyeletet a képviselő-testület hozhatja létre a polgármesteri hivatal belső szervezeti egységeként. Közterület-felügyeletet több önkormányzat társulások formájában is működtethet.⁵⁴

Az önkormányzat a közterület-felügyelet megalakítás előtt jogszabályban meghatározott együttműködési megállapodást köt a rendőrséggel. A feladatkörében eljáró felügyelő hivatalos személy. A felügyelő jogosult és köteles a közterületen ellenőrizni a jogszabályban előírt kötelezettségek megtartását, jogszabálysértés esetén eljárást kezdeményezni, vagy a jogszabályban meghatározott intézkedést megtenni. A felügyelőnek a tevékenység folytatására, valamint az intézkedésére való jogosultságát a rendőrség által kiadott szolgálati igazolvány igazolja.⁵⁵

A felügyelő a jogszabályban meghatározott feladatait a felügyelet illetékességi területén látja el.

A felügyelet feladata széleskörű, nem elsődlegesen állatvédelmi jellegű, de közreműködik állategészségügyi és ebrendészeti feladatok ellátásában.⁵⁶

A Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság az ebrendészeti feladatok ellátása keretében Önkormányzati Állatvédelmi Őrszolgálatot működtet, mely osztály jogállású szervezeti egység, vezetője a szervezési igazgatóhelyettes közvetlen irányítása alá tartozó, osztályvezető jogállású köztisztviselő.⁵⁷

Az Önkormányzati Állatvédelmi Őrszolgálat a főváros belterületén a kóbor állatok befogásával, őrzésével, új gazdához juttatásával vagy ártalmatlanná tételével kapcsolatos feladatok ellátásával foglalkozik, valamint az állategészségügyi hatóság rendelkezésére a

⁴⁹ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés.

⁵⁰ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (1) bekezdés b) pont.

⁵¹ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (6) bekezdés.

⁵² 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (1) bekezdés b) pont, (3) bekezdés.

⁵³ A Közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény 1 § (1) bekezdés.

⁵⁴ 1999. évi LXIII. törvény 1. § (2) bekezdés.

⁵⁵ 1999. évi LXIII. törvény 1. § (2a), (5) bekezdés.

⁵⁶ A közterület-felügyelet feladatait lásd: 1999. évi LXIII. törvény 1. § (4) bekezdés.

⁵⁷ Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzat IV. fejezet 65.

veszettségre, illetve veszettség fertőzöttségre gyanús húsevő emlősállatok megfigyeléséről gondoskodik.⁵⁸

Az Önkormányzati Állatvédelmi Őrszolgálat szolgáltatásai keretében végzi az elkobzott és a továbbtartani nem szándékozott ebnek és macskának a Budapest Főváros Közterület-felügyelete Állategészségügyi Szolgálatán történő díjmentes átvételét, bejelentésre gondoskodik a továbbtartani nem szándékozott ebnek és macskának a tulajdonos lakásáról történő díjmentes elszállításáról, illetve térítési díj ellenében a helyszínen történő elaltatásáról és az állattetem elszállításáról, ártalmatlanná tételéről. Tevékenysége keretében foglalkozik továbbá a befogott gazdátlan, vagy kobzott állat, leadott állat új gazdához juttatásáról, valamint – térítési díj ellenében – az embert mart, veszettség szempontjából aggályos húsevő emlősállatok tizenöt napos megfigyeléséről.⁵⁹

Kiemelten hangsúlyozandó, hogy a szerv és a civil szféra közötti kapcsolat szabályozási szinten megjelenik: az Önkormányzati Állatvédelmi Őrszolgálat feladatai között szerepel a befogott, átvett állat gazdához segítése, ennek érdekében együttműködés kialakítása és fenntartása az állatvédelemmel foglalkozó és az egyesülésről szóló törvény hatálya alá eső egyéb szervezetekkel.⁶⁰

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 143. § (4) bekezdés d) pontja lehetőséget biztosít a helyi önkormányzatok képviselő-testületeinek arra, hogy rendeletben szabályozzák az öngondoskodás és a közösségi feladatok ellátásához való hozzájárulás, továbbá a közösségi együttélés alapvető szabályait és elmulasztásának jogkövetkezményeit. A helyi önkormányzatok élve e törvényi felhatalmazással, rendeleteikben szabályozhatják az állattartásra vonatkozó magatartási szabályokat is, amelyek megszegése vagy megsértése, betartásának vagy betartatásának elmulasztása akár közigazgatási bírságot is vonhat maga után. A közterület-felügyelő az Ákr. alkalmazásával ellenőrizheti az ebtartással kapcsolatos jogszabályok és rendelkezések betartását és helyszíni bírságot szabhat ki, ami inkább az ebtartó ellen irányul, mint az eb ellen, sőt bizonyos esetekben az eb védelmét szolgálja.⁶¹

8. A Nemzeti Állatvédelmi Tanács állatvédelemben betöltött szerepe

A Nemzeti Állatvédelmi Tanácsot (a továbbiakban: Tanács) 2021-ben a Kormány az állatok védelmét és jólétét érintő kérdések megtárgyalása, az állatvédelem és az állatjólét széles körű társadalmi, tudományos és szakmai megalapozása, valamint az állatvédelemhez és állatjóléthez fűződő érdekek közti összhang megteremtése érdekében hozta létre.⁶² A Tanács az 1999 és 2013 között működő Állatvédelmi Tanácsadó Testület, valamint a 2013 és 2021 között működő Országos Állatvédelmi és Állatjóléti Tanács jogutódjának tekinthető. A Tanács tizenegy szavazati jogú tagból áll, amelyek megbízatása öt évre szól.

A Tanács a Kormány állatvédelemmel és állatjóléttel összefüggő döntéseinek előkészítésében konzultatív, véleményező és javaslattevő testületként működik közre. Tevékenységi körébe tartozik az állatvédelem és az állatjólét szerepének, jelentőségének terjesztése, az állatvédelmet, állatjólétet érintő időszerű kérdéseknek a megtárgyalása, az állatvédelmi,

⁵⁸ Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzat IV. fejezet 66.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Uo.

⁶¹ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 165.

⁶² a Nemzeti Állatvédelmi Tanácsról szóló 1124/2021. (III. 12.) Kormányhatározat 1.

állatjóléti jogszabályok tervezetéről, az állatvédelemmel, állatjóléttel kapcsolatos kormányzati stratégiáról való véleménynyilvánítás, az állatvédelem és állatjólét hatékonyabbá tételére vonatkozó ajánlások kidolgozása. Mindezen feladatok mellett felméréseket, vizsgálatokat kezdeményez az állatvédelmi, állatjóléti jogszabályok gyakorlati megvalósulását illetően, jogszabályalkotást vagy módosítást kezdeményez, javaslatokat tesz az állatvédelmi, állatjóléti oktatás és képzés folytatására, részt vesz az állatvédelemmel, állatjóléttel kapcsolatos kormányzati kommunikációban, és nemzetközi kapcsolatokat épít más országok hasonló testületeivel.⁶³

9. A Magyar Állatorvosi Kamara szerepe az állatvédelemben

A rendszerváltás időszakában az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény alapján sorra jöttek létre a szövetségi elven alapuló, önálló megyei állatorvosi kamarák és 1990. február 13-ra már minden megyében és a fővárosban működött állatorvosi kamara. A már megalakult szervezetek kezdeményezték – önállóságuk megtartása mellett – a megyei kamarák szövetségbe tömörülését a feladataik egyeztetése végett. 1990 elejére megalakult a Magyar Állatorvosi Kamarák Szövetsége, amelyhez folyamatosan csatlakoztak a később alakult önálló megyei kamarák.⁶⁴

Az 1993. évi XCII. törvény beiktatta a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény rendelkezései közé – a közalapítvány és a közhasznú társaság alapítására és működésére vonatkozó szabályok mellett – a köztisztület fogalmát és szabályozását. Ettől kezdve figyelhető meg a szakmai kamarák létrehozására irányuló intenzív jogalkotási folyamat, és ennek eredményeként alkotta meg a parlament a Magyar Agrárkamara és a hegyközségek után az agrárágazatban a harmadik, demokratikus körülmények között, alulról szerveződő közfeladatokat és általános szakmai érdekképviseleti feladatokat ellátó köztisztületet: a Magyar Állatorvosi Kamarát (a továbbiakban: MÁOK).

A MÁOK-ról az 1995. évi XCIV. törvény rendelkezett, amely jogszabály átfogó felülvizsgálatának időszerűvé válása miatt a parlament megalkotta a 2012. évi CXXVII. törvényt a Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint az állatorvosi szolgáltatói tevékenység végzéséről. A dolgozatban kizárólag a MÁOK, mint quasi közigazgatási szerv vizsgálatára térek ki.

A közigazgatási hatósági jogalkalmazás elsősorban az államigazgatási szervek feladata. Az állam azonban a közigazgatás más intézményeit is feljogosíthatja közigazgatási hatósági tevékenység ellátására. A közigazgatási feladattal felruházott szervek kizárólag a végrehajtó-rendelkező tevékenységük gyakorlása során mintegy közigazgatási szerveknek (quasi közigazgatási szerv) tekintendők, ezért e szervek végrehajtó-rendelkező tevékenységét el kell határolnunk az alaptevékenységtől, amely a szervek jellegét egyébként meghatározza.⁶⁵

A közigazgatási feladatok átruházására nem közigazgatási szervekre két nagy területen kerülhet sor. Az egyik terület az, amikor az állam közintézményeket – köztisztületeket és közalapítványokat – jogosít fel a közigazgatási feladat ellátásával. A másik terület pedig az,

⁶³ Uo. 1-19.

⁶⁴ Mile Sándor: *10 éves a Magyar Állatorvosi Kamara*. Magyar Állatorvosok Lapja, 2001. évi (123. évf.) 2. szám 79-80.

⁶⁵ Kalas Tibor: *A közigazgatási szerv*. In: Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1. ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013. 95.

amikor az állam egyéb szerveket (például a Magyar Nemzeti Bankot vagy természetes személyeket) jogosít fel a közigazgatási feladat ellátásával.⁶⁶

„A köztestületek önkormányzattal és közjogi jogi személyiséggel rendelkező, közigazgatási hatásköröket gyakorló atipikus közigazgatási szervek, melyek esetén a közhatalom gyakorlása ugyanúgy demokratikus legitimitációt kíván meg az Alkotmány, mint az államigazgatási helyi önkormányzati szervek esetén.”⁶⁷ A köztestület a tagok önkormányzata, azaz tagsági jogviszonyon alapul, amelyet kizárólag törvény hozhat létre, szüntethet meg, illetve törvény jogosíthat fel közigazgatási feladattal.⁶⁸

A köztestületek között kiemelkedő jelentőséggel bírnak a szakmai kamarák, amelyek fő feladata egyrészt a közellenőrzés, „...mely egy adott szakma szakmai szabályainak megállapításával, azok betartása ellenőrzésével és a szabályok megszegése esetére irányadó felelősség megállapításával függnek össze. A másik alaptípus a közfeladatok között valamilyen tevékenység (hatósági) engedélyezése vagy közreműködés a tevékenység államigazgatási hatósági engedélyezésében.”⁶⁹

A köztestületek kétféle hatósági tevékenységet végeznek: a kötelező tagság esetén a tagsági viszonytal kapcsolatosan, valamint abban az esetben, ha törvény vagy kormányrendelet a nem csak a tagokra vonatkozó ügytípusban hatósági jogkörrel ruhazza fel e szerveket. Ez utóbbi körben minősülnek a köztestületek quasi közigazgatási szervnek.

A MÁOK az állatorvosok önkormányzattal rendelkező, közfeladatokat és általános szakmai érdek-képviselői feladatokat ellátó köztestülete.⁷⁰ Létrehozásának célja az, hogy a kamara bekapcsolódjon az állat-egészségügyi feladatok ellátásába, szervezze és intézze az állatorvosi tevékenység gyakorlásával összefüggő egyes közfeladatokat, valamint, hogy szakmai támogatást nyújtson az állatorvosok számára. Mindezek alapján megállapítható, hogy a MÁOK kettős feladatkört lát el: egyrészt államtól átvett közigazgatási és más szakmai feladatokat, másrészt pedig általános érdekképviselői funkciót tölt be.

A kamarák többsége kényszertársulás, mert meghatározott foglalkozás gyakorlására csak a kamrai tagok jogosultak. Így a kamarába való tagfelvétel, valamint a tagság megszűntetése közigazgatási hatósági határozat, amellyel szemben jogorvoslattal lehet élni.⁷¹

A MÁOK az Ákr. szerinti közigazgatási hatóságként jár el:

- a) a kamarai tagfelvétel,
- b) a tagsági jogviszony szüneteltetése,
- c) a praxisengedély kiadása és visszavonása,
- d) az állategészségügyi szolgáltató tevékenység szüneteltetése,
- e) az állatorvosi és asszisztensi névjegyzékkel kapcsolatos nyilvántartás vezetése,
- f) az asszisztensi tevékenység végzésének szüneteltetése,
- g) az állategészségügyi intézményekkel és az engedélyezett állategészségügyi szolgáltatókkal kapcsolatos nyilvántartás vezetése,
- h) a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú mozgásához szükséges útlevél kiállításával kapcsolatos nyilvántartás vezetése,

⁶⁶ Paulovics: *Az államigazgatási ügy intézésére feljogosított egyéb szervek az Áe. tükrében*. Magyar Közigazgatás 2000. évi (50. évf.) 2. szám 92-93.

⁶⁷ Patyi András: *Kvazi-államigazgatási szervek*. In: Patyi András – Varga Zs. András Általános Közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében). Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2012. 331.

⁶⁸ Paulovics: *Az Államigazgatási ügy...* 93.

⁶⁹ Patyi: *Kvazi-államigazgatási...* 334.

⁷⁰ A Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint az állatorvosi szolgáltatói tevékenység végzéséről szóló 2012. évi CXXVII. törvény 1. § (1) bekezdés.

⁷¹ Paulovics: *Az Államigazgatási ügy...* 93.

- i) a hatósági ellenőrzés lefolytatása,
- j) hatósági bizonyítvány kiállítása során.⁷²

A MÁOK-ról szóló törvény értelmében a tagfelvételt és a praxisengedély iránti kérelmet elutasító döntést határozatba kell foglalni, és a kérelmező részére meg kell küldeni. A kérelmező az elutasító döntés ellen az elnökséghez fellebbezhet.⁷³

Az Ávtv. rendelkezése alapján a NÉBIH kérésére a Magyar Állatorvosi Kamara köteles a nyilvántartásba vett ebekről adatot szolgáltatni.⁷⁴

10. A civil szervezetek szerepe az állatvédelemben

Az utóbbi évtizedekben világszerte megfigyelhető, hogy a civil szervezetek egyre erőteljesebben hallatják hangjukat az állatok kímélete és védelme kapcsán is. Nincs ez másként Magyarországon sem. Az elmúlt évtizedekben sorra alakultak, illetve jöttek létre azok a civil szervezetek, amelyek az állatvédelmet, a felelős állattartást hivatottak képviselni.⁷⁵

A világon az első állatvédelemmel foglalkozó szervezet 1824-ben Londonban jött létre, Angol Királyi Állatvédő Társaság⁷⁶ néven.⁷⁷ A Társaság alakuló ülésén huszonegy személy – köztük négy képviselő és három lelkész – vett részt. A Társaság céljaként az állatok szenvedésének enyhítését, az állatkínzások visszaszorítását tűzte ki, amelyek az oktatás mellett a törvények betartásával, és betartatásával érhetőek el.⁷⁸ A szervezet támogatóinak köre folyamatosan bővült. Viktória hercegnő, az angol trónörökös 1835-ben csatlakozott a Társasághoz, majd királynővé koronázását követő harmadik évben a királyi jelző használatát engedélyezte a Társaság részére. 1840-től a Társaság megnevezése: Angol Királyi Állatvédő Társaság.⁷⁹

Magyarországon először 1870-ben alakult állatvédő egyesület,⁸⁰ amelynek védnöke József főherceg volt, és tiszteletbeli tagjainak sorában található Erzsébet királyné is. Az egyesület azonban nem volt hosszú életű, rövid időn belül működése teljesen megszűnt.⁸¹ Az állatvédelem hívei esetről-esetre emelték fel szavukat az állatbántalmazások ellen, és próbáltak meg a különböző hatóságoknál állatvédő rendszabályokat kieszközölni. Az egyes magánszemélyek ilyen irányú összefogása azonban vajmi kevésnek bizonyult.

A hazai állatvédelmi eszme terjesztésének kiemelkedő alakja Herman Ottó volt, aki az 1881-1883. országgyűlési ülésszakban felszólalt az állatok kínzása ellen.⁸² A felszólalást követő napokban Herman Ottó a sajtó útján kérte az eszme támogatóit, hogy nála szíveskedjenek jelentkezni, amely felhívás eredményeként 1882. március 19-ére állatvédő értekezletet

⁷² 2012. évi CXXVII. törvény 4. § (8) bekezdés.

⁷³ 2012. évi CXXVII. törvény 20. § (4) bekezdés.

⁷⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 42/B. § (4) bekezdés.

⁷⁵ Lásd: Sipos László: *Az állatvédelem, a civil szféra és az ügyészség*. *Ügyészek lapja*, 2002. évi (9. évf.) 2. szám.

⁷⁶ Society for the Prevention of Cruelty to Animals, SPCA.

⁷⁷ Majoros Tibor: *Az állatvédelem aktuális irányelvei*. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1995. évi (50. évf.) 11. szám, 836.

⁷⁸ Mike Radford: *i.m.* 41.

⁷⁹ Kathryn, Shevelow, *For the Love of Animals. The Rise of the Animal protection Movement*. Hanry Holt and Company, New York, 2008.

⁸⁰ Pesti Állatvédő Egyesület.

⁸¹ Herman Ottó: *Védjük az állatokat*. Históriaantik Könyvkiadó, Budapest, 2013. 37-38.

⁸² Máday: *Az Országos Állatvédő Egyesület...*

hívott össze.⁸³ Az értekezlet eredménye egy alapszabály-készítő bizottság felállítása volt, amely haladék nélkül járt el, így március 27-én ismét összeülhetett az alapszabályok tárgyalása ügyében.⁸⁴

Az egyesület a hatóságok támogatására hivatott és célja az állatok védelme. Herman Ottó úgy vélte, hogy az állatkínzásnak úgy lehet elejét venni, hogyha az érdemek nyilvános elismerésben részesülnek, ezért az állatkínzás megakadályozása végett első lépésként jóindulatú, felvilágosító közbelépést kell alkalmazni, szükség esetén a hatóság közbejárásával. Emellett feltétlenül szükség van az állatvédelmi oktatás fejlesztésére, az állatvédelemnek irodalmi úton való terjesztésére, főleg az iskolákra és az ifjúságra való tekintettel, a létező ítéletek elosztására előadások segítségével, valamint a kapcsolódó jogszabályok korszerű fejlesztésére.⁸⁵ A megtorlás, a büntetés csak végső eszköz lehet, amelynek akkor van helye, ha minden más eszközt már igénybe vettünk.⁸⁶

Herman Ottó az állatok védelmére az egyesületen belül hat osztály felállítását szorgalmazta, amelyek mindegyike más feladatot lát el, így minden tag megtalálhatja a számára leginkább megfelelő területet. Az osztályok az ügyekről jelentéseket tesznek. A jelentések rendszerét és az osztályok működését utasításban szabályozták.⁸⁷

Az első osztály felügyeli a fogyasztásra szánt állatokkal való bánásmódot. Ezen osztály feladatkörébe tartozik többek között az ezen állatokkal való jó bánásmód és elhelyezés figyelemmel kísérése, a vágóhidak ellenőrzése abból a szempontból, hogy nem fordulnak-e elő kínzó öletési eljárások, valamint ezen osztály feladatkörébe tartozik a halpiacokon a víz tisztaságának ellenőrzése.⁸⁸

A második osztály a járművek vontatására használt állatokra felügyel. Feladatai közé tartozik többek között a patkolás minőségének felügyelete, kisebesedés esetén az állatok kímélésének, gyógyításának figyelemmel kísérése, az ostor emberséges használatának, és a rendszeres itatás ellenőrzése.⁸⁹

A harmadik osztály a kutyatartást felügyeli. Az osztály tagjai megfigyelik a nembeli számarányokat, a szájkosarak minőségét, a beteg ebek hollétét, különösen nyáron az itatás megfelelőségét, valamint külön figyelmet szentelnek az elfogott ebekkel való bánásmód tekintetében. Továbbá az osztály feladatai körébe tartozik a házaknál tartott egyéb állatok, mint macskák, madarak, nyulak stb. állapotának felügyelete.⁹⁰

A negyedik osztály a madárpiacot kíséri figyelemmel. Feladatai körébe tartozik például az éneklő madarakkal való, rendeletben tiltott kereskedés, a fészekrablásból származó pelyhes vagy tokos fiókákkal való kereskedés felfedése. Ezen osztály felügyelete alá tartozik továbbá az állatkertek, kutya- és majomszínházi mutatóanyagok során az állattartás és az állatokkal való bánásmód figyelemmel kísérése is.⁹¹

⁸³ Szabadfalvi József: *Írások Herman Ottóról és a Herman Ottó Múzeumról*. Borsodi Nyomda, Miskolc, 1987, 16.

⁸⁴ Herman: *i.m.* 35-36.

⁸⁵ Uo. 48.

⁸⁶ Uo. 15.

⁸⁷ Uo. 14.

⁸⁸ Uo. 58.

⁸⁹ Uo. 59.

⁹⁰ Uo. 59-60.

⁹¹ Uo. 60-61.

Az ötödik osztály feladata a madárfészkelés ellenőrzése. Ide tartozik a fészekrablás megakadályozása, a madarak fészkelésének megkönnyítése, valamint a negyedik osztállyal együttműködve a léppel, hálóval, tökkel, hurokkal való madárfogás megakadályozása.⁹²

A hatodik osztály feladata a madarak etetése. Ezen osztály tagjai a didergő madarak téli ellátását vállalják magukra.⁹³

Az egyesület működése eredményes volt: 1884-ben a főváros szabályrendeletet bocsátott ki az élelmezésre szolgáló kisebb élő állatokkal való bánásmód iránt, amely jogszabály tisztán állatvédelmi szempontból szabályozta ezen állatok szállítására, elhelyezésére, etetésére és itatására vonatkozó előírásokat. Hasonló tartalmú szabályrendeletet alkotott 1885-ben a Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunvármegye törvényhatósága is.⁹⁴ 1888-ban a vallás- és közoktatási miniszter rendeletet bocsátott ki az egyetemeknek az élveboncolás gyakorlása tárgyában, majd ez évben a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter ugyanilyen tárgyú rendeletet adott ki az állatorvosi tanintézet számára. 1901-ben a földművelésügyi miniszter a mezőgazdaságra hasznos állatok védelme érdekében rendeletet bocsátott ki, amely a denevért, vakondot, a sünt és nyolcvankilenc madárfajt helyezett jogi védelem alá. Az egyesület további érdemei között tartják nyilván, hogy 1896-ban az egyesület aktív működésének hatására merült fel először egy állatmenhely létesítésének gondolata. Mindezek mellett az egyesület közlönyt, folyóiratot, évkönyveket, naptárakat bocsátott ki, valamint pályázatokat hirdetett. A szervezet eredményeit látva pedig vidéken is alakultak állatvédő egyesületek,⁹⁵ amelyek ezen egyesületnek voltak a helyi csoportjai. Így 1908-ban megalakult a Magyarországi Állatvédők Egyesülete Szövetsége. Az egyesületet és a szövetséget azonban 1944-ben feloszlatták.⁹⁶

1968-ban megalakult a Magyar Országos Állatvédő Egyesület (a továbbiakban: MOÁVE), amelynek felügyeleti szerve a Mezőgazdasági Minisztérium volt. A MOÁVE a Herman Ottó által létrehozott egyesület szellemiségében folytatta munkáját.⁹⁷ Ezen egyesület szorgalmazta az állatvédelmi törvény megfogalmazását, azonban az egyesület megszűnt, jogutódja a Herman Ottó Állat- és Természetvédő Egyesület lett, amelynek tevékenysége a mai napig aktív.⁹⁸

Az állatvédelmi szervezetek napjainkban is igen meghatározó szerepet töltenek be a hazai állatvédelemben: az elsőfokú állatvédelmi hatósági eljárás jellemzően magánszemély vagy civil szervezet kezdeményezésére indul. Míg a magánszemély az Ákr. értelmében nem minősül ügyfélnek, mert nincs érintettsége az ügyben⁹⁹, addig a civil szervezet szerepét nagymértékben erősíti az Ávtv., hiszen kimondja, hogy az állatvédelmi tevékenységű szervezeteket – az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt – általuk kezdeményezett hatósági eljárásokban az ügyfél jogállása illeti meg.¹⁰⁰ Ez azt jelenti, hogy az állatvédelmi célú szervezeteket a hatósági eljárásban megilleti – többek között – a törvény előtti egyenlőség,

⁹² Herman: *i.m.* 61.

⁹³ Uo.

⁹⁴ Máday: *i.m.*

⁹⁵ Máday: *i.m.* 1885-ben Kassán, 1893-ban Temesváron, 1894-ben Kolozsváron, 1900-ban Sopronban, 1902-ben Kőszegen, Szegeden és Szentgotthárdon, 1903-ban Baján, 1904-ben Hódmezővásárhelyen, 1906-ban Kecskeméten, 1907-ben Esztergomban jött létre állatvédő egyesület.

⁹⁶ *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, Akadémia Kiadó, Budapest, 2002, 44.

⁹⁷ Klement Tamás: *Az állatvédelem és jogi szabályozás. Magyar Közigazgatás*, 1992. évi (42. évf.) 7. szám, 437.

⁹⁸ Uo.

⁹⁹ Kajó Cecília: *Félidei összegző az állatvédelmi hatósági eljárásokkal kapcsolatos feladatainkról. Jegyző és közigazgatás*, 2020. évi 2. szám, 13.

¹⁰⁰ 1998. évi XXVIII. törvény 48. § (1) bekezdés.

a tisztességes ügyintézéshez, a kártérítéshez, a tájékoztatáshoz, a nyilatkozattételhez, a jogorvoslatához,¹⁰¹ a jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog, a hallgatás elleni jogvédelem,¹⁰² az anyanyelv használatának joga, az irat-betekintési jog, továbbá az ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. E jogosultság minden olyan állatvédelmi tevékenységű szervezetet megillet, amelynek feladatkörébe az állatok védelme és kímélete valamilyen módon beletartozik. Az, hogy a civil szervezetek az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt hatósági eljárásokat kezdeményezhetnek, általában nagymértékben emeli a civil szervezetek működésének jelentőségét.¹⁰³

Azonban e szervezeteknek nemcsak a hatósági eljárásban, hanem a peres eljárás területén is adott a cselekvési lehetőség, mert az állatvédelmi szabályok megsértése miatt – az ilyen magatartástól való eltiltás iránt – pert indíthatnak. Az állatvédelmi jogszabályok megsértésétől való eltiltás iránt a bíróság előtt attól függetlenül per indítható, hogy a civil szervezet kezdeményezte-e hatósági intézkedés megtételét.¹⁰⁴

Az állatvédő civil szervezetek szerepének jelentőségét emeli továbbá az a szabályozás is, hogy állatkínzás, tiltott állatviadal szervezése, orvvadászat vagy orvhalászat bűncselekmények miatt indult büntetőeljárás esetén a lefoglalt élő állat¹⁰⁵ díjazás ellenében civil szervezet őrizetébe és kezelésébe is adható, feltéve, hogy az a szakszerű kezelés feltételeivel rendelkezik. Főszabályként a lefoglalt élő állat elhelyezéséről a lefoglalás helye szerint illetékes megyei kormányhivatal köteles gondoskodni, azonban erre alkalmas állattartó telep vajmi kevés áll rendelkezésre – ha egyáltalán rendelkezésre áll –, így ezen állatok őrzése tekintetében lehetőséget biztosít a jogalkotó arra, hogy azok állatvédő civil szervezetnél kerüljenek elhelyezésre.¹⁰⁶

2022. január 1-jétől az ebrendészeti tevékenység, mint kötelező önkormányzati feladat-ellátás állatmenhellyel való megállapodás útján is teljesíthető.¹⁰⁷ A napi tartás költségeinek megtérítése alól mentesül az a nyilvántartásba vett állatvédő szervezet vagy állatmenhely, amely elősegíti az ebrendészeti telepen található állatok végleges elhelyezését, vagy amely gondoskodik ezen állatok további tartásáról.¹⁰⁸

Mint látható, az állatvédelmi kérdéseket illetően a jogalkotás egyre nyitottabban reagál a társadalomban megjelenő változásokra és igényekre. Az alkotmányos demokrácia nélkülözhetetlen pillérét alkotják a közérdeket, illetve a társadalom javát szolgáló civil szervezetek, amelyek az állam támogatását is élvezik. Amint láthattuk, egyre inkább igaz ez a megállapítás az állatvédő civil szervezetek tekintetében is.

¹⁰¹ Paulovics: Jogorvoslat és jogerő a magyar közigazgatási eljárásjogban. *Jogtudományi Közlöny*, 2009. évi 9. szám 367.

¹⁰² Paulovics: Gondolatok a közigazgatási szerv hallgatásáról. *Jogtudományi Közlöny*, 2000. évi 3. szám 82.

¹⁰³ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 161.

¹⁰⁴ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 220.

¹⁰⁵ A lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet 66. § (4) bekezdés a) pont, (5) bekezdés.

¹⁰⁶ Kajó Cecília: Helyszíni szemle az állatvédelmi eljárásokban. *Jegyző és közigazgatás*, 2020. évi 1. szám, 10.

¹⁰⁷ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 3. § (6) bekezdés.

¹⁰⁸ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 8. § (3) bekezdés.

11. Az állatvédelemben részt vevő szervek Ausztriában

Az állatvédelmi és állatjóléti kérdések Ausztriában egyrészt az Egészségügyi Minisztérium, másrészt a Mezőgazdasági Minisztérium feladat- és hatáskörébe tartoznak.

Kormányzati szinten az alábbi három állatjóléti testület működik: az Állatvédelmi Bizottság, a Végrehajtó Tanács és az Állatjóléti Tanács.

Az Állatvédelmi Bizottság tagjait a Nemzeti Tanácsban jelenlévő politikai csoportok egy-egy képviselője, valamint a szövetségi egészségügyi miniszter által kinevezett négy szakértő alkotja. A tagok tiszteletbeli tagok, díjazásban nem részesülnek. A Bizottság feladatai: a hatályos és a tervezett állatvédelmi jogszabályokkal kapcsolatos tanácsadás, munkatervet kidolgozása, állatjóléti jelentést készítése, valamint a Nemzeti Tanácsokhoz két-évente jelentést tesz, megbízza az Állatjóléti Tanácsot állásfoglalások és nyilatkozatok kibocsátására, továbbá állatvédelmi kérdésekben ajánlásokat ad az egészségügyi minisztérium részére.¹⁰⁹

A Végrehajtó Tanács tagjai az egészségügyi, a mezőgazdasági és a környezetvédelmi minisztérium egy-egy szövetségi szintű képviselője, az államok illetékes hatóságainak egy-egy képviselője, valamint a mindenkori állatvédelmi ombudsmanok. A Végrehajtó Tanács feladatai a szövetségi szintű állatvédelmi jogszabályok betartatása, az élő állat szállítással kapcsolatos iránymutatások kidolgozása és betartatása, valamint az élő állat szállítással kapcsolatos szabályzat megszegésének következményeit tartalmazó szabályzat kidolgozása és betartatása.¹¹⁰

Az Állatjóléti Tanács tagjai a Szövetségi Egészségügyi és Mezőgazdasági Minisztérium állatvédelmi képviselői, az ombudsmanok, az Osztrák Állatorvosi Kamara és Laboratóriumi Kamara képviselői, az állat- és mezőgazdaságot oktató egyetemek képviselői, és az állatkerti szervezetek képviselői. Az Állatjóléti Tanács tanácsot ad az Egészségügyi Minisztériumnak, az európai és nemzetközi megközelítéseket figyelembe vevő, tudományos megközelítésen alapuló állásfoglalásokat készít, éves jelentést készít, figyelemmel kíséri, értékeli és fejleszti az állatjóléti politikát és jogot Ausztriában. Az Állatjóléti Tanács által kért információkat az állami szervek kötelesek átadni a Tanács részére.¹¹¹

Ausztriában az állatvédelem meghatározó résztvevői továbbá az állatjóléti szóvivők, akik állatjóléti kérdésekben tagjai a Parlamentnek, és az állatvédelmi ombudsmanok (a továbbiakban: Ombudsman).

Bár a modern állatvédelmi jogszabályok minősége és színvonala az elmúlt évtizedekben jelentős fejlődésen ment keresztül Ausztriában, de a nem megfelelő jogérvényesítés, vagy a végrehajtás teljes hiánya még mindig az egyik fő probléma, amelynek számos oka van. Az állatjóléti rendelkezések egyik legnagyobb gyengesége az, hogy egy per során az állatok érdekeinek képviselete nem biztosított. Éppen ezért egy 1996-os népszavazás egyik követelése az volt, hogy lépjen hivatalba egy képzett „állati szószóló”, aki közigazgatási és büntetőeljárások során jogosult az állatok érdekeinek képviseletére. Annak ellenére, hogy a törvényalkotási folyamat során elleneztek az „állati szószóló”, mint eszköz bevezetését, a politikai pártok megállapodtak abban, hogy minden tartományban hivatalba lép egy Állatvédelmi Ombudsman.¹¹²

¹⁰⁹ § 41a, TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

¹¹⁰ § 42a, TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

¹¹¹ § 42, TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

¹¹² Regina Binder: *i.m.* 110.

Minden tartományban egy Ombudsman működik, aki kizárólag állatorvos vagy biológus végzettséggel töltheti be a tisztséget. Az Ombudsman az állatjóléti érdekek képviselője. Jogosult az illetékes hatóságok szövetségi állatvédelmi törvény alapján hozott határozataival szemben fellebbezést benyújtani, tanácsot adni a felelős miniszternek, értékelni az állatjóléti jogszabályok végrehajtását, és részt venni a jogfejlesztésben. Az Ombudsman az osztrák szövetségi állatvédelmi törvény alapján az ügyfél jogállása illeti meg közigazgatási és szabálysértési eljárásban, és a hatóságok kötelesek segíteni az ombudsman kötelezettségeinek teljesítése közben. Az Ombudsman jogosult továbbá panaszt benyújtani a tartományi közigazgatási bíróságon és az osztrák állatvédelmi törvénnyel kapcsolatos ügyekben részt vesz a panaszok kezelésében.¹¹³

Megbízása öt évre szól és újraválasztható. Megbízása lemondással, felmentéssel, vagy a hivatali idő leteltével szűnik meg.

Kötelezettségei teljesítése során nem utasítható. Tevékenységéről a tartományi kormánynak köteles beszámolni. Hivatali ideje alatt nem végezhet olyan tevékenységet, amely feladataival összeegyeztethetetlen, valamint nem végezhet olyan tevékenységet, amely azt a benyomást kelti, hogy elfogult.

Az Állatvédelmi Ombudsman bevezetése alapvetően az osztrák állatjóléti szabályok pozitív fejleményének tekinthető, hatásköre azonban több módon korlátozott. Először is, nem jogosult jogorvoslatot benyújtani a közjogi bíróságokhoz. Továbbá hatásköre az osztrák szövetségi állatvédelmi törvény alapján indult eljárásokra korlátozódik, így hatásköre nem terjed ki sem az állatkísérletekre, sem az állatszállításra vonatkozó törvények alapján indult eljárásokra. Végül, de nem utolsó sorban hatásköre nem terjed ki a büntető törvénykönyv alapján indult eljárásokra sem. Fontos továbbá kiemelni, hogy az ombudsmani tisztséget jogász végzettséggel a törvény értelmében nem lehet betölteni, azonban a jogrendszer alapos ismerete – amelyet csak szakmai képzés során lehet elsajátítani – alapvető előfeltétele annak, hogy feladatait hatékonyan tudja ellátni.¹¹⁴

III. fejezet: Intézkedések és közigazgatási szankciók az állatvédelmi törvényben

Az állatvédelmi eljárás, mint speciális közigazgatási eljárás célja, a tényállás tisztázását követően a jogsértés tényének megállapítása, vagy kizárása. E fejezet elején azonban fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy az állatvédelmi szabályok megsértése esetén alkalmazható felelősségre vonási módokat, kötelezéseket és szankciókat nem csak az Ávtv. tartalmazza, hanem azok más jogszabályokban, sőt a közigazgatási jogon kívül más jogágakban is megjelennek, így például az állatkínzás napjainkban már büntetőjogi tényállásnak minősül, és az arra vonatkozó szabályokat a Btk. tartalmazza. Az állatvédelmi hatósági eljárásban szankcionálható jogsértések köre azonban szélesebb, mint a büntetőjogi felelősséget megalapozó elkövetési magatartások köre és magában foglalja mindazon jogellenes cselekményeket is, amelyek a büntetőjogi felelősség alapjául szolgálnak. A más jogszabályokban található kötelezések és szankciók vizsgálatára jelen fejezetben nem térek ki.

Az Ávtv. egy külön fejezetben¹ – „Intézkedések és közigazgatási szankciók” címmel – rendelkezik az állatvédelmi szabályszegések esetén alkalmazható intézkedésekről és szankciókról. Mint ahogyan majd e fejezetben is láthatjuk, sokféle joghátrány alkalmazása áll az állatvédelmi hatóság rendelkezésére, azonban ezek az Ávtv.-ben szétszórtnak, részben a veszélyes ebek, a hivatkozott fejezet, részben pedig a záró rendelkezések között kerültek elhelyezésre. A jövőben átláthatóbbá válna a jogi szabályozás, ha ezek a jogszabályban egy helyen kerülnének deklarálásra, ami több szempontból is előnyös lenne. Egyrészt megkönnyíti a jogalkalmazó szervek munkáját, másrészt hatékonyabban segítheti elő az ügyfelek önkéntes jogkövető magatartását.

A hazai rendelkezések mellett vizsgáltam az osztrák és a német állatvédelmi törvényekben található, az állatok védelme érdekében alkalmazható szankciókat is.

1. Az állatvédelmi bírság

Az állatvédelemmel kapcsolatos állami feladatok ellátásának, valamint az önkormányzati feladatok támogatásának három állami pénzügyi forrása van: a központi költségvetésben állatvédelemre előirányzott pénzüsszegek, az állatvédelmi hozzájárulás, és az állatvédelmi bírság.²

Vagyis az állatvédelmi feladatok pénzügyi fedezetének egyik forrása az állatvédelmi bírság. Az erre vonatkozó általános szabályokat Ávtv. keretjelleggel határozza meg.³ Állatvédelmi bírság fizetésére kötelezhető az, aki tevékenységével vagy mulasztásával az állatok kíméletére, védelmére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat előírását megsérti, vagy annak nem tesz eleget.⁴ E szabályból tehát az következik, hogy a fizetésre kötelezettek nemcsak aktív magatartás, tevékenység, hanem nem-tevés – a cselekvési lehetőség, illetve cselekvési kötelezettség elmulasztása – is az alapja lehet, másrészt a bírság kiszabására nemcsak az állatok kíméletére, védelmére vonatkozó jogszabály, hanem hatósági határozat előírásának megsértése, vagy az ezekben foglalt rendelkezéseknek a nem teljesítése miatt is sor

¹ 1998. évi XXVIII. törvény VIII/A. fejezet.

² 1998. évi XXVIII. törvény 42. § (1) bekezdés.

³ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 87.

⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (1) bekezdés.

¹¹³ Uo. 111.

¹¹⁴ Uo. 111-112.

kerülhet. Az állatvédelmi bírság mértékének a magatartás súlyához, ismétlődéséhez és különösen az állatnak okozott sérelem jellegéhez, időtartamához kell igazodnia.⁵

Az állatvédelmi bírságot, mint közigazgatási anyagi jogi bírságot⁶ az állatvédelmi hatóság szabja ki, amely annak helyszíni bírsággként történő kiszabására is jogosult.⁷

Az Ávtv. rögzíti, hogy a bírság megfizetése nem mentesít más jogkövetkezmények alól.⁸ „Ezek lehetnek büntetőjogi, polgári jogi felelősségi (pl. kártérítési), fegyelmi jogkövetkezmények egyaránt. Ugyanaz a magatartás egyszerre több ilyen jogkövetkezményt is maga után vonhat.”⁹

Az Ávtv. értelmében az állattartót a hiányosságok kijavítására, pótlására kell kötelezni. Erre az állatvédelmi bírság helyett vagy azzal egyidejűleg kerülhet sor.

Az állatvédelmi bírság mértékét, megállapításának módját, a kiszabására és felhasználására vonatkozó részletes szabályokat a 244/1998. (XII. 31.) kormányrendelet állapítja meg.¹⁰ E jogszabály 2012. augusztus 1-jével átfogó módosítására került sor, majd ezt követően több alkalommal kisebb módosításokat eszközölt a jogalkotó. A továbbiakban bemutatásra kerül a korábbi – 2012. augusztus 1-jét megelőzően hatályban volt – és a jelenleg hatályos kormányrendelet.

A korábbi kormányrendelet az Ávtv.-vel azonosan rögzítette, hogy mikor kerülhet sor állatvédelmi bírság fizetésre, azaz jogszabályismétlés esete állt fenn. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény – a jogállamiságból következően – tiltja a jogszabályismétlést. Rögzíti egyrészt azt, hogy a szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű, másrészt pedig azt, hogy a jogszabályban nem ismételtető meg olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes.¹¹ A hatályos kormányrendelet azonban e rendelkezést már nem tartalmazza, véleményem szerint helyesen, mert a jogszabályismétlés felesleges.

A korábbi kormányrendelet széleskörű lehetőséget biztosított az állatvédelmi bírság kiszabására, ugyanis rögzítette, hogy állatvédelmi bírság azzal szemben szabható ki, aki az Ávtv.-ben felsorolt állatok valamelyikének szükségtelenül jelentős fájdalmat, tartós szenvedést, testi károsodást okoz, a felügyelete alatt álló állat tartási, takarmányozási, illetve ivóvíz igényének rendszeres kielégítéséről, az állat biztonságos elhelyezéséről, szökésének megakadályozásáról és ellenőrzéséről nem gondoskodik. Ugyancsak állatvédelmi bírsággal volt sújtható az, aki a veszélyes állatok tartásának engedélyezésére, illetve tartására vonatkozó előírásokat megszegi, verseny vagy kiállítás alkalmával az állat egészségét veszélyeztető ajzó-, illetve doppingvizet alkalmaz. Az állat életének indokolatlan kioltása, az állat ápolási és higiéniai szükségletei kielégítésének elmulasztása, a mozgásigényt kellően kielégítő szabad mozgáslehetőségről való nem, vagy nem szakszerű gondoskodás, a működési engedélyhez kötött állattartási módok (foglalkozásszerű eb- és macskatenyésztés, állatmenhely, állatpanzió, lovaglóiskola, prémes állattenyésztés) bevezetéséhez szükséges hatósági engedély beszerzésének elmulasztása miatt is állatvédelmi bírság kiszabását tette lehetővé a jogalkotó. Az, aki az ember környezetében tartott, valamint a veszélyes állat tulajdonjogával, tartásával

⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (1) bekezdés.

⁶ István Hoffmann – Bernadette Somody: Animal Protection in Hungary: A Multilayer System Based on an Administrative Approach. *Studia Iuridica Lublinensia*, vol. XXX, 3, 2021. 113., DOI: 10.17951/sil.2021.30.3.109-118

⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (2)-(2a) bekezdés.

⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (4) bekezdés.

⁹ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 154.

¹⁰ Paulovics: *Az állatvédelem jogi...* 892.

¹¹ 2010. évi CXXX. törvény a jogalkotásról 3. §.

felhagy, illetőleg állatot elűz, elhagy vagy kitesz, aki macska, illetve kutya prémjét, valamint az ilyen prémet tartalmazó terméket forgalomba hozza, értékesítés céljából tartja, értékesítésre felajánlja vagy terjeszti, vagy azt az Európai Gazdasági Térség területére behozza, illetve onnan kiviszi, vagy állatvédelmi jogszabály egyéb előírását megszegi, szintén bírság fizetésére volt kötelezhető.

Ez utóbbi előírás tágran határozza meg az állatvédelmi bírság kiszabásának lehetőségét, mivel a taxatív módon felsorolt eseteken túl, egyéb esetekben is lehetővé teszi a bírság kiszabását az állatvédelmi jogszabályok megszegése miatt. Ezt a szabályozási módszert kifejezetten előremutatónak tartom, mivel annak ellenére, hogy a bírság kiszabására okot adó körülményeket a jogalkotó részletesen szabályozta, a gyakorlatban előfordulhatnak olyan esetek, amelyekkel a kormányrendelet megalkotója előre nem számolt, nem számolhatott. A szabályozás ugyanakkor ilyen esetben is lehetővé teszi a bírság kiszabását, mérlegelési lehetőséget biztosítva e téren az eljáró hatóság számára. A hatályos kormányrendelet az ismertetett rendelkezést részben alapesetként, részben minősített esetként határozza meg és a mulasztóval szemben az állatvédelmi bírság tételes mértékének megállapítása során alkalmazandó szorzókat vezet be.

A korábbi kormányrendelet rögzítette, hogy a bírság összege ötezer forinttól százötvenezer forintig terjedhet. „E rendelkezésből tehát az következik, hogy a jogsértőnek minimum ötezer forint bírságot kell fizetnie. Ettől felfelé – százötvenezer forintig terjedően – a bírság összegének a magatartás súlyához kell igazodnia, amellyel kapcsolatban az ismétlődésnek nyilvánvalóan súlyosbító jelentőséget kell tulajdonítani.”¹² A hatályos kormányrendelet azonban a bírság alapösszegét tizenötezer forintban határozza meg, valamint 2021. január 7-től, ha a jogsértés elszenvedője kedvtelésből tartott állat, akkor az állatvédelmi bírság alapösszege hetvenötezer forint. A mérték megállapításához ezen alapösszeget a jogsértés körülményeitől függően meg kell szorozni a kormányrendeletben meghatározott szorzókkal.¹³ Az állatvédelmi bírság tekintetében jogszabály összefelső határról nem rendelkezik.

Az állatvédelmi bírság mértéke tekintetében további számítási szabályokat határoz meg a kormányrendelet, amelyek a következők:

- több tényállás együttes fennállása esetén az egy táblázatban található szorzókat táblázatonként összeadva kell a mellékletre vonatkozó értéket megállapítani;
- a mellékletenként kapott szorzókat összeszorozva kapott számmal meg kell szorozni a bírság alapösszegét, amely által kapott szorzat a bírság mértéke;
- amennyiben a bírság kiszabására okot adó jogsértés közvetlenül nem befolyásolja az állat jólétét vagy tíz vagy annál kevesebb gerinces állat egyedét érinti, úgy a 2. melléklet szerint alkalmazandó szorzó 1;
- ha a jogsértést okozó cselekményt szándékosan követték el, az adott tényálláshoz tartozó szorzót vagy szorzókat kell alkalmazni;
- az azonos tényállású, három éven belüli ismételt jogsértés esetén a bírság összege a korábban kiszabott bírság másfélszeresénél nem lehet kevesebb, de nem haladhatja meg az adott jogsértés esetén kiszabható bírság legmagasabb mértékét.¹⁴

Míndezezből egyértelműen látszik, hogy a korábbi szabályokhoz képest szigorúbb előírások kidolgozására került sor, ami határozottan előrelépésként értékelhető, mert a korábbi maximum százötvenezer forint kiszabható bírsággal szemben az új szabályok akár

¹² Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 154.

¹³ Lásd: 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet 1-4. sz. mellékletei.

¹⁴ 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet az állatvédelmi bírságról 2. § és 4. §

több tízmillió forint bírság kiszabását is lehetővé teszik, amelynek kellő visszatartó ereje van. A gyakorlatban már volt precedens ily magas összeg kiszabására: Az egyik esetben egy olasz férfi több mint félszáz kölyökkutyát akart Olaszországba szállítani. Többek között – a teljesség igénye nélkül – az alábbi előírásokat sértette meg a férfi: a szállítási szabályokat helytelenül választotta meg, a férőhely-igényeket nem teljesítette, az állatok állat-egészségügyi ellátásáról nem gondoskodott. Ezekre tekintettel a Zala Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága harmincmillió forint állatvédelmi bírság megfizetésére kötelezte a mulasztót.¹⁵ Egy másik esetben állatvédelemmel foglalkozó civil szervezet feljelentése alapján számolt fel a rendőrség egy állattartó telepet, ahol 138 kutya szenvedett. Állatkínzás gyanúja miatt indult eljárás az ügyben és a jegyző tizennégy-millió forint állatvédelmi bírságot szabott ki.¹⁶

A korábbi jogszabály meghatározta, hogy a bírság kiszabása a települési, fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzőjének, a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal illetékes területi szervének, valamint a természetvédelmi hatóságnak a feladatkörébe tartozik.¹⁷

A hatályos kormányrendelet azonban már csak azt rögzíti, hogy az állatvédelmi bírságot az állatvédelmi hatóság szabja ki. Az állatvédelmi bírság kiszabása tekintetében hatóságként az állatvédelmi hatóság kijelöléséről a 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet a jegyző, a járási hivatal, a megyei kormányhivatal, a Pest Megyei Kormányhivatal, valamint a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalt jár el. E szervek az Ákr. értelmében közigazgatási hatóságok, az állatvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos ügyek pedig közigazgatási hatósági ügynek minősülnek. Az állatvédelmi bírságról rendelkező határozat ügyfelet érintő kötelezettséget állapít meg, így közigazgatási hatósági határozatnak minősül.¹⁸

A korábbi jogszabály rendelkezett az állatvédelmi bírság sorsáról, mégpedig akként, hogy a bírság az azt kiszabó szerv bevételét képezi, amelyet kizárólag az állatvédelemmel kapcsolatos kiadási többletnek fedezeteként lehet felhasználni. Az állatvédelmi bírságból befolyt összeget pedig elkülönítetten és ellenőrizhetően kell kezelni.¹⁹ A hatályos kormányrendelet ezen előírásokat már nem tartalmazza, véleményem szerint azonban szükség lenne e szabályok rögzítésére, mert ha a bírság az azt kiszabó szervnél maradna, az egyrészt remélhetően ösztönözné a szerveket, hogy minél több esetben szankcionálják az állatvédelmi szabályok megsértőit.²⁰ Másrészt mivel a bírságból befolyt összeget kizárólag az állatvédelemmel kapcsolatos kiadási többlet fedezeteként lehet felhasználni, így az összegből például a gyepmesteri telepek korszerűsítésére és az ott állatok tartási, ellátási körülményeinek javítására is sor kerülhetne.

A korábbi kormányrendelet kimondta, hogy az állatvédelmi bírság kiszabását állatvédelmi szervezet is kezdeményezheti.²¹ E rendelkezés értelmezési problémát vetett fel, hiszen sem az Ávtv., sem a kormányrendelet nem határozta meg, hogy kik jogosultak a bírság kiszabásának kezdeményezésére, az állatvédelmi szervezeteket mégis külön kiemelte a jogalkotó. Véleményem szerint vagy taxatív módon fel kellett volna sorolni, hogy kik

¹⁵ <http://www.origo.hu/itthon/20121120-harmincmillios-birsagot-szabtak-ki-zalaban-egy-kutyaszallitmany-miatt.html>

¹⁶ https://www.hazipatika.com/hazikedvenc/kisallatok/cikkek/a_legvadabb_igenyeket_is_kielegitik_a_szaporitok/20180709093755

¹⁷ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 218.

¹⁸ Paulovics: *Az ügyféli jogokat biztosító garanciális rendelkezések az 1981. évi I. törvényben*. Jogtudományi Közlöny, 2001. évi 4. szám 168-178.

¹⁹ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 218.

²⁰ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 89.

²¹ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 219.

kezdeményezhetik az állatvédelmi bírság kiszabását, vagy nem kellett volna külön rendelkezni az állatvédelmi szervezetekről. A hatályos Ávtv. és kormányrendelet azonban már nem tartalmazza ezt az előírást, így ez a probléma már nem áll fenn. Mindezekből tehát arra következtethetünk, hogy az előírt feltételek fennállása esetén a bírság kiszabását bárki – vagyis állatvédelmi szervezet is – kezdeményezheti az állatvédelmi hatóságnál. Az állatvédelmi szervezetek igen meghatározó szerepet töltenek be az állatvédelemben, e szerephez pedig nagymértékben hozzájárul az Ávtv., hiszen kimondja, hogy az állatvédelmi tevékenységű szervezeteket – az állatvédelmi jogszabályok megsértése miatt – általuk kezdeményezett hatósági eljárásokban az ügyfél jogállása illeti meg.²² Ez azt jelenti, hogy az állatvédelmi célú szervezeteket a hatósági eljárásban megilleti – többek között – a törvény előtti egyenlőség, a tisztességes ügyintézéshez, a kártérítéshez, a tájékoztatáshoz, a nyilatkozattételhez, a jogorvoslathoz,²³ a jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog, a hallgatás elleni jogvédelem,²⁴ az anyanyelv használatának joga, az irat-betekintési jog, továbbá az ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. Azonban e szervezeteknek nemcsak a hatósági eljárásban, hanem a peres eljárás területén is adott a cselekvési lehetőség, mert az állatvédelmi szabályok megsértése miatt – az ilyen magatartástól való eltiltás iránt – pert indíthatnak.²⁵ Az állatvédelmi jogszabályok megsértésétől való eltiltás iránt a bíróság előtt attól függetlenül per indítható, hogy a civil szervezet kezdeményezte-e hatósági intézkedés megtételét.²⁶

A továbbiakban egy jogesetet mutatok be, amely prezentálja az állatvédelmi jogszabályok gyakorlati alkalmazását, amikor civil szervezet közreműködésével történt hatósági eljárás. Adatvédelmi szempontokra tekintettel nevek nem kerülnek feltüntetésre.

P, mint állatvédő egyesület elnöke B. Rendőrkapitányságon 2012. augusztus 15-én feljelentéssel élt Z.-vel szemben, mivel C. hívónevű ebét elhagyta. P. közterületen befogta az ebet, majd az állatban található tranzponder azonosítása után felvette a kapcsolatot Z.-vel, aki nem vette át az állatot. B. Polgármesteri Hivatalnál Z.-vel szemben 2012. augusztus 21-én eljárás indult állattartási, állatvédelmi szabályok megsértése ügyében. A hatósági iroda munkatársai 2012. szeptember 13-án előzetes értesítés nélküli helyszíni ellenőrzést tartottak a T utca 10. szám alatti ingatlanon. Z. elmondása alapján a C. hívónevű eb, mióta legkisebb gyermeke megszületett többször is megszökött az ingatlanról, de reggelre mindig hazament. Ha nem fogják be a kutyát, reggelre otthon lett volna. Az ebet kb. 2-3 éve fogadták örökbe, nagyon szerették. Tudomása szerint az eb visszakerült eredeti gazdájához, aki előtte is folyamatosan látogatta az állatot. Z. nyilatkozata alapján a jegyző megállapította, hogy az állatelhagyás nem áll fenn, ezért az eljárást megszüntette. P. a megszüntető végzés ellen fellebbezéssel élt. A fellebbezés elbírálására jogosult kormányhivatal végzésében az elsőfokú végzést megsemmisítette és az ügyben új eljárás lefolytatását rendelte el. A másodfokú hatóság indokolásában kifejtette, hogy az új eljárás során további bizonyítással, a nyilatkozatok ellentmondásosságának tisztázásával meg kell arról győződni, hogy az állattartó részéről valóban megállapítható-e az állatelhagyás. Mindezek alapján 2012. október 31-én új eljárás indult Z.-vel szemben. A tényállás tisztázása érdekében 2012. november 26-án egyeztető tárgyalásra került sor. A tárgyaláson tanúként meghallgatásra került D egyesület alelnöke, valamint P.

²² 1998. évi XXVIII. törvény 48. § (1) bekezdés.

²³ Paulovics: *Jogorvoslat és jogerő...* 367.

²⁴ Paulovics: *Gondolatok a közigazgatási...* 82.

²⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 48. § (2) bekezdés.

²⁶ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 220.

D. egyesület alelnöke tanúvallomása alapján Z. 2010. május 7-én fogadta örökbe a C hívónevű ebet. Az örökbefogadást követően az egyesület önkéntese rendszeresen kijárt a családhoz és ellenőrizte az állattartást. Majd ez elmaradt. 2011-ben E kutyamentő egyesület találta meg az utcán a kutyát. Visszavitték a családhoz újabb esélyt adva nekik. Tavaly augusztusában P.-től kaptak egy telefonhívást, hogy C hívónevű ebet az utcán találták. D egyesület önkéntese elment a kutyáért, majd a kutyát visszavitték Z-nek. Z visszaadta az oltási könyvet, az eb pedig ideiglenes befogadónál lett elhelyezve.

P. az alábbi nyilatkozatot tette: 2012. augusztus 15-én egy önkéntes hölgy telefonon értesítette P.-t, hogy talált egy kutyát. P. kiment a helyszínre, a chip alapján azonosította a kutyát, majd értesítette D. egyesületet. P. telefonon beszélt Z.-vel, aki elmondta, hogy nem kell neki a kutya. P. estére elhelyezte ideiglenesen az ebet. P. felkereste Z.-t a lakásán, de nem nyitott ajtót. Ezután tett feljelentés P. a rendőrségen.

Z. a tárgyaláson nem jelent meg. A részére kiküldött küldemény „a címzett a küldeményt nem kereste” jelzéssel érkezett vissza. Ezért a jegyző adategyeztetés végett megkereste az Okmányügyi és Ügyfélszolgálati Irodát. Tájékoztatásuk alapján Z. lakóhelye T. utca 10. szám alatt található. A címére küldött idézést a posta 2012. november 14-én és 2012. november 21-én kísérelte meg kézbesíteni, Z. az állatvédelmi hatóságnál nem jelent meg, az új eljárásban nyilatkozatot nem tett.

A C hívónevű eb szökése után Z. nem fogadta vissza az ebet. Az állat oltási könyvét visszaadta D egyesületnek, végleg lemondva az eb tulajdonjogáról. D egyesület honlapján a gazdit keresők között a C hívónevű eb is gazdára vár. Mindezek alapján és a beszerzett bizonyítékokat egyenként és összességükben értékelve megállapította a jegyző, hogy Z. a C hívónevű kutya tulajdonjogával, tartásával felhagyott, az állat szökését nem akadályozta meg. Ezért Z.-vel szemben – az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) kormányrendelet 1. számú mellékletének részét képező táblázat f) pontja és a kormányrendelet 4. számú mellékletének részét képező táblázat c) és h) pontja alapján - kettőszáznegyvenezer forint állatvédelmi bírságot szabott ki.

2017-ben az Alkotmánybíróság az Ávtv. alapján kiszabható állatvédelmi bírság alkalmazásával kapcsolatban alkotmányos követelményt fogalmazott meg: „...ha állatkínzás vétsége vagy büntette miatt büntetőjogi felelősség megállapításának van helye, vagy a büntetőjogi felelősség kérdésében már jogerős marasztaló döntés született, akkor ugyanazon tényállás alapján indult állatvédelmi hatósági eljárásban, ugyanazon jogellenes cselekmény miatt állatvédelmi bírság kiszabására ugyanazon személlyel szemben nem kerülhet sor.” Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a büntetőjogi jellegű alkotmányos alapelveknek érvényesülniük kell a más jogágba tartozó – így az állatvédelmi hatósági – eljárásokban is, ha azok valamely jogellenes magatartás szankcionálására irányulnak és preventív, valamint represszív jellegű jogkövetkezmény alkalmazásával zárulnak. Az állatvédelmi bírság büntető jellegű jogkövetkezmény és nem valamely tevékenység kikényszerítésére irányul. Azonban az állatvédelmi hatósági eljárás lefolytatása ugyanazon személlyel szemben, a büntetőjogi felelősségének jogerős ítéletben történt megállapítását követően, azzal azonos tényállás és jogellenes cselekmény mellett sem kizárt, mert az állatvédelmi bírság helyett alkalmazható jogkövetkezmények nem tekinthetők büntető jellegű szankciónak, azok nem az elkövetett jogsértés megtorlására irányulnak, hanem meghatározott tevékenységre kötelezést, vagy állattartástól eltiltást tartalmaznak, melyek célja elsősorban a reparáció, a tudatformálás és a prevenció. Az állatvédelmi hatóság pedig mérlegelési joggal rendelkezik a tekintetben, hogy az állatvédelmi hatósági ügyben bírságot vagy más, nem represszív jogkövetkezményt

alkalmaz.²⁷ Összességében megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint párhuzamos eljárás²⁸ továbbra is lefolytatható, azonban büntetőjogi jogkövetkezmények mellett közigazgatási szankciót nem lehet kiszabni, de intézkedést (például állattartástól eltiltást) lehet alkalmazni.²⁹

A bírság, mint szankció alkalmazását az osztrák állatvédelmi törvény is lehetővé teszi, ugyanis kimondja, hogy az, aki a törvénnyel ellentétben az állatnak fájdalmat, szenvedést és sérülést okoz, vagy az állat életét nem a törvény rendelkezéseinek megfelelően oltja ki, vagy az állaton végzett beavatkozás szabályait megszegi, szabálysértést követ el. Ezekben az esetekben a szabálysértés elkövetőjével szemben a hatóság 7500 euróig terjedő bírságot, ismételt jogsértés esetén pedig 15000 euróig terjedő bírságot szabhat ki. Az állatkínzás súlyosabb eseteiben a bírság összege legalább 2000 euró. A törvény továbbá rögzíti, hogy ezen esetek kísérletei is büntetendők.³⁰ A bírság összege az osztrák állatvédelmi jogban kifejezetten magas, ami optimális esetben a jogsértő magatartás vonatkozásában elősegíti az általános és generális prevenciót, ami hasznos és kívánatos az állatvédelmi szabályok megszegése esetén.

2. Az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezés

Az állattartó – az állatvédelmi bírság kiszabása helyett vagy azzal egyidejűleg – állatvédelmi oktatáson, képzésen való részvételre kötelezhető. E képzés célja az állatok gondozásának, a velük való helyes bánásmódnak az elsajátítása.³¹ Az állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezést állatvédelmi bírságra kell átváltani, ha az állattartó a kötelezettségének önként nem tesz eleget.³² Ebben az esetben az állatvédelmi bírság mértékét úgy kell megállapítani, hogy egy nap képzésen való részvételnek ötvenezer forint állatvédelmi bírság felel meg, illetve a bírság összege legalább százezer forint.³³

„Mindez azért indokolt, mert az állatok kárára történő cselekmények hosszú távú viszszaeszközítésének – a kapcsolódó tudományterületek szakértőinek egyöntetű véleménye szerint – leghatékonyabb eszköze a tudatformálás. Az állattartói szabályok megsértése gyakran abból következik, hogy a mulasztó nincs tisztában az állatok igényeivel, esetleg nem tekinti őket érző lénynek. A tudatlanság, a téves beidegződés, illetve szemléletmód legkönnyebben oktatással változtatható meg.”³⁴

Vagyis e szabály bevezetésének indoka az, hogy a tudatlanság, a téves beidegződés, illetve szemléletmód okozta mulasztás esetén az állattartónak – az állatvédelmi oktatáson való részvételre kötelezésével – formálja annak állattartási szemléletmódját, elősegítve a felelős állattartás eszméjének érvényre jutását.

²⁷ 8/2017. (IV. 18.) Alkotmánybírósági határozat.

²⁸ Polt Péter – Varga Zs. András (szerk.): *Az ügyészek nagy kézikönyve*. Wolters Kluwer Kft., 2013, 1378.

²⁹ Kajó Cecília: Záróköből alapkö – az ultima ratio elporladása az állatkínzás bűncselekményeknél. *Jegyző és közigazgatás*, 2020. évi 6. szám, 16.

³⁰ 38 (1)-(2) (5), TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

³¹ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (6) bekezdés.

³² 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (7) bekezdés.

³³ 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet 3. §.

³⁴ T/4247. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról részletes indokolás.

3. Az állattartástól eltiltás

Az állattartástól eltiltásnak két esetét határozza meg az Ávtv.

Az első esetben állatvédelmi bírság kiszabása mellett csak a kedvtelésből tartott állat tartásától lehet eltiltani az állattartót abban az esetben, ha az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat rendelkezését szándékosan vagy ismételten megszegi, és ezzel állatának maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, és a kedvtelésből tartott vagy a jövőben tartandó állat jóléte állatvédelmi bírság kiszabásával, és az állatvédelmi képzésen részvételre kötelezéssel sem biztosítható.³⁵ Az eltiltás időtartama 2-8 év, amelyet a jogsértés súlyától függően kell meghatározni.

A második esetben szintén állatvédelmi bírság kiszabása mellett, de csak az érintett állatfaj tartásától lehet eltiltani az állattartót az alábbi konjunktív – együttes – feltételek fennállása esetén: ha az állattartó az állatok védelmére és kíméletére vonatkozó jogszabály vagy hatósági határozat rendelkezését szándékosan vagy ismételten megszegi és ezzel állatának maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, és a tartott vagy a jövőben tartandó állat jóléte állatvédelmi bírság kiszabásával és az állatvédelmi képzésen részvételre kötelezéssel sem biztosítható.³⁶ Itt hangsúlyozni kell, hogy nem kedvtelésből tartott állat tartásától való eltiltásról van szó. Az eltiltás időtartama megegyezik az első esetben írtakkal.

Az állattartástól eltiltás tekintetében a Kormány állatvédelmi hatóságként a jegyzőt, a területi természetvédelmi hatóságot, a járási hivatalt, a megyei kormányhivatalt, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró Pest Megyei Kormányhivatalt, valamint a NÉBIH-t jelöli ki.³⁷

Az állattartástól eltiltás szabály bevezetésének indoka az, hogy „amennyiben az állattartó szándékosan vagy ismételten szegi meg a felelős állattartás szabályait, feltételezhető, hogy sem állatvédelmi bírság kiszabásával, sem állatvédelmi képzésen való részvételre kötelezéssel nem biztosítható a mulasztó által tartott vagy a jövőben tartandó állatok jóléte, ezért indokolt biztosítani a lehetőséget, hogy a hatóság bizonyos körülmények teljesülésekor újabb feltételekhez kösse, esetleg korlátozza az állattartást.”³⁸

Az osztrák állatvédelmi törvény is rendelkezik az állattartástól eltiltásról, amely azzal szemben alkalmazható, akit a bíróság állatkínzás miatt már legalább egyszer jogerősen elítélt, vagy aki az osztrák állatvédelmi törvény meghatározott rendelkezéseit már többször megsértette. Az eltiltás lehet határozott időre szóló vagy végleges. A törvény a hatóság mérlegelési jogkörébe utalja annak eldöntését, hogy az állattartástól eltiltást vagy az állattartástól eltiltásra való figyelmeztetést alkalmazza. Ez utóbbi alkalmazására akkor kerül sor, ha a hatóság úgy ítéli meg, hogy a figyelmeztetés alkalmazásának kellő visszatartóereje van, azaz alkalmas arra, hogy az állattartót visszatartsa attól, hogy az állattartással szemben valamilyen kegyetlenséget kövessen el, vagy az állattartás szabályait a jövőben megsértése.³⁹

A német állatvédelmi törvény is rendelkezik az állattartástól eltiltásról, amelynek időtartamát tekintve – az osztrák megoldáshoz hasonlóan – két típusa van: határozott időre szóló, vagy végleges eltiltás. Akit állatkínzás miatt elítéltek, vagy akit azért nem ítélték el, mert büntetőjogi felelőssége nem nyert bizonyítást vagy kizárt, azt a bíróság az állattartástól

1-5 év időtartamra, vagy ha az ismételt elkövetés veszélye áll fenn, véglegesen eltilthatja. Az állattartástól eltiltás az ítélet jogerőre emelkedésével veszi kezdetét, időtartamába azonban a büntetés-végrehajtási intézetben töltött idő nem számít bele. Ha az állattartástól eltiltás időtartamából hat hónap eltelt és okkal feltételezhető, hogy nem áll fenn az ismételt elkövetés veszélye, akkor a bíróság az állattartástól eltiltást feloldhatja. Aki azonban az állattartástól eltiltás szabályait megsérti, az egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő. Ha alapos okkal feltételezhető, hogy az állattartástól eltiltás büntetés kiszabására kerül sor, akkor a bíró végzéssel ideiglenesen eltilthatja a vádlottat minden olyan foglalkozástól, amely során állatokkal kellene foglalkoznia. Az ideiglenes eltiltást meg kell szüntetni, ha annak nincs jogalapja, vagy ha büntetésként a bíróság nem rendelte el az állattartástól eltiltást. Aki az ideiglenes eltiltásra vonatkozó rendelkezéseket megsérti, az egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.⁴⁰

4. Rendszeres jelentéstételre kötelezés, vagy tartási gyakorlattal rendelkező személy igénybevételére kötelezés

E kötelezés alkalmazására állatvédelmi bírság kiszabása mellett akkor kerülhet sor, ha az állattartó nem kedvtelésből tartott állatot tart, az állatok védelmére vonatkozó jogszabályokat vagy hatósági határozat rendelkezését szándékosan vagy ismételten megsérti, ezzel állatának maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza, és az állatvédelmi képzésen részvételre kötelezéssel sem biztosítható a tartott, vagy a jövőben tartandó állat jóléte.⁴¹

A kötelezettségeket a jogsértés súlyától függően 2-8 évig terjedő időtartamra lehet elrendelni, állatvédelmi hatóságként pedig a jegyző, a területi természetvédelmi hatóság, a járási hivatal, a megyei kormányhivatal, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró Pest Megyei Kormányhivatal, valamint a NÉBIH jár el.⁴²

5. Az állat elszállítása, a tartási költségek megelőlegezésének elrendelése

Az állat megfelelő helyre való elszállítása és a várható tartási költségek tulajdonos általi megelőlegezésének elrendelésére két együttes feltétel fennállása esetén kerülhet sor: ha az állattartó az Ávtv-ben vagy külön jogszabályban foglalt rendelkezéseket nem, vagy nem megfelelően teljesíti, és ezáltal az állat vagy ember egészségét súlyosan veszélyezteti.⁴³ Amennyiben ezen együttes feltételek bekövetkeznek, az állatvédelmi hatóság előír egy időpontot, ameddig az állattartónak gondoskodnia kell a jogszabályszerű állattartási feltételek biztosításáról és azok teljesítéséig az állatot megfelelő helyre szállítja, valamint a várható tartási költségek megelőlegezését rendeli el. Ha az állattartó a feltételeket teljesíti az előírt időpontig, akkor részére az elszállított állatot vissza kell szolgáltatni, ellenkező esetben az állat elkobzásáról rendelkezik az állatvédelmi hatóság.⁴⁴

³⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (9) bekezdés.

³⁶ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (10) bekezdés.

³⁷ 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (1) bekezdés.

³⁸ T/4247. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról részletes indokolás.

³⁹ § 39, TSchG BGBl. I. Nr. 118/2004.

⁴⁰ § 17-20, TierSchG BGBl. I S. 1206.

⁴¹ 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (11) bekezdés.

⁴² 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (1) bekezdés.

⁴³ 1998. évi XXVIII. törvény 45/B. § (1) bekezdés.

⁴⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 45/B. § (2) bekezdés.

A kötelezést elrendelő állatvédelmi hatóság a jegyző, a területi természetvédelmi hatóság, a járási hivatal, a megyei kormányhivatal, az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró Pest Megyei Kormányhivatal, valamint a NÉBIH.⁴⁵

A továbbiakban egy jogesetet mutatok be, amely során az állatvédelmi hatóság a nem megfelelő állattartás miatt az állatok elszállításáról határozott. Adatvédelmi szempontokra tekintettel nevek nem kerülnek feltüntetésre.

Az állatvédelmi hatóság kóbor ebek elszállítása, valamint névtelen lakossági bejelentés kivizsgálása érdekében 2012. október 10-én előzetes értesítés nélküli helyszíni ellenőrzést tartott részben A. valamint M. Város Önkormányzat tulajdonát képező telephelyen, az ebek nem megfelelő tartásának ellenőrzésére vonatkozóan. A hatóság a helyszíni szemle során megállapította, hogy a gyepmesteri telepen, melynek nagy része önkormányzati tulajdon, A. olyan körülmények között tartja a kutyákat, amely sérti az állatvédelmi törvényben megfogalmazott, az állat tartásának általános szabályait, valamint az állattartás nem felel meg a 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet előírásainak sem. Ennek megfelelően egy kutya kivételével minden, a területen található kutyáknak az azonnali elszállítását rendelte el a jegyző.

6. Az elkobzás

Az elkobzás intézménye körüli problémák az új szabálysértési törvény⁴⁶ hatályba lépésével kezdődtek. A korábbi szabálysértési törvény (a továbbiakban: Sztv.)⁴⁷ értelmében ugyanis a jegyző volt az általános szabálysértési hatóság. A helyi állattartási rendeletek az állattartási szabályok megsértése esetére pedig szankcióként előírták az elkobzást. Ennek meg is volt a jogalapja, hiszen az Sztv. kimondta, hogy „ha törvény vagy önkormányzati rendelet lehetővé teszi, a hatóság elkobozza azt a dolgot...” E jogszabályi rendelkezés ellenére volt olyan helyi önkormányzat, amely nem rögzítette az állattartási rendeletben az elkobzást, mint szankciót, a gyakorlatban pedig alkalmazta azt, azaz jogellenesen járt el. Az új szabálysértési törvény azonban változásokat hozott, amelyek közül a témát érintően a legfontosabbak: a jegyző, mint szabálysértési hatóság megszűnt és az önkormányzatoknak 2012. május 31-ig hatályon kívül kellett helyezniük az önkormányzati rendeletek szabálysértési rendelkezéseit, így az állattartási rendeletek vonatkozó szabályait is. Vagyis már nem lehetett a helyi állattartási szabályok megsértőivel szemben szabálysértési eljárást indítania a jegyzőnek és szankcióként nem volt alkalmazható az elkobzás. Ezt követően rövid időn belül módosításra került a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.), beiktatták az elkobzás szabályait a korábbi Sztv.-ben foglaltakkal azonos módon. Ezzel egy rövid időre megoldódott az elkobzás problémája, ugyanis 2012. május 31-től az önkormányzatok ún. tiltott közösségellenes magatartásként határozták meg az állattartási szabályok megsértését és közigazgatási eljárás keretében vizsgálták az ügyeket, amely eljárások végén akár sor kerülhetett az állatok elkobzására, hiszen az önkormányzat rendeletében szabályozhatta azt. 2012. november 15-én azonban módosításra került a Ket. elkobzást szabályozó rendelkezése, így ezen időponttól csak akkor volt jogosult a hatóság az állatot elkobozni, ha az elkobzást törvény lehetővé tette. A Ket.-et 2018. január 1. napjától felváltotta az Ákr., amelyből kikerültek a közigazgatási szankciók, így az

⁴⁵ 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (1) bekezdés.

⁴⁶ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

⁴⁷ 1999. évi XIX. törvény a szabálysértésekről.

elkobzás jogintézménye is. A közigazgatási szabályszegések szankcionálására az Országgyűlés megalkotta a 2017. évi CXXV. törvényt (a továbbiakban: Szankció törvény), amely – a Ket.-hez hasonlóan – tartalmazza az elkobzásra vonatkozó általános szabályokat.

Az Ávtv.-től, mint speciális jogszabálytól, nem idegen joghátrány az elkobzás intézménye, ugyanis egyrészt a törvény 24/C. § (4)-(5) bekezdéseiben – a veszélyes ebek kapcsán –, másrészt a 45/B. § (2) bekezdésében rendelkezik arról. Vagyis az Ávtv. jelenleg az elkobzásnak két esetkörét szabályozza: a veszélyes ebek által okozott sérülésekkel kapcsolatban, illetve az állattartó kötelezettségeinek nem, vagy nem megfelelő teljesítésével összefüggésben.

Az állatvédelmi hatóság a veszélyes eb azonnali elkobzását három esetben rendelheti el. Egyrészt akkor, ha az súlyos vagy maradandó kimenetelű sérülést okoz embernek, másrészt, ha az halálos kimenetelű sérülést okoz embernek, harmadrészt pedig akkor, ha az eb tartó veszélyes eb tartási engedélyét visszavonják. A jogerős határozattal elrendelt elkobzás költségei az eb tulajdonosát terhelik.

Ha az állattartó az Ávtv.-ben vagy külön jogszabályban foglalt rendelkezéseket nem, vagy nem megfelelően teljesíti és ez által az állat vagy ember egészségét súlyosan veszélyezteti az állatvédelmi hatóság az állat tulajdonosának költségére elrendelheti – a feltételek biztosításáig – az állat megfelelő helyre való szállítását és a várható tartási költségek tulajdonos általi megelőlegezését. Ha az állattartó az állatvédelmi hatóság által előírt időpontig gondoskodik a jogszabályszerű állattartási feltételek biztosításáról, akkor az elszállított állatot részére vissza kell szolgáltatni, ellenkező esetben az állatvédelmi hatóság az állatot elkobozza. Összességében tehát megállapítható, hogy ez esetben az elkobzásra csak akkor kerülhet sor, ha az állatvédelmi hatóság által előírt időpontig az állattartó a jogszabályi feltételeket nem teljesíti. Az állatvédelmi hatóság gondoskodik az állat tulajdonjogának átruházásáról, ha ezt jogszabály kizárja, vagy az eredménytelen, az állat végleges elhelyezéséről. Az állat a korábbi tulajdonosának, illetve korábbi tartási helyére nem adható ki. Ha az állat végleges elhelyezése csak rendszeres költségráfordítással biztosítható, a korábbi tulajdonos a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően legfeljebb tizenkét hónapra jutó költség fizetésére kötelezhető. Az elhelyezés eredménytelensége esetén – hat hónap elteltével – az állat életét engedett módon ki lehet oltani.⁴⁸

Az Ávtv. továbbá rögzíti, hogy ha törvény eltérően nem rendelkezik, az elkobzott dolog tulajdonjoga az államra száll.⁴⁹ Az állam tulajdonába ily módon kerülő állatok megfelelő ellátása érdekében az Ávtv.-be érdemes lenne kifejezetten belefoglalni, hogy: „Az elkobzott állat tulajdonjogát, elhelyezését illetően az állatvédelmi hatóság együttműködhet az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetekkel. Külön megállapodás alapján az állatvédelmi hatóság átruházhatja az elkobzott állat tulajdonjogát állatvédelmi civil szervezeteknek.” Úgy gondolom, hogy fontos az állatvédelmi hatóság és az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek közötti együttműködés törvényi szintű deklarációja. Ez alapján sor kerülhet az együttműködési megállapodások megkötésére az állatvédelmi hatóság és a civil szervezetek között. Ilyen jellegű megállapodás kötése mindkét fél számára előnyös lehet, hiszen az állatvédelmi hatóság ezáltal elkerülhetnek a költségigényes feladatok, az állatvédő civil szervezetek pedig szakszerűen, felelősségteljesen képesek biztosítani az elkobzott állat gondozását, esetleges rehabilitációját és végső célként örökbe adását.

Az elkobzás jogintézménye az osztrák állatvédelmi törvénytől sem idegen. Az osztrák állatvédelmi törvény két esetben teszi lehetővé a hatóság számára az állatok elkobzását. Az

⁴⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 45/B. §.

⁴⁹ 1998. évi XXVIII. törvény 45/C. §.

első eset az, ha az állattartó már megsértette az állatvédelmi törvény rendelkezéseit és a hatóság úgy ítéli meg, hogy ez a jogsértő magatartás folytatódni fog, vagy megismétlődik, akkor a hatóság az állatot elkobozza.⁵⁰ A másik eset, ha valaki az állattartástól való eltiltás ideje alatt állatot tart. Ekkor a hatóság köteles az állatot elkobozni és köteles annak ellátásáról és őrzéséről gondoskodni.⁵¹ Az osztrák állatvédelmi törvény lehetővé teszi, hogy a hatóság az elkobzott állat életének kioltásáról rendelkezzen akkor, ha az állattartás törvényben meghatározott feltételeit sem állattartással foglalkozó intézmény, sem más állattartó személy nem tudja biztosítani.⁵²

Véleményem szerint a magyar szabályozásba átültethető lenne az osztrák állatvédelmi törvény azon rendelkezése, amely szerint, ha valaki az állattartástól eltiltás ideje alatt állatot tart, akkor a hatóság köteles azt elkobozni és köteles annak ellátásáról és őrzéséről gondoskodni. Ha valaki egy állatnak fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozott és ezért bíróság már jogerősen elítélte, valamint, ha az Ávtv. meghatározott szakaszait megsértette, akkor az állattartástól eltiltás ideje alatt ne csak a sérelmet szenvedett állatot, hanem más állatot se tarthasson. Ez a rendelkezés bizonyos esetekben kellő visszatartó erővel bírhat.

IV. fejezet: Az állatvédelmi oktatás

Az állatvédelem és a felelős állattartás kérdése az elmúlt évtizedekben már nemcsak a szakemberek körében, hanem mind az elmélettel foglalkozók, mind pedig a gyakorlati kérdések iránt érdeklődők számára kiemelt témának számít. A társadalom egyre inkább érdeklődőbbé vált és válik az állatvédelem olyan részletkérdései iránt is, mint például a társállatok szakszerű tartása és ellátása,¹ valamint a felelős állattartás oktatása. Az állatvédelmi oktatás alatt az állatokkal való humánus bánásmódra történő nevelést értem, és e szemléletnek megfelelően foglalkoztam a témakör ismertetésével.

1. Az állatvédelmi oktatás jogi alapja

Az Ávtv. kimondja, hogy az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra, gondoskodásra nevelést, az állatok megismerését az iskolai általános képzésbe, a szakképzésbe és az ismeretterjesztésbe be kell építeni. Ezen feladatok végrehajtását az állami és önkormányzati szervek, valamint az oktatási intézmények kötelesek előmozdítani.² E kötelezettségeket megállapító törvényi előírás jelentősége nem vitatható, „hiszen az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra, gondoskodásra nevelés – az Európához tartozásunkból is következően – fontos eszköze a társadalmi erkölcs egyre magasabb szintre emelésének.”³ Az Ávtv. rögzíti, hogy az állam az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra neveléssel összefüggő feladata ellátásáért való felelőssége körében, a szükséges ismeretek széles körű terjesztésével, tájékoztatások, képzések, oktatás biztosításával járul hozzá az állatok jólétét figyelembe vevő szemlélet kialakításához.⁴ A gyakorlatban azonban az érintett szervek e feladatokat egyáltalán nem, vagy nem hatékonyan látják el.⁵ Az Ávtv. értelmében az állatvédelmi hatóság szakmailag felügyeli az állatok tartása során alkalmazandó állatvédelmi előírásokra vonatkozó iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzést és vizsgáztatást, továbbá részt vesz a képzés tartalmi követelményeinek kidolgozásában és a képzés szervezésében.⁶ E rendelkezés tekintetében állatvédelmi hatóságként a NÉBIH és az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró megyei kormányhivatal jár el.⁷

A törvényi rendelkezés ellenére sajnálatos tény, hogy mind az óvodai nevelés országos alapprogramja, mind a Nemzeti alaptanterv (a továbbiakban: Nat.) méltatlanul elhanyagoltan kezeli, vagy egyáltalán nem tárgyalja az állatokkal szembeni emberséges magatartásra nevelést, a felelős állattartás témakörét. Noha a gyermek nevelésének elsődleges színtere a család és elsősorban a szülők felelőssége az állatokkal való humánus bánásmódra nevelés, sajnálatos módon erre kevésbé fektetnek hangsúlyt a gyermek nevelése során. Erre enged következtetni többek között az is, hogy egyre több olyan eset lát napvilágot, hogy gyermekek, fiatakorúak brutális módon kínoztak meg állatokat. Feltételezhetően ezek a gyermekek sem a családban, az óvodában, sem az iskolában nem részesültek állatvédelemmel

¹ Tózsér János, Fodor Kinga: Állatvédelem oktatása Magyarországon: tények és perspektívák. *Animal welfare – etológia és tartástechnológia*, 2011. évi (7. évf.) 4. szám 443.

² Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 163.

³ Zoltán: *Az állatvédelmi törvény után*. 220.

⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 43/A. § (3) bekezdés.

⁵ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 91.

⁶ 1998. évi XXVIII. törvény. 43/B. §

⁷ 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (2) bekezdés.

⁵⁰ § 40 (1), TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

⁵¹ § 39 (3) TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

⁵² § 40 (2) TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

kapcsolatos oktatásban. Márpedig ennek hiánya esetén a gyermek vajmi keveset tudhat a felelős állattartásról és az állatokkal való helyes bánásmódról.

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a magyarországi óvodákban folyó pedagógia munka alapelveit határozza meg. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. Az óvoda nevelőtestülete készíti el az óvoda pedagógiai programját: vagy átvesz és adaptál egy kész pedagógiai programot, vagy saját pedagógiai programot készít, amelynek meg kell felelnie az alapprogramban foglaltaknak.⁸ Az óvodai nevelés feladatai között alapelveként jelenik meg az érzelmi, erkölcsi nevelés, valamint a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása és a környezettudatos magatartás meg-alapozása. Az alapprogram nem szól arról, hogy ezen alapelvek magukba foglalják-e az állatokkal szembeni *emberséges magatartásra nevelést*, így ezen feladat az óvoda nevelőtestületének döntésére van bízva. Az alapprogram az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladati tekintetében a munka jellegű tevékenységek, mint személyiségfejlesztési eszközök között hangsúlyozza a környezet-, a növény- és állatgondozást, valamint kiemeli, hogy az óvodáskor végére a lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek elemi ismeretekkel rendelkezik a környezetéről, ismeri a környezetében élő növényeket és állatokat, azok gondozását és védelmét.⁹

A Nat. a kerettantervek az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai feladatainak elvi, tartalmi és szemléleti alapjait, a közvetítendő műveltség fő területeit és tartalmait, a nevelő-oktató munka szakaszainak, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztési feladatait határozza meg, megteremtve ezáltal a köznevelés tartalmi egységét. A Nat.-ban megfogalmazott elvek, célok, fejlesztési feladatok és műveltségi tartalmak érvényesülését a kerettantervek biztosítják.¹⁰ A kerettantervek a nevelés-oktatás céljait, a tantárgyi rendszert, az egyes tantárgyak témaköreit, tartalmát, a tantárgyak követelményeit, a tantárgyközi tudás- és képességterületek fejlesztésének feladatait, a követelmények teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeretet határozzák meg. A kerettantervek értékrendszere tükrözi a Nat.-ban meghatározott közös értékeket, koherens és indokolt szaktudományi és tantárgy-pedagógiai tudományos világgépet, műveltségképet közvetítenek, valamint kijelölik mind a kiemelt, mind az egyes műveltségi területekhez rendelt fejlesztési feladatokat. Mindezek mellett biztosítják az adott pedagógiai szakaszt lezáró vizsgák követelményeire való felkészítést, felkészülést, segítik a differenciált tanulást, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való foglalkozást.¹¹

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény értelmében a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy előmozdítsa a gyermek, tanuló erkölcsi fejlődését, valamint az, hogy környezettudatosságra nevelje a gyermekeket, tanulókat.

A Nat. épít az óvodai nevelés országos alapprogramjára és tíz műveltségi területen határozza meg az iskolai nevelés-oktatás pedagógiai tartalmát. Az „Ember és természet” műveltségi területen ugyan említést tesz az élet és a természet értékeinek felismeréséről, a

⁸ 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról 1. számú melléklet 1.

⁹ Uo.

¹⁰ A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet 1-2. §.

¹¹ 110/2012. (VI. 4.) kormányrendelet 5. § (1)-(2) bekezdés.

természetben és az ember környezetében élő állatok jelentőségéről, de nem szól a felelős állattartásról, az állatokkal való emberséges magatartásra nevelésről.¹²

A Nat.-ról szóló kormányrendelet azonban lehetővé teszi az oktatási intézmények számára a kerettanterv továbbfejlesztését, így lehetősége van az oktatási intézményeknek a felelős állattartás oktatására is, amellyel egyúttal eleget tehetnének az Ávtv.-ben előírt állatvédelmi oktatás kötelezettségnek is. A gyakorlatban azonban erre mégsem kerül sor, így joggal vetődik fel az a kérdés, hogy „Miért nincs állatvédelmi oktatás?” hiszen ennek jogi akadálya nincs.

Az utóbbi években részben a pedagógusoknak, részben pedig a civil szervezeteknek köszönhetően egyre elterjedtebbé vált, hogy az óvodákban és az iskolákban az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek tagjai a felelős állattartás témában egy-egy alkalommal előadást tartanak. Mindez bár előrelépésnek számít a korábbi gyakorlathoz képest, ugyanakkor még mindig kevés, sokkal inkább a felelős állattartás rendszeres oktatását kellene előtérbe helyezni, az iskolákban akár önálló tantárgy keretében. Az állatokat társadalmunk és jogrendszerünk a mai napig dolognak tekinti. Márpedig – ahogy azt az Ávtv. is deklarálja – az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, akik védelmet érdemelnek. Az ember nem élhet vissza az állatok kiszolgáltatottságával, s ezért az állatokat védelemben kell részesíteni.¹³ Ezen nézet előtérbe kerüléséhez szemléletváltásra van szükség, amit álláspontom szerint elsősorban a gyermekek, azaz a jövő generáció szintjén kell kezdeni. E tekintetben két megoldás fontolható meg. Az egyik – a civil szervezetek által is régóta hangoztatott megoldás – az, hogy a felelős állattartás, mint oktatási témakör kerüljön feltüntetésre a Nat.-ban és a kerettantervben egyaránt, ugyanis az oktatási intézmények részére e két dokumentum tartalmazza a köznevelés tartalmi egységét. Azért tartom támogatandónak azt, hogy az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek is részt vegyenek az oktatásban, mert e szervezetek, az állatvédelmet, a felelős állattartást hivatottak képviselni és egyre erőteljesebben hallatják hangjukat az állatok kímélete és védelme kapcsán is. Nap mint nap találkozunk a felelőtlen állattartás áldozataival, az elszökött, kidobott, megkínzott állatok sokaságával. Mindezek mellett az állatvédő civil szervezetek egy része már kidolgozott oktatási programmal is rendelkezik. Sokat lehet tanulni a mindennapi élet szomorú tapasztalataiból is. A másik megoldási lehetőség az, hogy amíg a Nat. és a kerettanterv nem tartalmazza a felelős állattartás témakört, addig az oktatási intézmények saját hatáskörükben gondoskodjanak e kötelezettségük teljesítéséről. Jó megoldás álláspontom szerint, ha az oktatási intézmény együttműködési megállapodást köt olyan civil szervezettel, amelynek tevékenységi körébe tartozik a felelős állattartás oktatásának szervezése és lebonyolítása. Ehhez a jogi háttér adott, hiszen az Ávtv. kötelezettségként írja elő az állatvédelmi oktatást és ennek előmozdítását az állami és önkormányzati szervek mellett az oktatási intézmények számára is kötelezettséggé teszi. E kötelezettség tekintetében azonban részletszabályokat nem tartalmaz a törvény, ebből következően az együttműködési megállapodás kötése nem okoz jogellenes állapotot.

Mindezek miatt a fent említett szerveknek minden lehető meg kell tenniük a társadalom érdeklődésének az állatvédelmi kérdésekre irányítása érdekében.¹⁴

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény kimondja, hogy az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása.¹⁵ Az

¹² Zoltán: *Az állatvédelmi törvény elé*. Magyar Jog, 1997. évi (44. évf.) 7. szám 414.

¹³ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 255.

¹⁴ Uo. 165.

¹⁵ 2011. évi CXC. törvény 6. § (4) bekezdés.

érettségi bizonyítvány kiadásához a közösségi szolgálat végzésének igazolását először a 2016. január 1-je után megkezdett érettségi vizsga esetében kell megkövetelni.¹⁶

Közösségi szolgálat alatt a szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenységet és annak pedagógiai feldolgozását értjük.¹⁷

A közösségi szolgálat keretei között az egészségügyi, a szociális és jótékonsági, az oktatási, a kulturális és közösségi, a környezet- és természetvédelmi, a katasztrófavédelmi, az óvodás korú, sajátos nevelési igényű gyermekekkel, tanulókkal, az idős emberekkel közös sport- és szabadidő területén folytatható tevékenység.¹⁸

A gimnázium, szakgimnázium a 9–13. évfolyamos tanulói számára szervezi meg vagy biztosít időkeretet a legalább ötven órás közösségi szolgálat teljesítésére.¹⁹

A közösségi szolgálatot az adott tanuló esetében koordináló pedagógus az ötven órán belül – szükség szerint a mentorral közösen – legfeljebb öt órás felkészítő, majd legfeljebb öt órás záró foglalkozást tart. A közösségi szolgálat teljesítése körében egy órán hatvan perc közösségi szolgálati idő értendő azonban a helyszínre utazás és a helyszínről hazautazás ideje nem számítható be a teljesítésbe. A közösségi szolgálat helyszínén tanítási napokon alkalmanként minimum egy, maximum háromórás időkeretben végezhető.²⁰

A jogszabály a tanulók számára naplóvezetési kötelezettségeket ír elő, amelyben rögzíti, hogy mikor, hol, milyen időkeretben és milyen tevékenységet folytattak.²¹

A közösségi szolgálat dokumentálásának kötelező elemeit is meghatározza a jogszabály. Első lépésben a tanulónak jelentkezési lapot kell kitöltenie, amely tartalmazza a közösségi szolgálatra való jelentkezés tényét, a megvalósítás tervezett helyét és idejét, valamint a szülő egyetértő nyilatkozatát, majd ezt követően a kijelölt pedagógus az osztálynaplóban és a törzslapon rögzíti a közösségi szolgálat teljesítését. Az iskolának a közösségi szolgálat teljesítéséről két példányban igazolást kell kiállítania, amelyből egy példány a tanulónál, egy pedig az intézménynél marad. Annak az esetben, ha az iskolán kívüli külső szervezet és közreműködő mentor bevonására kerül sor, akkor az iskola és a felek együttműködéséről megállapodást kell kötni, amelynek tartalmaznia kell a megállapodást aláíró felek adatait és vállalt kötelezettségein túl a foglalkoztatás időtartamát, a mentor nevét és feladatkeretét. Az iskolának a közösségi szolgálatot kapcsolatos dokumentumok kezelését az iratkezelési szabályzatában kell rögzítenie.²²

A Közösségi Szolgálat Portál adatbázisa alapján az ország minden megyéjében és a fővárosban is lehetőség van állatmenhelyen, illetve állatvédő civil szervezetnél eltölteni az ötven órás időtartamot. A jövőben ez egy jó eszköze a felelős állattartás előtérbe kerülésének.

¹⁶ 2011. évi CXCV. törvény. 97. § (2) bekezdés.

¹⁷ 2011. évi CXCV. törvény 4. § 15.

¹⁸ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (2) bekezdés.

¹⁹ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (4) bekezdés.

²⁰ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (5)-(7) bekezdés.

²¹ 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (8) bekezdés.

²² 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 133. § (9) bekezdés.

2. Állatvédelem a jogi oktatásban

A magam részéről a jogi oktatás keretében is elképzelhetőnek tartom e terület hangsúlyosabb bemutatását, hiszen egyre növekszik az állatvédelmi ügyek száma a különböző hatóságok előtt, köszönhetően az állatvédelmi szervezetek folyamatos fellépésének. témavezetőm és támogatóm ezen elképzeléssel és a téma fontosságával egyetértve, 2013 februárjában a Miskolci Egyetem jogi karán életre hívta az *Állatjogi Klinika* című szabadon választható tárgyat, melynek keretében én is rendszeresen órákat tartottam.

A klinika létrejöttének gondolatát az egyre növekvő állatvédelmi jogi problémák mellett Nagy Zsolt „*A klinikai jogi oktatás kérdéseiről*” című tanulmánya ihlette, amelynek lényege a következő: „A klinikai program olyan jogi gyakorlat, ahol a joghallgató egy jogvégzett, az adott szakterületen járatos személy, vagy személyek felügyelete alatt tényleges jogi munkákat végez, beleértve igazgatási funkciókat is, vagy bizonyos ügyvédi feladatokat, jogi tanácsadást lát el.”²³ A joghallgatóknak valós jogi problémákat kell segítséggel megoldaniuk.

A jogi klinikáknak két típusuk alakult ki. Az egyetemen kívüli program, amelyre példa Hollandiában az ún. jogsegélyhivatal, ahol az alacsony jövedelmű állampolgárok kaphatnak jogi segítséget jelképes összegekért vagy teljesen ingyenesen. Az ilyen szervezeteknél dolgozhatnak joghallgatók is, akik ezzel bizonyos fakultatív óra keretében meghatározott kötelezettségeknek tesznek eleget, vagy kredit pontokat szereznek. Más szóval itt kapcsolódik össze az egyetemi jogi képzés az egyetem keretein kívüli jogsegélyszolgálattal. Az egyetemhez kötött képzési program esetében további különbségek fedezhetők fel. Létezik az ún. kliens nélküli rendszer és az élő kliens módszer. A kliens nélküli klinikai program keretében a hallgatók laikusoknak magyaráznak jogi problémákról (például iskolákban).²⁴ Ezt a módszert akár a hazai közoktatásban is alkalmazni lehetne úgy, hogy az állatjogi klinika keretében a hallgatók elmennek középiskolába, ahol állatvédelemmel kapcsolatos jogi problémákról tartanak előadást. Emellett bizonyos jogkérdéseket egyfajta szimulációs tárgyalás keretében vitatnak meg. Az élő-kliens klinikai rendszerre jellemző a közvetlen kontaktus valódi ügyfelekkel. Ennek a módszernek további két változata létezik: az ún. peres ügyön alapuló és a nem peres ügyön alapuló program, mely utóbbi lényege, hogy a hallgatók segítséget nyújtanak non-profit szervezetek bejegyzéséhez, esetlegesen adótanácsadást nyújtanak, természetesen mindezt felügyelet alatt teszik. A peres ügyön alapuló program keretében a hallgatók olyan ügyekkel foglalkoznak, melyek feltehetően közigazgatási szerv, vagy bírói testület elé kerülnek. Tulajdonképpen úgy foglalkoznak az ügyfelekkel, mintha igazi ügyvédek lennének. Az élő kliens programnak négy alapvető jellemzője van. A hallgatók valós ügyekkel foglalkoznak, többnyire olyan emberekkel, akik alacsony jövedelmük miatt nem tudnának ügyvédhez fordulni. Ezzel párhuzamosan a hallgatók szemináriumokon, gyakorlati foglalkozásokon az ügyeket megbeszélik oktatójukkal. Elsősorban olyan hallgatók vehetnek részt a programban, akik bizonyos tantárgyi előfeltételeket teljesítettek, hiszen alapvető elméleti tudás szükséges ahhoz, hogy az ügyeket kezelni tudják. Végül pedig a hallgatók saját tapasztalataik alapján tanulhatják a jog működését. Az "élő-kliens" programnak négy alapvető eleme van:

1. A hallgatók valós ügyekkel foglalkoznak, többnyire olyan emberekkel, olyan emberek ügyével, akik alacsony jövedelmük miatt nem tudnának ügyvédhez fordulni.

²³ Nagy Zsolt: *A klinikai jogi oktatás kérdéseiről*. Jogelméleti Szemle 2001. évi (3. évf.) 6. szám, <http://jesz.ajk.elte.hu/nagyzs7.html>

²⁴ Uo.

2. Ezzel párhuzamosan a hallgatók gyakorlati foglalkozásokon az ügyeket megbeszélik oktatójukkal.

3. Elsősorban olyan hallgatók vehetnek részt a programban, akik bizonyos tantárgyi előfeltételeket teljesítettek, hiszen alapvető elméleti tudás szükséges ahhoz, hogy az ügyeket kezelni tudják.

4. Végül pedig a hallgatók saját tapasztalataik alapján tanulhatják a jog működését.²⁵

Az általunk beindításra került Állatjogi klinika célja a jogi tanulmányokban szerzett ismeretek alkalmazása valós körülmények között, ezzel további ismeretek szerzése és a meg-lévők elmélyítése. A hallgatók megismerkednek az állatvédelmi és más alkalmazandó jog-szabályokkal, mint az eljárási jogszabályok, önkormányzati rendeletek stb. Ezzel együtt tevékenyen részt vesznek állatvédelmi jogi esetek tisztázásában és megoldásában. A hallgatók – természetesen oktatói segítséggel, de önállóan – részt vesznek a tények felderítésében és ellenőrzésében, a hatóságokkal való kapcsolattartásban, beadványok és más okiratok szer-kesztésében. Szükség esetén közreműködnek, ügyvédek munkáját támogatva, bírósági eljá-rásokban és bírósági iratok szerkesztésében. A jogi klinika előnye, hogy a hallgatók bete-kinthetnek a hatóságok működésébe, az ügyfelekkel és az állami szervekkel való kapcsolat-tartás technikájába, miközben fejleszthetik vagy kipróbálhatják jogászai és tárgyalási képes-ségeiket is.

Az Állatjogi klinika keretében sok segítségkérő megkeresés érkezett állatbarát embe-rektől, amely esetek többsége a képzésben részt vevők szabadidő kapacitásától függően megválaszolásra, illetve megoldásra került.

Összességében megállapítható, hogy az állatvédelem oktatására a jelenleginél sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni már az óvodákban, különböző játékos formákban, majd tovább az általános iskolai, középiskolai oktatás keretében egyaránt. A magam részéről a felsőoktatás keretében is elképzelhetőnek tartom e terület hangsúlyosabb bemutatását, hi-szen számos területet érint az állatvédelem. Néhány példát említve: a jog területén az állat-védelemmel kapcsolatos ügyek száma folyamatosan növekszik, sőt a jövő pedagógusai is akár napi szinten találkozhatnak a felelős állattartásra nevelés egyre növekvő igényével. Ezen túl az állatvédelmi szemléletre nevelés minden oktatási intézmény törvényben előírt kötelessége. Az oktatásban rejlő lehetőségek minél szélesebb körben történő kihasználása, a megfelelő képzések az egyik leghatékonyabb útjai lehetnek az állatok védelmének.

Fontos, hogy minél szélesebb körben elterjedjen az állatvédelemmel kapcsolatos jogi és nem jogi problémák sokaságának ismertetése, hiszen csak ilyen módon érhető el további pozitív változás e területen.

Harmadik rész

A kedvtelésből tartott állatok jogi védelme

„Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért,
amit megszelídítettél.”

Antoine de La Fayette

²⁵ Uo.

I. fejezet: A kedvtelésből tartott állatok tartásának és védelmének kérdései

Ebben a fejezetben a kedvtelésből tartott állatok védelmével, azok közül is jellemzően a kutyatartással kapcsolatos hazai szabályok elemzésével foglalkoztam.

A magyarországi rendelkezések mellett vizsgáltam az osztrák állatvédelmi törvényben található, kapcsolódó előírásokat, úgymint a kedvtelésből tartott állat fogalmát, az ebek egyedi megjelölésével és adatbázisba történő regisztrációjával összefüggő szabályokat.

Az ebnyilvántartás kapcsán a hazai előírások mellett Új-Zéland szabályozási megoldását tekintettem át. Azért választottam e szabályok bemutatását, mert nagyon részletesen kidolgozott rendszerről van szó, amely megfelelő szabályozási alapot nyújthatna hazánk számára.

Az ebadó tekintetében a magyar rendelkezések mellett tanulmányoztam a holland, a német és az USA egyes tagállamainak szabályozási megoldásait, így próbálva meg szemléltetni, hogy az ebadóval kapcsolatos szabályok államonként eltérően, de bizonyos szempontok tekintetében hasonló elvek mentén kidolgozottak.

1. A kedvtelésből tartott állat fogalma

A kedvtelésből tartott állat fogalmát a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet (a továbbiakban: kormányrendelet) határozza meg. Eszerint kedvtelésből tartott állat a rendszertani besorolástól függetlenül minden olyan állat, amelyet nem kizárólag tudományos kutatás, állati eredetű termék előállítása, igavonás, teherhordás, természetvédelem, géntartalék-védelem és – eb és macska kivételével – közcélú bemutatás céljából tartanak, tenyésztenek, forgalmazznak, továbbá az az állat, amelyet más kedvtelésből tartott állat táplálása céljából tartanak és szaporítanak, valamint a nem gazdasági céllal tartott haszonállat, és a vadászatra használt állat. Kedvtelési célra azonban nem tartható és nem forgalmazható olyan állat, amelynek tartása az adott faj fennmaradását veszélyeztetheti.¹

Az osztrák állatvédelmi törvény is meghatározza a kedvtelésből tartott állat fogalmát: ilyen állatok a háztartásban társként tartott, vagy csupán az állatszeretet miatt tartott állatok, különösen a házi vagy háziasított állatok, más húsevők, rágcsálók, nyúlfélék, papagájok, pintyek, galambfélék, valamint bizonyos halfajták (pl. aranyhalak).²

2. A kedvtelésből tartott állatok tartásának szabályozása, különös tekintettel az ebtartás szabályaira

A jog világában az állatvédelem eszköze nem más, mint a védelem jogszabályi erővel való elrendelése, a védelem általános elveinek deklarálása, tilalmak felállítása és a szabályok

¹ A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 1. § (2) bekezdés a) pont.

² § 3., TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

megszegésének szankcionálása. A társállatok jogi védelmét egyrészt Ávtv., másrészt a kormányrendelet hivatott biztosítani. A kormányrendelet az állattartóra vonatkozó kötelezettségeket részletekbe menően tárgyalja. A kedvtelésből tartott állat fogalmából kitűnik, hogy nagyon sok állatfaj tartható társállatként, ezért a továbbiakban az állattartói kötelezettségek közül a témához illeszkedően a kutyákra vonatkozó legfontosabb előírásokat vizsgálom, összehasonlítva azokat az osztrák állatvédelmi rendelkezésekkel.

Az egyik legfontosabb állattartói kötelezettség, hogy az állattartónak rendelkeznie kell az állattal kapcsolatos legfontosabb adatokkal és okmányokkal. Erre szolgál az ún. oltási könyv, amely a kötelező immunizálásra vonatkozó mindenkor adatok mellett tartalmazza, az állat fajára, fajtájára, ha ismert, akkor az egyed nemére és korára vonatkozó, valamint az állat egyedi azonosítására alkalmas adatokat is, amelyet, ha az állat új tulajdonoshoz kerül, annak részére át kell adni. Az állat új tulajdonosát tájékoztatni kell az egyed tartásához szükséges minimális ismeretekről is.³

A nem oltott ebek körében leggyakrabban előforduló betegek a parvovírus okozta bélgyulladás, a szopornyica, az adenovírusos fertőző májgyulladás, a leptospirosis, a kennek köhögés, illetve a veszettség, amelyek nagyon gyakran az állat halálát okozzák és egyes betegségek az emberre nézve is veszélyt jelentenek. A hatályos jogszabályok alapján azonban csak az ebek évenkénti veszettség elleni immunizálása, és ezzel egyidejűleg az eb széles spektrumú féreghajtó szerrel való kezelése kötelező a veszettség elleni védekezés feltételeként.⁴ Azonban vannak ún. kombinált oltások, amelyek a fent említett többi betegséggel szemben nyújtanak védelmet, de ezek beadatása nem kötelező. A jövőben megfontolás tárgyává lehetne tenni, hogy ezen oltások kötelezővé tételét, egyrészt az emberek védelme, másrészt pedig a társállatok védelme érdekében, hiszen a kutyák fontosabb betegségei ellen biztosítanak védelmet.

Fontos hangsúlyozni azon rendelkezést, mely szerint az állattartó köteles az eb oltási könyvét közterületen magánál tartani az oltás érvényességének bizonyítása céljából.⁵ Kutyatartóként az a tapasztalatom, hogy e rendelkezést a legtöbb ebtartó nem ismeri, az állatvédelmi hatóság pedig a közterületen való kutyasétáltatás ellenőrzésekor kér(het)i az oltási könyv bemutatását. A hatóság az ellenőrzés alkalmával először csak figyelmezteti az ebtartót, hogy a továbbiakban legyen szíves a közterületen magánál tartani az eb oltási könyvét, ha azonban az ebtartó ismételtelen nem tudja bemutatni az eb oltási könyvét, akkor állatvédelmi bírsággal is sújtható.

További állattartói kötelezettség, hogy az állat számára megfelelő minőségű és mennyiségű táplálékot kell biztosítani olyan időközönként, ami az adott faj természetes viselkedési szokásaihoz szükséges. A táplálék minősége és mennyisége tekintetében az adott faj, és az egyed korát, és élettani állapotát kell figyelembe venni.⁶

A magyar szabályozáshoz hasonlóan rendelkezik az osztrák állatvédelmi törvény is, amely rögzíti, hogy az állatok korának, fájának és szükségleteiknek megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékot, illetve megfelelő mennyiségű vizet kell biztosítani. Az állat számára a takarmányt és folyamatosan tiszta ivóvizet kell biztosítani.⁷

A magyar szabályozás a társállatok tartása kapcsán kimondja, hogy az állat tartása során tekintettel kell lenni az állat természetes viselkedésére, ugyanakkor az állattartás a környező

³ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 13. §.

⁴ 81/2002. (IX. 4.) FVM rendelet a zoonózisok elleni védekezés állat-egészségügyi feladatairól 8. § (2).

⁵ 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet 4. § (1) bekezdés b) pont.

⁶ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (1).

⁷ § 17. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

lakóközösség kialakult élet- és szokásrendjét tartósan és szükségtelenül nem zavarhatja. Az állat tartási helyét az állat fajára jellemző mozgásigényének kielégítésére alkalmas módon kell kialakítani, amelyet az állat tartójának naponta legalább egy alkalommal ellenőriznie kell. A tartási hely kialakítása során figyelemmel kell lenni arra is, hogy az állatot nem szabad állandó fényben vagy állandó sötétségben, valamint állandó zajban tartani. Az állattartónak gondoskodnia kell továbbá arról, hogy az állatok tartási helyén a környezeti viszonyok megfeleljenek az állatok szükségleteinek, valamint, hogy a tartási helyük úgy legyen kialakítva, hogy az ne okozhasson sérülést az állatoknak.⁸

A magyar szabályozástól némiképp eltérően rendelkezik az osztrák állatvédelmi törvény, amely kimondja, hogy az állatok nem tarthatók állandó sötétségben, illetve nem tarthatók mesterséges fényben anélkül, hogy megfelelő időt biztosítanának számukra a pihenésre. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a csirketenyésztésre. Ha a rendelkezésre álló természetes fény nem képes kielégíteni az állat szükségleteit, akkor mesterséges világítást kell biztosítani, azonban figyelembe kell venni az állatok pihenési idejét és ébrenléti idejét.⁹

A magyar szabályozás szerint az állatban félelmet keltő, erős fény- vagy hanghatással járó tevékenységek, időjárás jelenségek teljes időtartama alatt, különösen az év azon szakában, amikor a polgári célú pirotechnikai tevékenységek felügyeletéről szóló jogszabály szerinti pirotechnikai termékek engedély, bejelentés nélkül is felhasználhatók, az állat tartójának gondoskodnia kell az állat félelmében történő elszökésének megakadályozásáról és törekednie kell az állat megnyugtatására.¹⁰ E rendelkezés kormányrendeletbe iktatásnak indoka az, hogy különösen szilveszter napján nagyon sok állat félelmében elszökik, menekül, sokszor közlekedési balesetet is okozva.

A magyar szabályozás értelmében 2016. január 1. napjától tilos ebet tartósan kikötve tartani,¹¹ jogszabály azonban nem határozza meg, hogy mit értünk a „tartósan kikötve” fordulat alatt. A 2022. január 1-jétől hatályos szabályozás pontosítja, hogy milyen esetekben megengedett az ebek átmeneti, nem tartós kikötve tartása, illetve a kikötéshez használt nyakörvre és az eszköz hosszára vonatkozó rendelkezéseket is tartalmaz. Ennek értelmében az eb átmeneti kikötésére kerülhet sor az eb ápolásának, gyógykezelésének ideje alatt, az állat veszélyes viselkedése miatt a veszélyeztetés idejére, közlekedésbiztonsági okokból, az állat testi épsége és a járműforgalom zavartalan működése érdekében, vagy állatról emberre terjedő betegség megelőzése esetén a betegség idejére.¹² Az eb átmeneti megkötéséhez használt eszköz hossza legalább öt, hét vagy kilenc méter attól függően, hogy az eb kis-¹³, közepes¹⁴- vagy nagytestű¹⁵, futólánc használata esetén pedig a feszített és a futó részek hosszának összege legalább nyolc méter hosszúnak, a futó rész hosszának pedig legalább három méternek kell lennie.¹⁶ Az átmeneti kikötéshez olyan nyakörv használható, amelynek használata az állat számára nem okoz fájdalmat, életfunkcióit, táplálkozását nem nehezíti el és forgóval ellátott.¹⁷

⁸ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (2)-(4).

⁹ § 18. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

¹⁰ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/A. §.

¹¹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (12) bekezdés.

¹² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14/A. § (1) bekezdés.

¹³ A kistestű eb olyan eb, amelynek testtömege nem haladja meg a húsz kilogrammot.

¹⁴ A közepes testű eb olyan eb, amelynek testtömege húsz-nyolcvan kilogramm.

¹⁵ A nagytestű eb olyan eb, amelynek testtömege meghaladja a negyven kilogrammot.

¹⁶ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14/A. § (2) bekezdés.

¹⁷ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14/A. § (3) bekezdés.

A magyar rendelkezésekhez képest az osztrák szabályozás előremutatóbb, ugyanis kiemeli, hogy az állat szabad mozgásában nem korlátozható. Tilos állatot állandó jelleggel kikötve tartani. Kutyát még ideiglenes jelleggel is tilos láncon vagy más módon megkötve tartani. A vadon élő állatok – a ragadozó madarak kivételével – sem tarthatók még ideiglenes jelleggel sem kikötve.¹⁸

A magyar szabályozás értelmében az állattartónak a kutyakölyköket az anyjával kell tartania legalább addig, amíg azok a nyolc hetes kort be nem töltik.¹⁹ Az eb hét napos koráig, küllemének megváltoztatása érdekében fark kurtítást lehet végezni.²⁰ „A fülkorrekció kategorikus tiltását – az egyértelmű nemzetközi normák mellett – az indokolja, hogy ez a műtét sokkal kockázatosabb az állat egészségére nézve, az állat több hónapos vagy akár kifejtett korában végzik, altatást igényelhet, a nagyméretű sebek sokszor elfertőződnek, gyakran a fül újrávága is szükségessé válik, ugyanakkor a beavatkozás mértékével arányban álló egészségügyi előnnyel nem jár. A farokkorrekció lehetőségének fenntartása ugyanakkor indokolt, hiszen a kutya szűk helyen (lakásban) való tartása során – különösen bizonyos fajták esetében (pl. vizsla) – a fark rendszeresen megsérülhet. Amennyiben a kölyök életének első napjaiban átesik a beavatkozáson, az nem jár számottevő kockázattal.”²¹

Fontos állattartói kötelezettség, hogy az állattartó köteles az állatot úgy tartani, hogy az se más állatok, se ember biztonságát ne veszélyeztesse. Belterület közterületén kutyát csak pórázon lehet vezetni. E szabály alól a kutyák futtatására alkalmas, kijelölt területek minősülnek kivételnek. A közterületen a kutyát csak az személy vezetheti, aki az állatot képes irányítani, kezelni és féken tartani. A kutya vezetésére használt pórázat kizárólag nyakörvre vagy hámla lehet rögzíteni oly módon, hogy a kutya egészségét ne veszélyeztesse.²²

2013-ban nagy vitát váltott ki ebtartói körökben²³ a szabálysértési törvény²⁴ egy módosítástervezete, amely úgy rendelkezett, hogy „aki a felügyelete alatt álló kutyát úgy engedi közterületre, hogy a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló kormányrendeletben meghatározott kötelezettségeit nem tartja be” szabálysértést követ el. Ezen rendelkezés a törvény, „aki a felügyelete alatt álló kutyát a település belterületén felügyelet nélkül bocsátja közterületre, vagy kóborolni hagyja szabálysértést követ el” szabályának helyébe lépett volna. A módosítás indokolása az volt, hogy „A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló kormányrendelet szerint kutyát belterület közterületén csak pórázon lehet vezetni. Ezzel összhangban indokolt, hogy a tényállás is ennek megfelelő rendelkezést határozzon meg, különös tekintettel arra, hogy a felügyelet nélküli közterületre történő bocsátás értelmezési problémát jelentett.”²⁵ A tervezett előírás azonban a végleges módosítástervezetben nem került feltüntetésre.²⁶

A hatályos szabálysértési törvény a közterületen felügyelet nélküli történő kutyasétáltatást, illetve kóborolni hagyást, továbbá a természeti és védett természeti területen, vagy

¹⁸ § 16. TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

¹⁹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (15) bekezdés.

²⁰ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 16. § (5) bekezdés.

²¹ T/4247/57. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról.

²² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 15. § (1), 17. § (1) bekezdés.

²³ <http://www.origo.hu/tudomany/20130417-szabalysertesi-torveny-porazkotelezettseg-felsikernek-orulhetnek-a-kutyasok.html>

²⁴ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 193. §.

²⁵ A szabálysértési törvény módosítástervezete.

²⁶ <https://www.parlament.hu/irom39/10749/10749.pdf>

vadászterületen történő póráz nélküli kutyasétáltatást – kivéve a vadász- és triflakereső kutyát – és a közforgalmú közlekedési eszközön póráz és szájkosár nélküli szállítást – kivéve a segítő kutyát – minősíti szabálysértésnek. Ugyanakkor a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló kormányrendelet rögzíti, hogy belterület közterületén – kivéve az ebek futtatására kijelölt területet – ebet csak pórázon lehet vezetni. Vagyis a póráz-kötelezettség már évek óta jogszabályokban előírt kötelezettség. A tervezett módosításnak a módosításnak a szabálysértési bírság kiszabása tekintetében lett volna jelentősége.

Az USA-ban szövetségi szinten alig található a póráz használatával kapcsolatos bármiféle követelmény. A pórázhasználati előírások jellemzően tagállami szinten jelennek meg: egyes államok közvetve korlátoznak, azzal, hogy a póráz nélküli kutyákat gazdátlanok minősítik. Ez esetben nincs jogi előírás arra vonatkozóan, hogy az állattartónak a kutyát kötelezően pórázon kell vezetnie, de a kóborló ebeket lefoglalhatja a hatóság, sőt esetenként meg is ölheti azokat. Más tagállamok jogi szabályozása csak bizonyos helyeken teszi kötelezővé a póráz használatát, így például tengerpartokon, iskolákban vagy védett természeti területeken. Több tagállam bizonyos időszakokban teszi kötelezővé a póráz használatát, például napkelte és napnyugta között, vagy szuka kutyáknál tüzelési időszakban, néhol a jogszabályok pedig éjjel teszik kötelezővé a póráz használatát.²⁷ Mint látható az USA-ban sincs olyan szigorú pórázhasználati jogi szabályozás, mint hazánkban, holott az Egyesült Államokban 2012-ben a háztartások 36,5%-ában volt kutya, amely 43 346 000, kutyatartó háztartásonként 1,6 kutyát jelent,²⁸ ezzel szemben Magyarországon becslések szerint 2 000 000 kutya él, beleszámítva az állattenhelyeken tartott állatokat is.

Hazánkban az állattartót terhelő kötelezettségek körében került rögzítésre, hogy az állattartónak biztosítania kell, hogy a kutya közterületen se más állatot, se embert harapásával ne veszélyeztethessen. E rendelkezés végrehajtása érdekében szájkosarat használni – ha törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet a szájkosár használatát nem írja elő – kizárólag az egyed jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell.²⁹

E rendelkezés kapcsán emelnék ki egy további állattartási problémát: az önkormányzatok által helyi rendeletben kötelezővé tett szájkosárhasználatot. E tekintetben az önkormányzatok meglehetősen változatos jogalkotási tevékenységet végeztek. Ezt igazolja, hogy az általam 2021. december 27. napjáig vizsgált helyi állattartási rendeletek³⁰ vagy általánosan,

²⁷ Paulovics: *Összehasonlító kutyajog: USA és Magyarország*. Ünnepi Tanulmányok Prof. Dr. Bragyova András oktatói munkásságának tiszteletére, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015. 152-153.

²⁸ American Medical Veterinary Association: 2012 U. S. Pet Ownership & Demographics Sourcebook.

²⁹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17. § (2)-(3).

³⁰ A Nemzeti Jogszabálytárból elérhető önkormányzati állattartási rendeletek közül az alábbiak írják elő kötelezőként a szájkosárhasználatot: Dunaszekcső Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2014. (XII.1.) önkormányzati rendelete az ebtartásról 4. § (1), Mohácsi Önkormányzat Képviselő-testületének 16/1999.(IV.23.) önkormányzati rendelete az ebtartásról 6. § (1), Elek Város Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2003. (X.1.) önkormányzati rendelete az állattartásról 6. § (8), Litke Község Önkormányzat Képviselő-testületének 2/1999. (III.29.) rendelete az ebtartásról 4. § (3), Délegyháza Község Önkormányzat Képviselő-testületének 14/2014.(IX.18.) önkormányzati rendelete az állattartás helyi szabályairól 6. § (5), Lórév község képviselő testületének 5/2000 (III.31.) önkormányzati rendelete az állattartás rendjéről 4. § (9), Dombbrád Város Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2014.(II.28.) önkormányzati rendelete a helyi állattartás szabályairól 12. § (1), Tiszaszőlős Községi önkormányzat Képviselő-testületének 24/2004. (VIII. 23.) önkormányzati rendelete a helyi állattartás szabályairól 10. § (1) bekezdés, Keszeg Községi önkormányzat Képviselő-testületének 1/2014. (II. 9.) önkormányzati rendelete a hulladékgyűjtésről, a környezetvédelemről, az állattartásról és a közterület használatáról 27. § (3), Százhalombatta önkormányzat Képviselő-testületének 43/2008. (XII. 10.) önkormányzati rendelete 15. § (2), Tahitófalu Községi önkormányzat Képviselő-testületének 14/2007. (XI. 26.) önkormányzati rendelete a helyi állattartásról 3. § (2), Újszilvás Községi önkormányzat Képviselő-testületének 9/2003. (VIII. 5.) önkormányzati rendelete az állattartás helyi szabályairól 23. § (3), Körösladány Nagyközség Önkormányzat

minden ebre kötelezőként, vagy bizonyos marmagasság (például húsz cm, negyven cm magas eb esetén) vagy meghatározott testtömeg felett (kettő kilogramm feletti esetén), vagy meghatározott kutyafajta tekintetében írják elő a szájkosárhasználatot. Ennek indokát és jogalapját a kormányrendelet következő szabálya teremtette meg: „Közterületen az eb tulajdonosának biztosítania kell, hogy az eb sem más állatot, sem embert harapásával ne veszélyeztethessen. Szájkosarat használni a (2) bekezdésben foglaltak végrehajtása érdekében – ha külön jogszabály a szájkosár használatát nem írja elő – kizárólag az egyed jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell.”³¹ 2012. augusztus 1-jével módosításra került a kormányrendelet szájkosár használatra vonatkozó szabálya, mely így szól: „Közterületen az eb tulajdonosának biztosítania kell, hogy az eb sem más állatot, sem embert harapásával ne veszélyeztethessen. Szájkosarat használni a (2) bekezdésben foglaltak végrehajtása érdekében – ha törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet a szájkosár használatát nem írja elő – kizárólag az egyed jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell.” A módosítást követően, azaz 2012. augusztus 1-től áll fenn a jogi probléma, mely mindössze az idézett szabály két gondolatjel közötti részének tartalmából adódik. A korábbi szabály ugyanis azt rögzítette, hogy „ha külön jogszabály a szájkosár használatát nem írja elő”. Ennek következtében, mivel az önkormányzati rendeletek is jogszabályok, a helyi szerveknek megvolt a jogalapjuk e kérdés szabályozására. Azonban 2012. augusztus 1-től ez már nincs meg, hiszen a kormányrendelet úgy került módosításra, hogy a szájkosárhasználatot már csak törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet írhatja elő, azaz az önkormányzati rendeletek már nem szabályozhatják e kérdéskört. A hatályos szabályok alapján a szabálysértési törvény írja elő kötelezően a szájkosár használatát, de ezt is kizárólag közforgalmú közlekedési eszközön, kivéve a szabály alól a segítő kutyákat.³² Miniszteri rendelet pedig ebzárlat tartama alatt teszi kötelezővé annak használatát.³³ Vagyis ezen eseteket kivéve nem kötelező a szájkosár, sőt az önkormányzatok helyi állattartási rendeleteikben már nem is írhatják elő kötelezőként, mert az egyrészt az Alaptörvény 32. cikkének (3) bekezdésébe („Az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes”), másrészt a kormányrendelet fent idézett rendelkezéseibe ütközik. Véleményem szerint a kormányrendeletbe foglalt szabályozás üdvözlendő, a magam részéről támogathatónak tartom, hogy kizárólag az egyed jellemzően agresszív magatartásának ismerete esetén kell szájkosarat használni.

A kormányrendelet előírja, hogy kistestű ebet tíz m²-nél, közepes testű ebet tizenöt m²-nél, nagytestű ebet húsz m²-nél nagyobb területen lehet tartósan tartani.³⁴ Ha az állattartó kettő vagy több kutyát tart együtt tartósan, akkor számukra egyedenként legalább hat m² akadálytalanul használható területet köteles biztosítani. A csoportos tartás alól a jogszabály mentesíti a szuka kutya kölykeivel való együtt tartását, a kölykök hathetes koráig.³⁵ Ezek a rendelkezések azonban nem terjednek ki az állatmenhelyekre, valamint a hatósági

Képviselő-testületének 6/1997. (VI. 10.) önkormányzati rendelete az ebtartás szabályairól 5. § (3), Szabadkígyós Község önkormányzat Képviselő-testületének 13/1996. (VI. 25.) önkormányzati rendelete az állattartás helyi szabályairól 3. § (3).

³¹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17. § (2)-(3) bekezdés.

³² A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 193. § (1) bekezdés c) pont

³³ A veszélyesség elleni védekezés részletes szabályairól szóló 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet 12. § (2) bekezdés b) pont

³⁴ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (5) bekezdés a) pont.

³⁵ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (6) bekezdés.

megfigyelés alá vont ebek tartására.³⁶ Több kutya tartása esetén az állattartó köteles a tartási helyet úgy kialakítani, hogy az állatok versengés és agresszió nélkül egy időben férhessenek hozzá az etető-, itató-, pihenő-, és búvóhelyükhöz. Ezek a rendelkezések azonban nem terjednek ki az állatmenhelyekre, valamint a hatósági megfigyelés alá vont ebek tartására.³⁷

Ez a rendelkezés komoly változást eredményezett – mint alább látható – az ebek tartásával kapcsolatos jogi szabályozásban. 2011. december 2-án a Magyar Közlönyben kihirdetésre került a 146/2011. (XII. 2.) Alkotmánybírósági határozat. Ennek vonatkozó tartalma röviden a következő: az Alkotmánybíróság fent említett határozatában alkotmányellenesnek minősítette Isaszeg Nagyközség Önkormányzati Képviselő-testületének állattartással kapcsolatos rendeletének ebtartást korlátozó szabályát. A rendelet ugyanis az ebek számának korlátozásával kapcsolatban rögzítette, hogy „a település belterületén önálló helyrajzi számmal rendelkező ingatlanon háromnál több eb nem tartható, kivéve a szaporodást követően az elválasztásig, legkésőbb az eb két hónapos koráig.” Az Alkotmánybíróság indokolásában kifejtette, hogy e rendelkezés ellentétben áll a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet rendelkezéseivel, mely kimondja egyrészt azt, hogy „a kedvtelésből tartott állat tartási helyének olyan méretűnek kell lennie, hogy az állat fajára jellemző mozgási igényét ki tudja elégíteni.” Továbbá rögzíti, hogy „tilos ebet tartósan 10 m²-nél kisebb területen tartani”. „Ebek csoportos tartása esetén számukra egyedenként legalább 6 m² akadálytalanul használható területet kell biztosítani.” Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában kifejtette, hogy az önkormányzat jogosult kiegészítő szabályok alkotására, ezek viszont nem lehetnek ellentétesek magasabb szintű jogszabállyal. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy a helyi önkormányzatnak – az állattartást szabályozó rendelete megalkotásakor – figyelemmel kell lennie jogalkotói hatáskörét korlátozó törvényi rendelkezésekre, továbbá a lakóépületek sajátosságaira, a lakások nagyságára.

A 2010-es kormányrendelet megalkotásával a jogi helyzet alapvetően megváltozott, mivel addig nem volt a kedvtelésből tartott állatok tartásáról országos szintű jogi szabályozás, amelyhez az önkormányzatoknak igazodniuk kellett volna. 2010 óta már van ilyen, így a továbbiakban a kedvtelésből tartott állatok tartásának szabályozása nem lehet a helyi önkormányzatok képviselő-testületének biztosított jogalkotási tárgy. Következésképpen az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is, hogy helyi közügy esetén a képviselő-testület közvetlenül az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében biztosított jogkörében – külön törvényi felhatalmazás hiányában is – jogosult az országos szintű szabályozással nem ellentétes, ahhoz képest kiegészítő jellegű jogalkotásra.³⁸

Mindezek alapján megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság a 2010-es kormányrendeletre tekintettel hozta meg e határozatát, mely gyökeres változásokat eredményez az eb-tartás szabályozásában, hiszen minden helyi önkormányzati állattartási rendelet, amely korlátozza – az önkormányzat illetékességi területén – az ingatlanonként tartható ebek számát módosításra szorul, mert ellentétben áll a 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet fent ismertetett szakaszaival.

A továbbiakban két jogesetet mutatok be, amelyekben az én és a konzulensem jogi segítségét kérték állatvédők, állatszerető emberek. Adatvédelmi szempontokra tekintettel nevek nem kerülnek feltüntetésre.

B.-t 2012. május 31-én a társasház számvizsgáló bizottsága, hivatkozva a helyi önkormányzat állattartási rendeletére – amely kimondja, hogy egy lakásban csak egy kutya

³⁶ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (14) bekezdés.

³⁷ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (8) bekezdés.

³⁸ 146/2011. (XII. 2.) AB határozat (Magyar Közlöny 2011. évi 143. szám, Budapest, 2011. december 2.)

tartható a szomszédok zavarása nélkül –, továbbá a társasházi közgyűlés házirendet megerősítő határozatára az alábbiakról tájékoztatta: az érintett a lakásában két kutyát tart, melyek a szomszédokat zavarják. Többszöri tájékoztatás és felkérés ellenére sem változtatott a helyzeten, így a közös képviselő és a számvizsgáló bizottság felszólította, hogy a társasház nyugalma érdekében 15 napon belül szüntesse meg ezt az állapotot. Ellenkező esetben a számvizsgáló bizottság intézkedni fog a helyi önkormányzatnál a szabálysértési eljárás megindításáról. Ezen felszólítás kézhezvételét követően kérte az állattartó segítségünket. 2012. június 8-án kelt levélben tájékoztattuk a számvizsgálót és a közös képviselőt a 146/2011. (XII. 2.) Alkotmánybírósági határozat fent részletesen kifejtett tartalmáról és kértük, hogy a társasház további döntéséről legyenek szívesek tájékoztatni az állattartót. 2012. július 11-én a helyi önkormányzat értesítette B. ügyfelet, hogy a közös képviselő kérelmére, tiltott közösségellenes magatartás elkövetése tárgyában közigazgatási eljárás indult ellene a helyi állattartási szabályok megsértése miatt. Itt fontosnak tartom ismertetni, hogy a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény kimondja, hogy az önkormányzatok 2012. május 31-ig kötelesek hatályon kívül helyezni az önkormányzati rendeletekben meghatározott szabálysértési rendelkezéseket.³⁹ Mivel a helyi állattartási szabályok megsértése is szabálysértési eljárást vont maga után, és a jegyző mint szabálysértési hatóság megszűnt, ezen időponttól szabálysértési eljárás nem indítható. 2012. május 31-től az önkormányzatok ún. tiltott közösségellenes magatartásként határozzák meg az állattartási szabályok megsértését – ezek körében a rendeletekben engedélyezett darabszám feletti ebek tartását is – és közigazgatási eljárás keretében vizsgálják az ügyeket. B. ügyében meghallgatásra került sor. Az erről készült, és 2012. július 23. napján kelt jegyzőkönyv tartalmazza, hogy két kistestű kutyát tart, illetve mellékelve benyújtja a számvizsgálónak és közös képviselőnek címzett korábbi levelét és az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatát. 2012. augusztus 8-án kelt levelében az önkormányzat a tényállás tisztázása érdekében felhívta az ügyfelet, hogy nyilatkozzon arra vonatkozóan, hogy a lakásában tartott két eb – illetve a második eb – az állattartási rendelet hatályba lépése előtt vagy csak azt követően került a tartásába. Erre azért volt szükség, mert ha a két eb a helyi állattartási rendelet hatályba lépése előtt került gondozásába, akkor az eljárás megszüntetése indokolt, ugyanis a helyi rendelet szabályai a hatálybalépését követően alkalmazandók. 2012. augusztus 27-én kelt végzésben a helyi önkormányzat az eljárás felfüggesztéséről döntött, az alábbi indokolással: „Az iratok és a vonatkozó joganyag áttanulmányozása során megállapítást nyert, hogy a helyi állattartási rendelet módosítása indokolt. A 146/2011. (XII. 2.) Alkotmánybírósági határozatban foglaltak alapján – melynek megállapításai és a jelen helyzet között egyértelmű párhuzam látható – megállapítható, hogy a helyi önkormányzat a helyi közügyek szabályozása érdekében, külön törvényi felhatalmazás hiányában, országos érvényű jogszabály által szabályozott társadalmi viszonyt a magasabb szintű jogszabállyal nem ellentétesen, azt kiegészítő jelleggel szabályozzon. Mivel a 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet szabályozza a kedvtelésből tartott állatok tartását, így ez nem lehet a helyi önkormányzat képviselő-testületének biztosított jogalkotási tárgy.” A helyi önkormányzat 2012. október 1. napjától hatályon kívül helyezte a lakásonként tartható kutyák számát korlátozó rendelkezését, és az ismertetett ügyben az eljárás megszüntetéséről határozott.

Mielőtt a másik ügy részletes ismertetésére térek ki, rögzíteni kell, hogy az ügyben szereplő várost a helyi állattartási rendelet több állattartási övezetre osztja fel, és az övezetekben eltérően szabályozza a tartható állatok számát, illetve az állattartást. Az ügygel kapcsolatos

³⁹ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 254. § (2) bekezdés.

állattartási övezetre vonatkozó előírás szerint az övezet területén található ingatlanokon két eb és annak egyszeri szaporulata tartható három hónapos korig.

G.-t e rendelkezés megsértése miatt 2010. évben egy alkalommal 15.000 forint, 2011. évben három alkalommal összesen 85.000 Ft összegű szabálysértési bírság megfizetésére kötelezte az önkormányzat. Ezt követően az ügyfelet 2012. április 11-én kelt határozatában arra kötelezte a jegyző, hogy a város III/A. jelű állattartási övezetben lévő ingatlanán tartott ebek számát az övezetre megengedett két darab tartható állatszámra csökkentse le, és az ingatlanán tartott többlet ebek állatotthonban vagy ebrendészeti telepen történő elhelyezéséről a saját költségére, legkésőbb 2012. május 10-ig gondoskodjon. A kötelezettség teljesítése a teljesítési határidő lejártát követően megtartásra kerülő helyszíni szemlén ellenőrzésre kerül. A kötelezettség teljesítésének határidőre történő elmulasztása esetén az ebeknek gyepmester közreműködésével történő eltávolítására (a kötelezett költségére) kerül sor. Az ügyfél az elsőfokú határozat ellen határidőben fellebbezést nyújtott be az illetékes megyei kormányhivatalhoz, amely az elsőfokú határozatot megváltoztatta. Az ügyfelet arra kötelezte, hogy a III/A. jelű állattartási övezetben lévő ingatlanon tartott ebek számát az övezetre megengedett két darab tartható állatszámra csökkentse le, és az ingatlanon tartott további ebek állatotthonban vagy ebrendészeti telepen történő elhelyezéséről saját költségén gondoskodjon a határozat jogerőre emelkedését követő 30 napon belül. Mint ahogy az a határozatból is kitűnik, a kormányhivatal az ügyben mindössze a teljesítésre vonatkozó határidőt hosszabbította meg. Ezt követően az ügyfél bírósági felülvizsgálattal élt és keresetlevelet nyújtott be az illetékes törvényszékhez. A keresetlevél benyújtását követően jutott tudomására a fent említett Alkotmánybírósági határozat, így kereset-kiegészítést nyújtott be, amelyben előadta a vonatkozó Alkotmánybírósági határozat tartalmát, továbbá a következőket: „T. Város Önkormányzata az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére hivatkozva alkotta meg állattartási rendeletét. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezése kimondta, hogy „A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.” Ezt a rendelkezést lényegében azonos tartalommal fenntartja a 2012. január 1-jétől hatályba lépett Alaptörvény is. Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy: „Feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot.” A (3) bekezdés pedig rögzíti, hogy: „Az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes”. Sem az elsőfokú eljárásban, sem a másodfokú eljárásban nem került sor a fent említett Alkotmánybírósági határozat és a 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet szabályainak figyelembe vételére a hatóságok részéről. Ez a magatartás egyrészt Magyarország Alaptörvénye 32. cikkének (3) bekezdésébe, másrészt a 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (5) bekezdése a) és b) pontjába, továbbá a (6) bekezdésébe ütközik. Ezt a jogszabálysértést a hatóságok nem vették észre, így a fentiek miatt a határozataik jogellenesek. Tekintettel arra, hogy a T. Városi Önkormányzat helyi állattartási rendeletének vonatkozó szabálya más jogszabályba ütközik, az ügyfél indítványozta, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 48. § (3) bekezdése alapján a bíróság – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – kezdeményezze az önkormányzati rendelet felülvizsgálatára irányuló nemperes eljárást az önkormányzattal szemben a Kúria Önkormányzati Tanácsánál. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy T. város önkormányzatának állattartási rendeletének meghatározott szakaszai nem alkalmazhatók a bíróság előtt folyamatban lévő ügyben.”

A gyakorlatban jelentkező probléma tehát az, hogy az önkormányzatok többsége nem tud a hivatkozott alkotmánybírósági határozatról és sorra indulnak eljárások a helyi

állattartási rendeletben előírt darabszám felett tartott ebek miatt gazdáik ellen. Holott már az Alkotmánybíróság említett határozatának kihirdetését, vagyis 2011. december 2. napját követően módosítani kellett volna az önkormányzati rendeleteket. Sajnálatos, hogy ez eddig nem történt meg csak nagyon kevés esetben. Érdemes felhívni a figyelmet arra is, hogy az Alkotmánybíróság határozata még egyedi ügyön keresztül is, erga omnes hatállyal formálja a jogrendet:⁴⁰ mindenkire – a bíróságokra is – kötelező, így az említett alkotmánybírósági határozatra bíróság előtt is lehet hivatkozni a jövőben. A fenti alkotmánybírósági határozat részletes elemzése azzal indokolható, hogy e döntésével a testület megindította a kutyatartás önkényes korlátozásainak felszámolását.

A kutyák számának korlátozása azonban nem csak hazánkban problémás kérdés. A kutyák számának korlátozása az USA-ban háztartásonként egyre elterjedtebb, ugyanakkor nem mondható általánosnak. A településeknek alkothatnak olyan jogszabályt, amely korlátozza a személyenként tartható állatok számát, azonban azokban a helyi rendeletekben, amelyek értelmében egy bizonyos számú állat zavarást okoz, igazolni kell, hogy a zavarás ténylegesen létezik, vagy valószínűsíthető. Abban az esetben pedig, ha egy település nem korlátozza jogszabályban a tartható állatok számát, akkor a szomszédok bírósághoz fordulhatnak az általános kártérítési szabályok alapján, ha az állatok zavarást jelentenek.⁴¹

A kormányrendeletbe foglalt állattartással kapcsolatos kötelezettségek tekintetében megállapítható, hogy azok lényegében az Ávtv.-ben megfogalmazott általános szabályoknak részletekbe menő, konkretizált deklarációi.

3. Az ebek microchippel történő megjelölésére vonatkozó előírások

Az Ávtv. 2013. január 1-jétől kötelezővé tette a négy hónaposnál idősebb ebek microchippel történő megjelölését, amelynek összegét maximum – háromezer ötszáz forint – árban határozta meg a jogalkotó. Ezen összeg az Ávtv. értelmében magába foglalja a microchip árát, a beültetés díját és az adatbázisba való regisztráció díját.⁴² A kormányrendelet kimondja, hogy az adatbázisba való regisztráció, valamint az adatbázisban regisztrált eb adatának megváltozása miatt történő adatmódosítás díjmentes.⁴³ Mint látható az Ávtv. úgy rendelkezik, hogy a microchippel történő megjelölés maximum háromezer ötszáz forint árba beletartozik az adatbázisba való regisztráció díja is, míg a kormányrendelet akként rendelkezik, hogy a regisztráció díjmentes.

Az ebek microchippel történő megjelölésének jogszabályban való előírása mindenképpen előrelépésként értékelhető az állatvédelmi jog szabályozásában, mert az ebek gazdával rendelkezését valamilyen módon igazolni szükséges, ugyanis „...az elveszett, de jelölt állatok befogásukat követően órákon belül visszakerülnek gazdáikhoz, hiszen transzponderük

⁴⁰ Gárdos-Orosz Fruzsina: Alkotmánybíróság 2010-2015. In: Jakab András – Gajdushek György (szerk.) *A magyar jogrendszer állapota*. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet, Budapest, 2016, 450.

⁴¹ Paulovics: *Összehasonlító...* 155-158.

⁴² 1998. évi XXVIII. törvény 42/A. § (2) bekezdés.

⁴³ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/B § (5) bekezdés.

sorszámának leolvasását követően azonnal az állatorvos rendelkezésre állnak a beültetéskor elvégzett regisztráció során a sorszámhoz rendelt adatok.”⁴⁴

Az Ávtv. értelmében a transzponderrel megjelölt ebek adatait – az állat tartója és más személyek jogainak, személyi biztonságának és tulajdonának védelme céljából – országos elektronikus adatbázisban kell nyilvántartani, amelyet az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv, a NÉBIH működtet és jogosult kezelni az abban rögzített adatokat.⁴⁵ Az eb tulajdonosát és tartóját széleskörű adatszolgáltatási kötelezettség terheli az eb transzponderrel történő megjelölését és regisztrációját végző állatorvos felé, ugyanis az adatbázisban az alábbi adatokat kell rögzíteni:

- a) az eb tulajdonosának nevét, címét,
- b) az ebtartó nevét, lakcímét, telefonszámát, elektronikus levélcímét,
- c) az eb fajtáját, fajtajellegét vagy keverék mivoltát, nemét, születési idejét, színét, hívónevét,
- d) az eb tartási helyét,
- e) a beültetett transzponder sorszámát, a beültetés időpontját, a beültetést végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- f) ivartalanított eb esetén az ivartalanítás időpontját, az ivartalanítást végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- g) az eb oltási könyvének számát, az azt kiadó szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- h) az eb veszettség elleni védőoltásainak időpontját,
- i) az eb veszettség elleni védőoltásai során használt oltóanyagot, annak gyártási számát, valamint az oltást végző szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- j) a veszettség szempontjából aggályos eb megfigyelési státuszának tényét, időpontját,
- k) kisállatútlevelel rendelkező eb esetén az útlevelel számát, kiállításának időpontját, a kiállító szolgáltató állatorvos nevét, kamarai bélyegzője számát,
- l) az eb veszélyessé minősítésének tényére és időpontjára vonatkozó adatot,
- m) elismert tenyésztő szervezet által törzskönyvezett eb esetén a származási igazolás másolatát.

A NÉBIH hozzáférést biztosít az adatbázishoz a települési, fővárosban a fővárosi kerületi és a fővárosi önkormányzat részére, illetve hozzáférést biztosíthat az ebnyilvántartáshoz bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság és más közigazgatási szerv részére. Erre jogszabályban meghatározott közfeladat ellátása érdekében kerülhet sor.⁴⁶

Az adatok országos adatbázisban történő nyilvántartásának indoka az, hogy az önkormányzatok egy része korábban már kötelezővé tette az ebek megjelölését, de a helyi chipadatbázisok csak az önkormányzatok illetékességi területén tartott ebek adatait tartalmazták és az egyes adatbázisok közti kommunikáció hiányából következően, amennyiben egy eb az adatait tartalmazó rendszer illetékességi területén túl kóborolt, befogásakor tehetetlen volt a megtaláló, még ha az állat meg is volt jelölve. Ezért van szükség a transzponderrel megjelölt ebek országos adatbázisban történő kötelező nyilvántartásának bevezetésére.⁴⁷

A kormányrendelet azonban nem csak az ebtartóra vonatkozóan határoz meg kötelezettségeket, hanem az állatorvos tekintetében is, aki az eb vizsgálata, kezelése előtt köteles ellenőrizni, hogy az állat rendelkezik-e microchippel, mert veszettség ellen csak microchippel

⁴⁴ T/4247/57. számú törvényjavaslat.

⁴⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 42/A. § (1), (3) bekezdés.

⁴⁶ 1998. évi XXVIII. törvény (8) bekezdés.

⁴⁷ T/4247/57. számú törvényjavaslat.

megjelölt eb oltható.⁴⁸ Amennyiben az állat microchippel megjelölt vagy ivartalanított, akkor az ezen beavatkozásokat elvégző állatorvos igazolni köteles azt az oltási könyv vagy a kisállatútlevél megfelelő rovatának kitöltésével, aláírásával és bélyegzőjével ellátva.⁴⁹

Ha az állatorvos a kutyát microchippel megjelölte, akkor annak behelyezését követően, legkésőbb nyolc napon belül az állat adatait az adatbázisban regisztrálnia kell. Az adatbázisba történő regisztrációnak, valamint az adatbázisba már regisztrált eb adatának megváltoztatása miatt történő adatmódosításnak nincs költsége.⁵⁰

A négy hónaposnál idősebb microchippel nem jelölt ebről a jegyző és a szolgáltató állatorvos köteles jelentést tenni a járási hivatal felé. A jegyző és a járási állat-egészségügyi hatóság tizenötezer forinttól negyvenötezer forintig terjedő állatvédelmi bírságot szabhat ki azzal az állattartóval szemben, aki elmulasztja az eb microchippel történő megjelölését.⁵¹

A kormányrendelet az ebtartóra adatváltozás-bejelentési kötelezettségeket is ró. Az állattartónak az adatváltozásokat nyolc napon belül az állatorvossal regisztráltatnia kell az adatbázisba. Ezen regisztráltatási kötelezettség körébe sorolja a jogszabály az eb tulajdonosának tartási helyének megváltozását, az állat elpusztulását. Ha az állat új állattartóhoz kerül, akkor az új állattartó köteles nyolc napon belül az adatváltozást regisztráltatni. A korábbi tartó adatait legalább öt évig kell nyilvántartania az adatbázis működtetőjének.⁵²

A társállatok microchippel történő megjelölésének további előírásait a MÁOK microchip szabályzata tartalmazza. A szabályzat többek között a microchip behelyezésének általános szabályait, és tiltó rendelkezéseket tartalmaz.

Az általános szabályok között került rögzítésre, hogy csak állatorvos végezheti el a microchip beültetését oly módon, hogy az az állatnak a legkisebb fájdalmat okozza. A beültetés történhet állatorvosi rendelőben, illetve az állattartó kérésére annak lakásán vagy telephelyén is el lehet végezni. A beültetés helye kutyák, macskák és vadászgörények esetében a nyak bal oldalának középső része. Előfordulhat olyan eset, hogy az állatba korábban behelyezett microchip nem olvasható le, ilyenkor az új mikrochip beültetése előtt meg kell győződni arról, hogy a korábbi mikrochip valóban nem található, nem működik, nem olvasható le.⁵³

A MÁOK szabályzata továbbá tiltó rendelkezéseket is meghatároz. Az állatba korábban beültetett mikrochip – az állat azonosíthatóságának megszüntetése céljából történő – eltávolítása tilos. A korábban már felhasznált microchipet ismételtelen felhasználni, valamint a magyarországi engedéllyel nem rendelkező állatgyógyszer-forgalmazótól származó, bizonytalan eredetű és bizonytalan sterilitású, valamint lejárt sterilitású mikrochip beültetése tilos.⁵⁴

Az Ávtv. kimondja továbbá, hogy az adatbázisban szereplő adatok tulajdonjogot nem igazolnak. A veszteség elleni védekezés részletes szabályairól szóló 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet meghatározza, hogy az oltási könyv az állat tulajdonjogát és származását nem igazolja. A kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú mozgásának állategészségügyi szabályairól szóló 147/2004. (X. 1.) FVM rendelet rögzíti, hogy az útlevél kizárólag az állategészségügyi követelményeknek való megfelelés igazolására, járványügyi nyomkövetésre, valamint az állat egyedi azonosítására szolgál. Az útlevél nem használható fel az állat fajtatizta származásának, illetve tulajdonjogának igazolására. Ezért indokolt

⁴⁸ 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet a veszteség elleni védekezés részletes szabályairól 4. § (7).

⁴⁹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/B. § (1)-(2).

⁵⁰ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/B. § (3), (5).

⁵¹ 244/1998. (XII. 31.) Kormányrendelet az állatvédelmi bírságról.

⁵² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/B. § (6)-(7) bekezdés.

⁵³ Magyar Állatorvosi Kamara microchip szabályzat 2. pont.

⁵⁴ Uo. 5 pont.

megvizsgálni, hogy jó-e így a szabályozás? Hogyan lehet igazolni a tulajdonjogot? Fajtatizta ebek esetén az állat tulajdonjogának igazolására a törzskönyv szolgál. Mivel a mai magyar jog a kutyákat, illetve az állatokat a „dolog” kategóriába sorolja, az ezzel kapcsolatos tulajdonjog igazolása a polgári jog körébe tartozó kérdés, azaz eb feletti tulajdonjog szerzhető elbirtoklás, találás, öröklés útján, valamint szerződés (például adásvételi, ajándékozási, stb. szerződés) alapján.

Az osztrák állatvédelmi törvény is rendelkezik az ebek egyedi megjelöléséről és adatbázisban való regisztrációjáról. A jogszabály rögzíti, hogy a szövetség területén minden kutyát állatorvos által beültetett microchippel megjelölve kell tartani, amelynek költségei az állat tartóját terhelik. A kölyökkutyákat három hónapos korukig kell microchippel ellátni. Az adatokat egy elektronikus portálon kell nyilvántartásba vennie vagy az állattartónak, vagy a hatóságnak, miután az adatokat az állattartó regisztrálta a hatóságnál, vagy az állattartó nevében a megjelölést vagy oltást végző állatorvosnak, vagy pedig más regisztrációt végző szervezetnek.⁵⁵ Célszerű lenne a jövőben a magyar szabályozásban is lehetővé tenni, hogy az adatokat az állattartó is regisztrálhassa az adatbázisban. Erre azért van szükség, mert a gyakorlatban állandó problémát okoz, hogy a microchippel történő megjelölést végző állatorvos elmulasztja az adatokat regisztrálni az adatbázisba, és az állat elveszése, elszökése esetén az állatot megtaláló vagy befogó személy a chipleolvasás során a regisztrálatlan microchip miatt az állatot nem tudja az állattartónak visszaadni. Ebből adódóan a kötelező microchip jogszabályban való előírásának jogalkotói indoka és célja nem valósul meg maradéktalanul. Abban az esetben, ha az állattartó is regisztrálhatná az adatokat az adatbázisban, lényegesen kevesebb regisztrálatlan microchippel rendelkező kutya lenne hazánkban. E koncepció megvalósítására megoldást jelenthetne az, ha az állat elektronikus transzponderrel való megjelölésekor az állattartónak az állatorvosnál kellene nyilatkoznia arról, hogy maga kívánja-e a regisztrációt elvégezni, vagy sem. Amennyiben az állattartó szeretne élni ezzel a lehetőséggel, úgy az állatorvos köteles lenne átadni az állattartónak egy, a regisztrációhoz szükséges információkat tartalmazó nyomtatványt. Amennyiben az állattartó úgy nyilatkozik, hogy nem kívánja elvégezni a regisztrációt, úgy azt az állatorvos köteles elvégezni.

Az osztrák szabályozás értelmében abból a célból, hogy az elszökött vagy elhagyott kutyák visszakérülhessenek gazdáikhoz, az alábbi (törzs)adatokat kell bejegyezni az adatbázisba:

1. az állattartó személyes adatait, és ha az állattartó nem azonos az állat tulajdonosával, akkor a tulajdonos alábbi adatait is:
 - a. név,
 - b. fényképpel ellátott személyazonosságot igazoló dokumentum típusa és száma,
 - c. lakcím,
 - d. elérhetőségek (telefonszám, email, stb.),
 - e. születési dátum,
 - f. a kutyatartás kezdetének dátuma,
 - g. az új állattartó birtokba lépésének dátuma, vagy az állat elhalálozásának dátuma,
2. az állattartóval kapcsolatos adatok, mint:
 - a. az eb fajtája,

⁵⁵ § 24a, TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

- b. neme,
- c. születési dátuma,
- d. microchip száma,
- e. az állaton végzett beavatkozás adatai, a beavatkozást végző állatorvos adatai, illetve egyéb okok adatai, pl. elkobzás,
- f. születési ország,
- g. nem kötelező adat: az állatútlevél száma,
- h. nem kötelező adat: az utolsó veszettség elleni védőoltás dátuma, és ha rendelkezésre áll, akkor a vakcina hatóanyagának adatai.

A törvény értelmében minden törzsadatnak regisztrációs számot kell adni. A sikeres adat-rögzítés után az adatbázis közli ezt a számot az adatokat rögzítő személlyel. Ha az adatokat a hatóság, az állattartó nevében állatorvos, vagy más regisztrációt végző szervezet rögzítette az adatbázisban, akkor a regisztrációs számot közölni kell az állattartóval is. Az adatváltásokat az állattartó vagy az állat tulajdonosa köteles regisztrálni az adatbázisba. Ekkor az adatbázis új regisztrációs számot bocsát ki. Ha az állat elhalálzásának dátumát nem regisztrálják az adatbázisban, akkor az az állat születési dátumától számított húsz év után automatikusan törli az adatokat a nyilvántartásból.⁵⁶ Az osztrák szabályozás részletes bemutatása alapján megállapítható, hogy az adatbázis működése tekintetében is mintaként szolgálhat hazai viszonylatban az osztrák megoldás.

4. Az ebnyilvántartás

Az ebösszeírás intézményének kialakulása és változása szorosan összefügg az ebadó kialakulásával és változásával. Az ebadó kivetését általában ebösszeírás előzte meg, így már az 1800-as években ismert intézmény volt, amelynek szabályait ekkor még szabályrendeletekben rögzítették.

Az ebösszeírás szabályozására miniszteri rendelet szintjén 1944-ben került sor. A polgármesternek az ebösszeírással olyan községi (városi) alkalmazottat kellett megbízni, aki a helyi viszonyokat, az ebfajtákat és az ebtartási szabályokat ismerte. Ezt az alkalmazottat szükség esetén ebösszeíró igazolvánnyal kellett ellátni. A jogszabály az ebösszeíró kötelezettségeit is meghatározta. Minden három hónaposnál idősebb ebet évenként január 31. napjáig az eb tartási helyén, az év második felében az adózatlan ebeket egy ízben kellett összeírni. Az adó alól elvont, a be nem oltott, a községekben kóborló ebekről a polgármesternek jelentést kellett tenni.⁵⁷

Az ebtartókat a polgármester felé, az ebre vonatkozó pontos adatok tekintetében bejelentéstételi kötelezettség terhelte abban az esetben, ha az ebösszeírás után szereztek adókötelezettség alá eső ebet, vagy ha az eb az összeírás után érte el a három hónapos kort, valamint aki lakást változtatott és ebe az új lakóhelyen kedvtelésből tartott ebnek minősült. A bejelentés tételi kötelezettségnek tizenöt nap alatt kellett eleget tenni.⁵⁸

Az ebadókivetés érvényesítését a polgármesternek hirdetmény útján vagy más szokásos módon közhírré kellett tennie. Az ebbirtokos az ebadó jogossága és mértéke ellen a lajstrom közszemlére tételének utolsó napját követő tizenöt nap alatt a közigazgatási bizottság

⁵⁶ § 24a, TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

⁵⁷ Belügyi Közlöny 1944. évi (49. évf.) 21. szám 677.

⁵⁸ Uo. 677-678.

adóügyi bizottságához fellebbezéssel élhetett. Az ebadó kivetésével kapcsolatos határozatok ellen bírósági felülvizsgálatnak is helye volt.⁵⁹

Az ebösszeíró, a kivetési lajstrom és főkönyv alapján minden eb részére eb igazolványt kellett kiállítani, amely nyugtául is szolgált.⁶⁰

Az ebösszeírásra napjainkban a tartás helye szerint illetékes önkormányzatok ebrendészeti feladatainak elvégzése érdekében, illetve a veszettség elleni oltás járványvédelmi vonatkozásaira való tekintettel kerül sor háromévente legalább egy alkalommal.⁶¹

Az ebösszeírás során az eb tulajdonosát és tartóját az ebbel kapcsolatban széleskörű adatszolgáltatási kötelezettség terheli, és amennyiben annak nem tesz eleget harmincezer forintig terjedő állatvédelmi bírsággal sújtható.⁶² Az eb tulajdonosát és tartóját terhelő adatszolgáltatási kötelezettség az önkormányzat oldalán adatkezelési jogosultságként jelenik meg. Az ebösszeírás során a települési, fővárosban a kerületi önkormányzat az ebnyilvántartással megegyező adatokat jogosult kezelni, melyeket az ebösszeírás alapján össze kell vetnie az ebnyilvántartásban szereplő adatokkal és eltérés esetén adatot kell szolgáltatnia a NÉBIH-nek, az ebnyilvántartás működtetőjének.⁶³

Az ebösszeírás Ávtv.-ben történő rögzítésének jogalkotói indoka az, hogy „a jelenleg szabályozatlanul növekvő ebállomány nagyságának alakulásába történő érdemi beavatkozáshoz elengedhetetlen, hogy a problémát kezelő hatóságok tisztában legyenek a tartott kutyák pontos számával. A bizonytalan becslésbe bocsátkozások helyett e célt szolgálja – és szolgálta évtizedeken keresztül eredményesen – az ebek önkormányzatok által végzett összeírása, mely intézkedésnek lényeges állat- és humán-egészségügyi vonatkozásai is vannak. A javaslat törvényi szinten garantálja, hogy az önkormányzatoknak a jövőben is lehetősége legyen ebösszeírást végezni.”⁶⁴

Az ebnyilvántartás szabályozása tekintetében érdemes áttekinteni az Új-Zélandon kialakult modellt, melynek rendelkezései mintaként szolgálhatnak hazánkban is. Az új-zélandi állatvédelmi és természetvédelmi rendelkezések fejlett és állatbarát szemléletük miatt sok tekintetben irányadó, más állami szabályozások számára is követendők lehetnek.

Új-Zélandon minden kutyát 2006. július 1. óta microchippel kell megjelölni az első nyilvántartásba vétel előtt, és minden három hónapos kort betöltött ebet a tartás helye szerint illetékes városi vagy kerületi önkormányzat köteles nyilvántartásba venni. A regisztráció minden év június 30-án jár le és július 31-ig kell megújítani. A regisztrált kutyának viselnie kell az önkormányzat által kiadott biletát, amely tartalmazza a nyilvántartási számot és a regisztráció lejártának dátumát. A biletá színe – a könnyebb azonosítás végett – minden évben változik, pl. 2012/13-ban kék színű. A regisztráció díjköteles, amely összeg önkormányzatonként változik attól függően, hogy a kutya ivartalanított-e, városban vagy vidéken tartják-e, veszélyesnek minősített-e, stb. A munkakutyák (terelő kutya, rendőrkutya, kábítószer kereső kutya, stb.) után fizetendő regisztrációs díj általában alacsonyabb, mint a házi

⁵⁹ Uo. 678.

⁶⁰ Uo.

⁶¹ 1998. évi XXVIII. törvény 42/B. § (1) bekezdés

⁶² 1998. évi XXVIII. törvény 43. § (1a) bekezdés, 244/1998. (XII. 31.) kormányrendelet 2. § (2) bekezdés, 3. számú melléklet d) pont.

⁶³ 1998. évi XXVIII. törvény 42/B. § (2)-(3) bekezdés.

⁶⁴ T/4247. számú törvényjavaslat az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról (Budapest, 2011. szeptember 15.)

kedvenceké, a jelző-, vakvezető, rokkantsegítő vagy terápiás kutyák regisztrációs díja pedig ingyenes vagy minimális költséggel jár.⁶⁵

A nyilvántartás minden kutya esetében az alábbi adatokat tartalmazza:

- a) az eb tulajdonosának nevét, születési idejét és címét,
- b) a kutya tartási helyének címét,
- c) a kutya leírását, amely magába foglalja a fajtáját, színét és különös ismertetőjegyeit,
- d) a kutya korát,
- e) a veszélyesnek minősítés tényét,
- f) a kutya nemét, beleértve azt, hogy ivartalanított-e vagy sem,
- g) a tetoválás, vagy az állatot azonosító elektronikus transzponder leírását,
- h) a kiállított regisztrációs számot,
- i) és minden egyéb releváns adatot, amelyet a területi hatóság szükségesnek ítél.⁶⁶

A törvény kimondja, hogy minden olyan személynek, aki kutyát tart a regisztrációs év első napján, a kutya nyilvántartásba vétele iránt kérelmet kell benyújtania a tartás helye szerint illetékes területi hatósághoz. Ha a kutya a három hónapos kort még nem töltötte be, akkor a bejegyzés iránti kérelmet addig az időpontig kell benyújtani, amíg a kutya eléri a három hónapos kort.⁶⁷

Abban az esetben, ha a kutya a regisztrációs év kezdete előtt elpusztul, akkor erre irányuló kérelem esetén a teljes regisztrációs díjat visszafizetik. Ha a kutya az adott regisztrációs évben pusztult el, akkor erre irányuló kérelem esetén a díj megfelelő részét fizetik vissza. A területi hatóság elengedheti, csökkentheti vagy visszatérítheti a díjat vagy annak egy részét egyedi esetben akkor, ha a tulajdonos pénzügyi helyzete indokolja, illetve ha meggyőződött arról, hogy azt különleges okok indokolják.⁶⁸

A területi hatóságnak csökkentenie kell a kutyák regisztrációjának díját, de csak akkor, ha a regisztrációs évben a kutya a három hónapos kort augusztus 2-án vagy utána tölti be, vagy a kutyát első alkalommal augusztus 2-án vagy azt követően hozták be Új-Zélandra.

Ez esetben a kutya után fizetendő regisztrációs díjat úgy kell kiszámítani, hogy a fizetendő éves regisztrációs díjat elosztjuk tizenkettővel és a kapott összeget megszorozzuk a regisztrációs évben hátralévő teljes hónapok számával.⁶⁹

Ha az ebtartó a kérelemben tett nyilatkozatot annak tudatában teszi meg, hogy a nyilatkozat hamis, legfeljebb háromezer dollár összegű bírságot köteles fizetni. Ugyanez a szabály irányadó, ha azt nyilatkozza hamisan, hogy a kutya elpusztult.⁷⁰

Ha a kutya nem viseli az érvényes regisztrációt igazoló bilétát, az ellenkező bizonyításig regisztrálatlannak kell tekinteni. A törvény alapján indított eljárásban az ebtartónak kell bizonyítania, hogy a kutyát időben regisztrálták, illetve hogy a kutya nem idősebb három hónapnál.⁷¹

Amennyiben a kutya tulajdonosa megváltozik, a régi és az új tulajdonos köteles tizen-négy napon belül értesíteni a területi hatóságot a tulajdonosváltásról, az új tulajdonos lakcíméről, illetve arról a címről, ahol a kutyát tartani fogják. Aki e szabályt megszegi legfeljebb ötszáz dollár bírsággal sújtható. Amennyiben a kutya regisztrálva van, a területi hatóság

⁶⁵ http://www.dogsafety.govt.nz/dogsafety.nsf/wpg_URL/Your-Council-Registration-&-Microchipping-Index!OpenDocument

⁶⁶ Dog Control Act 1996 34. § (2).

⁶⁷ Dog Control Act 1996 36. § (2)-(3).

⁶⁸ Dog Control Act 1996 39. §.

⁶⁹ Dog Control Act 1996 38. §.

⁷⁰ Dog Control Act 1996 41-41A. §.

⁷¹ Dog Control Act 1996 44-45. §.

díjmentesen bejegyzni a változásokat a nyilvántartásba és az a területi hatóság, amelynek területén a kutyát tartani fogják, díjmentesen új bilétát ad ki.⁷²

A jövőre nézve megfontolandó megoldás lehet az, hogy az ebek regisztrációját hazánkban is évente kellene elvégezni. Ezt azért tartom indokoltnak, mert a nyilvántartás vezetés célja az állat tulajdonosa, tartója és más személyek jogainak, személyes biztonságának és tulajdonának védelme, valamint az ebrendészeti és az állatvédelmi feladatok hatékony ellátása. Azonban, ha egy ebnek és tartójának az adatai csak háromévente kerülnek nyilvántartásba vételre, az nem nevezhető a célok hatékony megvalósulásának, hiszen három év alatt mind az állat, mind az ember életében számos változás következhet be, amely alatt gondolkodok például arra az esetre, hogy az ebtartó az állatot elajándékozza, aki ezt követően sérülést okoz más állatnak vagy embernek, a nyilvántartott adatok alapján pedig a korábbi tulajdonost fogja felelősségre vonni a hatóság. Szintén hasonló példa lehet, ha az ebtartó másik településre költözik. Az eb a korábbi lakcíme szerint illetékes önkormányzatnál került nyilvántartásba vételre, és mivel az adatváltozás bejelentése nem kötelező a jogszabályok értelmében, így ha az eb azon a településen okoz sérülést, ahol nincs nyilvántartásba véve, a hatóság nem fogja tudni hatékonyan fellépni az ebtartóval szemben. Továbbá az ebnyilvántartás az adott településen lévő ebállomány nagyságára is következtetni enged. Az önkormányzatok kötelesek az ebek futtatására alkalmas területeket is kijelölni, amelyek meghatározásakor elsődleges szempont az adott településen tartott ebek számának vizsgálata, amelyhez a nyilvántartás megfelelő adatokat biztosít. Mindezek kiküszöbölésére szolgálhat az új-zélandi szabályok mintájára az évente kötelezően végzett nyilvántartásba vétel, illetve az adatváltozás kötelező bejelentése a hatóságok részére.

5. Az ebrendészeti hozzájárulás

5.1. Az ebadó története

Az ebadó hazánkban már az 1800-as években ismert intézmény volt, amelynek szabályait szabályrendeletekben rögzítették, kivételének célja pedig egyöntetűen a veszétség terjedésének megállítására volt, mert a veszétségi esetek száma az ebek számával egyenes arányban változott.⁷³

Temesvár szabad királyi városban 1855. május 1. napjától került kivételre az ebadó. Minden kutya után adót kellett fizetni, azonban az adó mértéke eltérő volt: egy közönséges kutyáért kettő forintot, középosztályba esőért négy forintot és egy nemesebb fajú ebért öt forintot pengő pénzben kellett fizetni. Az összes ebadót pedig a községi kiadások fedezésére kellett fordítani.⁷⁴

1858-tól Pesten is kivételre került az ebadó minden öleb és olyan eb után, amelynek tartása nem elkerülhetetlen szükséges tíz pengő forint mértékben.⁷⁵

1871 év eleje óta már Besztercebánya is azon városok közé tarozott, amelyek bevezették az ebadót. Ezen időpontig kettőszázhárom luxus-kutyát és harmincöt szükségből

⁷² Dog Control Act 1996 48. §.

⁷³ Pintér Péter: *A veszétség és az ebadó*. Magyar Állatorvosok Lapja, 1947. (2. évf.) 8. szám, 114.

⁷⁴ Vasárnapi Ujság 1855. második évi folyam 160.

⁷⁵ Vasárnapi Ujság 1857. negyedik évi folyam 402.

tartott kutyát jelentettek be. Az előbbieket után évenként kétfőt forintot, az utóbbiak után 30 koronát kellett fizetni.⁷⁶

1886-ban Vas vármegye is bevezette az ebadót. Minden eb után egy forint adót kellett fizetnie a tulajdonosnak és a befolyt összeget külön alapba kellett elhelyezni, amelyből a veszett kutyák által megmart vagyontalan emberek gyógyászati kezelési költségeit kellett kifizetni. A szabályozás érdekessége, hogy „érdekelte tette a községbírákat a szabályrendelet betartásában, ugyanis a befolyt összeg 10%-át megtarthatták”.⁷⁷

Az ebadó törvényi szinten először az állategészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. törvényekben jelent meg, amely rögzítette, hogy a veszettség korlátozása céljából minden törvényhatóság a törvény életbelépte után hat hónap alatt tartozik a kutyatartásról szabályrendeletet hozni, amelyben egyúttal a fölösleges kutyák tartásának megszorítása végett alkalmas adó állapítandó meg.⁷⁸ Az ebadó kivételének több elméleti alapja is volt. Egyrészt az ebadótól az ebek számának csökkenését várták, mert úgy vélték, hogy csak azok tartanak ebet, akiknél az ebek után fizetendő adó kisebb áldozatot jelent, mint az ebtartással járó haszon vagy élvezet. Másrészt a megadóztatott ebről gazdája gondoskodik, nem engedi kóborolni, így az a veszettség terjesztésében alárendelt szerepet játszik. Az elméleti elgondoláson túl, az ebadó bevezetése mellett gyakorlati tapasztalat is szólt: „az ebadó segítségével sikerült a veszettséget egyes külföldi államokban teljesen kiküszöbölni”.⁷⁹ Az ebadó szabálya hatálybalépésének első éveiben a veszettségi esetek száma számottevően csökkent. Ennek magyarázata az volt, hogy az ebadót oly nagy ellenszenv fogadta, hogy az ebtartók inkább kiirtatták kutyáikat mintsem ebadót fizessenek. „Többek között Szepes-vármegyéről feljegyezték, hogy ott az ebadó életbeléptetése után az ebek nagy részét kiirtották, sőt a vármegye néhány községében az összes ebeket kipusztították.”⁸⁰ Ez a csökkenés azonban nem tartott sokáig, a veszettség 1893-tól kezdve állandóan emelkedett. „Veszettség folytán elhullott, illetve kiirtott 1891-ben 719, 1892-ben 526, 1893-ban 756, 1894-ben 1140, 1895-ben 1227, 1896-ban 1274, 1897-ben 1282, 1898-ben 1223, 1899-ben 1136 és 1900-ban 1159 kutya.”⁸¹

A törvényi szintű speciális szabályozás igénye már a 20. század első éveiben felmerült, mégpedig a veszettség állandó nagyfokú elterjedése kapcsán, amely az ebtartás rendezetlenségével függött össze.⁸² A veszettség terjedésének okait az ellene irányuló óvintézkedések be nem tartásában és ezen óvintézkedések ki nem elégitő jellegében vélték felfedezni. Az egyes törvényhatóságok ebtartási szabályzatai többé-kevésbé hiányosak voltak és még e hiányos intézkedések végrehajtására is csak eseti jelleggel került sor. A veszettség ellen való óvintézkedésektől javulás akkor várható, ha azok nemcsak papíron rögzítettek, hanem ha ezen szükséges intézkedések elrendelését és végrehajtását az állam szigorúan ellenőrzése alá vonja és az nem kizárólag a helyi hatóságokra van bízva. Ezen állami ellenőrzéssel járó

⁷⁶ Vasárnapi Ujság 1871. tizenharmadik évi folyam 227.

⁷⁷ Katona Attila: *Ebadó – kutyavilág: Az ebek hozzájárulása Vas vármegye fejlődéséhez*. Rubicon, 2012. (23. évf.) 6. szám 70.

⁷⁸ 1888. évi VII. törvények az állategészségügy rendezéséről 72. §

⁷⁹ Pintér: i.m. 114.

⁸⁰ Uo.

⁸¹ Szakáll Gyula: *A veszettség elterjedése és az ebadó közötti viszony hazánkban*. Veterinarius 1902. évi (25. évf.) 9. szám 260.

⁸² Uo. 259.

költségek fedezésére pedig az ebadó szolgálja.⁸³ További célravezető megoldást pedig az ebek számának csökkentése jelentene, amelynek legjobb módja, ha „...az ebadókötelezettséget kivétel nélkül minden ebre kiterjesztik.”⁸⁴

Az ebadót az egész országra kötelezően az állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. törvények (a továbbiakban: törvények) vezette be, amely kimondta, hogy az ebek után adót kell fizetni. Magát a fizetési kötelezettséget tehát a törvények írta elő, azaz nem utalta helyi szintre annak eldöntését, hogy legyen-e ebadó, vagy sem, hanem az egész országra kötelezően rendelte el.

A törvények az adómentesség körébe csak a szopós ebeket rendelte.

Az ebadó mértéke tekintetében csak a kereteket határozta meg (pl. házörző és pásztorkutyák után egy pengőnél alacsonyabb és két pengőnél magasabb, egyéb kutyák után pedig öt pengőnél alacsonyabb nem lehet⁸⁵), a konkrét szabályok megállapítását ezen belül a helyi szabályozásra bízta.

A törvények szintén a helyi jogalkotásra bízta az ebadó kivételének és beszedésének módját, valamint annak megállapítását, hogy az ebadóból befolyt jövedelmet milyen célokra kell fordítani. Azt azonban előírta, hogy az ebadóból befolyt jövedelem a törvényhatóságot illeti, de csak állategészségügyi és állattenyésztési dologi kiadásokra szabad fordítani. Átmenetileg (1938. december 31-ig) azonban a jövedelem fele részét közegészségügyi célokra is fordíthatták.

A törvények elszámolási kötelezettséget rótt a törvényhatóságokra. Az évente befolyó ebadó összegéről, valamint annak felhasználásáról a törvényhatóságoknak a számadási évet követő év első felében a földművelésügyi miniszterhez részletes jelentést kellett tenniük.

Az ebtartás egyéb szabályainak meghatározása miniszteri hatáskörbe tartozott. Az ebadó, illetve más ebtartási szabályok megszegését pedig szankcionálta (elkobzás, belátás szerinti értékesítés, esetleges leölés) a jogszabály.

Az ebadó kivételével kapcsolatos határozatok ellen a törvények lehetővé tette a bírósági felülvizsgálatot: a közigazgatási hatóságnak azon határozata ellen, mellyel az ebadónak a kivétel tárgyában beadott fellebbezéseket elintézi, a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye.⁸⁶

1944-ben az ebtartásra, illetve ebadóra vonatkozó szabályok átfogó módosításra kerültek. Az ebeket a jogalkotó különböző csoportokba sorolta, amelyek a következők:

- a) tenyésztési szempontból:
 - aa) magyar fajtájú eb: a puli, a pumi, a kuvasz, a komondor és a sárga magyar vizsla;
 - ab) nem magyar fajtájú eb: az aa) pontban fel nem sorolt eb
 - ac) korcs eb: az előbbi pontokban említett ebek kereszteződése
- b) hasznosítási szempontból:
 - ba) ház-, nyáj-, erdő- és mezőőrzés céljából tartott eb: házörzés céljából tartott az a kifejezett állapotban legalább harmincöt cm marmagasságú eb, amelyet állandóan a szabadban, a ház körül tartanak és alkatát tekintve a szabadbantartást

⁸³ *Állatvédelem*. Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1909. VI. évfolyam 8. szám 90-91.

⁸⁴ *Állatvédelem*. Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1911. VIII. évfolyam 1. szám 2.

⁸⁵ Állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. törvény 37. §.

⁸⁶ 1928. évi XIX. törvény 38. §.

télen is ártalom nélkül viseli. Házörzés céljából tartott ebnek egy háztartásban legfeljebb két ebet lehet minősíteni. Nyájörzés céljából tartott eb az, amelyet a pásztor, erdő- és mezőörzés céljából tartott eb az, amelyet az erdő- és mezőőr hivatása gyakorlására tart.

bb) különleges célból tartott eb: az, amelyet az előbbi pontban megjelölt céltól eltérő célra tartanak (patkányfogó, vadász, tehervonó, jelző vagy figyelő eb, cirkuszi és egyéb mutatványosok ebei, továbbá az állatkert kiállított ebei, az állatvédő egyesületek által fenntartott menedékhelyen gondozott ebek, stb.).

bc) kedvtelésből tartott eb: minden a ba), bb) vagy bd) pont alá nem eső eb.

bd) ebtenyészet: az, amelyben legalább két fajtatiszta szukát tartanak abból a célból, hogy azokat azonos fajtájú kannel párosítsák és ezt, valamint a tenyésztés egyéb feltételeit (az ebek felneveléséhez és tartásához szükséges férőhely, kifutó, stb.) megfelelően igazolja.⁸⁷

Az ebadó mértéke a csoportok szerint négy és száz pengő közötti értékben változó volt. Az adót az eb birtokosa volt köteles megfizetni, tekintet nélkül arra, hogy tulajdonosa volt-e annak vagy sem. A megbízásból tartott eb után fizetendő adóért a megbízót és a megbízottat egyetemleges felelősség terhelte.

A három hónaposnál nem idősebb ebek után nem kellett ebadót fizetni. Az adóév meggyezett a naptári évvel. Az adóév első felében szerzett vagy az adóév első felében három hónapos kort elért eb után az évi adó teljes összegét, az adóév második felében szerzett vagy az adóév második felében három hónapos kort elért eb után pedig az évi adó felét kellett fizetni.⁸⁸

A megadóztatott eb az igazolvány felmutatása esetén ugyanabban az adóévben más községben vagy városban adófizetés nélkül volt tartható. Ha azonban az eb, új tartási helyén magasabb adó alá esett, akkor az adókülönbözetet erre az adóévre meg kellett fizetni. Ha valamely eb elveszett, elhullott, leöletett vagy új tartási helyén alacsonyabb adó alá esett, az adó törlésére, visszatérítésének követelésére nem jogosított. Jogosult volt azonban az ebbirtokos az elveszett, elhullott vagy leölt eb helyett adómentesen más ebet tartani.⁸⁹

E jogszabály hatályon kívül helyezését követően a hazai szabályozásban nem lelhető fel az ebadó intézménye.

5.2. Az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése

Az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése az Ávtv. módosításának 2011 őszén benyújtott tervezetkor került ismét előtérbe és 2012. január 1-jétől van jelen a hatályos jogunkban. E fejezetben nem csak a hatályos szabályokat vizsgálom, hanem az ebrendészeti hozzájárulás kérdésében az Ávtv. 2011. évi módosítástervezetét, illetve az ahhoz érkezett módosító javaslatokat is bemutatom, mert így kaphatunk teljes képet arról, hogy milyen koncepciók alapján került kidolgozásra a hatályos szabályozás.

Az Ávtv. lehetővé teszi, hogy az ebtartás helye szerint illetékes települési, fővárosban a kerületi önkormányzat az állat tulajdonosától évente ebrendészeti hozzájárulást szedjen be. A hozzájárulást az adott év első napjáig a négyhónapos kort betöltött kutyák után lehet

⁸⁷ Belügyi Közlöny 1944. évi (49. évf.) 21. szám 677.

⁸⁸ Uo. 679.

⁸⁹ Uo.

beszedni.⁹⁰ A módosítástervezethez több olyan módosító javaslat is érkezett, amelyek kötelezővé tették volna a hozzájárulás bevezetését. Annak ellenére, hogy végül ezek nem kerültek elfogadásra megfontolandó lehet a jövőben a hozzájárulás kötelezővé tétele, mint ahogyan azt az 1928. évi XIX. törvénycikk is tette akkor ebadó néven. Korábban a szabályozás célja a veszettség terjedésének megakadályozása és visszaszorítása volt. Napjainkban a veszettség már sokkal kevésbé okoz gondot, mint a felelőtlen ebtartás. Az Ávtv. elég tág területet hagy a fizetési kötelezettség alóli mentesülésre, aki pedig a törvény adta mentességek egyikét sem veszi igénybe, az egy ilyen módosítás esetén fizetné az ebrendészeti hozzájárulást. Másrészt a hozzájárulás a felelős ebtartást mindenképpen elősegíti, egyúttal ugyan magában hordozza azt a veszélyt is, hogy azok a személyek, akik anyagi helyzetükből adódóan nem bírják megfizetni az összeget, valószínűleg megválnak kedvencüktől, társuktól, házörzőjüktől. Ez pedig jelentősen megemeli a kóbor kutyák számát, a gyepmesteri telepek, az állatmenhelyek és az állatvédő szervezetek pedig nincsenek felkészülve erre, már így is túlszűfoltak. Ezen probléma áthidaló megoldása lehetne, ha a jogalkotó „felmenő rendszerben”, azaz a meghatározott időponttól kezdve (például 2022. december 31. után) született ebek tartása esetén tenné kötelezővé a hozzájárulás fizetését, így a már meglévő kutyákra még nem vonatkozna a fizetési kötelezettség. Ugyanakkor úgy vélem, hogy a hozzájárulás bevezetése hosszútávon mindenképpen előnyös, a felelős ebtartást segíti elő. A törvényi célok támogatása nagyon fontos, a kóbor kutyák magas száma már társadalmat érintő problémává vált (lásd falkába verődő ebek támadásai stb.), amit a felelőtlen ebtartók idéztek elő, illetve járultak hozzá elterjedéséhez. Véleményem szerint a kóbor ebek számának csökkenése az ebtartók szigorúbb kötelezése nélkül nem lesz elérhető.

Az Ávtv. szerint az adott évi ebrendészeti hozzájárulás tekintetében az eb tulajdonosának azt személyt vagy szervezetet kell tekinteni, aki vagy amely az év első napján az oltási könyvben tulajdonosként feltüntetésre kerül.⁹¹

Az ebrendészeti hozzájárulás mértékének felső határát a módosítástervezet évi háromezer ötszáz forintban, az Országgyűlés azonban a tervezethez érkezett módosító javaslatokra tekintettel hatezer forintban, veszélyes eb vonatkozásában pedig évi húszezer forintban határozta meg.⁹² Véleményem szerint alsó és felső határt kellene konkrétan meghatározni és ezen belül mérlegelhetne az önkormányzat, hiszen ez esetben nem fordulhat elő, hogy irrálisan alacsony összeget (egy-kétszáz forintot) határoz meg. Reálisnak tartom a háromezer és a hatezer forint közötti összeget évenként, ugyanis az önkormányzatoknak az alábbiakban tárgyalásra kerülő célokra kell fordítania a teljes összeget, és e célok támogatása nagyon fontos.

A hozzájárulás mértéke tekintetében két olyan módosító javaslat érkezett, amelyek szerint a veszélyes ebek vonatkozásában a hozzájárulás mértékének magasabbnak kell lennie. Az egyik javaslat háromszoros mértéket tart indokoltnak, mert a veszélyes ebekkel kapcsolatos közigazgatási feladatok, nyilvántartások plusz költségeket jelentenek és ez szükséges, hogy megjelenjen a hozzájárulás mértékében. A másik javaslat szerint a felső határ nem haladhatja meg veszélyes eb vonatkozásában a húszezer forintot. Az Országgyűlés végül ez utóbbi javaslatot fogadta el.

Az Ávtv. kimondja, hogy az éves ebrendészeti hozzájárulás mértékét a tartás helye szerint illetékes önkormányzat úgy állapítja meg, hogy a kutya tartási célját, tartásának

⁹⁰ 1998. évi XXVIII. törvény 42/C. § (1) bekezdés.

⁹¹ 1998. évi XXVIII. törvény 42/C. § (2) bekezdés.

⁹² 1998. évi XXVIII. törvény 42/C. § (3) bekezdés.

állatjóléti és ebrendészeti jellemzőit (tartási hely típusa, mérete, tartott ebek száma), valamint az ebtartó szociális helyzetét veszi figyelembe.⁹³

A törvénytervezet meghatározta továbbá azt is, hogy mely ebek után nem szedhető ebrendészeti hozzájárulás, ezek a következők:

- a) a mentő-, jelző-, vakvezető-, rokkantsegítő vagy terápiás,
- b) a Magyar Honvédségben, rendvédelmi szervben, nemzetbiztonsági szolgálatban vagy közfeladatot ellátó őrszolgálatban alkalmazott,
- c) az ivartalanított,
- d) az ismert tartóval nem rendelkező és állatmenhelyen, ebrendészeti telepen vagy állatvédelmi szervezet telephelyén tartott,
- e) az állatmenhelyről, ebrendészeti telepről vagy állatvédelmi szervezettől örökbefogadott eb.

E rendelkezéshez is több módosító javaslat érkezett, amelyek az adómentesség körébe emelnék a terelő, a nemzeti kincscse nyilvánított fajtához tartozó és a mindenkori minimálbért el nem érő nyugdíjjal rendelkező, magyar állampolgár tulajdonában lévő, valamint az ismert tartóval nem rendelkező és állatmenhelyen, ebrendészeti telepen vagy állatvédelmi szervezet telephelyén tartott vagy gondnokságában élő ebeket.

A hatályos szabályozás alapján a következő ebek után mentesül az ebtartó a fizetési kötelezettség alól:

- a) a magyar ebfajtának minősülő törzskönyvezett,
- b) a mentő-, jelző-, vakvezető, rokkantsegítő, terápiás vagy az Országos Magyar Vadászkamara által kiállított vadászkutya alkalmassági vizsgaigazolvánnyal,
- c) a Magyar Honvédségben, rendvédelmi szervben, nemzetbiztonsági szolgálatban vagy közfeladatot ellátó őrszolgálatban alkalmazott,
- d) – a veszélyes eb kivételével – az ivartalanított,
- e) az ismert tartóval nem rendelkező és állatmenhelyen, ebrendészeti telepen vagy állatvédelmi szervezet gondozásában tartott, valamint
- f) állatmenhelyről, ebrendészeti telepről vagy állatvédelmi szervezettől örökbefogadott eb.⁹⁴

Azt a tényt, hogy a kutyát állatvédelmi szervezet gondozásában tartják, az állatvédelmi szervezet vezetője, az állatmenhelyről, ebrendészeti telepről vagy állatvédelmi szervezettől történő örökbefogadás tényét pedig az örökbeadó intézmény vagy szervezet vezetője igazolja írásban.⁹⁵

A módosítástervezet további fő vitatott pontja, hogy a települési, a fővárosban a kerületi önkormányzat köteles a befolyt ebrendészeti hozzájárulás összegének legalább felét az ebek ivartalanításának támogatására, vagy egyéb, az ebtartással kapcsolatos állatjóléti és közegészségügyi intézkedések finanszírozására fordítani.

A tervezet ide vonatkozó részéhez is érkeztek módosító javaslatok: a befolyt ebrendészeti hozzájárulás összegének legalább felét az ebek ivartalanításának támogatására, a fennmaradó hányadot egyéb, az ebtartással kapcsolatos állatjóléti intézkedések, állattartó menhelyek, azokat működtető civil szervezetek, állatvédelmi szervezetek finanszírozására kell fordítani.

A hatályos rendelkezések értelmében a befolyt ebrendészeti hozzájárulás teljes összegét az ebek ivartalanításának támogatására, az állatmenhelyek és az ebrendészeti telepek

⁹³ 1998. évi XXVIII. törvény 42/C. § (3) bekezdés.

⁹⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 42/C. § (4) bekezdés.

⁹⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 42/C. § (5)-(6) bekezdés.

fenntartására, állatvédelmi szervezetek támogatására, valamint az ebösszeírás vagy egyéb, az ebtartással kapcsolatos állatjóléti és közegészségügyi intézkedések finanszírozására kell fordítani.

Támogatható javaslat, hogy a szabályozás körébe az ebek ivartalanításának támogatásán, és az ebtartással kapcsolatos állatjóléti és közegészségügyi intézkedések finanszírozásán túl, bevonják az állatmenhelyeket és állatvédő szervezeteket is, hiszen e szervezetek is mindennap állatvédelmi feladatokat látnak el, azonban az állam mégsem támogatja e szervezeteket kellően. Sőt, megfontolandó lenne egy olyan szabályozási megoldás kialakítása is, amelynek értelmében az ebrendészeti telepek (ismertebb nevükön gyepmesteri telepek) fenntartását az ebrendészeti hozzájárulásból befolyt összegből nem kellene támogatni, mert a gyepmesteri telepek működését egyébként is a helyi önkormányzatnak kell finanszíroznia, ezzel szemben az állatmenhelyek alapvetően nem költségvetési támogatásból működnek – azaz nem közpénzből –, hanem civil szervezetek működtetik, amelyek nehezen tudják előteremteni a működésükhöz szükséges anyagi, tárgyi és egyéb eszközöket. A hozzájárulásból befolyt összegből álláspontom szerint az állatmenhelyek és az állatvédő szervezetek támogatását kell előtérbe helyezni és nem az ebrendészeti telepek fenntartását, mert így könnyen előfordulhat az, hogy e telepek fenntartására kerül felhasználásra – a közpénzek mellett – a bevétel, és a többi cél támogatása háttérbe szorul, esetleg elmarad. E tekintetben megfontolandó az Ávtv. ilyen irányú módosítása. Ennek eredményeként a jogalkotó megteremthetné a lehetőséget a jogi szabályozásban arra, hogy az önkormányzatok a gyepmesteri tevékenység ellátására – az állatmenhelyek működésének megkönnyítése végett is – az állatmenhelyekkel köthessenek megállapodásokat. Ezt a megoldást indokolja az, hogy az állatmenhelyek dolgozói ugyanúgy befognak kóbor állatokat, mint a gyepmesterek, azonban lényeges különbség, hogy az állatok elaltatása csak a legvégső esetben kerül szóba. Ezen túlmenően gyógykezelésben részesítik, ivartalanítják, és microchippel azonosítóval látják el a befogott állatokat. Ami pedig a legnagyobb előnye ezen intézményeknek, hogy mindent megtesznek az örökbefogadások népszerűsítése érdekében.

Az ebrendészeti hozzájáruláshoz kapcsolódó rendelkezéseket a törvénytervezet és a hatályos szabályozás egyaránt azzal zárta, illetve zárja, hogy kimondja: a határidőre meg nem fizetett ebrendészeti hozzájárulás adók módjára behajtandó köztartozás. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) értelmében az ebrendészeti hozzájárulás meg nem fizetése esetén a végrehajtást a Nemzeti Adó és Vámhivatal, mint állami adóhatóság folytatja le.⁹⁶ Az adók módjára behajtandó köztartozásnak minősülő fizetési kötelezettséget megállapító, nyilvántartó szerv, illetve a követelés jogosultja a fizetési határidő lejártát követő tizenöt nap elteltével megkeresi az adóhatóságot behajtás végett.⁹⁷ Fizetési könnyítés, illetve mérséklés (elengedés) kérelmezhető. Az adók módjára behajtott összeget az adóhatóság haladéktalanul átutalja a köztartozás jogosultjának.⁹⁸

Az ebrendészeti hozzájárulás, mint új jogintézmény hatással volt alacsonyabb szintű jogszabályokra, különösen az önkormányzati rendeletekre. A továbbiakban két, az ebrendészeti hozzájárulásról rendelkező önkormányzati rendeletet mutatok be.

2012. július 1-jén lépett hatályba Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete⁹⁹ az ebrendészeti hozzájárulásról.

⁹⁶ Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 72. § (1) bekezdés d) pont.

⁹⁷ 2003. évi XCII. törvény 161. § (1) bekezdés.

⁹⁸ 2003. évi XCII. törvény 161. § (7) bekezdés.

⁹⁹ <https://net.jogtar.hu/rendelet?council=kaposvar&dbnum=529&docid=A1100069.KAP&searchUrl=/rendelet-kereso/gyors%3F council%3Dkaposvar%26publisher%3DKAP0%26pagenum%3D3>

A rendelet hatálya Kaposvár területén ebet tartó kutyatulajdonosokra terjed ki. A hozzájárulás mértéke egy eb tartása esetén háromezer forint, minden további eb után hatezer forint, veszélyes eb vonatkozásában húszezer forint.

A hozzájárulás mértékéről az ebtulajdonos minden év február 15-ig kap értesítést. A rendelet két részletben engedi meg a fizetést, az első részletet minden év március 15-ig, a második részletet pedig minden év szeptember 15-ig kell megfizetni az önkormányzat részére.¹⁰⁰

Érdekessége a rendeletnek, hogy az Ávtv.-ben előírt mentességi okokat kibővíti, ugyanis kimondja, hogy mentesül a fizetési kötelezettség alól a tárgyév január 1-ig hatvankettedik életévét betöltött, egyedülálló ebtulajdonos egy eb tartása esetén. A második és minden további eb vonatkozásában viszont a hatezer forint az irányadó.

A rendelet további részében az ebtulajdonosokat terhelő bejelentési kötelezettségeket határozza meg az önkormányzat. Az eb tulajdonjogában bekövetkezett változást a korábbi, és az új tulajdonos egyaránt, az eb elhullását, négy hónapos kort betöltött ebszaporulatot pedig a tulajdonos köteles bejelenteni. A bejelentési határidő a változás bekövetkeztétől számított tizenöt nap. Az állatvédelmi törvényben rögzített mentességet az eb tulajdonosának kell bejelentenie az ebrendészeti hozzájárulás mértékéről szóló értesítés kézhezvételét követő tíz napon belül. A mentesség igénybevételéhez mellékelni kell a mentességet igazoló okmányokat (a törzskönyv másolatát, a mentő-, jelző-, vakvezető-, rokkantsegítő-, terápiás eb kiképzéséről szóló vagy az ilyen tartás célját rögzítő orvosi igazolást, a fegyveres szerv nyilatkozatát, hogy az ebet nemzetbiztonsági szolgálatban vagy közfeladatot ellátó őrszolgálatban alkalmazza, az állatorvos ivartalanítási igazolását, stb.).¹⁰¹

A bejelentési kötelezettség csak az Ávtv.-ben rögzített mentességi okok esetén van előírva. De vajon, hogyan szerez tudomást az önkormányzat a tárgyév január 1-ig hatvankettedik életévét betöltött, egyedülálló ebtulajdonosról? Itt nyilvánvalóan elkerülte a testület figyelmét e szabály és a gyakorlatban ugyanúgy a tulajdonosnak kell majd igazolnia, hogy jogosult a mentességre. Az ebrendészeti hozzájárulás megállapításáról és a mentességről a polgármester dönt.

A rendelet azonban nem volt hosszú életű, mert 2012. július 1-jén lépett hatályba, az önkormányzat pedig 2012. július 15-i hatállyal kimondta, hogy az ebrendészeti hozzájárulásról szóló 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendeletet nem kell alkalmazni.¹⁰²

2012. január 1-jén lépett hatályba Újfehértó Város Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról.

A rendelet célja, hogy az önkormányzat az ebrendészeti hozzájárulásból befolyt bevételét az ebek összeírására, elektronikus nyilvántartására és a kóbor ebekkel összefüggő ebrendészeti feladatok finanszírozására fordítsa.¹⁰³ E rendelet célja kiváló példája a fent említett problémák egyikének, mégpedig annak, hogy a hozzájárulásból származó bevételből a tipikusan állatvédelmi célok támogatására – mint az ebek ivartalanítására, az állatmenhelyek és az állatvédő szervezetek támogatására, az állatjóléti intézkedésekre – egyáltalán nem kerül sor.

¹⁰⁰ Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról 3. §

¹⁰¹ 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelet 5. §

¹⁰² Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának 52/2012. (VII. 6.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról szóló 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelet alkalmazásáról 1. §

¹⁰³ <http://www.ujfeherto.hu/index.php/component/content/article/1-friss-hirek/553-rendelet> (2013. május 27.)

Az éves ebrendészeti hozzájárulás mértéke a tartás célja szerint eltérően került szabályozásra. A lakás céljára szolgáló ingatlanon vagyongvédelem, illetve házörzés céljából tartott eb esetében ezer forintot, veszélyes eb vonatkozásában ebnként tízezer forintot, míg más eb tartása esetén ezeröttszáz forintot kell fizetnie az ebtartónak.¹⁰⁴

A hozzájárulás mértéke több eb tartása esetén, függetlenül a tartás céljától – ide nem értve a veszélyes ebet – ebnként nyolcszáz forint. Amennyiben – a lakás céljára szolgáló ingatlanon vagyongvédelem, illetve házörzés céljából – egy ebet tartó ebtulajdonos az önkormányzattól szociális rászorultsága okán valamely rendszeres szociális ellátásban részesül, ötszáz forintot, ha több ebet tart, akkor ebnként nyolcszáz forintot kell fizetnie.¹⁰⁵

Ezen önkormányzati rendeletnek is pozitívuma, hogy az Ávt.-ben előírt mentességi okokat kibővíti, ugyanis kimondja mentes az ebrendészeti hozzájárulás megfizetése alól az egy ebet tartó, hetvenedik életévét tárgyév január 1-jéig betöltött ebtulajdonos. Több eb tartása esetén azonban ebnként nyolcszáz forint a hozzájárulás mértéke.¹⁰⁶

A fizetési kötelezettség két egyenlő részletben – május 31-ig és október 31-ig – is teljesíthető.¹⁰⁷

A hozzájárulás a 2012. évre került megállapításra, a rendelet 2013. január 1. napján hatályát veszti.¹⁰⁸ E rendelkezés kapcsán is felmerülhet az a kérdés, hogy vajon az ebrendészeti hozzájárulás csak az esedékes ebösszeírás és az ebek elektronikus nyilvántartása miatt került-e bevezetésre.

Az ebadó intézménye Európa szerte igen elterjedt.

Hollandiában az ebeket nyilvántartásba kell venni és évente kell befizetni az adót az adóhatóságnak. Az ebadó területenként változik és minden további kutya után további díjakat kell hozzáadni. A legmagasabb adót Groningenben (124,80 euró), Hágában (120,12 euró) és Hendrik Ido Ambacht (119,64 euró) településen kell fizetni, azonban sok önkormányzat nem határoz meg ebek után fizetendő adót. A nyilvántartásba vétel igazolására bíléta szolgál, amelyet a kutya nyakörvén helyeznek el.¹⁰⁹

Az ebeket Németországban is regisztrálni kell és adót kell fizetni utánuk. Az ebadó önkormányzatonként változhat, és mértéke különböző lehet fajtanként is pl. egy chihuahua után kevesebb adót kell fizetni, mint egy dobermann után.¹¹⁰ Ha a tulajdonos veszélyes kutyát vagy ún. harci kutyát tart pl. bull terriert, pitbull terriert, staffordshire bull terriert, amerikai staffordshire bull terriert, dobermann, stb., akkor gyakran megemelt ebadótétellel kell számolnia.¹¹¹ Egyes helyeken a tulajdonosnak kutyáknak kell fizetnie az adót. Berlinben például a második és minden további eb díja magasabb, mint az egy kutya után fizetendő összeg, hogy elvegye a kedvét az embereknek attól, hogy túl sok kutyát tartsanak. Más tartományokban ugyanilyen díjszabás kerül felszámításra függetlenül attól, hogy egy vagy két kutya tartanak, egyes tagállamok pedig nem vetnek ki díjat a második kutyára. Az ebadót évenként meg kell újítani. Az azonosítás céljából minden kutyát microchippel kell ellátni. Nem kell ebadót fizetni, a vakvezető-, jelző-, rokkantsegítő-, terápiás kutyák, valamint az

¹⁰⁴ Újfehértó Város Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról 1.§ (1)-(3) bekezdés.

¹⁰⁵ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 1. § (4)-(6) bekezdés.

¹⁰⁶ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 2. §.

¹⁰⁷ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 3. §.

¹⁰⁸ 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelet 4. §.

¹⁰⁹ <https://www.expatica.com/nl/living/family/pets-in-the-netherlands-104446/>

¹¹⁰ <https://www.angloinfo.com/how-to/germany/berlin/family/pets-animals>

¹¹¹ www.vergleichen-und-sparen.de/hundesteuer.html

erdészek és vadőrök által használt kutyák után.¹¹² Ha az eb az adóév vége előtt elpusztul és benyújtják az illetékes hivatalhoz a halál tényét igazoló állat-egészségügyi bizonyítványt, illetve az állat megvásárlásáról szóló igazolást, akkor a megfizetett ebadó arányos részét visszatérítik. Németországban az ebadó jogszerűségét – 1810. körüli – bevezetése óta többször megkérdőjelezték. Az ebadó ellenzői azt kifogásolták, hogy más háziállatokat, mint a macskákat és a lovakat nem adóztatják, és ez véleményük szerint – a német alaptörvényre utalva – sérti az egyenlő bánásmód elvét. A Szövetségi Pénzügyi Bíróság több eljárást lefolytatott ebben a kérdésben, és úgy határozott, hogy nem sértették meg az egyenlőség általános alapelvét, mert attól, hogy, ha egyidejűleg más állatfaj nincs is megadóztatva az ebadó beszedése rendelkezésre áll.¹¹³

A hazai szabályozásnak a jövőben érdemes lenne figyelembe vennie a más országokban irányadó szabályokat is.

Ami szembetűnő, hogy a holland és a német szabályok is ebenkénti adófizetést határoznak meg és a második, illetve további ebek adója magasabb, mint az első kutyáé. Ilyen különbségtétel hazánkban is lehetséges, hiszen az Ávtv. úgy fogalmaz, hogy az ebrendészeti hozzájárulás mértéke nem haladhatja meg ebenként a hatezer forintot, veszélyes eb esetén pedig a húszezer forintot.

Különösen figyelemre méltó rendelkezés a német szabályozásban az, hogy ha az eb az adóév vége előtt elpusztul és benyújtják az illetékes hivatalhoz a halál tényét igazoló állat-egészségügyi bizonyítványt, illetve az állat megvásárlásáról szóló igazolást, akkor a megfizetett ebadó arányos részét visszatérítik. Az Ávtv. többek között a hozzájárulás visszatérítésről egyáltalán nem rendelkezik, pedig indokolt lenne ezt is figyelembe venni.

Az USA-ban az ebadó intézménye nem szövetségi, hanem tagállami szinten – sokszor eltérően – kerül meghatározásra és a funkciója az, hogy a kutyák regisztrálva legyenek. A következőkben – a teljesség igénye nélkül – ezek közül mutatok be néhányat.

Wisconsin államban a január 1-jéig öt hónapos kort betöltött eb után, illetve az adóévben öt hónapos kort betöltő kutya után adót kell fizetni. Az adóév január 1-jétől december 31-ig tart. A szabályozás különbséget tesz az ivartalanított és a nem ivartalanított ebek között, amely különbségtétel az adó mértéke tekintetében jelentkezik, ugyanis az ivartalanított kan és szuka kutyák után minimum három dollárt, míg az ivaros kutyák után nyolc dollárt kell fizetni. Ezen összegek felét kell fizetni akkor, ha az eb az adóév július 1-jét követően éri el az öt hónapos kort.¹¹⁴

Missouri államban a tulajdonos lakhelye szerint illetékes megyei jegyzőnek minden év február 1-jéig kell megfizetni az adót, amelynek mértéke minden kan és minden ivartalanított szuka kutya után egy dollár, minden más kutya után pedig három dollár.¹¹⁵

Virginia államban az adó összegét eltérően határozhatják meg a városi vagy megyei helyi hatóságok aszerint, hogy kan vagy szuka, ivaros vagy ivartalanított kutyát tart-e a tulajdonos, azonban az nem lehet kevesebb, mint egy dollár és nem lehet több mint tíz dollár. Az adómentesség körébe a jelző-, vakvezető, rokkantsegítő vagy terápiás kutyák tartoznak.¹¹⁶

¹¹² <https://www.angloinfo.com/how-to/germany/berlin/family/pets-animals>

¹¹³ www.vergleichen-und-sparen.de/hundesteuer.html

¹¹⁴ 2011 Wisconsin Code Chapter 174.05(1)-(2)

¹¹⁵ Vernon's Annotated Missouri Statutes. Title XVII. Agriculture and Animals. Chapter 273.050 és 273.060.

¹¹⁶ West's Annotated Code of Virginia. Title 3.2. Agriculture, Animal Care, and Food. Subtitle V. Domestic Animals. Chapter 65. Comprehensive Animal Care. Article 6. Authority of Local Governing Bodies. § 3.2-6528.

Louisiana államban évente fix összeget kell fizetni minden kutya után, de ez az összeg ivartalanított kutya esetén nem lehet több mint tíz dollár, ivaros kutya esetén pedig nem haladhatja meg a húsz dollárt. A befolyt összeget kizárólag a kóbor állatok befogására, ellenőrzésére és ellátására kell fordítani. Az adót minden évben a veszethez való elleni védőoltás évfordulóján kell megfizetni, feltéve, hogy a kutya a hat hónapos kort betöltötte. Az adómentesség körébe szintén a jelző-, vakvezető, rokkantsegítő vagy terápiás kutyák tartoznak.¹¹⁷

¹¹⁷ West's Louisiana Statutes Annotated. Louisiana Revised Statutes. Title 3. Agriculture and Forestry. Chapter 18. Animals Running at Large. Part V. Dog License Tax. § 2271-2278.

II. fejezet: A „veszélyes eb” fogalmának változásai (a magyar jogban)

Ebben a fejezetben elsősorban a veszélyes ebekre vonatkozó magyar szabályozás bemutatására vállalkoztam, azonban a fejezet végén külön kiemelve foglaltam össze a veszélyes ebekre vonatkozó külföldi szabályokat. Ennek keretében Anglia, Németország és az USA szabályozási megoldásait elemeztem, amelyek tisztán fajta specifikus rendelkezéseket határoznak meg a veszélyes ebekre vonatkozóan követendőként – akárcsak ahogy Magyarország is tette 2012 előtt.

1. A veszélyes eb fogalma egykor és most

A veszélyes és veszélyesnek minősített ebekről az Ávtv. mellett a 35/1997. (II. 26.) kormányrendelet rendelkezett. E jogszabályok külön kategóriaként kezelték a veszélyes és veszélyesnek minősített ebeket. Az előbbi csoportba a pit bull terrier és annak keverékei¹, míg az utóbbi csoportba az állatvédelmi hatóság által (embernek vagy állatnak – ingerlése nélkül – okozott súlyos sérülés miatt) egyedileg veszélyesnek minősített ebek tartoztak.² Miért volt rossz megoldás ez a különbségtétel?

A kérdésre az a válasz adható, hogy indokolatlan a kutya fajták között különbséget tenni aszerint, hogy eb vagy veszélyes eb. A jogalkotó a veszélyes eb kategóriába csak a pit bull terriert és annak keverékeit „számúzta”, majd hozott a tartásukkal kapcsolatban olyan rendelkezéseket, melyek az állatvédelemmel össze nem egyeztethetők. Ha például egy pit bull terrier súlyos sérülést okozott, életét el kellett venni. De ha ugyanezt a sérülést egy amerikai staffordshire terrier okozta, legfeljebb veszélyes ebbé minősítették. Érthetetlennek és szakmailag megalapozatlannak tartottam, hogy miért pont ezt a fajtát választotta ki a jogalkotó. Ha mindenképpen szükségesnek tartotta e kategória megalkotását miért nem terjesztette ki több fajtára, többek között az amerikai staffordshire terrierre is?! Ugyanis e két fajta lényegében közös őstől származik, génállományuk nagy része azonos, szemmel látható különbségtétel küllemüket illetően meglehetősen problematikus még a szakértők számára is. Azért, mert egy fajtának van egy erős, negatív történelmi háttere nem szabad nekünk, embereknek a fajta minden egyes egyedére diszkrimináló rendelkezéseket hoznunk. Ha már fajtákat kell e szabályozás körébe vonnunk, ildomos megnézni például a – médiában is – elhíresült kutyatámadások sorát. A legtöbb esetben a támadó fajta: rottweiler, németjuhász, dobermann volt. E fajtákat előszeretettel alkalmazzák őrző-védő feladatok ellátására. Ha a jogalkotó valamilyen megfontolásból indokoltnak tartja a veszélyes eb kategória létrehozását, akkor javaslatom szerint figyelembe kellett volna vennie a statisztikákat is. Ebben az esetben viszont arra a megállapításra jutna, hogy meg kellene tiltani pl. a rottweilert, a németjuhászt stb. – mint veszélyes eb – fajták szaporítását, tenyésztését, véltlen szaporulatát, elidegenítését, export-importját, versenyeztetését, őrző-védő feladatokra tartását, képzését és alkalmazását. Ilyen értelmezés ugyanakkor azzal a következménnyel járna, hogy a veszélyes eb kategória egy folyamatosan bővülő keret lenne, és néhány év alatt a jogi szabályozás eljutna oda, hogy szinte minden kutya fajta veszélyes eb lenne. Márpedig ez nem így van, nem is lehet így. Azt

¹ Czerny Róbert: *Az állatvédelem...* 130.

² Lásd: Julesz: *i.m.* 56-58.

gondolom, hogy mindig csak az adott egyed szabad vizsgálat alá vonni veszélyes ebbé minősítési eljárás keretében, egy fajtát – legyen az bármely is – ugyanakkor nem.

Az Alkotmánybíróság (továbbiakban: AB) a 49/2010. (IV. 22.) AB határozatában 2010. szeptember 30-ával megsemmisítette a – társadalomban „pitbull törvényként” is elhíresült – kormányrendeletet. Az AB az indítványban megjelölt indokokat külön nem vizsgálta, mert úgy ítélte meg, hogy az egész jogszabály alkotmányellenes: a kormányrendelet hatályát kifejezetten az állam- és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. tvr. megjelölt rendelkezéseire hivatkozva határozta meg. A tvr. hatályon kívül helyezését követően viszont a kormányrendelet módosítása nem történt meg, emiatt a kormányrendelet hatálya nem állapítható meg. Így jogbizonytalanság keletkezett, a jogalkotó a jogbiztonság követelményének nem tett eleget, ezért az AB a kormányrendeletet megsemmisítette.³

Az AB határozata alapján tehát 2010. szeptember 30-ától már nem beszélhetünk a pit bull terrierről és keverékeiről, mint veszélyes ebekről, vagyis megszűnt a fajta alapú hátrányos megkülönböztetés az ebek között. Így a pit bull terrier már engedély nélkül tartható, gazdáját 2010. szeptember 30-tól nem terheli az igazgatási szolgáltatási díj megfizetésének kötelezettsége és nem kell alkalmazni a tartásra szolgáló eszközöket és – meglehetősen szigorú – előírásokat sem. Véleményem szerint nem veszélyesebb az egyik fajta kutya a másiknál, mert nem maga a fajta hordozza magában a veszélyes jegyeket, hanem az egyed. Ebből kifolyólag nem tartom jó megoldásnak és támogathatónak a fajta alapú besorolást. Mindig az adott egyed kell vizsgálni és erre a célra szolgál a veszélyes ebbé minősítési eljárás.

Azzal, hogy az AB megsemmisítette a veszélyes és veszélyessé minősített ebek tartásáról és a tartás engedélyezéséről szóló 35/1997. (II. 26.) Kormányrendeletet, a jogrendszerben joghézag keletkezett. Az említett kormányrendeletre hivatkoztak magasabb és alacsonyabb szintű jogszabályok is. További problémát okozott, hogy nem volt szabályozva megfelelően a veszélyes ebbé minősítési eljárás, amire szükség volt, ugyanis, ha egy eb embernek vagy állatnak sérülést okozott és az érintett személy hatóságához fordult, az nem tudott, illetve nem tudott volna hatékonyan, jogszerűen eljárni. Ez pedig fontos, mert bármennyire is elhivatottak vagyunk az állatvédelem iránt, be kell látnunk, hogy vannak olyan egyedek, amelyek problémásabbak társaiknál. A problémák azonban megoldódni látszanak az állatvédelmi jogszabályok folyamatos módosításával.

2012. január 1-jével került átfogó módosításra az Ávtv., és ezáltal a veszélyes ebekre vonatkozó kérdések is előtérbe kerültek. A módosítás értelmében veszélyes eb az állatvédelmi hatóság által egyedileg veszélyesnek minősített eb,⁴ vagyis a korábbi két kategória egybeolvadása figyelhető meg.

2. A veszélyes ebekre vonatkozó előírások

Az ebet egyedileg veszélyesnek minősítő állatvédelmi hatóság jelenleg az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatal.⁵ Az eb egyedi veszélyessé

³ Juhász Ágnes: *Az állat által okozott károk és azok megítélése a hatályos magyar polgári jogban*. Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXX/2., 2012, 491.

⁴ Zoltán Tóth J., *i.m.* 4.

⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (1) bekezdés, 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (6) bekezdés.

minősítését a település jegyzője⁶ kérheti a járási hivataltól. Amennyiben a település jegyzője arról értesül, hogy az eb sérülést okozott, akkor arról írásban értesíti azt a járási állategészségügyi hatóságot, amelynek illetékességi területén keletkezett a sérülés.⁷

Az állatvédelmi hatóság ebet akkor minősíthet egyedileg veszélyessé, ha az eb fizikai sérülést okozott és megvalósulnak a veszélyesnek minősítés jogszabályban meghatározott feltételei, vagy az eb fizikai vagy pszichikai állapota alapján feltételezhető, hogy az embernek fizikai sérülést okozhat és ez a veszélyhelyzet kizárólag az eb veszélyesnek minősítésével hárítható el.⁸

Ha a kutya sérülést okozott a járási állategészségügyi hatóság közigazgatási szankción túl, az Ávtv-ben meghatározott intézkedéseket és szankciókat alkalmazhatja, melyek egyrészt sújtják az ebtartót, másrészt a sérülést okozó ebet.

Az ebtartót sújtó szankciók közül az eb közterületen való vezetések szigorúbb szabályok betartására való kötelezést, az eb tartási körülményeinek megváltoztatására és szigorúbb tartási feltételek kialakítására kötelezést, az ebek viselkedésének megítélésében jártas szakértővel egyeztetett képzés elvégzésére kötelezést alkalmazhat az állatvédelmi hatóság.⁹

A sérülést okozó kutyával szemben az ivartalanítás elrendeléséről, a veszélyessé minősítésről, valamint életének – az Ávtv.-ben meghatározott esetekben való – kioltásáról rendelkezhet az állatvédelmi hatóság.¹⁰ Abban az esetben, ha az állatok falkában okoznak támadást a falka összes tagja tekintetében alkalmazni kell a szankciókat.¹¹

A korábbi szabályokhoz képest változás az eljárásban, hogy a sérülés keletkezésének kivizsgálása során vizsgálni kell az eb által okozott sérülés bekövetkezésének körülményeit, különösen a sérült ember vagy állat magatartását. Ez üdvözlendő rendelkezés, hiszen nem egy olyan kutyatámadás¹² történt már, amelynek kiváltója emberi magatartás volt. Ugyanis, ha az ember támadólag, agresszíven közelít a kutyához az ösztönösen viselkedve védelmezi magát vagy hön szeretett gazdáját, falkáját. Ez esetben indokolatlan az védekezésből támadó állat szankcionálása.

A fent említett szankciók alkalmazása egyrészt az eb által okozott sérülés kimenetelétől, másrészt az eb által okozott sérülés körülményeitől függ.

Az eb által okozott sérülés kimenetele lehet nyolc napon belül gyógyuló, nyolc napon túl gyógyuló, súlyos, maradandó vagy halálos. Itt szembetűnő a büntetőjogban a testi sértés bűncselekményénél megjelenő sérülés – mint eredmény – gyógytartama szerinti különbségtétel. A sérülés kimenetelének tekintetében a jogalkotó nem tisztázza egyértelműen, hogy mikor minősül a sérülés súlyosnak, illetve maradandónak. Megítélésem szerint indokolatlan különbséget tenni a nyolc napon túl gyógyuló és a súlyos sérülés között, ahogyan a büntetőjogban is a nyolc napon túl gyógyuló sérülés alapozza meg a súlyos testi sértés büntetettét. Maradandó sérülés alatt pedig érthető például a test valamely tagjának elvesztése, vagy a test eltorzulása stb., hasonlóan a testi sértés bűncselekménynek minősített eseteként megjelenő „maradandó fogyatékoság” értelmezéséhez.

⁶ Paulovics Anita – Bistei Attila: Az állatvédelemben részt vevő szervek, *Ügyészek Lapja*, 2003. évi 1. szám 41-55.

⁷ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/C. § (1) bekezdés.

⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (1) bekezdés.

⁹ 1998. évi XXVIII. törvény 42/D. § (1) bekezdés a)-c) pont.

¹⁰ 1998. évi XXVIII. törvény 42/D. § (1) bekezdés d)-f) pont.

¹¹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/C. § (6) bekezdés.

¹² Bogdány Gyula: Kutyatámadás bizonyításának lehetőségei. *Beliügyi Szemle*, 2020. évi 2. szám, 89. DOI: 10.38146/BSZ.2020.2.6

Az eb által okozott sérülés körülményei alatt azt vizsgálja a hatóság, hogy az eb embernek vagy állatnak, saját territóriumon vagy közterületen okozott sérülést. E tekintetben a jogalkotó az alábbi körülmények között tesz különbséget:

- a) az ebbel nem egy háztartásban élő személynek,
- b) az ebbel egy háztartásban élő személynek,
- c) közterületen az ebbel nem egy háztartásban élő személynek,
- d) saját territóriumon az ebbel nem egy háztartásban élő személynek,
- e) közterületen kutyának,
- f) saját territóriumon kutyának,
- g) közterületen egyéb állatnak,
- h) saját territóriumon egyéb állatnak okozott sérülés.¹³

Azt, hogy mely magartás esetén mely szankciót alkalmazhatja az állatvédelmi hatóság, a 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 4. számú melléklete határozza meg. A mellékletet vizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy a legtöbb magartás esetén több, néhány esetben pedig az összes szankció alkalmazását teszi lehetővé a jogalkotó, azonban annak eldöntését, hogy ezek közül egyet, vagy azokat együttesen alkalmazzák, az állatvédelmi hatóság mérlegelésére bízta.

A korábbiakhoz viszonyítva a veszélyessé minősítési eljárásban új résztvevő, az ebek viselkedésében jártas szakértő, akinek eljárásba történő igénybevétele kötelező, illetve eshetőséges is lehet. Kötelező bevonni, ha az eb fizikai vagy pszichikai állapota alapján feltételezhető, hogy az embernek fizikai sérülést okozhat és ez a veszélyhelyzet kizárólag az eb veszélyesnek minősítésével hárrható el. Szintén kötelező e szakértő eljárásba történő bevonása, ha az eb ismételt nyolc napon túl gyógyuló vagy annál súlyosabb sérülést okozott embernek. Egyéb esetekben a sérülés keletkezésének kivizsgálása során szükség esetén vonható be az eljárásba.¹⁴

Az ebek viselkedésének megítélésével kapcsolatos szakértői tevékenységet a Pest Megyei Kormányhivatal bejelentés alapján veszi nyilvántartásba.¹⁵ A szakértői tevékenység folytatásának feltétele, a tevékenység végzésére irányuló szándék bejelentése az állatvédelmi hatósághoz, állatorvos doktori képesítés és annak megszerzésétől számított legalább ötéves szakirányú szakmai gyakorlat megléte, vagy legalább tízéves szakirányú szakmai gyakorlat megléte.¹⁶

A kérelem tartalmi elemei a kérelmező természetes személyazonosító adatai, és a kérelmező képzettségére vonatkozó információk, amelyhez mellékelni kell továbbá az állatorvosi doktori képesítés meglétét tanúsító okirat hiteles másolatát, a szakmai gyakorlati idő meglétét igazoló iratot, valamint a szakmai működés részletes leírását tartalmazó iratot.¹⁷

A bejelentés alapján a Pest Megyei Kormányhivatal nyilvántartásba veszi a szakértőt, amely a szakértők természetes személyazonosító adatai tartalmazza, illetve az állatvédelmi hatóság a honlapján közzéteszi a szakértői nyilvántartásban szereplő személy nevét, telefonos elérhetőségét, valamint elektronikus levélcímét.¹⁸

Veszélyes ebet kizárólag engedéllyel, az abban meghatározott feltételekkel lehet tartani, amelyet a járási hivatal ad ki a veszélyesnek minősítést követő hatvan nap elteltével. Ezen

engedély kiadását a veszélyessé minősítésről szóló határozat jogerőre emelkedésétől számított tizenöt napon belül az eb tulajdonosa vagy az ebtartó a tulajdonossal együtt kérheti. A kérelemnek kötelező tartalmi elemeit is meghatározza a kormányrendelet, amelyben fel kell tüntetni az eb tulajdonosának nevét és címét, az ebtartó nevét, születési helyét és idejét, lakcímét, telefonszámát és elektronikus levélcímét. A kérelemben meg kell határozni továbbá az eb tartási helyét, annak leírását, továbbá az eb adatait (fajtáját, születési idejét, nemét, színét, nevét, a microchip sorszámát, ivartalanított eb esetén az ivartalanítás időpontját, és az eb egyéb egyedi jellemzőit).¹⁹

Ha az eb tartási helyül szolgáló ingatlan közös tulajdonban van, illetve haszonélvezettel terhelt, a kérelemhez csatolni kell a tartás helye szerinti ingatlan tulajdonosának, illetve haszonélvezőjének hozzájáruló nyilatkozatát.²⁰

Az engedély érvényességi ideje a kiállításától számított két év. Az engedély kiadásának feltétele az, hogy az eb tartója a tizennyolcadik életévét már betöltötte és cselekvőképes. A hatóság az engedélyt három esetben köteles visszavonni: ha az eb tulajdonosa vagy az ebtartó az előírt kötelezettségeit ismételtelen megszegi, ha az eb tartási helyét – akár ideiglenesen is – megváltoztatja, vagy ha a veszélyes eb tulajdonjogát átruházza.²¹

Az engedély kiadása, meghosszabbítása díjköteles. A veszélyesnek minősített ebek tartása engedélyezésére, illetve az engedély meghosszabbítására irányuló eljárásért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni.

A járási hivatal engedélye mellett a veszélyes eb ivartalanítva és microchippel megjelölve tartható. Az e beavatkozásokat végző állatorvos igazolást állít ki az ivartalanítás megtörténtéről, valamint az eb microchippel történő megjelöléséről.

Helyes és szükséges jogalkotói megoldás az ivartalanítás törvényben történő rögzítése, ugyanakkor a jövőben támogatandó lenne e kötelezettség kiterjesztése a társként tartott ebek körére is, mert úgy gondolom, hogy az állatmenhelyeken, gyepmesteri telepeken lévő, valamint az utcákon kóborló ebek számának csökkenése hosszútávon elsősorban ilyen megoldással érhető el.

3. A veszélyes eb tartására szolgáló eszközök és előírások

A veszélyes eb nyakörvén jó látható jelzést kell elhelyezni. A biléta beszerzésének költségei az eb tulajdonosát terhelik. A bilétának legalább öt cm átmérőjűnek kell lennie és tartalmaznia kell az egyik oldalán az ebtartó nevét, lakcímét és telefonszámát, a másik oldalán pedig az eb hívónevét és „Veszélyes!” feliratot.²²

A veszélyes ebeket kennelben kell tartani. A kennel az eb tartására szolgáló megfelelően zárt, bekerített vagy elkerített hely, melynek rendeltetése, hogy megakadályozza az ebnek közterületre vagy szomszédos magánterületre történő, felügyelet nélküli kijutását, valamint azt, hogy az eb embernek vagy állatnak sérülést okozzon.²³

Ha az állattartó kutyáját a hatóság veszélyesnek minősítette, akkor köteles egy támadó ebet ábrázoló grafikát, és a „Vigyázat!” *Veszélyes eb!* figyelmeztetést tartalmazó táblát a

¹³ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 4. számú melléklet.

¹⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (1), (3) bekezdés.

¹⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (7) bekezdés, 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (3) bekezdés.

¹⁶ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/M. § (1) bekezdés.

¹⁷ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/M. § (2)-(3) bekezdés.

¹⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (7) bekezdés.

¹⁹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/E. § (1)-(3) bekezdés.

²⁰ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/E. § (4) bekezdés.

²¹ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/F. §.

²² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/H. § (1) bekezdés.

²³ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/H. § (2) bekezdés.

kutya tartására szolgáló ingatlan be-, illetve kijáratain, jól látható helyen és módon elhelyezni.²⁴

A veszélyes ebet közterületen vezetni, vagy tömegközlekedési eszközön szállítani csak szigorú előírásoknak megfelelően lehet. A veszélyesnek minősített kutyát kizárólag az engedélyben meghatározott személy vezetheti biztonságos szájkosárral, és a kibújást megakadályozó nyakörvvel ellátva. A póráz tekintetében megköveteli a jogszabály, hogy az maximum két méter hosszúságú, nem kihúzható eszköz lehet. A jogszabály tiltja, hogy az ebet a pórázról elengedjük, valamint azt is, hogy a szájkosarat levegyük róla. A veszélyes eb felügyelete – a tartási engedélyben meg nem jelölt személyre – ideiglenesen sem ruházható át.²⁵

Ha a veszélyes eb tulajdonjogának átruházására kerül sor, akkor az új tulajdonosnak új tartási engedélyt kell kérnie a hatóságtól. A kutya tulajdonjogának átruházását, az ebek elhullását, illetve elveszését huszonnégy órán belül, vagy ha az adott nap munkaszüneti nap, akkor a következő munkanapon jelenteni kell a járási hivatalnak.²⁶

A jogszabály a veszélyes eb találójának, illetve befogójának bejelentési és átadási kötelezettséget ír elő. Mégpedig, aki ilyen ebet talált vagy befogott huszonnégy órán belül köteles ezt a járási hivatalnak bejelenteni és az ebet a hatóság képviselőjének átadni. E tényről a hivatal jegyzőkönyvet vesz fel, melyet az eb pusztulásáig vagy tulajdonosváltásáig őriz meg, és gondoskodik a nyilvántartásáról. Ha az ebet szabálysértési vagy büntetőeljárás során kobozták el, foglalták le, akkor azt tizennégy napos állat-egészségügyi megfigyelés alatt kell tartani.²⁷

A kóbor veszélyes ebet a lehető legrövidebb időn belül be kell fogni és meg kell kísérelni a tulajdonos értesítését. Ha az állat tulajdonosa a felmerült (befogás, őrzés, megfigyelés) költségeket megtéríti, az eb részére első alkalommal – állatvédelmi bírság kiszabása mellett – vissza kell adni.²⁸

Az állatvédelmi hatóságnak a veszélyes eb életének kioltásáról szóló határozatban meg kell határozni annak az állatorvosnak a személyét, akinek az állat életének kioltását végre kell hajtania.²⁹ E rendelkezéssel kapcsolatban megjegyezném, hogy az állat életének kioltása csak a legvégső megoldás lehet, az állat szocializálására, családba adására is sort kellene keríteni, elsősorban állatvédő szervezetek segítségét kérve.

4. Az ellenőrzésre vonatkozó szabályok

Azt, hogy az állattartó a veszélyes ebre vonatkozó tartási feltételeknek megfelelően tartja az állatot, a járási hivatal ellenőrzi. Az ellenőrzésre vagy az engedélyben meghatározott határidő lejártával, vagy a tartási engedély kiadásától számított harminc nap elteltével kerül sor. Az ellenőrzéssel kapcsolatos ebtartói kötelezettségek: a tartási engedély bemutatása az ellenőrzésre jogosult felhívására, valamint az ellenőrzés elősegítése és türése.³⁰

²⁴ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/H. § (3) bekezdés.

²⁵ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/I. §.

²⁶ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/J. §.

²⁷ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/K. § (1)-(4) bekezdés.

²⁸ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/K. § (5) bekezdés.

²⁹ 41/2010. (II. 26.) kormányrendelet 17/K. § (6) bekezdés.

³⁰ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/L. §.

5. Az állatorvosra, illetve az önkormányzatok állatvédelmi őr- szolgálatára telepített kötelezettségek

Az állatorvosnak vagy az önkormányzat állatvédelmi őrszolgálatának³¹ feladatai közé sorolja az Ávtv. annak vizsgálatát, hogy a feladataik ellátása során vizsgált kutyának a viselkedése tekintetében indokolt-e a veszélyesnek minősítési eljárás megindítása. Amennyiben az eb viselkedése, illetve fizikai vagy pszichikai állapota alapján feltételezhető, hogy az embernek sérülést okozhat, és ez a veszélyhelyzet kizárólag az eb veszélyesnek minősítésével hárítható el, akkor arról írásban értesíteni kell a tartás helye szerint illetékes járási hivatal, amely az így bejelentett ebet veszélyesnek nyilváníthatja. A veszélyesnek nyilvánítási eljárás során az állatorvosnak a kutya magatartászavarára irányuló vizsgálatot kell végeznie.³²

6. A veszélyes eb, mint vadállat

Az Ávtv. kimondja, hogy a veszélyes ebet vadállatnak kell tekinteni, vagyis a fikció jogintézményét alkalmazza.³³ Polgári jogi szempontból a vadállat tartása szigorúbb felelősséget jelent, mert ezen állatok tartója úgy felel, mint az, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat. A Polgári Törvénykönyv ugyanis előírja, hogy aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Csak akkor mentheti ki magát, ha bizonyítja, hogy a kárt fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső és elháríthatatlan ok idézte elő.³⁴ Ezeket a szabályokat alkalmazni kell abban az esetben is, ha az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységgel okoz kárt másnak a károkozó. Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott.³⁵

A német szabályozás elsősorban az állattartó felelősségére helyezi a hangsúlyt abban az esetben, ha az állat támadóan lép fel. Érdekessége, hogy ebből a szempontból nem tesz különbséget házi állat és vadállat között: ha az állat embernek sérülést, vagy halált okoz, akkor az állat tartója kártérítést köteles fizetni.³⁶

Vannak olyan országok, ahol a kutyatulajdonosoknak felelősség-biztosítást kell kötniük. Ausztriában, Spanyolországban, Portugáliában és Angliában a veszélyes ebekre kötelező. A szabályozás szerint olyan állatokra kell kötelező felelősség-biztosítást kötni, amelyeknél fennáll az esélye annak, hogy a társadalomban veszélyt, illetve kárt okoznak.³⁷

³¹ Az Ávtv. lehetővé teszi az önkormányzatok számára, hogy állatvédelmi őrszolgálatot működtessenek. Az országban jelenleg kizárólag Újpesten működik állatvédelmi őrszolgálat, melynek feladatait az Állatmentő Liga látja el.

³² 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 17/D. §.

³³ Juhász Ágnes: Felelősség az épületkárokért és az állat által okozott károkért. In: *Barzó Tímea – Papp Tekla (szerk.) Civilisztika II. Dologi jog, Felelősségtan.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019, 362.

³⁴ Ujváriné Antal Edit: *Felelősségtan.* Novotni Kiadó, Miskolc, 2002. 114.

³⁵ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 61.

³⁶ Raymond, Youngs: *English, French and German comparative law.* Cavendish Publishing Limited, London, 1998. 255.

³⁷ *Insurance in the Baltic countries.* In: Policy issues in insurance. Ed: Organisation for Economic Co-operation and Development. No. 7. 204.

7. Tilalmak

A korábbi szabályokkal szinte teljesen megegyezően rendelkezik a módosítás arról, hogy tilos veszélyes ebnek bármely módon való szaporítása, tenyésztése – ideértve a vétlen szaporulatot is –, kiállítása, bármely formában történő versenyztetése, őrző-védő feladatokra való tartása, képzése és alkalmazása, az országba való behozatala, az országból történő kivitele. E rendelkezés a korábbi előíráshoz képes egyetlen elemmel egészül ki, mégpedig a veszélyes eb kiállításának tilalmával.³⁸

8. A veszélyes ebekkel kapcsolatos adatkezelés, nyilvántartás

Az Ávtv. rögzíti a veszélyes ebek tartásának engedélyezésével kapcsolatos eljárásban kezelhető adatok körét, amelyek közé:

- a) az eb tulajdonosának nevét és címét,
- b) az eb tartójának nevét, lakcímét, telefonszámát, elektronikus levélcímét,
- c) az eb tartási helyét,
- d) az eb fajtáját, fajtajellegét vagy keverék mivoltát, születési idejét, nemét, színét, hívónevét,
- e) a transzponder sorszámát, a beültetés időpontját, az azt végző állatorvos nevét és kamarai bélyegzőjének számát,
- f) az ivartalanítás időpontját, az azt végző állatorvos nevét és kamarai bélyegzőjének számát,
- g) és az eb oltási könyvét és a veszettség elleni védőoltásainak időpontját sorolja.³⁹

A törvény rögzíti azt is, hogy az állatvédelmi hatóság ezen adatokról a veszélyes ebek hatékony azonosítása érdekében nyilvántartást vezet, amelyek rögzítéséről az eb elpusztulásától, elvesztésétől, valamint tulajdonosváltásától számított három évig kell gondoskodnia.⁴⁰ Az Ávtv. tehát – helyesen – majdnem ugyanazon adatok kezelését teszi lehetővé az állatvédelmi hatóságnak az engedélyezési eljárás során és a nyilvántartás-vezetés vonatkozásában. Ezáltal a szabályozás egyszerűbbé, áttekinthetőbbé válik.

Az Ávtv. előírja, hogy a járási hivatal, amely az kutyát veszélyesnek minősítette, ennek tényét rögzíti az ebnyilvántartásban, melyre a veszélyes ebek hatékony azonosításának érdekében kerül sor.⁴¹ Az országos nyilvántartó adatbázis jelentősége abban áll, hogy a veszélyesnek minősített ebek egységes rendszerben, központi nyilvántartásban vannak rögzítve.

9. A veszélyes eb életének kioltása

Az Ávtv. értelmében az állatvédelmi hatóságnak el kell rendelnie az eb életének kioltását, akkor, ha az halálos kimenetelű sérülést okozott embernek, és az ebek viselkedésének

³⁸ 1998. évi XXVIII. törvény 24/A. § (5) bekezdés.

³⁹ 1998. évi XXVIII. törvény 24/B. § (1) bekezdés, 42/A. § (4) bekezdés a)-h) pont.

⁴⁰ 1998. évi XXVIII. törvény 24/B. § (3) bekezdés.

⁴¹ 1998. évi XXVIII. törvény 42/A. § (1a) bekezdés, 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (6) bekezdés.

megítélésében jártas szakértő megállapította, hogy az eb viselkedése egyértelműen a sérülés okozására irányult.⁴²

Ezen túlmenően az Ávtv. szerint az állatvédelmi hatóság elrendeli a veszélyes eb életének kioltását, amennyiben a veszélyesnek minősítő határozat jogerőre emelkedését követő tizenöt napon belül nem kérelmezik az eb tartásának engedélyezését, vagy a tartási engedélyben meghatározott biztonságos tartási feltételek az engedélyben előírt határidőig, de legkésőbb az engedély kiadásától számított harmincadik napig nem teljesülnek. A veszélyes eb életének kioltására kerül sor abban az esetben is, ha az eb ivartalanítása és microchippel való megjelölése a tartási engedély kiadásától számított harminc napon belül nem történik meg, az eb a tartási engedélyben meghatározott biztonságos tartási feltételek teljesítéséig embernek fizikai sérülést okoz, vagy az ebre vonatkozó tartási szabályokat megszegik, és emiatt az eb embernek fizikai sérülést okoz. Az állatvédelmi hatóság rendelkezhet a veszélyes kutya életének kioltásáról akkor is, ha az ebet az engedélyezett tartási helyen, és az ebtartó felügyeletén kívül fogják be legalább második alkalommal, és a tulajdonos értesítése eredménytelen vagy az a befogással, őrzéssel, megfigyeléssel kapcsolatos költségeket nem téríti meg, vagy ha annak tulajdonosa, vagy az ebtartó ellen indított büntető- vagy szabálysértési eljárás során az állatot jogerős határozattal elkobozzák.⁴³

A 2012-ben módosított Ávtv. jóval több esetben rendeli el az állat életének kioltását, mint a korábban hatályos Ávtv. Ezen szankciókkal ugyancsak az a probléma, hogy nem magát az eb viselkedését vizsgálják, hanem a tulajdonos vagy az ebtartó mulasztásai miatt sújtják halálal az állatot. Erre tekintettel az állat életének kioltása, mint szankció bővítése inkább visszalépés mintsem reform. Miért az állat életét kell kioltani az emberi felelőtlenség miatt?! Az állat életének kioltását csak akkor tartom indokoltnak, ha az állat már olyannyira elvadult, hogy életben tartása állandó veszélyt jelent a társadalom tagjaira, mert sajnos ilyen eset is előfordul. Azonban az, hogy az adott ebtartó a tartásra alkalmatlan, nem feltétlenül jelenti azt, hogy az eb veszélyt jelent az emberekre, illetve állatokra. Nem az állat életének elvonását kellene előtérbe helyezni a jogalkotónak, hanem a felelőtlen tulajdonostól, illetve ebtartótól való elkobzását, nevelését és végül örökbeadását, valamint a tulajdonos szankcionálását. Az állat életének kioltása helyett megfelelő szankció lehetne ilyen esetekben a tulajdonossal szembeni bírság kiszabása és meghatározott időre az állattartástól való eltiltás.

Az állatvédelmi hatóság mérlegelési jogkörében is elrendelheti az eb életének kioltását, ennek azonban konjunktív feltételei vannak, melyek a következők:

- a) az eb súlyos vagy maradandó sérülést okoz embernek,
- b) az eb tartója tizennégy napon belül nem válik ismertté,
- c) viselkedésproblémáinak megfelelő kezelése nem biztosított,
- d) és az ebek viselkedésének megítélésében jártas szakértő megállapítja, hogy az eb viselkedése egyértelműen a sérülés okozására irányult.⁴⁴

10. A veszélyes ebek nemzetközi megítélése

A veszélyes ebekkel kapcsolatos jogi szabályozás nem hazai sajátosság, hanem nemzetközi viszonylatban több országban is találkozhatunk ilyennel.

⁴² 1998. évi XXVIII. törvény 24/C. § (1) bekezdés.

⁴³ 1998. évi XXVIII. törvény 24/C. § (2) bekezdés.

⁴⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 24/C. § (3) bekezdés.

Angliában 1991-ben törvényi szinten került szabályozásra a veszélyes ebek kérdése. A törvény a magyar szabályozáshoz hasonlóan határozta meg a veszélyes ebek körét. Eszerint veszélyes eb a pit bull terrier, a tosa inu, az argentin dog és a brazil masztiff.⁴⁵ A törvény értelmében e kutyafajták tartása, tenyésztése, eladása, cseréje és importálása tilos, aki ezeket megsérti ötezer font bírsággal és/vagy hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A jogszabály azonban kivételes esetekben lehetőséget biztosít a megnevezett fajták tartására, mégpedig akkor, ha a bíróság úgy határozott, hogy a kutyát – azért mert nem jelenthet veszélyt a társadalomra – hozzá lehet adni az ún. Mentésített Kutyák Jegyzékéhez. Ebben az esetben a kutya tulajdonosa kap egy igazolást, amely a kutya haláláig érvényes. Azonban az ebtartónak az alábbi tartáshoz szükséges feltételeket be kell tartania: az ebet ivartalaníttatni kell, microchippel megjelölve kell tartani, olyan biztonságos helyen kell tartani, ami megakadályozza szökését és közterületen kizárólag pórázzal és szájkosárral tartózkodhat. Emellett a gazdának felelősségbiztosítást kell kötnie, a mentesítési igazolást a hatóságok kérésére be kell mutatnia, a címváltozást jelentenie kell a jegyzék kiállítójához, és a tizenhatodik életévét be kell töltenie.⁴⁶

2000 nyarára az összes német államban szabályozásra került a veszélyes ebekért való felelősség. A szabályok hatálya vagy minden kutyára, vagy a veszélyes ebekre, vagy a veszélyes állatokra terjed ki. Berlin, Brandenburg, Hamburg, Bréma, Mecklenburg-Elő Pomerania és Schleswig-Holstein államokban az ebtartás részletes szabályozásra került, míg a többi törvény szabályozása kizárólag a veszélyes ebek által okozott sérülések megelőzésével foglalkozik. Brandenburg and Észak-Rajna-Westphalia szabályozását kiterjesztette azon ebekre is, amelyek marmagassága meghaladja a negyven centimétert és súlya eléri a húsz kilogrammot. Alsó-Szászország pedig más állatfajokat is veszélyesnek minősít, úgymint a nagymacskákat, a farkasokat, a medvéket és a krokodilokat. Ezen állatfajok tulajdonjogának megszerzése előzetes engedélyhez kötött.⁴⁷

A veszélyes eb fogalmának három típusa figyelhető meg az országban:

1. a kutyák veszélyességét fajtájuk alapján határozzák meg,
2. egyedi viselkedésük alapján, vagy
3. fajtájuk és egyéni viselkedésük alapján határozzák meg.⁴⁸

Általában a jogszabály különbséget tesz a fajta alapján meghatározott kutya és a kutya veszélyes viselkedésének foka, mint a veszély forrása között. A fajta-specifikus szabályozás ún. fajta katalógust alkalmaz, de ezek a fajtalisták a fajtabesorolás szerint nagyban különböznek. A négy klasszikus veszélyes eb fajta – a pit bull terrier, az amerikai staffordshire terrier, a bull terrier és a staffordshire bull terrier – mellett több mint harmincnyolc különböző kutyafajtát sorolnak a veszélyes eb kategóriába.⁴⁹

Abban az esetben, ha a jogszabály veszélyes magatartásuk alapján határozza meg a veszélyes ebek fogalmát, akkor ún. magatartás jegyzéket is meghatároz. A jegyzék szerint az alábbi esetekben minősülnek veszélyesnek az ebek:

1. veszélyesek azok a kutyák, amelyek a tenyésztésből vagy képzésükből adódóan fokozott harci képességgel rendelkeznek, és ezzel veszélyeztetik az emberek vagy más állatok testi épségét,
2. harapásra hajlamosnak ítélt kutyák, amelyek, anélkül okoznak harapással sérülést embernek vagy más állatnak, hogy provokálnák vagy megtámadnák őket, vagy már korábban megharapott másik állatot annak megadó viselkedése ellenére,
3. azok a kutyák, amelyekről bizonyított, hogy irányíthatatlanul vadásznak vagy ölnek más állatokat,
4. azok a kutyák, amelyek ismételten veszélyeztettek embereket vagy veszélyesen ugrott embernek anélkül, hogy megtámadták vagy provokálták volna.⁵⁰

Szinte minden jogszabály előzetes engedély megszerzéséhez köti a veszélyes ebek tartását. Általában az engedély kiadása különböző feltételekhez kötött: a tulajdonos tizennyolcadik életévét betöltötte, bizonyította megbízhatóságát, valamint azt, hogy rendelkezik a szükséges szakértelemmel, és a kutya egyedi azonosítóval van ellátva.⁵¹

A veszélyes ebekre vonatkozó nemzetközi szabályokat vizsgálva megállapítható, hogy az USA-ban is a fajta specifikus szabályozás az irányadó. Ezen jogszabályok szabályozzák vagy megtiltják meghatározott kutyafajták tartását.⁵² A leggyakrabban szabályozott fajta a „pit bull”. A pit bull alatt azonban nem egy konkrét kutyafajtát kell érteni, hanem az olyan típusú ebeket, amelyeket harcra tenyésztettek,⁵³ úgymint az Amerikai Pit Bull Terriereket, az amerikai staffordshire terriereket és a staffordshire bull terriereket, valamint ezek keverékeit. Miami-Dade rendelete szerint ezen kutyafajták a lakosság egészségének, biztonságának és jólétének védelme érdekében a különleges történelmi háttérük, természetük és karakterük miatt igényelnek speciális szabályokat és előírásokat. Néhány államban egyéb fajtákat is veszélyesnek minősítenek, mint például a rotweiller, a csau-csau, németjuhász, doberman és az ún. farkas keverékek, amelyek alatt olyan háziállott kutyafajtát kell érteni, amelyet farkassal kereszteztek.⁵⁴

A fajta specifikus jogszabályok általában két csoportra oszthatók. A jogszabályok egy része főszabály szerint megtiltja a meghatározott kutyafajták tulajdonjogának megszerzését, míg a jogszabályok másik része bizonyos körülmények teljesülése esetén lehetővé teszi a tulajdonjog megszerzését.⁵⁵

Azon jogszabályok, amelyek főszabályként megtiltják a meghatározott fajták tulajdonlását, általában úgy rendelkeznek, hogy az, aki a jogszabály hatályba lépése előtt már olyan kutyafajtát tartott, amelyet a jogszabály veszélyesnek minősített, ha megfelel bizonyos követelmények, akkor megtarthatja az ebet. Ilyen követelmények többek között: a veszettség elleni oltás határidejének pontos betartása, az éves tartási engedély díjának befizetése, a kutya ivartalanítása, ha a tulajdonos nincs otthon, a kutyát köteles bezárni, közterületre csak pórázzal és szájkosárral ellátva lehet kivinni, „Veszélyes eb!” vagy „Vigyázz, harapós

⁴⁵ Christian, Bouscaren – Rosalind, Greenstein – Alexandre, Cordahi: *Les bases du droit anglais: textes, vocabulaire et exercices*. Ophrys, Paris, 1993. 323.

⁴⁶ Lacey, Thorpe LLB – Antonella, Ruscitto: *You, Your Dog And The Law*. 2010. ISBN 978-0-557-09662-6, 25-32.

⁴⁷ Claudia, E. Haput: *Who Let The Dangerous Dogs Out? The Germany States' Hasty Legislative Action, The Federal Law On Dangerous Dogs And The „Kampfhunde” Decision Of The Federal Constitutional Court*. Journal of Animal Law 27, 2006, 31-32.

⁴⁸ Uo. 32.

⁴⁹ Martin, Lodge: *Barking Mad? Risk Regulation And The Control Of Dangerous Dogs In Germany*. German Politics, Vol. 10., No. 3, 2010. 70.

⁵⁰ Claudia E. Haput: *Who Let The... 32-33*.

⁵¹ Uo. 33-34.

⁵² Safia, Gray Hussain: *Attacking the Dog-Bite Epidemic: Why Breed-Specific Legislation Won't Solve The Dangerous Dogs Dilemma*. 74 Fordham Law Review 2847, 2006.

⁵³ Linda, S. Weiss: *Breed-Specific Legislation in the United States*. Animal Legal & Historical Center, Michigan State University College of Law, 2001. <https://www.animallaw.info/article/breed-specific-legislation-united-states> (2015. november 12.).

⁵⁴ Anna, Baumgras: *Detailed Discussion of Local Breed-Specific Legislation*. Michigan State University Collage of Law, 2011. <https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-local-breed-specific-legislation> (2015. november 12.).

⁵⁵ Uo.

kutya!” tábla látható helyen történő elhelyezése, a született alom elpusztítása vagy eltávolítása, valamint a kutya halálát vagy tartási helyének megváltozását be kell jelenteni. A legtöbb jogszabály megtiltja az ebek eladását vagy átruházását, kivéve családtagok esetén. Továbbá a legtöbb jogszabály bizonyos életkor betöltéséhez köti az ebek tartását.⁵⁶

A fajta specifikus jogszabályok másik csoportja lehetővé teszi a meghatározott kutya-fajták tartását, de azt szigorú feltételekhez köti, amelyek a következők: a kutyát regisztrálni kell, a veszettség elleni oltás határidejének pontos betartása, ivartalanítás igazolása, microchip beültetése, a tulajdonos fizetőképes keresetigazolást köteles bemutatni arra az esetre, ha a kutya károkat okozna, valamint az ebet pórázzal és szájkosárral ellátva lehet sétáltatni.⁵⁷

Mindkét csoportba tartozó jogszabályok tartalmaznak egy listát, amely azon kivételes eseteket és körülményeket tartalmazza, amikor a főszabályok alkalmazásától el lehet tekinteni. Ezek között szerepelnek olyan események, amelyek megengedik, hogy a kutya ideiglenesen belépjen a város vagy megye területére, például kutyakiállítás, vagy kutyaszállítás, valamint vadászati és állatorvosi ellátás céljából. Mentésülhetnek a szabályozás alól az állatmenhelyeken lévő ebek, valamint a rendvédelmi szervek kutyái.⁵⁸

Az USA-ban a veszélyes ebekről szóló törvények a veszélyes eb fogalmának meghatározása mellett, rendelkeznek az eljárási szabályokról is. Amennyiben egy eb a jogszabályok alapján veszélyesnek minősül, közigazgatási, polgári peres vagy büntetőeljárás lefolytatására kerülhet sor. Büntetőeljárás keretében jelenleg csak négy államban⁵⁹ minősítenek egy ebet veszélyessé. Ezen államokban a veszélyes ebek tulajdonban tartása, birtoklása vagy rejtegetése bűncselekménynek minősül. A veszélyes ebbé minősítést jellemzően a helyi közigazgatási hatóság vagy a városi bíróság végzi, amelynek határozatával szemben a tagállami bírósághoz lehet fellebbezést benyújtani.⁶⁰

Ha egy ebet veszélyessé minősítettek, az eb tulajdonosának különleges biztonsági óvintézkedéseket kell követnie, hogy csökkentse annak esélyét, hogy az állat sérülést okozzon embernek vagy más állatnak. Virginiában az eb tulajdonosa köteles a díjak megfizetése mellett az eb adatait regisztrálni az elektronikus nyilvántartásba, emellett pedig köteles az ebet microchippel vagy tetoválással megjelölni, valamint pórázzal és szájkosárral ellátni. Georgiában tilos a veszélyes eb értékesítése vagy tulajdonjogának átruházása, kivéve, ha az átruházás állatorvos részére történik, vagy ha a kormányzati szerv elrendelte az állat életének kioltását.⁶¹

A veszélyes ebekre vonatkozó törvények megsértése egyes államokban a veszélyes eb életének kötelező kioltását vonják maguk után, míg más államokban az állat életének kioltása a hatóság mérlegelési jogkörébe tartozik. A tagállamokat számszerűen vizsgálva: tizennyolc államban a törvények kötelezőként írják elő az állat életének kioltását, hat államban nincsenek erre vonatkozó előírások, míg huszonhét államban a veszélyessé minősítést végző hatóság mérlegelési körébe tartozik az állat élete kioltásáról való döntés.⁶²

New Jearsey-ban például a hatóság mérlegelési jogkörében elrendelheti egy kutya életének kioltását akkor, ha a tulajdonos nem jelenik meg a tárgyaláson.⁶³

⁵⁶ Uo.

⁵⁷ Uo.

⁵⁸ Uo.

⁵⁹ Colorado, Oregon, Pennsylvania, és Virginia.

⁶⁰ Charlotte, Walden: State Dangerous Dogs Laws, Animal Legal & Historical Center, 2015

⁶¹ Uo.

⁶² Uo.

⁶³ Uo.

Tennessee-ben az állat életét ki kell oltani, ha a tulajdonos az értesítést követő öt napon belül nem jelenik meg a bíróságon.⁶⁴

A veszélyes eb életét jellemzően akkor kötelező kioltani, ha az embert vagy más háziállatot megtámadott, és ezáltal halálos, vagy súlyos sérülést okozott. Azonban van olyan állam, például Washington, ahol akkor is kötelező az eb életének kioltása, ha a tulajdonos megszegi a tulajdonjoggal kapcsolatos rendelkezéseket.⁶⁵

Az állat életének kioltása mellett, a tulajdonost sújtó szankciókról is rendelkeznek a törvények. Ezek jellemzően pénzbüntetés és/vagy szabadságvesztés büntetés. Tizenhárom államban – például Floridában, Nebraskában, vagy Nevadában – büntett miatt vonják felelősségre azt a veszélyes ebtartót, akinek kutyája emberre támadt, és az a támadás során súlyos testi sértést vagy halált okozott. Oregon államban büntett miatt vonják felelősségre azt az ebtartót, akinek kutyája egy ember életét kioltja, függetlenül attól, hogy korábban veszélyesnek minősült-e az eb.⁶⁶

Megállapítható, hogy jó megoldás a támadó kutya gazdájának büntetőjogi felelősségre vonása, hiszen neki kell gondoskodnia arról, hogy az eb a környezetét semmilyen módon se veszélyeztethesse.

A nemzetközi szabályozást vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a veszélyes ebek tartási feltételei mindenhol szigorúbbak az általános ebtartási szabályokhoz képest. Személy szerint a fajtaalapú besorolással – ahogy azt a fejezet elején is részletesen kifejtettem – nem értek egyet. A magyar szabályozás, amely az ebeket kizárólag egyedi viselkedésük alapján minősíti veszélyesnek, mindenképpen előremutató és akár mintaként szolgálhat más országok számára is.

⁶⁴ Uo.

⁶⁵ Uo.

⁶⁶ Uo.

III. fejezet: A kóbor állatok védelmére és tartására szolgáló létesítmények

Az alábbiakban az állatmenhelyekre a gyepmesteri és ebrendészeti telepekre vonatkozó legfontosabb rendelkezéseket mutatom be. Mindezek tárgyalása előtt tisztáznunk kell, hogy mi a különbség az intézmények között.

Az állatmenhely az elkobzott vagy ideiglenesen megfigyelés alatt tartott állatok kivételével a gazdátlan állatok ideiglenes vagy állandó, ellenszolgáltatás nélkül történő elhelyezésének céljából működtetett intézmény¹, amely alapvetően nem költségvetési támogatásból működik, azaz nem közpénzből, hanem civil szervezetek működtetik, ezért általában nehezen tudja előteremteni a működéséhez szükséges anyagi, tárgyi és egyéb eszközöket.² „A menhelyek létesítése viszont sokakat azért zavar, mert ezzel a felelőtlen állattartók és állatszaporítók száma jócskán gyarapodik, hiszen azok úgy vélekedhetnek, hogy majd az állam megoldja a kutyák elhelyezését.”³

Ezzel szemben a gyepmesteri telep az elkobzott vagy ideiglenesen megfigyelés alatt tartott állatok, valamint az önkormányzatok által elrendelt kóbor állatbefogás alkalmával befogott állatok, illetve gazda által leadott állatok elhelyezésére szolgáló intézmény, amely működését a helyi önkormányzat finanszírozza, azaz közpénzből működik.⁴ 2022. január 1-jéig a gyepmester által befogott állatok életét tizenöt nap után, a gazda által leadott állat életét pedig azonnal ki lehetett oltani. A gyakorlatban a legtöbb gyepmesteri, illetve ebrendészeti telepen tizenöt nap elteltét követően a befogott kutyák életét ki is oltották különböző okokra hivatkozva. A leggyakoribb okok: a férőhely hiánya, illetve, hogy az eb emberre és állatra fokozottan veszélyes, nem idomítható. A gyakorlatban további probléma, hogy az állatmenhelyek telt házzal működnek, helyhiány miatt várólistát kénytelenek alkalmazni, így igen kicsi az esély arra, hogy az állat ne gyepmesteri telepre kerüljön.

2021. december 27-én került kihirdetésre a Magyar Közlönyben a kóbor állat befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet (a továbbiakban: a kóbor állat rendelet), mely 2022. január 1-jén lépett hatályba. A jogszabály megalkotása álláspontom szerint igencsak indokolt és kívánatos volt. E kormányrendelet meghatározza az ebrendészeti telep fogalmát. Eszerint az ebrendészeti telep az állatok biztonságos elkülönítésére alkalmas telep, amelyen a kóbor állat elhelyezése és hatósági megfigyelése történik.⁵

A jogszabály további fontos pontja a kóbor állat definíciójának meghatározása, eddig ugyanis e fogalom legfeljebb önkormányzati rendeletekben volt meghatározva, az ország egész területére kiterjedően nem. Kóbor állat alatt a házasított állatfajok közül a házi kutya és a házi macska olyan egyedek kell érteni, amelyek az állattartó felügyelete nélkül, tartási helyétől eltérő területen tartózkodnak.⁶

¹ 1998. évi XXVIII. törvény 3. § 6.

² Paulovics: *Az állatvédelem jogi...* 889-890.

³ Czerny: *Az állatvédelem tízéves...* 37.

⁴ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 82-85.

⁵ A kóbor állat befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 2. § c) pont.

⁶ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 2. § e) pont.

1. A gyepmesteri telepek

1.1. A gyepmesteri telepek korábbi jogi szabályozása

A gyepmesterségről először az 1888. évi VII. törvénycikk rendelkezett. Ennek értelmében minden község köteles volt akár kisajátítás útján is alkalmas dögterről gondoskodni. A gyepmesteri szolgálat és a dögterek állategészségügyi tekintetben felügyelet alatt álltak. A törvény a kapcsolódó részletszabályokat rendeleti szintű szabályozásra bízta.⁷ A gyepmester e korban a hóhér teendőit is ellátta, sőt jelenleg is egyes helyeken e teendők a gyepmesterséggel – ha nem is hivatalból – kapcsolatosak.⁸

Az 1888. évi VII. törvénycikket és annak végrehajtási rendeletét az állategészségügyről szóló 1928. évi XIX. törvénycikk váltotta fel. Ennek értelmében a törvényhatósági jogú városoknak kötelező volt gondoskodni gyepmesteri telep létesítéséről és üzemben tartásáról, míg a községeknek és a rendezett tanácsú városoknak csak miniszteri kötelezés esetén. Összeépített vagy szomszédos községek és rendezett tanácsú városok egymással közös gyepmesteri telepet létesíthettek, de erre a miniszter ezeket a községeket és városokat kötelezhette is.⁹ A jogszabály kimondta, hogy gyepmesteri telepek létesítésére, nagybővítésére vagy célszerűbb berendezésére közérdekből kisajátításnak van helye.¹⁰ A kisajátítás elég erős tulajdonkorlátozó (tulajdonelvonó) jogintézmény, de akár még erre is sor kerülhetett. A részletszabályok megállapítását a törvénycikk miniszteri hatáskörbe, a helyi vonatkozású kérdések rendezését pedig helyi hatáskörbe utalta.

Az 1928. évi XIX. törvénycikk helyébe az állategészségügyről szóló 1981. évi 3. tvr. lépett, amely a gyepmesteri telepekről nem szólt, ugyanakkor a végrehajtási rendelete kimondta, hogy a városokban gyepmesteri telepet kell fenntartani.¹¹

A tvr.-t az állategészségügyről szóló 1995. évi XCI. törvény váltotta fel. E jogszabály már csak egy ízben szól a gyepmesteri telepekről akként, hogy azok járványügyi felügyelet alatt álló helyek, melyek kialakításához a megyei állat-egészségügyi és élelmiszerellenőrző állomás az állat-egészségügyi követelmények érvényesítése érdekében szakhatóságként hozzájárul vagy megtagadja a hozzájárulást.¹²

E jogszabályt az állategészségügyről szóló 2005. évi CLXXVI. törvény helyezte hatályon kívül, amely szerint az állomás engedélyezi a gyepmesteri tevékenység végzését.¹³

1.2. A gyepmesteri telepek jogi szabályozása

Az Ávtv. az önkormányzat kötelező feladatává teszi a kóbor állatok befogását a település belterületén. A befogott kóbor állat az állam tulajdonába kerül, azonban a tulajdonátszállást a törvény egy negatív feltételhez köti, mégpedig, ha a befogástól számított tizenöt napon belül a kóbor állat tulajdonosa nem válik ismertté. Amennyiben a kóbor állat tulajdonosa

ismertté válik az Ávtv. az állat visszavételének, valamint a befogásával és elhelyezésével kapcsolatos költségek megtérítésének kötelezettségét telepíti a tulajdonosra. Ha a tulajdonos az állatot nem veszi vissza vagy az állat egészségét súlyosan veszélyeztető tartási körülmények miatt az állat részére nem adható ki, akkor az állatvédelmi hatóság – az addig felmerült költségek megtérítésére való kötelezés mellett – az állatot elkobzásáról határoz, ezt követően gondoskodik az állat tulajdonjogának átruházásáról, ha ezt jogszabály kizárja vagy az eredménytelen, akkor pedig az állat végleges elhelyezéséről dönt. Ha az állat végleges elhelyezése csak rendszeres költségráfordítással biztosítható, akkor a hatóság a korábbi tulajdonost a jogsértés súlyától, ismétlődésétől függően legfeljebb tizenkét hónapra jutó költség fizetésére kötelezheti. Fontos kiemelni, hogy az Ávtv. az állat életének megengedett módon történő kioltását lehetőségként rögzíti abban az esetben, ha az elhelyezés eredménytelen.¹⁴

Az Ávtv. felhatalmazást ad a Kormánynak, hogy a település belterületén a kóbor állatok befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályait rendeletben állapítsa meg.¹⁵ E részletszabályok kidolgozása sokat – több mint húsz évet – váratott magára: 2021. december 27-én került kihirdetésre a kóbor állat rendelet, mely 2022. január 1-jén lép hatályba. A jogszabály megalkotása álláspontom szerint igencsak indokolt és kívánatos volt. Eddig ugyanis a helyi önkormányzatok kötöttek megállapodásokat különböző szervezetekkel – esetleg természetes személyekkel – a gyepmesteri, ebrendészeti feladatok ellátására. Az állatok befogásával, őrzésével, tartásával, kiváltásával stb. kapcsolatos feladatokat pedig nagyrészt e szervezetek belső szabályzata tartalmazta, nem pedig kormányrendelet. Indokolt volt a kérdés kormányrendeleti szintű szabályozása, hiszen ez esetben a Magyarország területén található minden gyepmesteri telepet ugyanazon kötelezettségek terhelnének. Így még a lehetősége sem állna fenn annak, hogy önkormányzatonként, telepenként eltérő feladatokat látnak el a gyepmesterek. Ismét kiemelném, hogy erre az Ávtv. meg is adta már 1998-ban a felhatalmazást a Kormány számára. A kóbor állat rendelet alapján azoknak a gyepmesteri telepeknek, amelyek ebrendészeti tevékenységet és feladatokat látnak el, 2022. július 1. napjától meg kell felelniük a rendeletben foglaltaknak.¹⁶ Vagyis a jogalkotó fél év átmeneti időszakot biztosít a jelenleg működő gyepmesteri telepek, az önkormányzatok és a jegyző, mint állatvédelmi hatóság számára, hogy a kóbor állat rendelet szövegét megismerjék és annak alkalmazására fel tudjanak készülni. Mivel a kóbor állatokról szóló rendeletben foglaltaknak csupán 2022. júliusától kell megfelelniük a már működő telepeknek, indokolt a jelenlegi – korábbi – gyepmesteri telepekre vonatkozó szabályozás bemutatása is.

Az Ávtv.-n kívül az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény deklarálja, hogy az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv állategészségügyi feladatainak keretében engedélyezi a gyepmesteri, ebrendészeti tevékenység végzését, valamint gyepmesteri, ebrendészeti telep működését.¹⁷

A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény pedig kimondja a felügyelet feladatai között az állategészségügyi és ebrendészeti feladatok ellátásában való közreműködést.¹⁸ Erre is van példa: Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata az Ávtv.-ben foglalt

⁷ 1888. évi 40.000 számú földművelésügyi rendelet.

⁸ A Pallas Nagy Lexikona, A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., 1893-1897.

⁹ 1928. évi XIX. törvény 32. §.

¹⁰ 1928. évi XIX. törvény 36. §.

¹¹ Az állategészségügyről szóló 1981. évi 3. tvr. végrehajtásáról szóló 6/1981. (IV. 12.) MÉM rendelet.

¹² 1995. évi XCI. törvény 34. §.

¹³ 2005. évi CLXXVI. törvény 35. § (2) bekezdés c) pont.

¹⁴ 1998. évi XXVIII. törvény 48/A. § (3)-(4) bekezdés.

¹⁵ 1998. évi XXVIII. törvény 49. § (3) bekezdés g) pont.

¹⁶ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 18. §.

¹⁷ Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény 34. § (1) bekezdés b), d) pont.

¹⁸ 1999. évi LXIII. törvény 1. § (4) bekezdés g) pont.

feladatellátásra – a települési önkormányzat kötelező feladata a település belterületén a kóbor állatok befogására – a Debreceni Közterület-felügyeletet bízta meg.¹⁹

A gyepmesterekre, feladataikra, illetve a gyepmesteri telepekre vonatkozó részletszabályokat az Allategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függeléke „Állati hulladékgyűjtők, hulladéktemetők, hulladékemésztő veremek, kedvtelésből tartott állatok kegyeleti temetője létesítésének allategészségügyi feltételei” cím alatt találjuk. A jogszabály rögzíti, hogy gyepmesterként azt a személyt alkalmazhatja a polgármesteri hivatal, aki kellő jártassággal rendelkezik az állatok leölésében, a hullák lebőrözésében és szétdarabolásában. Az alkalmazás megkezdése előtt munkavédelmi oktatásban kell részesíteni, és át kell adni a részére a feladatait tartalmazó munkaköri leírást is.²⁰

A rendelet a gyepmester feladatait széleskörűen határozza meg. A gyepmesternek a polgármesteri hivatal felhívására minden, például a közúton talált állathullát késedelem nélkül el kell szállítania a telepre, a hulladéktemetőbe, a hulladékemésztő veremhez, és ott – a hatósági állatorvos intézkedéséig – annak megőrzéséről, majd ártalmatlanná tételéről kell gondoskodnia. Feladatai közé tartozik még az állathullák lebőrözése, a boncolásban való segédkezés, és az elrendelt állatleölések végrehajtása. A város utcáit, tereit, külső határait havonkénti be kell járnia, a kóbor állatokat és ebeket be kell fognia. Az állatbefogást kíméletesen kell végrehajtania. Ebzárlat idején a zárlat alatt álló terület is be kell járnia, és a tilalom ellenére szabadon talált ebeket be kell fognia. A befogott állatokat a gyepmesteri telepre kell szállítania és köteles azokat gondozni, megőrizni, a tulajdonosnak kiadnia, vagy a leölés utáni ártalmatlanná tenni. A gyepmesteri telepen megfigyelésre elhelyezett állatokat gondoznia kell, és azokról nyilvántartást kell vezetnie.²¹

A jogszabály a gyepmester alkalmazását minden városban kötelezővé teszi, az állathulláknak a gyepmesteri telepre szállításával, őrzésével és ártalmatlanná tételével járó feladatok elvégzése végett.

A rendelet a fentiekben túl előírja, hogy a gyepmesteri telepeknek milyen helyiségekkel, eszközökkel kell rendelkeznie, ilyen például a hullakamra, a bőr és a szaruképletek szárítására és tárolására alkalmas helyiség, a megfigyelésre alkalmas kisállat-férőhelyek, az állathullák begyűjtésére alkalmas jármű, s ezek működtetéséhez szükséges helyiség, a városban rendelkezésre álló közművek, a telepen dolgozók részére fekete-fehér rendszerű öltöző (zuhanyzóval, WC-vel), és a nagynyomású fertőtlenítő gép.²²

A gyepmesteri telepen biztosítani kell a hullák és a befogott állatok szállítására megfelelő, külön szállítóeszközök, mérleg, az állatok leöléséhez, a hullák lebőrözéséhez és boncolásához szükséges eszközök, fertőtlenítőszer, továbbá sérülés esetén szükséges elsősegélynyújtáshoz gyógyszerek és kötöző anyagok mindenkor rendelkezésre állását.²³

A padozatot, valamint az attól számított két méter magasságig a falakat könnyen mosható és fertőtleníthető, vízálló burkolattal kell ellátni azon helyiségekben és istállóknak, amelyeket az állati eredetű hulladékok, valamint az állathullák megőrzésére, lebőrözésére és boncolására használnak.²⁴

A rendelet kimondja továbbá, hogy a hullák gyűjtésére alkalmas tartályok és az egyéb felszerelési tárgyak elhelyezéséhez az állatifehérje-üzem hullabegyűjtő körzetében, a kijelölt

¹⁹ <https://www.kozteruletfelugyelet.hu/Ebrend%C3%A9szetiTelep/%C3%81lta%C3%A1lnostudnival%C3%B3k.aspx>

²⁰ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.7.

²¹ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.8.

²² 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.1.

²³ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.3.

²⁴ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.4.

gyepmesteri telep kapuján belül megfelelő nagyságú területet kell fenntartani az üzem számára.²⁵

Jogszabályi előírás, hogy a gyepmesteri telepen csak a telephez tartozó igásállatokat és a házőrzésre szükséges kutyát lehet tartani, és etetésükre, illetve itatásukra külön eszközöket kell használni. Az igásállatokat csak a telep területén erre a célra kijelölt istállóban szabad elhelyezni, és azokat más állattól távol kell tartani, idegen istállóba vagy más állatok tartására szolgáló helyre tilos bekötni. A munkára alkalmatlanná vált igásállatokat a vágóhídra kell irányítani.²⁶

Végül a rendelet deklarálja, hogy a gyepmesteri telep allategészségügyi felügyeletét a hatósági állatorvos látja el.²⁷

2. Az ebrendészeti telepek

2022. január 1-jén lép hatályba a kóbor állat rendelet, amely részletesen szabályozza az ebrendészeti telepek/gyepmesteri telepek létesítésének, működésének és ellenőrzésének feltételeit. Ennek értelmében ebrendészeti tevékenységet ebrendész láthat el. Ebrendész az állatgondozásban jártas természetes személy, aki ebrendészeti, allategészségügyi, állatvédelmi és -higiéniai tevékenységet lát. Feladata – ebrendészeti tevékenység körében – a település belterületén a kóbor állatok befogása, gondozása, nyilvántartása, örökbeadása, illetve életének kioltása.

Az ebrendészeti tevékenység ellátását az önkormányzat biztosítja, a telep nyilvántartásba vételéről pedig a járási hivatal gondoskodik. A hatóságokat érintő feladatokat e fejezetben nem tárgyaljuk részletesen, azok a II. rész II. fejezetében kerültek ismertetésre.

2.1. Az ebrendészeti telep létesítése és működtetése

Az ebrendészeti telep létesítése és működtetése bejelentésköteles tevékenység, amely tartalmazza a telep tulajdonosának vagy üzemeltetőjének, az ebrendésznek, valamint a szolgáltató állatorvos a jogszabályokban meghatározott adatait, a telephely címét, telefonszámát, honlapjának címét, a maximálisan elhelyezhető egyedyszámot állatfajonkénti bontásban. Mindezek mellett a bejelentésnek tartalmaznia kell a bejelentő nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy a telep üzemeltetője ebrendészt alkalmaz és az elhelyezett állatok egészségügyi ellátásának érdekében szolgáltató állatorvost szerződött, biztosítottak a kóbor állat rendeletben foglalt előírások, az állati eredetű melléktermékek ideiglenes elhelyezésének és azok ártalmatlanítására engedélyezett létesítménybe történő szállításának feltételei, valamint azt, hogy a telep rendelkezik a jogszabályban előírt műszaki feltételekkel.²⁸ A bejelentéshez kötelező mellékletek csatolását is előírja a jogalkotó, ezek a következők: a telep működési szabályzata, részletes alaprajzának másolata, felszámolási terve, hatályos, legalább egy önkormányzattal kötött feladatellátási szerződésének másolata, a szolgáltató állatorvossal, illetve állati eredetű melléktermékek elszállítását és ártalmatlanítását végző szolgáltatóval kötött szerződésének másolata, valamint csatolni kell – nem kizárólagos önkormányzati tulajdonban álló

²⁵ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.2.

²⁶ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.9.

²⁷ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 5. számú függelék 3.10.

²⁸ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 5. § (1) bekezdés.

telep esetén – banki igazolást arra vonatkozóan, hogy a telep legalább hat havi működési költségét fedező összeg rendelkezésre áll.²⁹

Az ebrendészeti telepet működtetése során több kötelezettség terheli, melyek 2022. január 1-je előtt nem voltak az egész ország területére kiterjedő hatállyal szabályozva. A telep egyrészt köteles számozott, időrendi nyilvántartást vezetni a befogott, a leadott, valamint a telepen elhullott állatokról. E nyilvántartásnak tartalmaznia kell az állat fajtát, fajtáját, ivarát, (becsült) korát, ismertetőjegyét, egyedi azonosítóját, immunizáltságát, befogásának körülményeit, helyét és pontos idejét, az örökbefogadó tulajdonos³⁰ Ávtv.-ben meghatározott adatait, illetve az állat életének megengedett módon történő kioltásának tényét.³¹ A nyilvántartásvezetés mellett a telep üzemeltetője köteles email címet létesíteni és honlapot működtetni, amelyen közzé kell tennie szolgáltatási körzetét, az elérhetőségeit, a telep nyitvatartási rendjét, működési szabályzatát és díjjegyzékét, a bekerült, az örökbe adott és a kioltott életű állatok számát, valamint a telepre bekerült állatról a bekerülést követően készített legalább egy fényképet, amelyről az állat felismerhető, a fénykép alatt pedig az állatra vonatkozó, a kóbor állat rendeletben előírt egyéb adatokat. Ezen adatokat mindaddig elérhetővé kell tenni, amíg az állat örökbe fogadható.³² A jogszabály kötelezettségként írja elő továbbá a nyitvatartásra és elérhetőségre vonatkozó feladatokat is. Eszerint a telepnek hétköznapi legalább két órán keresztül nyitva kell tartania és az ebrendésznek vagy a telepen dolgozó más személynek hétköznapi, szabad- és ünnepnapokon 8-20 óra között elérhetőnek kell lennie a honlapon közzétett telefonon.³³ Mint látható, az ebrendészeti telepekre vonatkozóan a korábbi szabályokhoz képest sokkal részletesebb és szigorúbb feltételeket ír elő a jogalkotó, melyekben már állatvédelmi szempontok is megjelennek és érvényesülnek.

A kötelezettségek mellett jogosultságok is megilletik az ebrendészeti telepet, melyek a kóbor állat tulajdonosa vagy örökbefogója kötelezettségeinek meghatározásában jelennek meg. A telep jogosult a hatósági megfigyelés ideje leteltét követően a napi tartás költségének, a transzponder behelyezése költségének, a védőoltás, valamint a belső és külső parazita elleni kezelés költségének és az oltási könyv kiadása költségének megtérítésére. E költségek megtérítése elsősorban a kóbor állat tulajdonosát terhelik, ha azonban e költségek a kóbor állat tulajdonosán nem hajthatók be, akkor főszabály szerint azok megtérítése az örökbefogadás feltételül szabottak. A főszabály alól azonban az önkormányzat az örökbefogadó javára kedvezőbb feltételeket állapíthat meg.³⁴ Álláspontom szerint az örökbefogadás elősegítése és hatékonyabbá tétele miatt szükséges lehet a költségtérítés csökkentése, akár elengedése is a napi tartás költségei tekintetében. A napi tartás költségeinek megtérítése alól mentesül az a nyilvántartásba vett állatvédő szervezet vagy állatmenhely, amely elősegíti a telepen található állatok végleges elhelyezését, vagy amely gondoskodik ezen állatok további tartásáról.³⁵ Az átláthatóságot hivatott biztosítani továbbá az az előírás, hogy az e költségekhez vonatkozó díjtételeket előzetesen kell meghatározni az ebrendészeti telepnek és közzé kell tennie a honlapján.³⁶

²⁹ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 5. § (2) bekezdés.

³⁰ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 2. § f): Örökbeadás: a kóbor állat tulajdonjogának átruházása.

³¹ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 7. §.

³² 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 9. § (2)-(4) bekezdés.

³³ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 9. § (1) bekezdés.

³⁴ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 8. § (1), (5) bekezdés.

³⁵ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 8. § (3) bekezdés.

³⁶ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 8. § (4) bekezdés.

2.2. A kóbor állat befogása, elhelyezése és állategészségügyi ellátása

A kóbor állat befogására, elhelyezésére és állategészségügyi ellátására vonatkozó szabályok 2022. január 1-jén lépnek hatályba.³⁷ Korábban ilyen jellegű – az egész ország területére kiterjedő hatályú – szabályok nem kerültek kidolgozásra hazánkban.

A kóbor állat befogása tekintetében kimondja a kormányrendelet, hogy a befogását a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb a bejelentést követő 24 órán belül meg kell kísérelni. A befogás sikertelensége esetén azt 24 órán belül ismételt meg kell kísérelni. Az állat befogását minden esetben olyan módon kell végezni, amely az adott esetben a lehető legkíméletesebb, a hurokkal ellátott befogóbotnak pedig fojtásmentesnek kell lennie. Ha a kóbor állat közintézmény 100 méteres körzetében található vagy fenyegetést jelent a lakosságra, akkor befogását haladéktalanul, de legkésőbb négy órán belül meg kell kísérelni és mindaddig folytatni kell, amíg a befogás nem vezet eredményre. Abban az esetben, ha a kóbor állat magánterületen tartózkodik, a befogást akkor kell megkísérelni, ha a terület tulajdonosa kéri és ezzel egyidejűleg együttműködési kötelezettséget vállal, illetve biztosítja a munkavégzés feltételeit, vagy ha az állat befogását hatóság rendelte el. Az ebzárlat ideje alatt a zárlat álló területen a tilalom ellenére szabadon talált kóbor állatot az ebrendész befogja.³⁸ A kóbor állat befogásakor ellenőrizni kell, hogy rendelkezik-e az állat microchippel vagy más módon jelölt-e, sürgős esetben azonnal, de legkésőbb 24 órán belül állatorvosi egészségügyi vizsgálatot kell végezni és a tulajdonos felkutatását és értesítését a befogást követő 24 órán belül meg kell kezdeni, illetve meg kell kísérelni. Ha az ebrendész megállapítja, hogy az állat rendelkezik microchippel, vagy más módon jelölt, akkor megkísérli az állat tulajdonosával való kapcsolatfelvételt. Ha a tulajdonos nem válik ismertté, akkor az állat örökbe adható. Az állat tulajdonosát ismeretlennek kell tekinteni akkor, ha az állat nem rendelkezik microchippel, vagy ugyan rendelkezik microchippel, de a tulajdonos felkutatása és értesítése nem lehetséges vagy az nem vezet eredményre és a kóbor állat befogásától számított tizenöt nap eltelt.³⁹

A jelenlegi – korábbi – szabályokhoz képest részletesebb és az állat védelmét is érvényesítő, a kóbor állat elhelyezésére és tartására vonatkozó előírásokat is tartalmaz a kormányrendelet. Az elhelyezés tekintetében követelmény, hogy az egymásra veszélyt jelentő állatokat úgy kell elhelyezni, hogy azok ne ingerelhessék, ne veszélyeztethessék egymást, illetve lehetőleg ne jelentsen stresszhelyzetet számukra a másik egyed látványa, észlelése. A férőhelyek tisztántartására vonatkozóan előírja a jogszabály a naponta történő takarítást, valamint elvárás a férőhely kiürítését követően az azonnal történő takarítás és fertőtlenítés. Az állatokat naponta legalább két alkalommal kell ellenőrizni, napi legalább egyszeri etetést és az ivóvízhez folyamatos hozzáférést kell számukra biztosítani. A beteg, sérült vagy agresszív egyed pedig a többi állattól elkülönítve kell tartani.⁴⁰ Vagyis a jó gazda gondosságának Ávtv. szerinti minimumkövetelményei már kormányrendeleti szinten megjelennek a befogott kóbor állatok tekintetében.

³⁷ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 10-14. §§.

³⁸ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 10. §.

³⁹ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 11. §.

⁴⁰ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 12. § (1)-(3) bekezdés.

2.3. Állat tulajdonjogának átruházása

Az állam tulajdonszerzését eredményezi a házi kutya vagy házi macska egyedé tulajdonjogának ajándékozási szerződéssel az ebrendészeti telepre történő átruházása.⁴¹ Az ebrendészeti telepre leadott állat írásbeli megállapodással örökbe adható.⁴² Az örökbeadás a kóbor állat tulajdonjogának átruházását jelenti.⁴³

Főszabály szerint ebrendészeti telepre olyan házi kutya vagy házi macska egyedének leadását teszi lehetővé a jogszabály, amely rendelkezik microchippel és amelynek – az oltási könyv átadásával igazoltan – egy éven belül, de legalább tizennégy napja megtörtént a veszettség elleni immunizálása, valamint ezzel egyidejűleg a széles spektrumú féreghajtó szerrel való kezelése. Ha e feltételek nem teljesülnek az ebrendészeti telep üzemeltetője egyedüli mérlegelés alapján dönthet az állat befogadása mellett. Erre okot adhat egyrészt az állat által jelentett járványügyi kockázat, valamint az állat tulajdonosának szociális helyzete.⁴⁴

A kóbor állat örökbeadásának feltétele, hogy microchippel legyen ellátva az állat, rendelkezzen veszettség elleni védőoltással és ezzel egyidejűleg széles spektrumú féreghajtó szerrel legyen kezelve. Az örökbeadás további feltétele, hogy ivartalanítva vagy ivartalanítási kötelezettséggel kerüljön arra sor. Az örökbefogadó az állatot szaporítási vagy tenyésztési célra nem használhatja. Az örökbeadásra írásbeli megállapodással kerülhet sor, amely tartalmazza az örökbefogadó kötelezettségeit is. Az örökbefogadott állat tartásának ellenőrzésére az örökbeadó jogosult.⁴⁵

2.4. A kóbor állat életének védelme

A kóbor állat életének védelme cím alatt a jogalkotó a kóbor állat életének kioltására vonatkozó (sic!) szabályokat határozza meg, amelyre állatorvosi szakvélemény alapján, állatorvos útján, kizárólag kábítás után, fájdalomtól mentesen kerülhet sor a befogástól számított 45. nap elteltével abban az esetben, ha a kóbor állat tulajdonosa ismeretlen, az állatot nem fogadják örökbe és további tartását nyilvántartásba vett állatmenhely nem vállalja. Főszabály szerint tehát a kóbor állat életét a befogástól számított 45. napig kioltani tilos. Ez alól azonban enged kivételeket a jogszabály. Egyrészt, ha az állat továbbélése megszüntethetetlen vagy csillapíthatatlan szenvedéssel jár és gyógyulása nem várható. Ebben az esetben a megengedett módon azonnal ki lehet oltani a befogott kóbor állat életét.

A 45 napos időtartam tizenöt napra rövidíthető, ha az állatorvosi szakvélemény megállapítja, hogy a befogott kóbor állat életben tartása több szenvedést jelentene számára, mint életének kioltása, vagy csekély életben maradási eséllyel bír, vagy agresszív, viselkedészavaros, és ez nem egészségügyi állapotából fakad, valamint szakorvosi ellátás mellett sem várható változás.⁴⁶ Vagyis a jelenlegi – korábbi – szabályhoz képest, amely szerint 15 nap után ki lehet oltani a kóbor állat életét, a kóbor állat rendelet további 30 napot biztosít arra, hogy az állat tulajdonosa felkutatható legyen, vagy az állat örökbefogadható legyen.

⁴¹ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 15. § (1) bekezdés.

⁴² 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 15. § (4) bekezdés.

⁴³ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 2. § f) pont.

⁴⁴ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 15. § (2)-(3) bekezdés.

⁴⁵ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 14. §.

⁴⁶ 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet 16. §.

3. Az állatmenhelyek

3.1. Az állatmenhelyekre vonatkozó általános szabályok

Az állatmenhelyek létesítésének és fenntartásának általános szabályait az Ávtv. tartalmazza, amely kimondja, hogy az állatpanzió és állatmenhely (a továbbiakban együtt: állatotthon) létesítését a járási hivatal, mint állatvédelmi hatóság a szolgáltató bejelentése alapján nyilvántartásba veszi, és ennek tényét az összes adattartalommal együtt közli a megyei kormányhivatallal.⁴⁷

Már itt kiemelhető egy komoly probléma, mégpedig az, hogy az Ávtv. az állatpanziókat és állatmenhelyeket egy közös név alatt állatotthonnak definiálja.⁴⁸ Ez egy nagyon rossz megoldás, mert az állatmenhely a gazdátlan állatok ideiglenes vagy állandó, ellenszolgáltatás nélkül történő elhelyezésének céljából működtetett intézmény. Az állatpanzió ezzel szemben olyan intézmény, amely díjazás ellenében vállalja az állat meghatározott időre szóló megőrzését, felelősséget vállalva annak jó gazda gondosságával történő tartásáért, egészségéért, valamint az állatok és a környezetükben lévő emberek biztonságáért.⁴⁹ Az állatotthon és az állatpanzió fenntartója között szerződéses jogviszony jön létre.⁵⁰ E kérdéskörrel kapcsolatban remélhetően módosításra kerül a későbbiekben az Ávtv., hiszen két, teljesen más funkciót ellátó szervről van szó, melyeket nem lehet egy közös fogalom alá vonni.

Állatmenhely létesítését akkor teszi lehetővé az Ávtv., ha az állattartás feltételei tartósan és folyamatosan fennállnak, rendszeres állatorvosi ellátást tud biztosítani az állatmenhely, és ha annak vezetője vagy a működési szabályzatban megjelölt felelős személy szakirányú végzettséggel rendelkezik. Mindezek mellett további feltétel, hogy az állatmenhely működtetése nem sértheti a köznyugalmat.⁵¹

Az Ávtv. az állatmenhely létesítésére és fenntartására vonatkozóan további feltételként írja elő a működési szabályzat csatolását és a tartós működtetéshez szükséges vagyoni fedezet biztosítását.⁵²

A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet kimondja, hogy tilos az ebet tartósan 10 m²-nél kisebb területen tartani és ebek csoportos tartása esetén számukra egyedenként legalább 6 m² akadálytalanul használható területet kell biztosítani. E rendelkezések azonban nem terjednek ki az állatmenhelyekre.⁵³

3.2. Az állatmenhelyekre vonatkozó speciális szabályok

Az állatmenhelyek létesítésére, működésére és fenntartására vonatkozó részletszabályokról külön jogszabály rendelkezik.⁵⁴

⁴⁷ 1998. évi XXVIII. törvény 41. § (1) bekezdés, 383/2016 (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (6)-(7) bekezdés.

⁴⁸ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 82-83.

⁴⁹ 1998. évi XXVIII. törvény 3. § 5., 6.

⁵⁰ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 131.

⁵¹ Uo. 132., 1998. évi XXVIII. törvény 41. § (2) bekezdés.

⁵² 1998. évi XXVIII. törvény 41. § (3)-(4) bekezdés.

⁵³ 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet 14. § (5) bekezdés a) pont, (6) és (14) bekezdés.

⁵⁴ Az állatkeres és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet.

A jogszabály az állatotthon fogalmi körébe vonja az állatmenhelyeket és állatpanziókat egyaránt, ugyanakkor a kétféle intézmény fogalmát külön-külön is definiálja⁵⁵ akárcsak az Ávtv. Ahogyan fentebb említettem, a jogi szabályozás itt a jövőben módosítást igényel, hiszen teljesen más célt szolgálnak ezek az intézmények így nem vonhatók egy fogalom alá. Egyébként a rendelet ugyanazokat a fogalmakat adja mindkét intézményre, mint az Ávtv.

Az Ávtv. értelmében állatmenhelyet természetes és jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet létesíthet, feltéve, hogy az Ávtv.-ben és a rendeletben előírt létesítési és működési feltételeket biztosítani tudja.⁵⁶

Az állatmenhely létesítése iránti bejelentési eljárásban az állatmenhely tervezett helye szerint illetékes járási hivatal jár el, amely nyilvántartásba veszi az intézményt, és e tényről közli a megyei kormányhivatallal.⁵⁷ A létesítés iránti bejelentés meghatározott elemekhez kötött, így abban fel kell tüntetni a tulajdonos nevét, lakcímét, székhelyét, tartózkodási helyét, valamint a vezető nevét és címét, a felelős személy nevét, lakcímét, tartózkodási helyét, végzettségét és a képesítését igazoló dokumentumokat. A bejelentésnek tartalmaznia kell továbbá a telephely adatait, az állategészségügyi ellátást biztosító állatorvos nyilatkozatát, és a nem kizárólagos önkormányzati tulajdonban levő állatotthon esetén igazolást a tartós működtetéshez szükséges vagyoni fedezet folyamatos rendelkezésre állásáról és biztosítékáról.⁵⁸

A bejelentéshez kötelező mellékletek csatolását írja elő a rendelet. Ezek a működési szabályzat és a felszámolási terv.⁵⁹ Ez utóbbit az állatmenhely megszűnése esetére kell elkészíteni. A működési szabályzatnak kötelezően tartalmaznia kell az elhelyezhető egyedszámot fajonkénti bontásban, és az elhelyezés módját, az érkező állatok beléptetési rendjét. Az állatmenhelyen lévő állatokról naprakész nyilvántartást kell vezetni. A működési szabályzatban kell meghatározni továbbá az állatok ellátásának, gondozásának folyamatát, állatmenhely esetében az ivartalanítás, eutanázia lehetőségét, az elhullott állatok tetemének további kezelését, az etetés, itatás módját, a mozgásigény biztosításának lehetőségét, a naponta legalább egyszeri ellenőrzést, az állatorvosi ellátás biztosítását, a tartási hely tisztításának, fertőtlenítésének módját, anyagait, eszközeit és nyilvántartását. A szabályzatban kerül rögzítésre az új gazda keresésének és az örökbeadás ellenőrzésének módja, veszélyes állat elhelyezése esetén a gondozás és az ellátás rendje, valamint a keletkezett állattetemek, állati hulladék, trágya kezelésének és ártalmatlanításának módja.⁶⁰

A működési szabályzatban rendelkezni kell az állatmenhely adatszolgáltatási kötelezettségéről. Az állatmenhely működését a járási hivatal, mint az állatvédelmi hatóság – a szakhatóságok részvételével – folyamatosan ellenőrzi, és öt évenként felülvizsgálja. A felülvizsgálat eredményétől függően kétféle döntést hozhat a hatóság:

1. azonnali bezárást nem indokoló hiányosságok esetén – határidő tűzésével – a hiányosságok pótlását rendelheti el,
2. az állatmenhely azonnali bezárását rendelheti el.⁶¹

⁵⁵ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 83.

⁵⁶ Zoltán: *Az állatvédelem jogi...* 132., 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 11. § (1) bekezdés.

⁵⁷ 383/2016. (XII. 2.) Kormányrendelet 6. § (6)-(7) bekezdés.

⁵⁸ 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 12. § (1) bekezdés.

⁵⁹ 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 12. § (2) bekezdés.

⁶⁰ 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 12. § (3) bekezdés.

⁶¹ Paulovics: *Állatvédelem az EU...* 83., 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 12. § (5) bekezdés.

Kérdés, mi minősül azonnali bezárást indokoló hiányosságnak? Ezt nem tudjuk, hiszen a rendelet erről nem szól. Indokolt lenne ezen okokat is deklarálni, mert akkor nem kizárólag hatósági mérlegelés körébe tartozna ennek meghatározása.

Az állatmenhelyek üzemeltetésére vonatkozó részletszabályokat az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997. (V. 28.) FM rendelet határozza meg. Ezen részletszabályok nagyrészt higiéniai előírásokat tartalmaznak, amelyek célja a járványveszély, valamint a betegségek elterjedésének megakadályozása. Ennek értelmében az állatmenhelyek padlózatát könnyen tisztítható és fertőtleníthető, résmentes, vizet át nem eresztő, csúszás-gátló anyaggal kell burkolni, búzelzáróval rendelkező csatornaszemmel és szennyvízelvezető csatornával ellátni. A nyílászáró szerkezeteknek könnyen tisztán tarthatóknak, fertőtleníthetőnek kell lenniük. Az oldalfalakat és a rácsokat mosható, jól fertőtleníthető anyagból kell elkészíteni.⁶²

A rendelet előírja, hogy az állatmenhelyen húsz ketrecenként egy elkülönítőt kell kialakítani a beteg vagy betegségre gyanús állatok megfigyelésére. Az elkülönítőbe az állatot azonnal át kell telepíteni akkor, ha betegség gyanúja áll fenn, és értesíteni kell a területileg illetékes hatósági állatorvost.⁶³

Az állatmenhelynek rendelkeznie kell nagynyomású mosó-, fertőtlenítőgéppel, valamint ki kell alakítani egy olyan külön helyiséget, amely a takarmány tárolására alkalmas. Ezen külön helyiséget könnyen tisztítható és fertőtleníthető, résmentes, vizet át nem eresztő anyaggal bevont oldalfalakkal kell biztosítani.⁶⁴

Az állatmenhelyre beérkezett állatokról olyan kimutatást kell készíteni, amely tartalmazza a tulajdonos nevét és lakcímét, az állat fajtát és fajtáját, nemét, korát, színét, esetleges ismertető jegyeit, veszettség elleni és egyéb védőoltásának időpontját.⁶⁵

A rendelet előírja, hogy ugyanazon ketrecbe a szoptató anyaállat a kölykei kivételével csak azonos ivarú állatokat lehet elhelyezni.⁶⁶

A ketreceket minden nap tisztítani kell és ha új állat kerül elhelyezésre az állatmenhelyen, akkor az elhelyezése előtt az egész kennelt ki kell tisztítani, és fertőtleníteni kell. Minden évben egyszer pedig teljes körű tisztítást és fertőtlenítést kell végezni. A keletkezett hulladékokat műanyag zsákba kell gyűjteni, majd azt vagy döngkútba helyezéssel vagy elégetéssel kell ártalmatlanítani.⁶⁷

Az állatmenhelyekre vonatkozóan a rendelet előírja az állatorvos által történő munkanapló vezetési és hitelesítési kötelezettséget, amely az állatmenhelyen végzett állatorvosi tevékenységeket tartalmazza.⁶⁸

Az állatmenhely működését – állatjárványügyi és -higiéniai szempontból – a járási hivatal a hatósági állatorvos útján ellenőrzi.⁶⁹

Az állatmenhelyek egyik legnagyobb problémája, hogy létesítésükhöz és működtetésükhöz az állam, illetve az állami szervek anyagilag nem nagyon járulnak hozzá, így nagyon sok állatmenhelynek nem marad elég pénze a korszerűsítésekre, fejlesztésekre. További probléma, hogy rengeteg kóbor állat – zömében kutya és macska – van az országban, a menhelyek kapacitása pedig nem elegendő az összes gazdátlan állat elhelyezésére és tartására.

⁶² 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 192. § (2) bekezdés.

⁶³ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 192. § (3) bekezdés.

⁶⁴ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 192. § (4)-(5) bekezdés.

⁶⁵ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 193. § (2) bekezdés.

⁶⁶ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 193. § (3) bekezdés.

⁶⁷ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 193. § (4) bekezdés.

⁶⁸ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 194. § (1) bekezdés.

⁶⁹ 41/1997. (V. 28.) FM rendelet 194. § (2) bekezdés.

Álláspontom szerint megkönnyítené az állatmenhelyek helyzetét, ha az önkormányzatok a gyepmesteri tevékenység ellátására velük kötnének megállapodásokat. Azért gondolom így, mert az állatmenhelyek dolgozói ugyanúgy befognak kóbor állatokat, mint a gyepmesterek, azonban lényeges különbség, hogy az állatok elaltatása csak a legvégső esetben kerül szóba. Ezen túlmenően gyógykezelésben részesítik, ivartalanítják, és elektromos azonosítóval látják el a befogott állatokat. Ami pedig a legnagyobb előnye ezen intézményeknek, hogy mindent megtesznek az örökbefogadások népszerűsítése érdekében.

A magyar szabályozáshoz hasonlóan az osztrák állatvédelmi törvény is hatósági engedélyhez köti az állatmenhely működtetését. Az engedélyt két konjunktív feltétel teljesülése esetén a hatóság kiadni, mégpedig, ha a megfelelő állatorvosi ellátás biztosított, és legalább egy személy, aki kellő szakismerettel rendelkezik, részt vesz az állatmenhely vezetésében. Az állatmenhely vezetésének nyilvántartást kell vezetnie, amelyben rögzíteni kell az állat befogadásának napját, amennyiben lehetséges a tulajdonos vagy az állatot leadó személy nevét és lakcímét, és egy leírást az állat külső megjelenéséről és egészségi állapotáról. A nyilvántartást 3 évig meg kell őrizni és a hatóság kérésére hozzáférhetővé kell tenni. Az állatmenhelyekkel kapcsolatos részletszabályok alacsonyabb szintű jogszabályokban kerültek kidolgozásra.⁷⁰

Összegzés

Munkám elsődleges célja az volt, hogy átfogó képet adjak az állatvédelem kérdéskörén belül a kedvtelésből tartott állatokra vonatkozó jogi szabályozásról, mely az állatvédelemnek csupán egyik – de nem elhanyagolható – részterülete. A kedvtelésből tartott állatok jelen vannak a mindennapjainkban, ahogyan a tartásukkal kapcsolatos jogi problémák is gyakran megjelennek. Ezeket elsősorban közigazgatási szempontból vizsgáltam, de a témával kapcsolatban a szükséges mértékben kitértem más jogági szabályozások bemutatására is.

Az állatvédelem kérdésére hazánkban hosszú időn keresztül nem szentelt figyelmet sem a jogalkotás, sem a jogi szakirodalom. Az állatok védelmét a társadalom egy szűk része saját ügyének tekintette, de ezek a kezdeményezések nem jutottak el a jogalkotás szintjére.¹ A jogalkotásban is megjelenő változás a rendszerváltáshoz köthető: az a felismerés került előtérbe, hogy a modern társadalmat az érdekli, hogy milyen területeken és milyen mélységig szükséges az állatok, mint az ember élőlénytársai védelme.² Erre az időszakra tehető az állatvédelemmel foglalkozó civil szervezetek számának növekedése is. Ennek ellenére nem hagyható figyelmen kívül, hogy az egységes állatvédelmi törvény meglehetősen későn, 1998-ban került elfogadásra. A törvény keretjellegű szabályozást tartalmaz, így elfogadását követően került sor számos fontos, kapcsolódó jogszabály megalkotására.

Az állatvédelmi jog alkalmazásának megkezdését követően a gyakorlatban számos szabályozási probléma, illetve hiányosság került felszínre, így az állatvédelmi jogszabályok az elmúlt évtizedekben számos változáson mentek keresztül.

Úgy vélem, mindezek eredményeként vitathatatlan, hogy az elmúlt évtizedekben az állatvédelem jogi szabályozásában több komoly előrelépés történt, és részben ennek hatására a társadalom nagy részének hozzáállása is változott az állatvédelem kérdéséhez. Megállapítható ugyanakkor az is, hogy a hatályos állatvédelmi szabályozásban, a szabályok alkalmazásában, különösen a munkám során részletesen elemzett ebtartás körében még jelenleg is találkozhatunk szabályozási hibákkal, hiányosságokkal. Elemzéseim során több helyen kitértem a külföldi szabályozási megoldásokra is, hangsúlyozva azokat, amelyek előremutatóak, és akár adaptálhatóak a hazai állatvédelmi jog rendszerébe. Meggyőződésem, hogy az állatvédelemmel kapcsolatos szabályozás a jövőben még változni, korszerűsödni fog. Igaz ez természetesen a kedvtelésből tartott állatokkal kapcsolatos jogi szabályozásra is. Bízom benne, hogy munkám felhívja a figyelmet a vizsgált témára, és további kutatómunkák, tudományos diskurzusok alapját képezi a jövőben.

¹ Paulovics: *Állatvédelem az EU... 11.*

² Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi... 15.*

⁷⁰ § 29, TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004.

Felhasznált irodalom

1. Alissa Branham: *Brief Summary of Philosophy and Animals*. 2005. <https://www.animallaw.info/intro/philosophy-and-animals>
2. Anita Paulovics – András Bragyova: *The Protection of Wildlife*, Multiscience XXXII. MicroCAD International Multidisciplinary Scientific Conference, Miskolc, 2018, 1-7.
3. A Pallas Nagy Lexikona, A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., 1893-1897.
4. Arisztotelész: *Lélekkilozófiai írások*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1988.
5. Anna, Baumgras: *Detailed Discussion of Local Breed-Specific Legislation*. Michigan State University College of Law, 2011. <https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-local-breed-specific-legislation#iii>
6. Ábrók Ildikó – H. Szilágyi István: *Emberi jogok kontra állati jogok*. „Dum spiro doceo”: Huszti Vilmos 85. születésnapjára, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2000
7. Bándi Gyula: *Környezetjog*, Szent István Társulat, 2011.
8. Bányai Orsolya: *Az élőlények jogalanyiségének környezeti etikai háttere*. Debreceni Jogi Műhely, 2007. évi (4. évf.) 4. szám.
9. Bárándy Gergely: *Az állatkínzás jelene és jövője*. Debreceni Jogi Műhely 2010. évi (7. évf.) 2. szám.
10. Bodnár Norbert: *A közigazgatás területi-helyi szervei*. In: *Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1.* ME-ÁJK ÁTI, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013.
11. Bogdány Gyula: *Kutyatámadás bizonyításának lehetőségei*. *Belügyi Szemle*, 2020. évi 2. szám, 89. DOI: 10.38146/BSZ.2020.2.6
12. Böő István: *Az állatvédelem általános értelmezése*. Östermelő: gazdálkodók lapja, 2004. évi (8. évf.) 5. szám.
13. Brian, Bonhomme: *Russian Compassion: The Russian Society for the Protection of Animals – Founding and Contexts, 1865-75*. Canadian Journal of History XLV, 2010.
14. Charlotte, Walden: *State Dangerous Dog Laws*, Animal Legal & Historical Center, 2015.
15. Christian, Bouscaren – Rosalind, Greenstein – Alexandre, Cordahi: *Les bases du droit anglais: textes, vocabulaire et exercices*. Ophrys, Paris, 1993.
16. Claudia, E. Haput: *Who Let The Dangerous Dogs Out? The Germany States' Hasty Legislative Action, The Federal Law On Dangerous Dogs And The „Kampfhunde” Decision Of The Federal Constitutional Court*. Journal of Animal Law 27, 2006.
17. Czerny Róbert: *Az állatvédelem tízéves törvénye és tízparancsolata (1998-2008)*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2009.
18. David, DeGrazia: *Az állatok jogai*. Magyar Világ Kiadó, 2004.
19. Edvi Illés Károly: *A kihágásokról szóló magyar büntető-törvénykönyvek és eljárási szabályok magyarázata*. Singer és Wolfner Kiadása, Budapest, 1903.
20. Eleanor, Evertsen; Wim De Kok: *Legal Protection of Animals: The Basics*. Journal of Animal Law V., 2009.
21. Elekes Máté: *Az állatok jogi státusa*. Rendészeti Szemle, 2006. évi (54. évf.) 11. szám.
22. Embersics Judit: *Az állatvédelem kialakulása és történeti áttekintése*. *Iustum Aequum Salutare*, 2016. évi 4. szám

23. Eugénie, C. de Bordes: *Animal Protection Legislation in the Netherlands: Past and Present*. In: *The Human-Animal Relationship: Forever and a Day*, Francien De Jonge & Ruud Van den Bos eds. 2005.
24. Florian, Köhler; Susanne, Wildner: *Consumer Concerns about Animal Welfare and the Impact on Food Choice*. 1998. <http://www.uni-kiel.de/agrarmarketing/EU/Koewild.PDF>
25. Frivaldszky János: *Az emberi személy és annak méltósága jogfilozófiai perspektívában- különös tekintettel a jogalanyisághoz és az élethez való jog aktuális kérdéseire*. Acta Humana, 2014. évi 1 szám.
26. Gánóczy Sándor: *Állati ember – emberi állat*. Magyar Tudomány, 2014. évi 5. szám.
27. Gárdos-Orosz Fruzsina: Alkotmánybíróság 2010-2015. In: Jakab András – Gajduschek György (szerk.) *A magyar jogrendszer állapota*. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet, Budapest, 2016. 442-479.
28. Gyöngyösi Zoltán: *Az állatok joga és jogalanyisága*. 2. [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/dr_gyongyosi_zoltan-az_allatok_joga_es_jogalanyisaga[jogi_forum].pdf)
29. Hanna, Gibson: *Detailed Discussion of Dog Fighting*. Animal Legal and Historical Center, Michigan State University College of Law, 2005. <https://www.animallaw.info/article/detailed-discussion-dog-fighting>
30. Herman Ottó: *Védjük az állatokat*. Históriaantik Könyvkiadó, Budapest, 2013.
31. Horváth Éva: *Az állatvédelem a jogi szabályozásban*. Studia Juvenum, 2005. évi (1. évf.) 1 szám.
32. Horváth Gergely: *A környezetvédelem, a természetvédelem és az élőhelyvédelem viszonyrendszere a hazai jogi szabályozásban*. Jogtudományi Közlöny, 2013. évi (68. évf.) 7-8. szám.
33. Horváth Nóra: *Az ismeretlen Jeremy Bentham*. Világosság, 2008. évi 9-10. szám.
34. István Hoffmann – Bernadette Somody: *Animal Protection in Hungary: A Multilayer System Based on an Administrative Approach*. *Studia Iuridica Lublinensia*, vol. XXX, 3, 2021, DOI: 10.17951/sil.2021.30.3.109-118
35. Joan E Schaffner, *An Introduction to Animals and the Law*. Palgrave Macmillan, England, 2011.
36. Juhász Ágnes: *Az állat által okozott károk és azok megítélése a hatályos magyar polgári jogban*. Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXX/2., 2012.
37. Julesz Máté: *Az íratlan szabálytól a kodifikált normáig: az állatvédelem állatorvosi lova*. Jura, 2008. évi (14. évf.) 1. szám.
38. Kajó Cecília: *Helyszíni szemle az állatvédelmi eljárásokban*. Jegyző és közigazgatás, 2020. évi 1. szám.
39. Kajó Cecília: *Félidei összegző az állatvédelmi hatósági eljárásokkal kapcsolatos feladatainkról*. Jegyző és közigazgatás, 2020. évi 2. szám.
40. Kajó Cecília: *Zárókőből alapkö – az ultima ratio el elporladása az állatkínzás bűncselekményeknél*. *Jegyző és közigazgatás*, 2020. évi 6. szám.
41. Kalas Tibor: *A közigazgatási szerv*. In: *Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1. ME-ÁJK ÁTI*, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013.

42. Kalas Tibor: *Irányítás, felügyelet, ellenőrzés a közigazgatásban*. In: *Közigazgatási Jog 1. – Magyar Közigazgatási Jog Általános Rész 1. ME-ÁJK ÁTI*, Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013.
43. Kathryn, Shevelow: *For the Love of Animals. The Rise of the Animal protection Movement*. Hanry Holt and Company, New York, 2008.
44. Katona Attila: *Ebadó – kutyavilág: Az ebek hozzájárulása Vas vármegye fejlődéséhez*. Rubicon, 2012. (23. évf.) 6. szám.
45. Klement Tamás: *Az állatvédelem és jogi szabályozás*. Magyar Közigazgatás, 1992. évi (42. évf.) 7. szám.
46. Károlyi Judit: *Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon*. Acta juridica et politica, 2006. évi (60. évf.) 13. szám.
47. Kárpáti Orsolya: *Gondolatok az elektronikus közigazgatásról*. Győr: Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2010.
48. Kovács Mátyás: *Környezetvédelem és természetvédelem kapcsolata – Természetvédelem bioetikai vonatkozásai*. Magyar Bioetikai Szemle, 2010. évi 3-4. szám.
49. *Környezet- és természetvédelmi Lexikon*, Akadémia Kiadó, Budapest, 2002.
50. Lacey, Thorpe LLB – Antonella, Ruscitto: *You, Your Dog And The Law*. 2010. ISBN 978-0-557-09662-6.
51. Linda, S. Weiss: *Breed-Specific Legislation in the United States*. Animal Legal & Historical Center, Michigan State University College of Law, 2001. <https://www.animallaw.info/article/breed-specific-legislation-united-states>
52. Majoros Tibor: *Az állatvédelem aktuális irányelvei*. Magyar Állatorvosok Lapja, 1995. évi (50. évf.) 11. szám.
53. Martin, Lodge: *Barking Mad? Risk Regulation And The Control Of Dangerous Dogs In Germany*. German Politics, Vol. 10., No. 3, 2010.
54. Máday Izidor: *Az Országos Állatvédő Egyesület huszonötévi működése és az állatvédelmi törekvések Magyarországon*. Grimm Gusztáv Bizománya, Budapest, 1907.
55. Mike, Radford: *Animal Welfare Law in Britain*. Oxford University Press Inc., New York, 2001.
56. Mile Sándor: *10 éves a Magyar Állatorvosi Kamara*. Magyar Állatorvosok Lapja, 2001. évi (123. évf.) 2. szám.
57. Metzger Szilvia: *Az állatkínzás bűncselekmény kérdései*. Acta scientiarum socialium 2010. évi 13. szám.
58. Nagy Viktória: *Az állattartás szabályozásának tapasztalatai a fővárosban*. Magyar Közigazgatás, 2000. évi (50. évf.) 7. szám.
59. Nagy Zsolt: *A klinikai jogi oktatás kérdéseiről*. Jogelméleti Szemle 2001. évi (3. évf.) 6. szám, <http://jesz.ajk.elte.hu/nagyzs7.html>
60. Pamela, D. Frasch, *State Animal Anti-Cruelty Statutes*, 5 Animal Law 69, 1999.
61. Patyi András: *Kvázi-államigazgatási szervek*. In: Patyi András – Varga Zs. András *Általános Közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében)*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2012.
62. Paulovics Anita: *Gondolatok a közigazgatási szerv hallgatásáról*. Jogtudományi Közlöny, 2000. évi 3. szám 82.
63. Paulovics Anita: *Az államigazgatási ügy intézésére feljogosított egyéb szervek az Áe. tükrében*. Magyar Közigazgatás 2000. évi (50. évf.) 2. szám.

64. Paulovics Anita: *Az ügyféli jogokat biztosító garanciális rendelkezések az 1981. évi I. törvényben*. Jogtudományi Közlöny, 2001. évi 4. szám.
65. Paulovics Anita: *Állatvédelem az EU jogharmonizáció tükrében*. Virtuóz Kiadó, Budapest, 2002.
66. Paulovics Anita – Bistei Attila *Az állatvédelemben részt vevő szervek*, Ügyészek Lapja, 2003. évi 1. szám.
67. Paulovics Anita: *Állatvédelem az Európai Unióban*. Magyarország az Európai Unió csatlakozás tükrében, Miskolci Jogtudományi Műhely 3, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2003.
68. Paulovics Anita: *Állatvédelem a nemzetközi szabályozás tükrében*. Magyar Jog, 2004. évi (54. évf.) 2. szám.
69. Paulovics Anita: *Az állatvédelem jogi szabályozása 1985-2005*. A magyar jogrendszer átalakulása 1985/1990-2005 (II. kötet) szerk: Jakab András és Takács Péter, Gondolat-ELTE ÁJK, Budapest, 2007.
70. Paulovics Anita: *Jogorvoslat és jogerő a magyar közigazgatási eljárásjogban*. Jogtudományi Közlöny, 2009. évi 9. szám.
71. Paulovics Anita: *Összehasonlító kutyajog: USA és Magyarország*. Ünnepi Tanulmányok Prof. Dr. Bragyova András oktatói munkásságának tiszteletére, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2015.
72. Paulovics Anita: A vadvilág természetvédelme. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 2018. évi 2. szám, 408–417.
73. Paulovics Anita: Nemzetközi szerződések a vadon élő állatok védelméről, *Miskolci Jogi Szemle*, 2020. évi 2. különszám, 116-124.
74. Pásztor Erzsébet – Botta-Dukát Zoltán – Czárán Tamás – Magyar Gabriella – Meszéna Gáza: *Darwini fajképződés és a modern ökológia*. A természet világa, 2009. évi II. különszám.
75. Pintér Péter: *A veszettség és az ebadó*. Magyar Állatorvosok Lapja, 1947. (2. évf.) 8. szám.
76. Polt Péter – Varga Zs. András (szerk.): *Az ügyészek nagy kézikönyve*. Wolters Kluwer Kft., 2013, 1378.
77. Ragályi J. Róbert: *Illegális állatkereskedelem*. Belügyi Szemle, 1997. évi 4. szám.
78. Raymond, Youngs: *English, French and German comparative law*. Cavendish Publishing Limited, London, 1998.
79. Rebecca, F. Wisch: *Brief Summary of United Kingdom Animal Law*. 2010. http://www.animallaw.info/topics/tabbed_nonus/spunitedkingdom.htm#top
80. Regina, Binder: *A Large Step – But Still a Long Way to Go Austrian Animal Welfare Legislation: An Overview*. Journal of Animal & Natural Resource Law, VIII., 2012.
81. Safia, Gray Hussain: *Attacking the Dog-Bite Epidemic: Why Breed-Specific Legislation Won't Solve the Dangerous-Dog Dilemma*. 74 Fordham Law Review 2847, 2006.
82. Sipos László: *Az állatvédelem, a civil szféra és az ügyészség*. Ügyészek lapja 2002. évi (9. évf.) 2. szám.
83. Szabadfalvi József: *Írások Herman Ottóról és a Herman Ottó Múzeumról*. Borsodi Nyomda, Miskolc, 1987.
84. Szakáll Gyula: *A veszettség elterjedése és az ebadó közötti viszony hazánkban*. Veterinarius 1902. évi (25. évf.) 9. szám.

85. Szilvia Vetter – László Ózsvári – Anita Boros: Protection of animals in the constitutions of the european countries. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2020. évi 1. szám. DOI: 10.32575/ppb.2020.1.9
86. Tóth I. János: *Fenntarthatóság és etika*. In: Acta Academiae Paedagogicae Agriensis Nova Series Tom. XXXVI. Sectio Philosophica, Eger, 2009.
87. Tózsér János, Fodor Kinga: *Állatvédelem oktatása Magyarországon: tények és perspektívák*. Animal welfare – etológia és tartástechnológia 2011. évi (7. évf.) 4. szám.
88. Turgonyi Zoltán: *Az állatfelszabadítástól a dekonstruktív ökológiáig. Irányzatok a környezeti etikában*. Liget, 2001. évi 9. szám.
89. Ujváriné Antal Edit: *Felelősségtan*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2002.
90. Vetter Szilvia – Ózsvári László: Az állatfajok és állategyedek védelme az európai országok alkotmányában, különös tekintettel az állatok „méltóságára”. *Alkotmánybírósági Szemle*, 2020. évi 2. szám.
91. Vetter Szilvia – Ózsvári László: Az állatkínzás szabályozása gazdasági és társadalmi mutatók tükrében. Magyar Tudomány, 2021. évi 5. szám 663-675, DOI: 10.1556/2065.182.2021.5.9
92. Zoltán Ödön: *Az állatvilág jogi védelme*. Magyar Jog, 1986. évi (33. évf.) 2. szám.
93. Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi szabályozásáról*. Magyar Jog, 1992. évi 7. szám.
94. Zoltán Ödön: *Az állatvédelmi törvény elé*. Magyar Jog, 1997. évi (44. évf.) 7. szám
95. Zoltán Ödön: *Az állatvédelmi törvény után*. Magyar Jog, 1999. évi 4. szám
96. Zoltán Ödön: *Az állatvédelem jogi rendje*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft, Budapest, 2000.
97. Zoltán Tóth J., *Animal Protection and Animal 'Rights' in Hungary*. Jogelméleti Szemle, 2012. évi (13. évf.) 4. szám
98. Zsoldos Benő: *A „Protection of Animals Act” első éve Angolországban*. Jogtudományi Közlöny, 1913. évi (48. évf.) 5. szám

Felhasznált jogforrások és egyéb források

1. 1888. évi VII. törvénycikk az állategészségügy rendezéséről.
2. 1928. évi XIX. törvény az állategészségügyről.
3. 1935. évi IV. törvény az erdőkről és a természetvédelemről szóló.
4. 1976. évi II. törvény az emberi környezet védelméről.
5. 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
6. 1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről.
7. 1999. évi XIX. törvény a szabálysértésekről.
8. 1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről.
9. 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.
10. 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről.
11. 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről.
12. 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.
13. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről.
14. 2012. évi CXXVII. törvény a Magyar Állatorvosi Kamaráról, valamint az állatorvosi szolgáltatói tevékenység végzéséről.
15. 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
16. 2017. évi CXXV. törvényt a közigazgatási szabályszegések szankcióiról
17. 1955. évi. 17. törvényerejű rendelet.
18. 1953. évi. 16. törvényerejű rendelet.
19. 1982. évi 4. törvényerejű rendelet a természetvédelemről.
20. 383/2016. (XII. 2.) kormányrendelet a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről
21. 41/2010. (II. 26.) Kormányrendelet a kedvtelésből tartott állat fogalmát a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról.
22. 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról.
23. 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
24. 94/2018. (V. 22.) Kormányrendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről
25. 785/2021. (XII. 27.) Kormányrendelet a kóbor állat befogásával, tulajdonjogának átruházásával és elhelyezésével kapcsolatos feladatok ellátásának részletes szabályairól.
26. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet.
27. 24655/901. számú földművelésügyi rendelet.
28. 1888. évi 40.000 számú földművelésügyi rendelet.
29. 81/2002. (IX. 4.) FVM rendelet a zoonózisok elleni védekezés állat-egészségügyi feladatairól.
30. A lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet

31. 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet a veszettség elleni védekezés részletes szabályairól.
32. 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól.
33. 85/2015. (XII. 17.) FM rendelet a veszélyes állatfajokról és egyedeik tartásának szabályairól
34. 6/1981. (IV. 12.) MÉM rendelet az állategészségügyről szóló 1981. évi 3. tvr. végrehajtásáról.
35. Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról.
36. Kaposvár Megyei Jogú Város Önkormányzatának 52/2012. (VII. 6.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról szóló 69/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelet alkalmazásáról.
37. Újfehértó Város Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII. 16.) önkormányzati rendelete az ebrendészeti hozzájárulásról.
38. Bundesgesetz über de Schutz der Tiere (Tierschutzgesetz – TSchG BGBL. I. Nr. 118/2004).
39. Tierschutzgesetz - TierSchG BGBI. I S. 1206.
40. California Penal Code.
41. Dog Control Act 1996 No. 13.
42. New York State Agriculture and Markets Law.
43. 49/2010. (IV. 22.) AB határozat
44. 146/2011. (XII. 2.) AB határozat
45. 8/2017. (IV. 18.) AB határozat
46. 1124/2021. (III. 12.) Kormányhatározat a Nemzeti Állatvédelmi Tanácsról
47. 9/2019. (XII. 23.) AM utasítás a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatáról
48. 10/2019. (XII. 30.) AM utasítás az Agrárminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról
49. EBH2008. 1762.
50. BH2011. 331.
51. T/4247. számú törvényjavaslat.
52. T/4247/57. számú törvényjavaslat.
53. T/4254. számú törvényjavaslat
54. T/5988. számú törvényjavaslat.
55. T/6958. számú törvényjavaslat.
56. Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzat.
57. A Magyar Állatorvosi Kamara szakmai irányelve a társállatok eutanáziájának elvégzésére.
58. Magyar Állatorvosi Kamara Microchip Szabályzat.
59. *Állatvédelem.* Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1909. VI. évfolyam 8. szám.
60. *Állatvédelem.* Az Országos Állatvédő Egyesület és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének közlönye. 1911. VIII. évfolyam 1. szám.